

MÜZİK SANATI

II. Sınıf

Lise Eğitimi

MÜZİK SANATI

II. Sınıf

Lise Eğitimi

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı tarafından,
16.6.2026 tarih ve 26-748/1 sayılı kararla onaylanmıştır.

Orijinal Başlık

МУЗИЧКА УМЕТНОСТ ЗА II година гимназиско образование

Yayımlayan

Litera Group, Üsküp, 2026

Yazarlar

Simona Zafirovska

Leyla Alimi Lumani

Genel Yayın Yönetmeni

Aynure Selmani

Editör

Blerta Islami

Mesleki Danışman

Teuta Alimi Selmani

Hakem Komisyonu EBB

Prof. dr. Nevenka Dukovska

Prof. mr. Sasho Popovski

Yovan Vasilevski

Makedonca'dan Türkçe'ye çeviri

Sellda Usein

Dil Editörlüğü

Dr. Cüneyt Nur

Tasarım

Litera Group - Arbana Dehari

Grafik ve Teknik Düzenleme

Litera Group - Rina Adili

Baskı

Print Factory - Üsküp

Baskı Adedi

200

© 2026 Litera Group. Tüm hakları saklıdır.

Bu ders kitabının hiçbir bölümü, yayınevinin önceden alınmış yazılı izni olmaksızın, elektronik veya mekanik yöntemler dâhil olmak üzere, fotokopi, kayıt ya da başka herhangi bir yöntemle çoğaltılamaz, kopyalanamaz, dağıtılamaz, amuya iletilemez veya herhangi bir biçimde aktarılamaz.

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

373.5.016:78(075.3)=512.161

ZAFIROVSKA, Simona

Müzik sanatı II Lise Eğitimi / [Simona Zafirovska, Leyla Alimi Lumani ; makedonca'dan türkçe'ye çeviri Sellda Usein]. - Üsküp : Litera Group, 2026. - 176 str. : ilustr. ; 30 см

Превод на делото: Музичка уметност за II година гимназиско образование.

- Библиографија: стр. 174-175

ISBN 978-608-287-000-7

1. Alimi Lumani, Leyla [автор]

COBISS.MK-ID 69338117

İÇİNDEKİLER

Giriş

5

ZAMAN İÇİNDE MÜZİK SANATI

8

KLASİSİZM ÖNCESİ DÖNEM

8

Kristof Vilibald Gluk

10

Covani Battista Pergolezi

13

VİYANA KLASİSİZMİ

16

Franz Yozef Haydn

19

Wolfgang Amadeus Mozart

21

Ludvig van Betoven

25

MÜZİKAL ROMANTİZM

29

Franz Schubert

31

Feliks Mendelson

34

Robert Şuman

36

Yohannes Brams

38

Hektor Berlioz

40

Franz List

42

ROMANTİZM DÖNEMİNDE OPERA

44

XIX. Yüzyılda İtalya'da Opera

45

Coakkino Rossin

46

Cuzeppa Verdi

47

Almanya'da Opera

50

Rihard Vagner

51

Fransa'da Opera

53

Jorj Bize

53

SLAV ÜLKELERİNDE ROMANTİZM

55

Frederik Şopen

56

Mihail İvanoviç Glinka

58

Petar İliç Çaykovski

61

Bedjih Smetana

63

Antonin Dvorjak

66

XX. YÜZYILDA MÜZİK

68

Empresyonizm

68

Klod Debisii

69

Moris Ravel

70

Ekspresyonizm

72

Arnold Şönberg

72

Neofolklorizm

74

Bela Bartok

74

Neoklasisizm

75

İgor Stravinski

75

Karl Orf

77

Elektronik Müzik

78

MAKEDON BESTECİLİK OKULU

79

Makedon Besteciler – Kurucu Kuşak

80

İkinci Kuşak Makedon Besteciler –

Tanınma ve Modernizm

82

Üçüncü Kuşak Makedon Besteciler –

Çağdaş Anlatım

84

Popüler ve Caz Müziği Bestecileri –

Paralel Bir Gelişim Çizgisi

86

POPÜLER MÜZİK TÜRLERİ

88

Film Müziği, Çizgi Film Müziği, Video

Oyunu Müziği ve Reklam Müziği

92

Müzik Prodüksiyonu ve Ses Stüdyosu

93

Popüler Müzik Festivalleri ve

Konserleri

94

YÖNLENDİRİLMİŞ DİNLEME

96

UYGULAMALI MÜZİK TEORİSİ 98

DİZİLER, ARALIKLAR VE AKORLAR	98
D-dur (D Majör)	99
h-mol (h minör)	100
B-dur (Si bemol Majör)	103
g-mol (g minör)	104
Akor	107
RİTİM, ÖLÇÜ VE ÖLÇÜ ÇİZGİSİ	109
Senkop	109
Eksik Ölçü	110
Noktalı Ritim	110
Triolet	111
MÜZİK BİÇİMLERİNİN ÖĞELERİ VE MÜZİKSEL GELİŞİM	113
Motif	115
Cümlecik (İki Ölçülük Yapı)	115
Cümle	116
Periyot	116
İki Bölmeli Biçim	119
Üç Bölmeli Biçim	120
Bileşik Üç Bölmeli Biçim	122
Konu ve Varyasyonlar	127
Rondo	129
Sonat Biçimi	132
NOTA YAZIM UYGULAMALARI	136

MÜZİK İCRASI VE YARATICI İFADE 140

VOKAL YORUMLAMA VE ÇALGI İCRASI	141
SİNKRETİZM – MÜZİK VE DİĞER SANATLAR	146
NOTA YAZIM UYGULAMALARI ARACILIĞIYLA KISA MÜZİKSEL BÖLÜMLER ÜZERİNDE ÇALIŞMA	150

MÜZİK KÜLTÜREL MİRASI 154

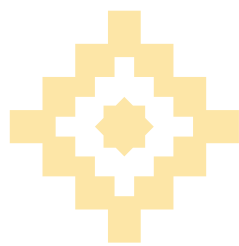
MAKEDON HALKININ VE KUZAY MAKEDONYA CUMHURİYETİ'NDE YAŞAYAN HALKLARIN GELENEK VE GÖRENEKLERİNDE MÜZİK	154
Geleneklerin Örf ve Törenler Aracılığıyla Yaşatılması	154
Ritüeller ve Geleneklerle İlişkili Şarkılar ve Halk Dansları	155
Kuzey Makedonya'daki Düğün Şarkıları ve Halk Dansları	157
BÖLGENİN, AVRUPA'NIN VE DÜNYANIN MÜZİK KÜLTÜREL MİRASI	161
Bölgenin Müzik Kültürel Mirası	161
Avrupa'nın Müzik Kültürel Mirası	165
Dünyanın Müzik Kültürel Mirası	170

Kaynakça	174
----------	-----

Giriş

Müzik, zamansal, dilsel ve kültürel sınırları aşan bir sanattır. Yaratma, icra etme ve dinleme süreçlerinin iç içe geçtiği canlı bir süreçtir. Müziğin tarihsel gelişimi, insanın düşünsel ve kültürel açıdan nasıl değiştiğini ortaya koymaktadır. Bu ders kitabının amacı, müziği bilgi, beceri ve kişisel deneyim boyutlarıyla sizlere yaklaştırmak, müziği araştırma, anlama ve yaratma olanağı sunmaktır. Dikkatli dinleme ve analiz yoluyla, klasik öncesi dönemden çağdaş müziğe kadar uzanan müzik stilleri ile tanışacak, müzik biçimleri, ifade araçları ve müzik dilindeki değişimleri takip edeceksiniz. Müzik teorisini, diziler, aralıklar, ritmik yapılar ve temel müzik biçimleri aracılığıyla, şarkı söyleme, çalgı çalma ve müzik örneklerinin analizi yoluyla öğreneceksiniz. Aynı zamanda solo ve grup çalışmaları, müziksel cümleler oluşturma, düzenlemeler ve dijital projeler aracılığıyla icra tekniğinizi, ifade gücünüzü, işitsel algınızı ve yaratıcılığınızı geliştirece. Müzik, kişisel ifade ve çağdaş iletişim için bir alan hâline gelecektir. Bu ders kitabı, sizleri Kuzey Makedonya Cumhuriyeti halk müziği geleneğindeki geleneksel şarkı ve halk danslarının zenginliği ile tanıştırmamanın yanı sıra, ülkemizde, Balkanlar'da ve dünyada yaşatılan müzik gelenekleri ve uygulamaları hakkında da bilgi sunacaktır. Bu süreç, müziğin toplumsal ve törensel işlevini anlamınıza ve kültürel mirasın korunmasının önemini kavramanıza yardımcı olacaktır.

Bu şekilde müzik, yalnızca bir öğrenme alanı değil, aynı zamanda araştırma, yaratıcılık ve kişisel deneyim alanı hâline gelecektir. Müzik dünyasına yapacağınız bu yolculuğun, sizlere müziği keyif ve merakla araştırma, dinleme ve yaratma konusunda ilham vermesi dileğiyle.

ZAMAN İÇİNDE MÜZİK SANATI

İlginç Bilgiler

Galant üslup Avrupa'nın tamamında bir moda hâline gelmiştir

Müziğin yanı sıra, XVIII yüzyılda giyim, davranış biçimleri, resim ve mimari de "galant" özellikler kazanmıştır. İnsanlar her şeyin zarif, ince ve düzenli görünmesini istemiştir.

Jean-Honore Fragonard – *Salıncak* – rokoko üslubunun en tanınmış eserlerinden biridir.

Rokoko üslubunda görkemli salon

Fotoğrafta gösterilen salon, zarafet, ihtişam ve dekoratif hareketlilik özellikleriyle öne çıkan rokoko üslubunun tipik bir örneğidir. Salon ıstık ve parlaklıkla doludur, her unsur, lüks duygusu oluşturmak amacıyla özenle tasarlanmıştır.

Besteciler "dinlemesi kolay" müzikler yazmaya başlamıştır

Uzun ve karmaşık barok üslubun ardından insanlar daha hoş, daha melodik ve daha kolay hatırlanabilen müzikler istemiştir. Bu nedenle galant üsluptaki müzik, çoğu zaman "zevk için müzik" veya "soylular için müzik" olarak tanımlanmıştır.

Antonio Zoppi – Rokoko müzik sahnesi

ZAMAN İÇİNDE MÜZİK SANATI

Müzik, insanları zaman, mekân ve kültürler boyunca birbirine bağlayan evrensel bir dil ve kalıcı bir manevi değerdir. İnsan uygarlığının kolektif hafızası ve onun gelişiminin bir aynasıdır. Somut olmayan kültürel mirasın bir parçası olarak müzik, insan yaratıcılığının, anlam, güzellik ve birlik arayışının bir tanığıdır ve uygarlığı daha insancıl ve daha derin bir şekilde birbirine bağlı hâle getirir. Müziğin gelişimi ve sanatsal dönüşümü, insanın ortaya çıkışından günümüze kadar olan tüm dönemlerin incelenmesi yoluyla açıkça takip edilebilir. *Zaman İçinde Müzik Sanatı* konusunda şu tarihsel dönemler ele alınmaktadır. Klasisizm öncesi dönem, Viyana Klasisizmi, müzik romantizmi, romantizm döneminde opera, Slav ülkelerinde romantizm, 20. yüzyıl müziği, Makedon bestecilik okulu ve popüler müzik türleri. Müzik stillerinin, biçimlerinin ve ifade araçlarının gelişimi takip edilmektedir.

Bu konu, müziğin dikkatli bir şekilde dinlenmesi ve anlaşılması için yönlendirmeler sunmakta, aynı zamanda her tarihsel dönemin kendine özgü özelliklerinin tanınmasına yardımcı olmaktadır. Bu da müzik sanatının daha derin bir şekilde değerlendirilmesine ve kişinin kendi müziksel duyarlılığını geliştirmesine katkı sağlamaktadır.

KLASİSİZM ÖNCESİ DÖNEM

XVIII yüzyılın 30'lu yıllarında Batı Avrupa ülkelerinde önemli toplumsal ve ekonomik değişimler görülürken, zengin ve kültürel açıdan gelişmiş şehirlerin konumu güçlenmiştir. Bu şehirler müzik ve diğer sanatlar üzerindeki etkilerini artırmış ve bu koşullar altında rokoko adı verilen yeni bir üslubun unsurları ortaya çıkmıştır.

Rokoko, galant üslup olarak da bilinen veya klasisizm öncesi dönem olarak adlandırılan bir dönemdir ve tamamen biçimlenmiş bir dönem olmayıp geç barok ile erken klasisizm arasındaki geçiş aşamasını oluşturur (yaklaşık: 1725–1775). Müzikte hâlâ barok döneminin özellikleri, özellikle çalgısal polifoni hissedilmektedir. Belirgin bir melodinin öne çıktığı ve çoğu zaman zengin biçimde süslenen homofonik doku da gelişmektedir.

O dönemin giyim, mobilya, mimari ve resim sanatında olduğu gibi, rokoko müziğinde de zarafet, incelik, duygusalılık ve süslemecilik hâkimdir. Sahte bir parlaklık ve yüzeysel duygusallığa yönelik bir eğilim görülmektedir.

F. Marceglia takma adıyla imzalanmış, kemancı ve klavsençi ile rokoko topluluğu

Klasisizm öncesi dönemin müziği açıklık özelliğiyle dikkat çeker ve bu nedenle çoğu zaman “galant” olarak tanımlanır ve bu ifade soyluluk, nezaket ve düzen anlamlarını taşır. Karmaşık kontrpuan yerine, ana melodinin ön planda olduğu ve eşliğin onu destekleyerek açık bir müzikal denge oluşturduğu homofonik doku hâkimdir. Melodiler, birbirleriyle uyum sağlayan kısa ve simetrik cümlelerden oluşur, süslemelerin kullanımı ise bu melodilere dekoratif bir özellik kazandırır. Klasisizm öncesi dönemde orkestra sesi daha açık, parlak ve dengeli bir hâle gelir, daha küçük orkestralar kullanılır ve dinamik değişimler aşamalı olarak gelişir. Mannheim Okulu bestecilerinin çalışmaları aracılığıyla klasisizm öncesi dönemde sonat biçimi, senfoni, yaylı çalgılar dördlüsü ve tema ile varyasyonlar gibi yeni müzik biçimleri gelişmiş, ayrıca kreşendo (crescendo) ve dekresendo (decrescendo) gibi belirgin dinamik nüanslandırmalar kullanılmaya başlanmıştır.

Klasisizm öncesi dönemin tanınmış bestecileri şunlardır: Kristof Vilibald Gluk, Covani Batista Pergolezi, Karl Filip Emanuel Bah, Yohan Kristian Bah, Domeniko Skarlatti ve diğerleri.

Bilginizi Genişletin

Skarlatti'nin Mi Majör Sonatı E-dur K. 380'inde Rokoko Zarafeti

Domenico Scarlatti, İtalyan besteci ve klavsen virtüözüdür. Beş yüzden fazla klavsen sonatının tanınmış bestecisi olan Scarlatti'nin eserleri günümüzde de sıklıkla piyano ile seslendirilmektedir. Onun en tanınmış sonatlarından biri Mi Majör Sonatıdır E-dur.

Bu sonat, Skarlatti'nin üslubu için tipik olan iki bölümden oluşur. Bu yapı, klasik sonat biçiminin oluşturulmasına temel oluşturan Skarlatti sonat biçimi olarak adlandırılır.

Sonatı dinlerken, hızlı pasajlara, canlı enerjiye ve hafif, saydam bir ses oluşturan açık homofonik dokuya dikkat ediniz. Ayrıca bu döneme özgü zarafeti sağlayan kısa ve hızlı süslemelerden oluşan ornamentlere de dikkat ediniz. Galant üslup, parlak melodilerde, yumuşak karşıtlarda ve düzenli, incelikli müzikal çizgide hissedilir. Bu özellikler, sade ancak soylu bir güzellik izlenimi bırakır.

Domeniko Skarlatti

Etkinlikler

1. Aşağıdaki Soruları Yanıtlayınız

- Klasisizm öncesi dönemin başlıca özellikleri nelerdir?
- Müzikte galant üslubun ortaya çıkmasının nedenleri nelerdir?
- Klasisizm öncesi dönemde hangi müzik biçimleri gelişmeye başlamıştır?

Besteci Kristof Vilibald Gluk'un Viyana'da yaşadığı ve hayatını kaybettiği ev.

Kristof Vilibald Gluk (1714 – 1787)

Kristof Vilibald Gluk (Alm: *Christoph Willibald Gluck*), XVIII yüzyılın en önemli bestecilerinden biri ve bu dönemde opera sanatının dönüşümüne katkıda bulunan bestecidir. 2 Temmuz 1714 tarihinde Erasbah, Bavyera'da (Almanya) doğmuştur, ancak yeteneği ve tutkusu onu Avrupa'nın önemli müzik merkezlerine götürmüştür. İlk müzik eğitimini Çekya ve Avusturya'da almış, daha sonra İtalyan opera geleneğiyle tanıştığı Milano'ya gitmiştir. Londra'da Handel'in ünlü oratoryolarını tanımıştır. Bu deneyim, besteciliğini güçlü bir şekilde etkilemiş ve onu o dönemde Avrupa tiyatrolarında hâkim olan opera üslubunun reformuna yöneltmiştir. Gluk yaşamı boyunca Viyana ve Paris'te çalışmış, özgünlüğü ve operayı daha dramatik, insan duygularına daha yakın hâle getirme konusundaki açık amacı nedeniyle büyük saygı görmüştür. 15 Nisan 1787 tarihinde hayatını kaybetmiştir.

Gluk'un en önemli eserleri arasında *Orfeo ve Euridice*, *Alkeste*, *Aulida'da İfigenya*, *Taurida'da İfigenya*, *Armida* ve diğer eserleri yer almaktadır.

İlginç Bilgi

Operada Erkek Rollerini Seslendiren Kadın İcracılar (Trousar Roles)

Luis Homer (1871–1947), Amerikalı kontralto ve Johanna Gadski (1872–1936), Alman soprano, XIX. yüzyılın sonları ile XX. yüzyılın başlarında tanınmış opera sanatçılarıydı. Kristof Vilibald Gluk döneminde Orfeus rolü, çocukluk döneminde yüksek sesini (soprano veya mezzo-soprano) korumak amacıyla hadım edilmiş erkek şarkıcı olan kastrat için yazılmıştı. Opera seria döneminde bu tür sesler özellikle değerliydi, çünkü başlıca erkek rollerinde, sıradan erkek seslerinin gerçekleştiremeyeceği yüksek virtüözite gerektiren ve süslemeli melodik çizgiler bulunmaktaydı. Günümüzde kastratlar bulunmadığından, Orfeus rolü çoğunlukla mezzo-soprano ses türüne sahip kadın şarkıcılar tarafından seslendirilmektedir. Rolü bir kadın yorumlasa da Orfeus karakteri erkek olarak kalır. Bu icra uygulaması "kadın tarafından erkek rolünün seslendirilmesi" (trouser role) olarak bilinmektedir. Şarkıcı, erkek karaktere uygun bir kostüm giyer ve sahnede erkek karakter gibi davranır. Vokal özellikleri sayesinde kastrat için yazılmış yüksek sesleri de seslendirir. Bu çağdaş uyarılama ile opera, dramatik açıklığını ve duygusal gücünü korur, izleyici de Orfeus'u erkek bir karakter olarak kolaylıkla tanır.

Luis Homer ve Johanna Gadski, *Orfeus ve Euridice* rollerinde.

Bilginizi Genişletin

Orfeus ve Evridika – Operanın Konusu

Orfeus ve Evridika (Orfeo ed Euridice) operası, Kristof Vilibald Gluk'un opera reformunun simgesi olarak kabul edilir ve dramatik açıklık ile derin duygusallığın birleşimini temsil eder. Opera, Orfeus ile sevgilisi Evridika'nın mitolojik öyküsünü anlatmaktadır. Başlıca karakterler şunlardır: Orfeus – kastrat için yazılmıştır (günümüzde çoğunlukla kadın mezzo-soprano sesi tarafından seslendirilmekte veya erkek tenor sesi için uyarlanmaktadır), Evridika – soprano (kadın sesi). Diğer yardımcı roller ve koro, dramatik anlatımı desteklemektedir. Operanın konusu Yunan mitolojisinden alınmıştır. Konu, müziğin büyüleyici gücünü ve onun yaşamdaki rolünü anlatmaktadır. Sonunda içten sevgi kazanır. Orfeus, liri aracılığıyla sevgilisi Evridika'yı yeniden hayata döndürmeyi başarır.

Orfeus ve Evridika
operasının el yazması

Edvard Poynter *Orfeus ve Evridika*

Seria Operası (Opera Seria)

XVIII. yüzyıl boyunca opera, hem besteciler hem de dinleyiciler için en sevilen sanat biçimlerinden biri olarak ilgi odağı olmaya devam etmiştir. Bu yüzyılda bestelenen operaların büyük çoğunluğu, konusunu mitoloji, efsaneler ve tarihten alan seria operasına aittir. Bu dönemde opera, tarih içinde gerileme dönemi olarak bilinen bir süreç yaşamıştır. Bu gerilemenin özellikleri şarkıcıların aşırı virtüözlüğü, karmaşık ve anlaşılması güç librettolar, ariaların tekdüze yapısı, koronun ve orkestranın sınırlı rolü ile yıldız şarkıcıların müzik üzerindeki aşırı etkisi şeklinde ortaya çıkmış, bu durum dramatik açıklığın ve sanatsal dengenin kaybolmasına yol açmıştır.

Operanın gelişimindeki en önemli olaylardan biri, Kristof Vilibald Gluk tarafından gerçekleştirilen reformdur. Bu reform, operanın ciddi bir bunalım yaşadığı dönemde ortaya çıkmıştır. Gluk, operanın yalnızca şarkıcıların virtüözlüklerini sergiledikleri süslü bir gösteri hâline gelmesine karşı çıkmıştır. Müziğin dramaya hizmet etmesi ve öyküyü geliştirmesi, yalnızca onu süslemesiyle yetinmemesi gerektiğine inanmıştır. Bu nedenle sahnelerin yapısının açık olmasına, koronun ve orkestranın dramatik olay örgüsüne etkin biçimde katılmasına önem vermiştir. Gluk'un reformu, operanın tüm müzikal ve sahne unsurlarının uyum içinde bulunduğu, bütünlüklü bir dramatik eser olması gerektiği anlayışını ortaya koymuştur.

Onun katkısı, müzik tarihinde bir dönüm noktası olmuş ve XVIII. yüzyılın sonlarında klasik operanın gelişimine temel oluşturmuştur.

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- Sizce Kristof Vilibald Gluk'u, dönemin yaygın türü olan seria operasına karşı çıkmaya yönelten nedenler nelerdi?
- Gluk reformunun temel unsurları nelerdir?
- Gluk'un en önemli eserleri hangileridir?

2. Yönlendirilmiş Dinleme

- *Che farò senza Euridice* (Evridika Olmadan Ne Yapacağım) – Kristof Vilibald Gluk
- Orfeus'un aryasını dinleyiniz ve yüksek, anlatım gücü yüksek sesi ile orkestranın dramayı nasıl izlediğine ve duygusal atmosferi nasıl desteklediğine dikkat ediniz.
- Galant üslubun özelliklerini, zarif ve akıcı melodileri, ornamentleri (süslemeli notalar), açık homofonik dokuyu, ayrıca dinamik ve tempodaki karşıtlıkları gözlemleyiniz.

Soruları Yanıtlayınız

- *Che farò senza Euridice* aryasının karakteri nasıldır: hüzünlü, sakın, dramatik veya yumuşak?
- Orkestra, Orfeus'un sesindeki duyguyu nasıl izlemekte ve desteklemektedir?
- Aryada galant üslubun hangi özelliklerini ayırt edebilirsiniz (akıcı melodi, ornamentler, açık doku)?

Gluk, Armida operasının partiyonunu icra ederken – Öjen Delakrua'nın tablosu

Covani Batista Pergolezi (1710 – 1736)

Covani Batista Pergolezi (it.: *Giovanni Battista Pergolesi*), Napoli müzik okulunun en önemli temsilcilerinden biri ve komik operanın gelişiminde derin izler bırakan bir bestecidir. 4 Ocak 1710 tarihinde lesi şehrinde doğdu ve XVIII. yüzyılda opera sanatının en büyük merkezlerinden biri olan Napoli'de eğitim gördü. Pergolezi, çocukluk yıllarından itibaren olağanüstü bir müzik yeteneği göstermiş, ünlü Napoli konservatuvarlarında aldığı eğitim, zengin bir melodik üslup ve derin bir dramaturji anlayışı geliştirmesine olanak sağlamıştır. Yaşamı kısa sürmüş ve 17 Mart 1736 tarihinde, yalnızca yirmi altı yaşında hayatını kaybetmiş olmasına rağmen, geride bıraktığı eserler Avrupa müziği üzerinde büyük bir etki bırakmıştır.

Covani Batista Pergolezi'nin en tanınmış eseri, komik opera türünün ilk yetkin örneklerinden biri kabul edilen *Uşak Hanım* adlı komik operadır. Pergolezi, bu operada komik operanın bütün temel özelliklerini bir araya getirmiştir. Eserdeki karakterler, hizmetkârlar, tüccarlar ve sıradan gençler gibi halka yakın kişilerdir. Bu durum, sahnenin kahramanlar ve tanrılarla dolu olduğu bir dönemde önemli bir yenilik olmuştur. Pergolezi, mizahı, hareketliliği ve komik olayların hızlı ritmini izleyen, halk müziği anlayışı doğrultusunda geniş dinleyici kitlesine hitap eden bir müzik oluşturmayı başarmıştır. Komik operalarının yanı sıra Pergolezi, ciddi operalarıyla da tanınmaktadır. Ayrıca sonatlar, kantatlar ve diğer çeşitli müzik türlerinde de eserler bestelemiştir.

Pergolezi Tiyatrosu, Yezzi, İtalya

İlginç Bilgi

Müziğin Saraya Uyarlanması

İtalyan besteci Covani Payziello (1740–1816), Pergolezi'nin *Uşak Hanım* operasını Rus Çariçesi Büyük Ekaterina'nın sarayı için uyarlamıştır Payziello, yalnızca Pergolezi'nin müziğini icra etmekle kalmamış, aynı zamanda onu Rus saray dinleyicilerinin beğenisine uygun hâle getirmiştir. Bunu, çalgıları değiştirerek, yeni arılar ekleyerek ve tempoyu ile dinamikleri değiştirerek, operayı büyük salon ve aristokrat dinleyici kitlesi için daha uygun duruma getirerek gerçekleştirmiştir. Amacı, yüksek saray çevresini etkilemek ve eğlendirmektir; çünkü o dönemde müzik yalnızca bir sanat değil, aynı zamanda prestij ve nüfuz aracıydı. Bu şekilde Payziello, İtalyan komik operasını saray sahnelerinde sergilenen popüler bir gösteriye dönüştürmüş ve *Uşak Hanım* operasının İtalya dışında da tanınmasına katkıda bulunmuştur. Bu durum, müzik uyarlamasının yalnızca eğlence amacı taşımadığını, aynı zamanda sarayda toplumsal ve siyasal etki oluşturmanın bir aracı olarak da kullanıldığını göstermektedir. Payziello, müziği yeni kültürel ve toplumsal bağlama uygun olacak şekilde "uyarlamıştır."

No. 1. Battista Pergolesi

Bilginizi Genişletin

Komik Opera "*Uşak Hanım*"ın Kısa Konusu

Uşak Hanım operasının konusu toplam üç karakter etrafında gelişmektedir. Libretto, kurnaz ve kendine güvenen bir hizmetçi olan Serpina'nın, efendisi Uberto'nun evindeki kontrolü yavaş yavaş ele geçirmesini anlatan komik bir hikâyeyi sunmaktadır. Davranışlarından memnun olmayan Uberto evlenmeye karar verir; ancak Serpina, dilsiz hizmetçi Vespone'nin yardımıyla sahte bir damat aracılığıyla bir oyun düzenler. Sonunda, bir dizi komik olayın ardından Uberto duygularını kabul eder ve Serpina ile evlenir. Böylece Serpina, hizmetçilikten hanımlık konumuna yükselir.

Payziello, *Uşak Hanım* operasını II. Katerina'nın huzurunda icra eder – Anibale Gatti'nin eseri, 1872–1873

Komik Opera (Opera Buffa)

Komik opera, ilk kez XVIII. yüzyılın başlarında Napoli ve Venedik'te ortaya çıkmıştır. Covani Batista Pergolezi tarafından geliştirilen bu tür, yalnızca işlediği konular bakımından değil, müzik dili ve dramatik yaklaşımı bakımından da seria operasından ayrılmaktadır. Mitolojik ya da tarihî öyküler yerine günlük yaşama ve sıradan insanlara yönelen komik opera, mizahi ve ironik durumları, çoğu zaman toplumsal eleştiri de içerecek biçimde sahneye taşımaktadır. Müziği hafif, hızlı ve melodiktir, çok sayıda ansambl, final bölümü ve canlı sahne diyalogları içerir. Bu tür, gerçek yaşamı hareketli ve eğlenceli bir biçimde yansıttığı, aynı zamanda mizah ve hiciv yoluyla toplumun zayıf yönlerini eleştirdiği için dinleyiciler tarafından büyük ilgi görmüştür. Buna göre komik operanın başlıca özellikleri, yalın ve nükteli bir olay örgüsü, doğal ve canlı diyaloglar, günlük yaşamdan alınmış karakterler ile melodik, canlı ve doğrudan anlatıma sahip müziktir.

Seria Operası ile Komik Opera Arasındaki Farklılıklar

Opera Türü	Seria Operası (Opera seria)	Komik Opera (Opera buffa)
Konular ve İçerik	- Mitolojik öyküler, - Tarihî olaylar - Antik dünyadan öyküler.	- Günlük yaşamdan öyküler, mizahi ve komik olaylar
Karakterler	- Krallar - Tanrılar - Ahlaki ve manevi değerlerin simgesi olan kahramanlar	- Günlük yaşamdan sıradan insanlar: hizmetçiler, tüccarlar, genç âşıklar
Müzikal Özellikler	- Da capo aryları (ABA biçimi) hâkimdir. - Vokal teknik ve virtüözite ön plandadır. - Dramatik yapı, resitatifler (olay örgüsü) ve arylar (duygular) şeklinde düzenlenmiştir. - Orkestra yer almakla birlikte ön planda değildir.	- Hafif, hızlı ve melodik müzik - Çok sayıda ansambl, düet ve final bölümü - Diyaloglar doğal ve konuşma diline yakındır. - Müzik, mizahın ve olayların gelişimini izler.
Türün Amacı	- Soyluluğu, görkemi ve dramatik ciddiyeti yansıtmak.	- Dinleyiciyi eğlendirmek - Toplumsal olguları hiciv yoluyla eleştirmek

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- Covani Batista Pergolezi neden müzik tarihinde önemli bir besteci olarak kabul edilmektedir?
- Pergolezi'nin en tanınmış eseri hangisidir ve hangi türe aittir?
- Komik operanın başlıca özellikleri nelerdir?
- Seria operası ile komik opera arasındaki farklar nelerdir?

2. Araştırma

İki gruba ayrılınız:

- I. grup – Kristof Vilibald Gluk konusu üzerine bir proje çalışması hazırlayınız.
- II. grup – Covani Batista Pergolezi konusu üzerine bir proje çalışması hazırlayınız.

Her grup ders kitapları, ansiklopediler ve güvenilir internet siteleri aracılığıyla araştırma yapar, daha sonra “kendi” bestecisi için aşağıdaki bilgileri hazırlar:

- Yaşamı hakkında kısa bilgiler,
- En tanınmış eserlerinin başlıkları,
- Besteciliğinin temel üslup özellikleri,
- Kısa bir müzik örneği (1–2 dakika).

Sunum

- Derste her grup proje içeriğini kısaca sunar ve müzik örneğini dinletir.

3. Yönlendirilmiş Dinleme

- *Stizzoso mio stizzoso (Kızgın Sevgilim, Kızgın) – Covani Batista*

Aryayı dinleyiniz ve aşağıdaki unsurlara dikkat ediniz:

- Melodinin nasıl ilerlediği – hafif mi, sıçramalarla mı, şaka duygusu oluşturan tekrarlarla mı?
- Temponun nasıl olduğu ve komiklik izlenimi üzerinde nasıl bir etki oluşturduğu,
- Ani dinamik değişikliklerin bulunup bulunmadığı ve bunların karakterlerin duygularını vurgulayıp vurgulamadığı,
- Orkestranın sahneye nasıl eşlik ettiği ve mizahi unsurları ne ölçüde vurguladığı;
- ayrıca vokal yorumun karakterlerin duygularını ve karakteristik özelliklerini nasıl yansıttığı.

Dinleme Sonrası Tartışma Soruları

- Sahnedeki komik etkiyi en çok vurgulayan müzik unsurları hangileridir?
- Melodi, tempo ve ritim birleşimi nasıl bir oyun veya mizah duygusu oluşturur?
- Pergolezi'nin müziği bu operayı neden eğlenceli ve dinleyici tarafından kolay anlaşılır hâle getirmektedir?

VIYANA KLASİZİZMİ

Viyana'nın Panoramik Görünümü (XVIII. yüzyıl)

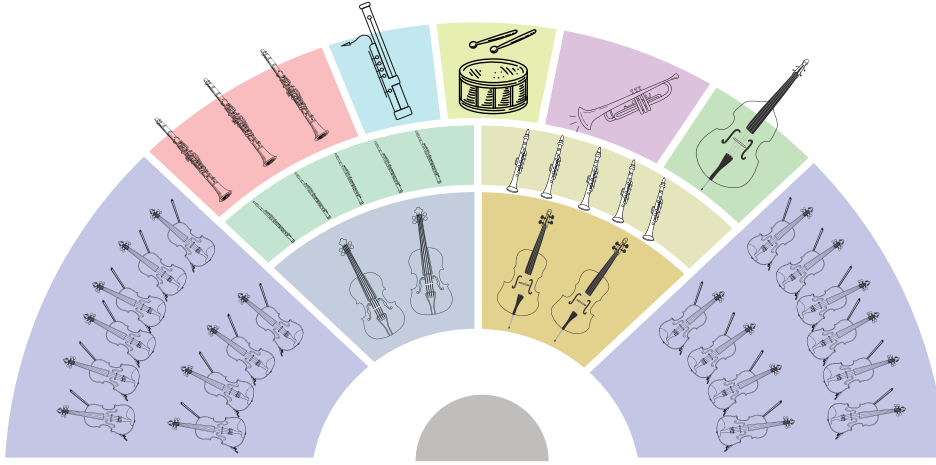
Müzikte klasisizm, XVIII. yüzyılın ikinci yarısı ve XIX. yüzyılın başlangıcını kapsayan, Avrupa'da önemli siyasi, toplumsal ve kültürel değişimlerle belirlenen bir dönemdir. 1789 Fransız Devrimi, o zamana kadar var olan toplumsal yapıyı sarsmış ve mutlakiyetçi değerlerin sonunu işaret etmiştir. Napolyon Bonapart'ın yükselişi ise Avrupa sahnesindeki yeni düzenin ve büyük değişimlerin simgesi olmuştur. Bu koşullar altında burjuva sınıfı giderek güçlenmiş ve bu durum sanatın ve müziğin gelişimini büyük ölçüde etkilemiştir.

Müziksel klasisizm döneminde müzik önemli bir toplumsal ve sosyal role sahip olmuştur. Müzik daha geniş kitlelere ulaşmış, yalnızca soylulara ve saray çevrelerine yönelik olmamıştır. Konserler, operalar ve oda müziği gelişerek canlı bir kamusal müzik yaşamının oluşmasına katkıda bulunmuş, müzik aynı zamanda eğitim, zevkin geliştirilmesi ve özellikle Viyana olmak üzere Avrupa kentlerinin kültürel kimliğinin güçlendirilmesi için bir araç olarak kullanılmıştır. Bu dönem müziği, zarif, açık ve dengeli melodileriyle dikkat çeker. Her müzik cümlesinin belirgin bir başlangıcı ve bitişi vardır ve melodiler dinleyicinin kulağında kolayca yer eder. Sonat, senfoni ve solist ile orkestra için konçerto gibi müzik biçimlerinde olduğu gibi, formlar da düzenli ve simetrik bir yapıya sahiptir. Orkestra dikkatli bir biçimde dengelenmiş olup zengin ancak saydam bir ses paleti oluşturur. Armoni temiz, mantıklı ve açıktır, müzik güzelliğe ve hazzla yönelerek dönemin akılcılığını ve estetik ideallerini yansıtır.

Klasik üslubun oluşmasında en büyük katkısı sağlayanlar, Viyana'da yaşamış ve eser vermiş Yozef Haydın, Wolfgang Amadeus Mozart ve Ludvig van Betoven'dır. Müzik tarihindeki önemleri ve ortak yaratım ortamları nedeniyle bu dönem "Viyana Klasisizmi" adıyla bilinmektedir.

Viyana Klasisizmi döneminde **senfoni orkestrası**, istikrarlı ve açık biçimde tanımlanmış bir müzik topluluğu hâline gelmiştir. Bu dönem, orkestranın yapısında, sesinde ve çalışma biçiminde önemli değişiklikler getirmiştir.

Erken klasisizm döneminde orkestra daha küçük bir yapıya sahipti ve çoğunlukla yaylı çalgılardan oluşuyordu. Zamanla orkestra genişlemiş, daha zengin ve daha çeşitli bir hâle gelmiştir.

Klasisizm Döneminde Orkestra

Bilginizi Genişletin

Orkestranın Ses ve Üslubundaki Yenilikler

Klasisizmin ruhuna uygun olarak orkestra, simetri, denge ve mantıksal düzenlemenin bir örneği hâline gelmiştir. Müzik düzenli, saydam ve Avrupa müzik kültürünün merkezi olan Viyana'daki salonlara, saraylara ve konser mekânlarına uygun bir yapı kazanmıştır.

Bu dönem birkaç önemli yenilik getirmiştir:

Klarnetin Yeni Bir Çalgı Olarak Ortaya Çıkışı

Klarnet, orkestraya tamamen yeni bir ses rengi kazandıran yeni bir çalgı olarak ortaya çıkmıştır. Mozart, bu çalgıyı büyük ilgi ve özenle kullanan ilk bestecilerden biri olmuştur.

Üflemeli Çalgıların Daha İyi Dengelenmesi ve Rolü

İkili kullanılan üflemeli çalgılar, zamanla yalnızca kemanları takip etmek yerine kendi melodik çizgilerini kazanmaya başlamıştır."

Rollerin Açık Bir Biçimde Ayrılması

Yaylı çalgılar temel melodik ve ritmik akışı taşıırken, üflemeli çalgılar renk, karışıklık ve yeni armonik işlevler eklemiştir.

Orkestra Yazımının Gelişimi

Haydın ve Mozart, çağdaş orkestrasyonun temellerini atmış, her çalgıya mantıklı ve kendine özgü bir görev kazandırmıştır.

Döngüsel biçimler, birden fazla bölümden oluşan ve bu bölümlerin birlikte tek bir bütün oluşturduğu karmaşık müzik eserleridir. Müziksel klasisizm döneminde bu biçimler, sonat, senfoni, yaylı çalgılar dördlüsü ve solist ile orkestra için konçerto türleriyle ortaya konmuştur.

Sonat, solo bir çalgı için, çoğunlukla piyano ya da piyano eşliğinde bir çalgı için yazılmış çalgısal bir eserdir. Genellikle üç veya dört bölümden oluşur. Birinci bölüm hızlıdır (çoğunlukla sonat biçiminde yazılır), ikinci bölüm yavaş ve lirik bir karakter taşır, üçüncü bölüm menüet veya scherzo olabilir, son bölüm ise genellikle hızlı ve dinamiktir. Müziksel klasisizm döneminde sonat, bestecilerin biçimi, tematik işlemeyi ve armoniyi geliştirdikleri bir müziksel fikir laboratuvarı işlevi görmüştür.

Senfoni, orkestral bir biçimdir ve genellikle dört bölümden oluşur. Birinci bölüm çoğunlukla hızlıdır (sonat biçimi), ardından lirik karakterli yavaş bir bölüm gelir. Üçüncü bölüm menüet veya scherzo, son bölüm ise genellikle yeniden hızlı ve dinamiktir. Senfoni, senfoni orkestrasının ses zenginliğini ve ifade gücünü ortaya koyar.

Yaylı çalgılar dördlüsü, iki keman, viyola ve viyolonselden oluşan oda müziği için yazılmış döngüsel bir biçimdir ve müziksel klasisizmin en incelikli biçimlerinden biri kabul edilir. Genellikle dört bölümden oluşur. Yapısı senfoniye benzer olmakla birlikte, çalgılar arasında daha içten ve eşitlikçi bir diyalog bulunur.

Solist ve orkestra için **konçerto**, solist ile orkestranın sürekli bir diyalog ve etkileşim içinde olduğu müzik biçimidir. Müziksel klasisizm döneminde konçerto genellikle üç bölümden oluşur. Birinci ve üçüncü bölümler hızlı, ikinci bölüm ise yavaş ve lirik karakterdedir.

İlginç Bilgi

Sipariş Üzerine Bestelenen Müzikler – Büyük Eserler

Viyana'da Haydın, Mozart ve Beethoven gibi besteciler, çoğu zaman doğum günleri, törenler veya kilise ayinleri gibi belirli etkinlikler ve kutlamalar için müzikler oluşturmak zorundaydılar. İlginç olan, tam da bu siparişlerin onları yeni biçimler ve ses etkileri denemeye yönlendirmiş olmasıdır. Bu nedenle, onların en tanınmış eserlerinin birçoğu bu tür "planlanmış" etkinliklerden doğmuştur.

Bilginizi Genişletin

Kadans, konçertonun kısa bir bölümüdür. Bu bölümde solist, orkestranın eşliği olmadan tek başına çalar ve kendi virtüözitesini, teknik becerisini ve müzikal yaratıcılığını ortaya koyar. Genellikle birinci bölümün sonlarına doğru yer alır ve parlak bir müzikal doğaçlama gibi duyulur. Başlangıçta kadansı solistin kendisi doğaçlama olarak oluştururken, daha sonra besteciler kadansları partiyonlara yazmaya başlamış ve bazen birkaç farklı seçenek sunmuşlardır.

Sonat Biçimi ile Müzik Eseri Olarak Sonat Arasındaki Farka

Sonat biçimi, bir müzik eserindeki müzikal fikirlerin düzenlenme yöntemini ifade eder. Eserin iç yapısını, temaların, tonalitelerin ve karakterlerin düzenini ve gelişimini gösterir, ancak bağımsız bir müzik eseri değildir. Sonat, üç veya dört bölümden oluşabilen tam bir müzik eseridir ve çoğunlukla özellikle birinci bölümünde sonat biçimini kullanır. Sonat, bestelenen ve icra edilen somut bir eserdir. Sonat biçimi yapı (plan), sonat ise bu yapı üzerine oluşturulan müzik eseridir.

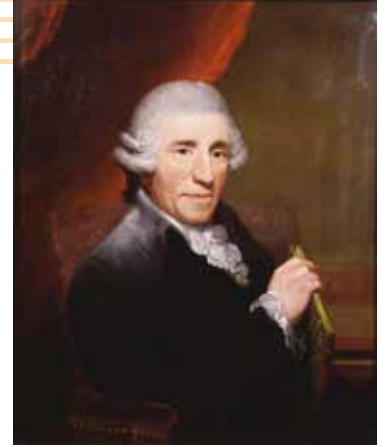
Etkinlikler

1. Aşağıdaki Soruları Cevaplayınız

- Müzikte Viyana Klasisizmi hangi dönemde gelişmiştir ve bu döneme neden Viyana Klasisizmi adı verilmiştir?
- Viyana Klasisizmi'nin en önemli üç bestecisi kimlerdir?
- Klasisizm müziği hangi özelliklerle belirlenir?
- Viyana Klasisizmi'nde en sık kullanılan biçimler hangileridir?

Franz Josef Haydn (1732 - 1809)

Franz Josef Haydn (Alm.: *Franz Joseph Haydn*), 31 Mart 1732 tarihinde Avusturya'nın Rohrau köyünde, zanaatkâr bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Küçük yaşlardan itibaren müziğe ilgi ve yetenek göstermiş, klavsen, keman ve şan eğitimi almaya başlamıştır. Daha sonra Viana'ya gitmiş, burada koro sanatçısı olarak, ardından çeşitli orkestralarda kemancı olarak çalışmıştır. Yirmi üç yaşında ilk yaylı çalgılar dördlüsünü, kısa bir süre sonra ise ilk senfonisini bestelemiştir. Yaratıcılığının büyük bölümünü, yaklaşık otuz yıl boyunca çalıştığı Macar prensi Esterházy'nin saray orkestrasındaki görevi sırasında gerçekleştirmiştir. Prens Esterházy'nin ölümünden sonra Haydn, yeni bir müzik ortamı ve daha geniş bir dinleyici kitleyle karşılaştığı Londra'ya gitmiştir. Burada senfonik üslubunu tamamlamıştır. Yaşamının son yıllarını, artık geniş çapta tanınan bir besteci olarak Viyana'da geçirmiştir. 31 Mayıs 1809 tarihinde vefat etmiştir.

Haydn

Geniş kapsamlı ve çeşitli eserleriyle Franz Josef Haydn, klasik müzik üslubunun biçimlenmesine ve belirlenmesine önemli katkılarda bulunmuştur. Sonat biçiminin, yaylı çalgılar dördlüsünün ve klasik senfoninin kurucusu olarak kabul edilir ve çalgı müziğinin önemli ustalarından biri olmuştur. Her ne kadar ağırlıklı olarak çalgısal müziğe yönelmiş olsa da operalar, oratoryolar ve kantatlar da dâhil olmak üzere çok sayıda vokal-çalgısal eser bestelemiştir. Haydn, müziğe yaklaşımıyla müziği dinsel gizemcilikten uzaklaştırmış ve onu günlük yaşama ve insanların duygularına yaklaştırmıştır. Haydn'ın müziği, açık biçimi, mantıklı müzikal düşünce yapısı ve melodi ile armoni arasındaki denge ile öne çıkar. Sık sık karşıtlıklar, mizah ve halk müziği unsurlarını kullanmış, bu sayede eserleri dinleyici tarafından anlaşılır ve yakın bulunmuştur.

Özellikle önemli eserleri arasında C-dur Op. 20 No. 2, D-dur Op. 64 No. 5, d-mol Op. 76 No. 2 yaylı çalgılar dördlülere, ardından Haydn'ın Avrupa çapında ün kazanmasını sağlayan *Paris Senfonileri* ve klasik senfoni üslubunun doruk noktası olarak kabul edilen 12 *Londra Senfonisi* yer alır. Bunlar arasında Es-dur Senfoni No. 103 ve D-dur Senfoni No. 104 öne çıkar. Haydn, yaşamının son döneminde, klasisizm döneminin vokal-çalgısal müziğinin en önemli örnekleri arasında yer alan iki büyük oratoryoyu – *Yaratılış* ve *Mevsimler* – bestelemiştir. Haydn, eserleriyle klasik müziğin gelişimi ve sonraki dönem bestecileri, özellikle Wolfgang Amadeus Mozart ve Ludwig van Beethoven üzerinde güçlü bir etki yaratmıştır. Klasik müzik biçimlerinin oluşumundaki rolü, Avrupa müzik tarihinde kalıcı bir yer edinmesini sağlamıştır.

Eisenstadt'ta Joseph Haydn Sokağı

İlginç Bilgi

Haydın'ın Kafatasının Olağan Dışı Hikâyesi

Franz Josef Haydın'ın yaşamıyla ilgili ilginç olaylardan biri, 1809 yılındaki ölümünden sonra gerçekleşen olaydır. O dönemde insan karakterini kafatasının biçimi aracılığıyla açıklamaya çalışan bir sözde bilimsel teori olan frenolojiye duyulan ilgi nedeniyle, Haydın'ın kafatası çalınmıştır. Sonraki yıllarda Haydın'ın kafatası farklı kişilerin eline geçmiş ve 145 yıl boyunca bedeninden ayrı kalmıştır. Ancak 1954 yılında diğer kalıntılarıyla yeniden birleştirilmiş ve uygun mezar yerine yerleştirilmiştir.

Haydın'ın kafatası

Haydın'ın el yazması

Etkinlikler

1. Aşağıdaki Soruları Cevaplayınız

- Haydın'ın müziğinin özellikleri nelerdir?
- Joseph Haydın hangi müzik biçimlerinin kurucusu ve önemli ustası olarak kabul edilir?
- Haydın'ın en tanınmış senfonik eserleri hangileridir?

2. Yönlendirilmiş Dinleme

Franz Josef Haydın – *Piyano Sonatı No. 50, D-dur*
– I. bölüm

Franz Josef Haydın – *Senfoni No. 101 Saat*
– I. bölüm

Belirtilen bestelerden bağlantıları kullanarak bir seçim yapınız. Seçtiğiniz eser için aşağıdaki unsurlara dikkat ediniz: dinamik, tempo, karakter.

Analiz ediniz ve keşfediniz

- Seçilen eser hangi müzik biçiminde yazılmıştır?
- Eser hangi çalgı/orkestra/ses için yazılmıştır?
- Eserin temposunu, dinamik özelliklerini ve karakterini belirleyiniz.

Wolfgang Amadeus Mozart (1756 – 1791)

Wolfgang Amadeus Mozart (Alm.: *Wolfgang Amadeus Mozart*), 27 Ocak 1756 tarihinde Avusturya'nın Salzburg şehrinde doğmuş ve müzik tarihinin en büyük bestecilerinden biri olarak kabul edilmiştir.

Müzisyen bir aileden gelen Mozart'ın babası Leopold Mozart (tanınmış kemancı, besteci ve müzik eğitimcisi), oğlunun olağanüstü müzik yeteneğini çok erken fark etmiştir. Babasının yönlendirmesiyle Mozart, klavsen, keman çalmayı ve besteciliğin temel bilgilerini öğrenmeye başlamıştır. Daha üç yaşındayken olağanüstü müzik yetenekleri göstermiş, beş yaşında ise besteler yapmaya ve halka açık konserler vermeye başlamıştır. Bu olağanüstü yeteneği nedeniyle "müzik dehası çocuk" olarak tanınmıştır. Kız kardeşi Nannerl ile birlikte Avrupa'nın birçok ülkesinde – Almanya, Fransa, İngiltere ve İtalya'da – çok sayıda konser turnesine katılmış, virtüözlüğü ve müzikalitesiyle kraliyet saraylarını ve müzik çevrelerini hayran bırakmıştır. Bu yolculuklar onun müzikal gelişimi açısından büyük önem taşımıştır. Seyahatleri sırasında farklı ulusal müzik üsluplarını tanıma, döneminin önde gelen bestecilerinin eserlerini dinleme ve inceleme fırsatı bulmuş, geniş bir müzik eğitimi edinerek olgun yaratıcı üslubunun oluşumunda büyük etkisi olan deneyimler kazanmıştır. Yaşamının ilerleyen dönemlerinde çeşitli Avrupa şehirlerinde çalışmış, en uzun süre ise Viyana'da kalmıştır. Genç yaşta büyük bir ün kazanmasına rağmen yaşamı, maddi sıkıntılar ve toplumdan yeterli destek görememesi gibi birçok zorlukla geçmiştir. Mozart, yalnızca 35 yaşında, 5 Aralık 1791 tarihinde Viyana'da hayatını kaybetmiştir. Kısa yaşamına rağmen geride, günümüzde de dünya müzik kültürü üzerinde büyük öneme ve etkiye sahip olan son derece zengin ve değerli bir müzik mirası bırakmıştır.

Wolfgang Amadeus Mozart'ın yaratıcılığı son derece zengin ve çeşitlidir, kısa yaşamı boyunca altı yüzden fazla eser bestelemiştir. Müziği, yaratımındaki kolaylık, açık biçim, bölümler ile bütün arasındaki denge ve zengin melodik ile ifade güzelliği ile öne çıkar.

Operalar, onun yaratıcılığında özellikle önemli bir yere sahiptir. On yedi opera eseri bestelemiş, çok sayıdaki seyahatleri ve insan karakterlerini derinlemesine tanıması sayesinde operalarında, büyük psikolojik derinlikle yansıtılmış zengin bir karakterler galerisi oluşturmuştur. Operalarının büyük bölümü İtalyanca yazılmış, son operası Sihirli Flüt ise Almanca bestelenmiştir.

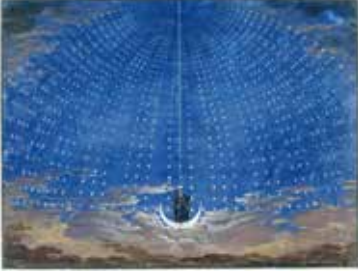
En tanınmış operaları şunlardır: *İdomeneo*, *Saraydan Kız Kaçırma*, *Figaro'nun Düşünü*, *Don Giovanni*, *Böyle Yaparlar* ve *Sihirli Flüt*.

Wolfgang Amadeus Mozart

Leopold Mozart ve çocukları Wolfgang ile Maria Anna (Nannerl)

Mozart'ın *Sihirli Flüt* operası için Karl Friedrich Schinkel tarafından yapılan sahne tasarımı

Bilginizi Geniştirin

Joseph Lange tarafından yapılan Constanze Mozart portresi

Mozart'ın ölümünden sonra, onun el yazmaları ve bütün mirasıyla ilgilenme görevini eşi Constanze (Mozart-Weber) üstlenmiştir. Bu konuda ona, Mozart'ın sanatının büyük bir hayranı olan ikinci eşi Georg Nikolaus von Nissen de yardımcı olmuştur. Onun yardımıyla Constanze, 1828 yılında besteci hakkında ilk kapsamlı biyografiyi yayımlamıştır. Bu dönemde Mozart'ın eserlerinin sistemli olarak yayımlanmasına da başlanmıştır, çünkü eserlerinin büyük bir bölümü el yazması olarak korunmuştur. Mozart'ın bestelerinin ilk kronolojik-tematik kataloğu da hazırlanmıştır. Bu katalog, 1862 yılında Ludwig Köchel tarafından yayımlanmıştır. Yayın KV (Köchel Verzeichnis – Köchel Kataloğu) adını almış ve o tarihten itibaren Mozart'ın her eseri uygun numarayla birlikte KV işaretiyle gösterilmiştir.

Mozart yaklaşık elli senfoni bestelemiş ve bu eserlerinde basit biçimlerden, zengin müzikal fikirlerle oluşturulmuş karmaşık yapılara kadar olan gelişim izlenmektedir. Senfonik yaratıcılığının doruk noktası, son üç senfonisi olan Es-dur, g-mol ve C-dur *Jüpter* Senfonileridir.

Oda müziği alanında Mozart çok sayıda yaylı ve piyano dörtlüsü, piyano üçlüsü, yaylı çalgılar beşlisi, serenad ve divertimento bestelemiştir. Özellikle *Küçük Bir Gece Müziği* adlı serenadı tanınmaktadır.

Mozart, piyano sonatları, keman ve piyano için sonatlar, flüt ve piyano için sonatlar bestelemiş, bu eserlerinde melodik buluşlarının zenginliği, bölümlerin biçimlendirilmesindeki ustalığı ve çeşitli, ilgi çekici armonik yapısı yansıtılmıştır.

Mozart, solist çalgı ve orkestra için çok sayıda konçerto bestelemiş, döneminde kullanılan hemen hemen bütün çalgılar için (flüt, klarnet, korno, fagot ve arp) eserler vermiştir. En fazla konçertoyu ise piyano ve keman için yazmıştır. En tanınmış eserleri arasında D-dur (*Taç Giyme*), A-dur, c-mol ve d-mol piyano konçertoları ile G-dur, D-dur ve A-dur keman konçertoları yer alır.

Ayrıca çok sayıda dinî eser bestelemiş, bunlar arasında *Taç Giyme* Ayini ve son, tamamlanmamış eseri olan *Requiem* öne çıkar. Requiem, dinî müzik tarihinin en etkileyici eserlerinden biri olarak kabul edilir.

İlginç Bilgiler

Gregorio Allegri'nin *Miserere* adlı bestesi Vatikan'da büyük bir gizlilik içinde korunmuş ve hiç kimsenin partisyona ulaşmasına izin verilmemiştir. O dönemde henüz 14 yaşında olan Mozart, eseri Sistine Şapeli'nde bir kez dinlemiş ve aynı gün yalnızca hafızasına dayanarak notası nota yazmıştır. Eser son derece karmaşık olmasına rağmen Mozart cezalandırılmamış; aksine Vatikan onun olağanüstü müzik yeteneğini kabul etmiş ve kendisine özel bir onur ve takdir göstermiştir.

Mozart kendi müzikal zevkine göre besteler yapmış, ancak Salzburg Başpiskoposu kendi isteklerinden ve aristokratik beklentilerinden vazgeçmemiştir. Başpiskopos, Mozart'ın müziği sarayın hizmetine sunması gerektiğini düşünüyordu. Bu durum Mozart için dayanılmaz hâle gelmiş ve ayrılma isteğinde bulunmuştur. Günlüğüne saray müziğinin “kaba, kötü ve düzensiz” olduğunu ve Salzburg'da müziğe ilgi olmadığını yazmıştır. Salzburg'dan ayrılarak Viyana'ya yerleşmiştir. Orada yoğun bir şekilde çalışmış, ancak kendi maddi ihtiyaçlarını karşılamayı başaramamıştır.

Mozart, yaşamının son on yılını yoksulluk içinde geçirmiştir. Öldüğünde yoksul olması ve cenazesiyle ilgilenecek bir destekçisinin bulunmaması nedeniyle bedeni, yoksullar için ayrılmış ortak bir mezara defnedilmiştir. Ne ailesi ne de aristokrasi bu törene katılmış, mezarının yeri ise bilinmeden kalmıştır.

Yönlendirilmiş Dinleme ve Analiz Örneği

Wolfgang Amadeus Mozart – *Senfoni No. 40, g-mol, KV 550*,
I. Bölüm

Allegro molto.

Senfoninin ilk sayfasından bir bölüm

Mozart'ın *g-mol Senfoni No. 40, KV 550* adlı eserinin I. bölümü sonat biçiminde yazılmıştır. Aşağıdaki bölümlerden oluşmaktadır:

Ekspozisyon (Sunuş Bölümü)

- Sergi bölümünde, sonat biçimine özgü dramatik karşıtlığı oluşturan iki ana tema sunulur. Birinci tema g-mol tonundadır. Ardından, B-dur tonundaki ikinci temaya geçişi sağlayan modülasyonlu bir geçiş bölümü gelir. Sunuş bölümü, sonuç grubuyla sona erer.

Gelişme Bölümü

- Gelişme bölümünde, sunuş bölümündeki tematik malzeme çeşitli armonik ve motifsel işlemlerle geliştirilir.

Tekrar Bölümü

- Tekrar bölümünde, ekspozisyonunda sunulan müzikal malzeme yeniden yer alır, ancak klasik sonat biçiminin gerektirdiği şekilde her iki tema da ana tonalite olan sol minör (g-mol) tonunda sunulur.

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- Wolfgang Amadeus Mozart'ın yaşamını nasıl tanımlarsınız?
- Mozart'ın eserleri hakkındaki görüşünüz nedir?
- Mozart'ın eserleri arasında hangi müzik biçimi ilginizi en çok çekiyor ve sizi dinlemeye teşvik ediyor?

2. Yönlendirilmiş Dinleme

Wolfgang Amadeus Mozart – *C-dur Sonat (Sonata Facile)*, KV 545, I. Bölüm (Allegro)

Wolfgang Amadeus Mozart – *Küçük Bir Gece Müziği (Eine kleine Nachtmusik)*

Wolfgang Amadeus Mozart – *Lacrimosa (Requiem'den)*

Mozart'ın *Requiem*'inden *Lacrimosa*'nın başlangıç motifleri

Gece Kraliçesi Aryası, Sihirli Flüt operasından – Wolfgang Amadeus Mozart

Türk Marşı (Rondo alla Turca) – Wolfgang Amadeus Mozart

- Verilen bağlantılardan birini seçiniz.
- Eseri dikkatle dinleyiniz.
- Bestenin hangi çalgı, orkestra veya ses için yazıldığını belirleyiniz.
- Eserin temposunu, dinamik özelliklerini ve karakterini belirleyiniz.

Mozart,
saray konserinde

Ludvig van Betoven (1770 – 1827)

Ludvig van Betoven (Alm.: *Ludwig van Beethoven*), Aralık 1770'te Almanya'nın Bonn kentinde doğmuştur. Müzisyen bir aileden gelmekte olup, çok küçük yaşlardan itibaren olağanüstü bir müzik yeteneği göstermiş ve yoğun bir müzik eğitimi almaya başlamıştır. 1792 yılında, yaşamının sonuna kadar kalıcı ikametgâhı olacak Viyana'ya taşınmıştır.

Betoven kısa sürede güçlü anlatımı, dramatik üslubu ve özgünlüğüyle tanınan seçkin bir piyanist ve besteci olarak öne çıkmıştır. Yaşamı, birçok kişisel ve sağlık sorunuyla şekillenmiştir. Sert ve fevri mizacıyla tanınmasının yanı sıra, derin bir duyarlılığa ve hümanist düşüncelere de sahipti. Onun için en büyük zorluk, işitme yetisini giderek kaybetmesi olmuştur. Buna rağmen çalışmalarını ve bestecilik faaliyetini sürdürmüş, zamanla kamusal yaşamdan giderek daha fazla uzaklaşmıştır.

Özel yaşamı duygusal çalkantılar ve maddi belirsizliklerle dolu olmasına karşın, sanatını takdir eden soylular ve koruyucular tarafından desteklenmiştir. 26 Mart 1827 tarihinde yaşamını yitirmiştir. Müzik tarihinde derin bir iz bırakarak, müzik klasisizmi ile romantizm arasında köprü kuran temel isimlerden biri olarak kabul edilmiştir.

Onun yaşam deneyimleri, kişisel mücadeleleri ve sanatsal hedefleri, zengin ve çok yönlü eserlerine doğrudan yansımıştır. Betoven, sonat biçiminin ve sonat döngüsünün gelişiminde belirleyici bir öneme sahiptir. Bestecilik anlayışı, üç gelişim evresi çerçevesinde açıkça izlenebilmektedir. İlk döneminde, Jozef Haydın ve Wolfgang Amadeus Mozart'ın klasik anlayışını sürdürmüş, sonat biçiminin geleneksel modülasyon planına ve açık yapısal düzenine bağlı kalmıştır. Orta döneminde, "kahramanlık dönemi" olarak adlandırılan evrede, Betoven biçimsel sınırları giderek genişletmiş, gelişme bölümünü zenginleştirmiş, dramatik anlatımı güçlendirmiş ve modülasyon planını daha özgür bir anlayışla kullanmıştır. Böylece sonat biçimi yeni bir anlatım ve dramatik boyut kazanmıştır. Geç döneminde ise klasik biçim anlayışını bilinçli olarak sorgulamış ve kısmen değiştirmiş, beklenmedik tonal ilişkiler, değişken yapısal düzenlemeler ve son derece özgün bir müzik dili kullanmıştır. Bu yaklaşımıyla romantizmin temellerini atmış ve sonat döngüsünün özgür ve anlatım gücü yüksek bir biçim olarak gelişmesine olanak sağlamıştır.

Betoven'ın müzik eserleri, senfoniler, konçertolar, oda müziği eserleri, piyano eserleri ve vokal-enstrümantal eserlerden oluşmaktadır.

Ludvig van Betoven'ın dokuz senfonisi, senfonik müziğin gelişiminde bir doruk noktası oluşturur ve klasisizm ile romantizm arasında bağlantı kurar. Özellikle şu eserleri büyük önem taşır: Üçüncü Senfoni *Eroica* – mücadele ve özgürlüğün simgesi, Beşinci Senfoni – "kader motifi" ile tanınan eser, Dokuzuncu Senfoni – final bölümünde koro ve solistlere yer veren, yenilikçi ve devrim niteliğindeki eser.

Ludwig van Beethoven

Betoven'ın 1908 yılında ortaya çıkarılan mektuplarından birinin fotoğrafik küçültülmüş görüntüsü

Dokuzuncu Senfoni'den bir bölümün görseli

Bilginizi Genişletin

Aşağıdaki tabloda Betoven'in tüm senfonileri ile bu senfonilerin bölümleri, tempo işaretleri ve müzikal biçimlerine ilişkin temel bilgiler yer almaktadır.

Ludvig van Betoven'in Senfonilerine Genel Bakış

Senfoni	Tonalite	Opus	Birinci Bölüm	İkinci Bölüm	Üçüncü Bölüm	Dördüncü Bölüm	Beşinci Bölüm
1. Senfoni	C-dur Do Majör	Op. 21	Adagio molto Allegro con brio – girişli sonat formu	Andante cantabile – sonat formu	Menuetto: Allegro – menuet	Adagio – Allegro molto e vivace – sonat formu	
2. Senfoni	D-dur Re Majör	Op. 36	Adagio molto Allegro con brio – girişli sonat formu	Larghetto – sonat formu	Scherzo: Allegro – scherzo	Allegro molto – sonat formu, sonat rondo unsurlarıyla	
3. Senfoni „Kahramanlık“	Es-dur Mi bemol Majör	Op. 55	Allegro con brio – sonat formu	Marcia funebre: Adagio assai – marş	Scherzo: Allegro vivace – scherzo	Finale: Allegro molto – iki tema üzerine varyasyon	
4. Senfoni	B-dur Si bemol Majör	Op. 60	Adagio – Allegro vivace – girişli sonat formu	Adagio – gelişme bölümü olmayan sonat formu	Allegro vivace – scherzo	Allegro ma non troppo – sonat formu	
5. Senfoni	c-mol Do minör	Op. 67	Allegro con brio – sonat formu	Andante con moto – iki tema üzerine varyasyonlar	Allegro – scherzo	Allegro – sonat form	
6. Senfoni "Pastoral"	F-dur Fa Majör	Op. 68	Allegro ma non troppo – sonat formu	Andante molto mosso – sonat formu	Allegro – scherzo	Allegro – serbest form	Allegretto – sonat-rondo formu
7. Senfoni	A-dur La Majör	Op. 92	Poco sostenuto – Vivace – girişli sonat formu	Allegretto – üç bölümlü form ve varyasyonlar	Presto – scherzo	Allegro con brio – sonat formu	
8. Senfoni	F-dur Fa Majör	Op. 93	Allegro vivace – sonat formu	Allegretto scherzando – gelişme bölümü olmayan sonat formu	Tempo di menuetto – menuet	Allegro vivace – sonat formu, sonat rondo unsurlarıyla	
9. Senfoni (Koro Eşlikli)	d-mol Re minör	Op. 125	Allegro ma non troppo, un poco maestoso – sonat formu	Molto vivace – Presto – scherzo	Adagio – Andante – iki tema üzerine varyasyonlar	Finale: Presto Allegro assai, Rezitativo, Allegro assai – birleşik form	

İlginç Bilgi

Onun Dokuzuncu Senfonisi, son bölümünde koro ve solistlere yer vermesi nedeniyle yenilikçi ve devrimci bir nitelik taşır; bu özellik, geleneksel senfoni anlayışında yaygın olmayan bir uygulamadır. Metin, Friedrich Schiller'in özgürlük ve insan kardeşliği düşüncelerini yücelten *Neşeye Övgü* adlı şiirinden alınmıştır. En tanınmış dizelerinden biri şöyledir: "Bütün insanlar kardeş olur" (Alle Menschen werden Brüder). Bu senfoninin son bölümü, insanlar arasındaki sevinç ve birlik duygusunu o kadar güçlü bir şekilde ifade eder ki, daha sonra Avrupa Birliği'nin marşı olarak seçilmiştir.

Neşeye Övgü melodisinden bir bölüm

Bethoven'in piyano müziği, güçlü duygusal ifade, melodik yapı ve teknik karmaşıklık özellikleriyle öne çıkar. Her biri başlı başına bir müzikal drama niteliğinde olan otuz iki piyano sonatı arasında *Ay Işığı Sonatı*, *Waldstein Sonatı*, *Patetik Sonat*, *Appassionata Sonatı* ve diğerleri önemli bir yere sahiptir.

Bethoven, çeşitli çalgılar ve orkestra için önemli konçertolar bestelemiştir. Beş piyano ve orkestra konçertosundan en çok seslendirilen eseri, Es-dur tonundaki 5. Piyano Konçertosu olup *İmparatorluk Konçertosu* adıyla tanınır. Ayrıca D-dur tonunda keman ve orkestra için bir konçerto bestelemiştir.

Besteci ayrıca oda müziği eserleri ve vokal-enstrümantal müzik eserleri yazmıştır. Bunlar arasında yalnızca bir opera yer alır, *Fidelio*. Bu operanın Leonore uvertürünün üç farklı versiyonu en sık seslendirilen eserler arasındadır. Bethoven'in büyük vokal-enstrümantal eserlerinden biri, D-dur tonundaki görkemli *Missa Solemnis* adlı yapıttır.

İlginç Bilgiler

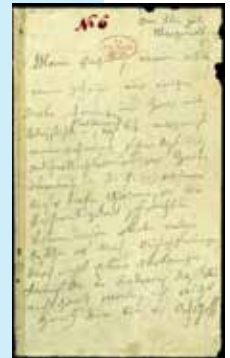
Bethoven İşitme Yetisini Kaybettikten Sonra Nasıl Müzik Yaratıyordu?

Bethoven, 28 yaşında işitme yetisini kaybetmeye başlamasına rağmen, Dokuzuncu Senfoni de dâhil olmak üzere en tanınmış eserlerinden bazılarını bestelemeye devam etmiştir. Bunu, sahip olduğu içsel müzik bilgisi sayesinde ve müziği zihninde "duyarak" gerçekleştirmiştir. Çoğu zaman, artık işitemediği sesleri kontrol edebilmek amacıyla notaları ve müzik eskizlerini dikkatli bir şekilde yazıya geçirmiş; armonileri ve ritmi içinde hissedebilmek için bir tür "hayali işitme" yetisinden yararlanmış. Aslında bazı konserler sırasında seyircilerin alkışlarını duyamıyordu; ancak insanların yüz ifadelerini gözlemleyerek tepkilerini anlayabiliyordu.

Ölümsüz Sevgili

"Ey Tanrım, insan neden bu kadar çok sevdiği kişiden ayrı kalmak zorunda? Yine de benim Viyana'daki yaşamım artık sefil bir yaşamdır. Senin sevgin beni aynı anda hem en mutlu hem de en mutsuz insan yapıyor. Benim yaşımda sakin ve istikrarlı bir yaşama ihtiyacım var – ilişkimizde böyle bir şey mümkün olabilir mi?"

Ölümsüz Sevgili (Immortal Beloved), Bethoven'in yaşamındaki en ünlü romantik gizemlerden biridir. Bethoven'in kullandığı bu ifade, onun 6 Temmuz 1812 tarihinde yazdığı ancak hiçbir zaman göndermediği uzun bir aşk mektubundan kaynaklanmaktadır. Mektup, Bethoven'in *Ölümsüz Sevgili* olarak adlandırdığı bir kadına hitaben yazılmıştır ve ayrılığın neden olduğu derin sevgiyi, tutkuyu, acıyı ve ıstırabı ifade etmektedir.

Bethoven'in *Ölümsüz Sevgili* mektubunun orijinalinden bir bölüm

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- Ludving van Betoven neden klasisizm ile romantizm arasında bağlantı kuran bir besteci olarak kabul edilir?
- Betoven'ın yaratıcılığında en çok öne çıkan müzik türleri hangileridir?
- Betoven kaç senfoni bestelemiştir ve bu senfoniler önceki bestecilerin senfonilerinden hangi özellikleriyle ayrılır?
- Dokuzuncu Senfoni hangi özelliğiyle dikkat çeker?

2. Bireysel Etkinlik – Araştırma Çalışması

Üç gruba ayrılınız:

- I. grup – Joseph Haydın konusu üzerine bir proje çalışması hazırlayınız.
- II. grup – Wolfgang Amadeus Mozart konusu üzerine bir proje çalışması hazırlayınız.
- III. grup – Ludving van Betoven konusu üzerine bir proje çalışması hazırlayınız.

Her grup ders kitapları, ansiklopediler ve güvenilir internet siteleri aracılığıyla araştırma yapar, daha sonra “kendi” bestecisi için aşağıdaki bilgileri hazırlar:

- Yaşamı hakkında kısa bilgiler,
- En tanınmış eserlerinin başlıkları,
- Yaratıcılığının temel üslup özellikleri,
- Kısa bir müzik örneği (1–2 dakika).

Derste her grup proje içeriğini kısaca sunar ve müzik örneğini dinletir.

3. Yönlendirilmiş Dinleme

L. v. Betoven – *Senfoni No. 5, c-mol, Op. 67*, I. bölüm

L. v. Betoven – *Senfoni No. 9, d-mol, Op. 125*, IV. bölüm – Final

L. v. Betoven – *Senfoni No. 7, A-dur, Op. 92*, II. bölüm

Ayışığı Sonatı (Mondscheinsonate), *Sonat No. 14, cis-mol*, I. bölüm – L. v. Betoven

Für Elise (Elise İçin), *WoO 25, a-mol* – L. v. Betoven

Belirtilen bestelerden bağlantıları kullanarak bir seçim yapınız.

Seçtiğiniz eser için aşağıdaki soruları cevaplayınız:

- Seçilen eser hangi müzik türüne aittir?
- Eserin biçimi nedir?
- Eser hangi çalgı/orkestra/ses için yazılmıştır?
- Eserin temposunu, dinamik özelliklerini ve karakterini belirleyiniz.

MÜZİKAL ROMANTİZM

XIX. yüzyıl Avrupa müziği, Fransız Devrimi sonrasında meydana gelen derin toplumsal ve siyasal değişimlerin etkisiyle ortaya çıkan bir sanat anlayışı ve estetik hareket olan Romantizm dönemi ile şekillenmiştir. Dönemin yeni tarihsel koşulları, özgürlük hareketleri ve burjuvazinin güç kazanması, düşünsel, kültürel ve sanatsal yaşamı, dolayısıyla müzik alanındaki üretimi de önemli ölçüde etkilemiştir.

Klasisizm döneminin akıl, denge ve biçimsel açıklık anlayışının aksine, Romantizm bireysel anlatımı, duygusal derinliği ve hayal gücünü ön plana çıkarmıştır. Besteciler, insanın iç dünyasına, duygularına, hayallerine ve ruhsal durumlarına daha fazla önem vermişlerdir. Müzik eserlerinde aşk, doğa, tarihsel geçmiş ve halk kültürü temel konular arasında yer almıştır.

Romantik dönem sanatçıları, halk müziğinden, halk edebiyatından ve ulusal tarihten esinlenmişlerdir. Eserlerinde özgürlük düşüncesi ve toplumsal eşitsizliklere karşı duyulan tepki de kendini göstermiştir.

Müzik dilinde önemli yenilikler ortaya çıkmıştır: armonik yapı zenginleşmiş, kromatik ses kullanımı yaygınlaşmış, orkestra yeni tını renkleriyle genişlemiştir. Özellikle piyano müziğinde teknik ustalık ve virtüözüte büyük gelişme göstermiştir

Eugène Delacroix'ın
Halka Yol Gösteren
Özgürlük adlı eseri

Romantizm döneminde iki temel müziksel anlatım türü gelişmiştir:

- Mutlak müzik
- Programlı müzik.

Mutlak müzik, belirli bir dış içeriğe dayanmayan, yalnızca müzikal biçimler üzerine kurulan bir anlayıştır. Bu tür, senfoni, sonat, konçerto, oda müziği ve piyano minyatürleri gibi türlerle ifade edilmiştir. Bunun yanında programlı müzik de gelişmiş, ses aracılığıyla belirli bir hikâyeyi, düşünceyi veya ruhsal durumu anlatmayı amaçlamıştır. Bu müzik türünün temel özellikleri arasında müzikal betimleme (ton resmi) ve belirgin orkestra renkleri yer almıştır.

Batı Avrupa müzik romantizminin temsilcileri, müzik biçimlerinin gelişimine de yeni katkılar sağlamışlardır. Özellikle solo şarkı (lied), müziğin şiirsel metinle sıkı bir ilişki içinde olduğu, ses ve piyano için yazılan önemli bir tür olarak öne çıkmıştır. Kısa bir biçim olan piyano minyatürü, içten ve doğrudan anlatıma uygun olması nedeniyle önemli bir yere sahip olmuştur. Orkestra müziğinde, serbest yapıli tek bölümlü programlı eser olan senfonik şiir gelişmiştir. Ayrıca müziğin önceden tasarlanmış bir hikâyeyi, düşünceyi veya olayı izlediği programlı senfoni ortaya çıkmıştır. Bu türde, sabit fikir (idée fixe) adı verilen yöntem kullanılmış, bu fikir opera eseri boyunca tekrarlanarak ve geliştirilerek karakterleri, olayları ve düşünceleri canlandırmıştır).

Sahne müziği alanında Romantizm, opera ve bale türlerinde önemli gelişmeler sağlamıştır. Halk müziğinden esinlenen, ulusal konulu kahramanlık operası gelişmiş, ayrıca leitmotifin karakterleri, olayları ve düşünceleri canlandırdığı, opera eseri boyunca tekrarlanarak geliştirildiği müzik draması türü ortaya çıkmıştır.

Müzikal Romantizm dönemi, çok sayıda bestecinin eserleri aracılığıyla büyük bir kültürel miras bırakmış, bunların birçoğu aynı zamanda üstün icracılar ve virtüözler olmuştur.

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- Romantizm dönemindeki müziğin temel özellikleri nelerdir?
- Romantizm dönemi bestecileri için ilham kaynağı olan unsurlar nelerdir?
- Mutlak müzik ile programlı müzik arasındaki fark nedir?
- Batı Avrupalı bestecilerin eserlerinde hangi müzik biçimleri öne çıkmıştır?

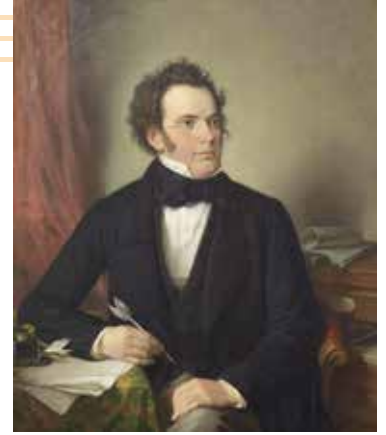
Franz Şubert (1797 – 1828)

Franz Şubert (Alm.: *Franz Schubert*), 31 Ocak 1797 tarihinde Viyana yakınlarındaki doğmuştur. İlk müzik bilgilerini babasından almış, daha sonra piyano, keman ve kompozisyon eğitimi aldığı şehir okulunda öğrenim görmüştür. Daha genç yaşlarda şarkılar, piyano için fanteziler, uvertürler ve kuartetler bestelemeye başlamıştır.

Maddi koşulların zor olması nedeniyle babası onu öğretmenlik mesleğine yönlendirmiştir, ancak Schubert bu işten memnun kalmamış ve kendisini tamamen müziğe adanmıştır. Yoksulluk ve zor yaşam koşulları içinde yaşamış, bu durum eserlerine güçlü bir şekilde yansımıştır. 19 Kasım 1828 tarihinde, yalnızca 32 yaşında hayatını kaybetmiştir.

Franz Şubert 'in yaratıcılığı, müzikal romantizmde önemli bir yere sahiptir ve Klasizm ile Romantizm arasında bir köprü oluşturmaktadır. Eserlerinde, insanın iç dünyasının merkezi bir yer tuttuğu, yeni ve daha derin duygusal bir müzik anlatımı oluşturmuştur.

Solo şarkı, Schubert'in yaratıcılığında önemli bir yere sahiptir. O, müziğin şiirle sıkı bir ilişki içinde olduğu sanat şarkısının (lied) yaratıcısıdır. Yaklaşık altı yüz şarkı bestelemiştir. Schubert'in bestelerinde melodi, temel müzikal anlatım unsurudur, eserleri ezgisel çizgiler ve anlatıma dayalı bir karakter taşır. Yapı bakımından şarkıları, strofik veya varyasyonlu strofik biçimdedir. Piyano eşliği yalnızca destekleyici bir unsur değildir, aynı zamanda müziğin içeriğini etkin biçimde ifade eder ve derinleştirir. Ayrıca müzikal dramatik olayların yorumlayıcısı olarak görev yapar. Schubert, şarkılarında çoğunlukla Goethe ve Heine'nin metinlerini kullanmıştır. En önemli şarkı döngüleri şunlardır: *Güzel Değirmenci Kız* ve *Kış Yolculuğu*. Schubert, sonatlar, fanteziler, impromptüler ve müzik anları gibi çok sayıda piyano eseri ile oda toplulukları için eserler, sahne müziği, opera ve operetler gibi çeşitli türlerde yapıtlar bestelemiştir. Ayrıca dokuz senfoni yazmıştır. Bunların en tanınmışları: *Si minör Senfoni* (Bitmemiş Senfoni), D 759 ve *Do Majör Senfoni*, D 44 adlı eserleridir.

h-mol - si minör *Bitmemiş Senfoni* den bir bölüm

İlginç Bilgi

Schubert'in 8. Senfonisi, yalnızca iki bölümden oluştuğu için *Bitmemiş* olarak adlandırılır, ancak aslında sanatsal düşüncesinin bir ifadesi olarak müzikal açıdan bütünlüğe sahip ve tamamlanmış bir eserdir.

Bilginizi Genişletin

Güzel Değirmenci Kız, şair Müller'in dizeleri üzerine bestelenmiş yirmi şarkıdan oluşan bir döngüdür. Bu eserlerde, uzun bir yolculuktan sonra bir değirmende çalışmaya başlayan ve değirmencinin kızına aşık olan genç bir adamın aşkı anlatılır. Bu aşk karşılık bulmaz. Üzüntü içindeki çırak, kendisini derenin sularına atmayı düşünür. Döngü, her biri on şarkıdan oluşan iki bölüme ayrılmıştır. İlk bölümdeki şarkılar iyimser bir karakter taşıırken, ikinci bölümde gencin çaresizliğı ve yaşamına son verme isteğı ifade edilir. Müzikal açıdan bu döngüdeki şarkılar, halk şarkısının sadeliğıne ve güzelliğıne yakın melodi, ritim ve armoni özellikleriyle dikkat çeker.

Kış Yolculuğı, yine yirmi dört şarkıdan oluşan bir döngüdür. Schubert bu eserde, halk karakterini koruyarak kendi ağır ruhsal durumunu daha derin bir biçimde yansıtır. Eserde, terk edilmiş, yalnız ve umutsuz bir gezgin anlatılır, besteci bu karakter aracılığıyla kendi kaderini sembolik olarak ifade eder.

Alabalık, Schubert'in ses ve piyano için yazdığı bağımsız bir şarkıdır. Eserde, temiz bir dereye özgürce yüzen bir alabalığın, kurnaz bir balıkçının suyu bulandırarak onu yakalayıp öldürmesine kadar geçen olay anlatılır. Müzik, balığın canlılığını ve suyun hareketini yansıtır; doğanın sevinci ve oynusallığı hissedilir. Balıkçının balığı yakaladığı an ise şaşkınlık ve dramatik bir etki oluşturur. Anlatı özelliğinin yanı sıra şarkı, aldatma ve kurnazlık nedeniyle tehdit altında kalabilen gençlik masumiyetinin bir alegorisi olarak sembolik bir anlam da taşır; aynı zamanda genç kadınlara karşı tehlikeli erkeklere yönelik bir uyarı niteliğı taşır. Bu şekilde eser, doğrudan müzikal imgeleri daha derin ahlaki bir anlamla birleştirir.

Serenad, melodik ve sakin bir müzik eseridir; genellikle akşam icrası veya bir sevgi ifadesi olarak sunulmak üzere bestelenmiştir.

Müzik Anı (Moment musical), anlık lirik veya betimleyici bir müzik görüntüsü olarak oluşturulan kısa bir çalgısal kompozisyonudur.

Güzel Değirmenci Kız — Maurice Chasson tarafından hazırlanmış Fransızca version

Franz Şubert 'in *Alabalık* (Die Forelle) adlı eserinin 1817 yılında yayımlanmış el yazması kopyası

Kış Yolculuğı'ndan *Der Leiermann*

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- Yaşamındaki zorluklar ve yoksulluk, Schubert'in müziğinin duygusal karakterini nasıl etkilemiştir?
- Schubert'in en tanınmış eserleri hangileridir?
- Lied (sanat şarkısı), Schubert'in yaratıcılığında neden merkezi bir yere sahiptir?

2. Насочено слушање

Franz Şubert – *Alabalık*

Şarkıyı dinleyiniz.

- Eserin hangi duygu veya ruh hâli oluşturduğunu belirtiniz.
- Piyano eşliğini dinleyiniz ve suyu, balığın hareketini ve sahnedeki dramatik durumu nasıl betimlediğini açıklayınız.
- Müziğin hikâyeyi nasıl canlandığına dair kısa bir açıklama yazınız.
- Bu şarkının mutlak müzik mi yoksa programlı müzik örneği olarak kabul edilip edilemeyeceğini düşününüz. Neden?

3. Franz Şubert 'in Eserlerinin Estetik Değerlendirilmesi

Seçilen eser hakkında BİT (Bilgi ve İletişim Teknolojileri) kullanarak kısa bir araştırma yapınız.

8. Senfoni – *Si minör Bitmemiş Senfoni, D 759, I. bölüm*

Serenad

Müzik Anı No. 3

Solo şarkı – Erlkönig (Orman Kralı)

Dinleme İçin Yönergeler

Seçilen besteyi dikkatle dinleyiniz ve aşağıdaki unsurlara dikkat ediniz: Tempo ve dinamik özellikleri, eserin karakteri, icra araçları (çalgılar, vokaller) ve eserin programlı müzik mi yoksa mutlak müzik mi olduğu:

Aşağıdaki konular üzerinde düşünerek gerekçeli değerlendirmelerde bulununuz:

- Hangi bölümlerin özellikle etkileyici olduğu ve bunun nedenleri,
- Kişisel izleniminiz ve duygusal tepkiniz,
- Gözlemlerinizi sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız,
- Eserin estetik ve icra özellikleri hakkında ortak sonuçlara ulaşınız.

Felix Mendelssohn Bartholdy

Feliks Mendelson (1809 – 1847)

Feliks Mendelson Bartoldi (Alm.: *Felix Mendelssohn Bartholdy*), 3 Şubat 1809 tarihinde Hamburg’da varlıklı ve eğitilmiş bir ailede doğmuştur.

Daha küçük yaşlardan itibaren olağanüstü bir müzik yeteneği göstermiş, bu nedenle sık sık “dâhi çocuk” olarak Mozart ile karşılaştırılmıştır. Ailesi ona üstün bir eğitim imkânı sağlamış, piyano, keman, kompozisyon ve müzik teorisi öğrenmiştir. Müzik dışında diller, felsefe, edebiyat, tarih ve güzel sanatlar eğitimi almıştır. Mendelson aynı zamanda yetenekli bir ressamdı. Bu durum onun betimleyici ve açık müzik düşüncesini etkilemişti. Mendelson’un sanat gelişimi ve ilhamında Avrupa’daki seyahatleri – İtalya, Fransa, İngiltere, İrlanda ve İskoçya – büyük önem taşımıştır. O yalnızca bir besteci değil, aynı zamanda önemli bir orkestra şefi ve eğitimciydi. Sağlık sorunları ve ruhsal yorgunluk nedeniyle çok genç yaşta, 38 yaşında, 4 Kasım 1847 tarihinde hayatını kaybetmiştir.

İlginç Bilgi

Leipzig’deki Gewandhaus – Feliks Mendelson’un suluboya çalışması

Müziğin Bir Resme Dönüştüğü Zaman

Her şeyden önce besteci ve orkestra şefi olarak tanınmasına rağmen, Feliks Mendelson aynı zamanda yetenekli bir görsel sanatçıydı. Avrupa’daki seyahatleri sırasında çizimler ve suluboya eserler oluşturmuştur. Bunlar arasında Lahey’deki *Groene Markt Meydanı* adlı eseri de bulunmaktadır.

Ayrıca, eserlerini seslendirdiği ve şeflik yaptığı Almanya’nın Leipzig kentindeki Gewandhaus konser salonunu da resmetmiştir. Günümüzde bu salon, Avrupa’nın en saygın senfoni merkezlerinden biridir.

Lahey’deki Groene Markt Meydanı – Feliks Mendelson’un suluboya çalışması

Bilginizi Genişletin

Marş, genellikle 4/4’lük ölçüde, belirgin ritmik yapıya sahip olan ve yürüme hareketi duygusu oluşturan bir müzik biçimidir. Törenler, askerî geçitler, resmî etkinlikler ve düğün merasimleri gibi çeşitli durumlarda kullanılır.

Mendelson’un eserleri, senfonik eserleri, konçerto eserleri, topluluklar için müzikleri, piyano minyatürleri ve org için yazılmış eserleri kapsamaktadır. Her bestesinin özelliği, güzel ve akıcı bir melodiye sahip olmasıdır. Kırk sekiz piyano eserinden oluşan “Sözsüz Şarkılar” adlı döngüsüyle, çalgının metin olmadan “şarkı söylediği” karakter piyano minyatürleri türünü oluşturmuştur. Beş senfoni bestelemiştir. Bunların en önemlileri, a-mol (La minor) tonundaki “İskoç Senfonisi” ve A-dur (La Majör) tonundaki “İtalyan Senfonisi”dir. Mendelson’un yaratıcılığında programlı uvertürler özel bir yere sahiptir. Bu uvertürler operaya giriş bölümleri değil, senfonik özellik taşıyan bağımsız çalgısal eserlerdir. Bunlardan biri, en etkileyici bölümü *Düğün Marşı* olan *Bir Yaz Gecesi Rüyası* uvertürüdür. Ayrıca *Fingal Mağarası*, *Güzel Melusine*, *Denizin Sessizliği* gibi uvertürler de bestelemiştir. Mendelson’un diğer çalgısal eserleri arasında *Mi minör keman ve orkestra konçertosu* da önemli bir yere sahiptir.

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- Aile eğitimi, Mendelson'un müzikal gelişimini nasıl etkilemiştir?
- Avrupa'daki seyahatlerin Mendelson'un ilhamı ve yaratıcılığı üzerindeki rolü ne olmuştur?
- Mendelson'un "Bir Yaz Gecesi Rüyası" gibi uvertürleri neden önemlidir ve opera uvertürlerinden hangi yönleriyle farklıdır?

2. Yönlendirilmiş Dinleme

Bir Yaz Gecesi Rüyası'ndan Düşün Marşı

Düşün Marşı adlı besteyi dinleyiniz ve ritme, melodiye ve müzikal motifleri taşıyan çalgılara dikkat ediniz.

Aşağıdaki soruları cevaplayınız:

- Müzik neşeli, görkemli veya sakin bir duygu mu oluşturuyor? Neden?
- Müziğin hangi bölümünün düğün atmosferini en fazla yansıttığını düşünüyorsunuz?
- Marş, dinlediğiniz diğer müzik türlerinden hangi özellikleriyle farklıdır?

e-mol (Mi minor) Keman ve Orkestra Konçertosu

Konçertoyu dikkatlice dinleyiniz ve aşağıdaki araştırma sorularını cevaplayınız:

- Konçerto kaç bölümden oluşmaktadır?
- Bölüm içerisinde tempo değişikliği var mıdır?
- Bölümlerdeki karakter nasıldır: romantik, dramatik, neşeli veya hüzünlü?
- Konçertoyu dinlerken müzik sizde hangi duyguları uyandırmaktadır?

İlginç Bilgiler

Düğün Marşı – Anı Kutlayan Müzik

Bir Yaz Gecesi Rüyası uvertürünün tamamı Shakespeare'in komedisinden esinlenmiş olsa da, *Düğün Marşı* bölümü en çok bağımsız olarak seslendirilen kısımdır. Mendelson bu eseri, evlilik birlikteliğinin sevincini ve kutlamasını yansıtan bir müzik tablosu olarak bestelemiştir; ancak iki yüzyıl sonra bir "düğün klasiği" hâline geleceğini beklememiştir.

Düğün Marşı'ndan bir bölüm

J. S. Bach'ın Yeniden Keşfi

1829 yılında Mendelson, Johann Sebastian Bach'ın müziğinin yeniden tanınmasında önemli bir rol oynamıştır. Eserin bestelenmesinden yaklaşık bir yüzyıl sonra "Matta'ya Göre Pasyon" adlı yapıtı sahneye koymuş ve yönetmiştir. Bu tarihi icrayla, Bach'ı yeniden Avrupa müzik yaşamının merkezine taşıyan "Bach Rönesansı" olarak adlandırılan dönem başlamıştır.

Robert Schumann

Klara ve Robert Şuman –
1850 yılına ait tablo

Robert Şuman (1810 – 1856)

Robert Şuman (Alm.: *Robert Schumann*), 8 Haziran 1810 tarihinde Almanya'nın Zwickau kentinde doğmuştur. Daha çocukluk yıllarında müzik ve edebiyata ilgi göstermiştir. Piyano eğitimi almış ve erken yaşlarda besteler yapmaya başlamıştır, ancak aynı zamanda yazmaya, okumaya ve edebî eserleri incelemeye de büyük ilgi duymuştur. Hukuk öğrenimine başlamış, ancak asıl tutkusu müzik olmuştur. Şuman, zengin bir iç dünyaya sahip, son derece duyarlı bir kişiydi. Yaşamı boyunca sık sık ruhsal bunalımlar, depresyonlar ve duygusal dalgalanmalarla karşı karşıya kalmıştır. Bununla birlikte, müzik üzerine düşünme, onu analiz etme ve müzik hakkında yazma gereksinimi duyan bir entelektüeldi. 1834 yılında, yeni romantik müziği savunduğu ve genç yetenekleri desteklediği *Yeni Müzik Dergisi*'ni (Neue Zeitschrift für Musik) kurmuştur. Kişisel yaşamında ve yaratıcılığında, olağanüstü bir piyanist olan ve daha sonra eşi olacak Klara Wieck'e duyduğu sevgi önemli bir yere sahiptir. Yaşamının son yıllarında ruhsal durumu ciddi biçimde kötüleşmiş, 1854 yılında ağır bir psikolojik çöküntü yaşamış ve bir psikiyatri kurumuna yerleştirilmiştir. 29 Temmuz 1856 tarihinde, 46 yaşında hayatını kaybetmiştir. Yaşamı içsel mücadeleler ve acılarla dolu olmasına rağmen, Şuman Romantizm döneminin en derin ve duyarlı kişiliklerinden biri olarak kalmış, gerçeklik ile içsel duygular dünyası arasında yaşayan sanatçının simgesi olmuştur.

Şuman'ın yaratıcılığında insanın derin ruhsal iç dünyası yansıtılır. Müziği aynı zamanda ulusal bir temele sahiptir. Piyano minyatürlerinden senfonilerine kadar tüm eserlerinde, halk sanatının özellikleri olan şiirsel ruh, saf duygular, doğaya duyulan sevgi ve içten mizah anlatılır. Piyano eserlerinde döngü ilkesini kullanmıştır. Bunlar arasında programlı düşünceye dayanan *Karnaval*, *Kreisleriana*, *Çocuk Sahneleri* ve *Fantastik Parçalar* yer alır. Bu eserlerde her parçanın içeriğini açıklayan bir başlığı vardır. Diğer piyano eserleri arasında *Senfonik Etütler*, *Sol minör Sonat*, *Do Majör Fantezi*, *Fa diyez minör Sonat* ve *La minör Piyano ve Orkestra Konçertosu*, op. 54 öne çıkar. Yaklaşık iki yüz elli solo şarkı bestelemiştir. Bu eserlerde piyano eşliği yalnızca vokal çizgiyi destekleyen bir unsur değil, anlatımın etkin ve eşit bir taşıyıcısıdır. Şuman'ın en tanınmış şarkı döngüleri şunlardır: *Kadının Aşkı ve Yaşamı*, *Şairin Aşkı* ve diğerleri.

Orkestra eserleri arasında *Manfred* ve *Faust* gibi senfonik uvertürler ile dört senfoni yer alır: *İlkbahar Senfonisi* (B-dur), *C-dur Senfoni*, *Ren Senfonisi* (Es-dur) ve *d-mol senfoni*.

Etkinlikler

1. Düşün ve Tartış

- Romantizm, bireysel duyguyu ve insanın iç dünyasını ön plana çıkarır. Robert Şuman'ın müziği bu anlayışı nasıl ifade eder?
- Şuman aynı zamanda besteci ve müzik eleştirmeniydi. Sence bir sanatçının aynı zamanda kuramcı ve düşünür olması önemli midir? Görüşünü gerekçelendir.
- Çocuk Sahneleri ve Karnaval gibi döngülerde her parçanın bir başlığı vardır. Başlık, dinleyici olarak hayal gücünü sınırlar mı yoksa onu destekler mi?
- Şuman'ın solo şarkılarında piyano eşliği, vokal çizgiyle eşit bir role sahiptir. Bu durum müzikal içeriği nasıl zenginleştirir?
- Sanatçının yaşadığı acılar yaratıcılığın kaynağı olabilir mi? Düşün ve cevabını Şuman'ın yaşamı ve eserleriyle ilişkilendir.

2. Programlı ve Duygusal Analiz

Robert Şuman – *Çocuk Sahneleri* (No. 1 ve No. 7)

No. 1: *Yabancı Ülkelerden ve İnsanlardan* (Von fremden Ländern und Menschen)

No. 7: *Rüya Görme* (Träumerei).

Analiz Yönergeleri ve Tartışma Soruları:

- Eserin başlığı size ne düşündürüyor?
- Müzik, başlığın içeriğini yansıtıyor mu?
- Dinlerken nasıl bir “çocuk sahnesi” hayal edebilirsiniz?
- Müzik daha çok çocuğun bakış açısını mı, yoksa bir yetişkinin geçmiş anısını mı yansıtıyor?

3. Yönlendirilmiş Dinleme

Robert Şuman – 4. Senfoni (III. bölüm: Scherzo)

Robert Şuman – *La minör Piyano ve Orkestra*

Konçertosu (I. bölüm)

Dinlenen Eserler Üzerine Tartışma:

- Hangi eserde daha fazla dramatik özellik vardır? Neden?
- Senfoni ile konçerto arasındaki fark nedir?
- Bireysellik hangi eserde daha fazla öne çıkar: senfonide mi, konçertoda mı?
- Romantik üslup her iki eserde nasıl kendini gösterir?
- Hangi eser size duygusal açıdan daha yoğun geliyor ve neden?

İlginç Bilgiler

Şarkılar Yılı

Yalnızca bir yıl içinde, 1840 yılında, Klara'ya duyduğu sevgiden ilham alan Robert Şuman, yüz otuzdan fazla solo şarkı (lied) bestelemiştir. Bu yıl, müzikoloji alanında onun *Şarkılar Yılı* olarak bilinmektedir..

Klara – Dünyaca Ünlü Piyanist ve Yaşam Boyu Destek

Klara, XIX. yüzyılın en büyük piyanistlerinden biriydi. Robert'ın ruhsal hastalığı ve bir sanatoryuma yerleştirilmesinden sonra, çocuklarının bakımını tek başına üstlenmiş, aynı zamanda Avrupa genelinde konserler vererek onun müziğini yaymış ve eserlerinin unutulmamasını sağlamıştır.

Bilginizi Genişletin

Scherzo, bağımsız bir kompozisyon biçiminde veya sonat döngüsünün bir bölümü olarak yer alabilen bir müzik formudur. Genellikle hızlı, canlı, oyun karakterli ve mizahî bir yapıya sahiptir. Ritim ve dinamik özelliklerdeki karşıtlıklarla, senfoni içinde oyun ve enerji duygusu oluşturur.

Şuman'ın Scherzo'sunun partitürünün ilk sayfası

Johannes Brahms

Brams Viyana'daki evinde

İlginç Bilgi

Dostluk ve Müzikal İlham – Brams ve Klara Şuman

Brams ve Klara Şuman arasında çok yakın ve sıcak bir dostluk ilişkisi vardı. Romantik bir ilişki yaşamamış olmalarına rağmen, duygu, saygı ve müzikal ilhamla dolu mektuplar aracılığıyla iletişim kurmuşlardır. Klara, besteleri konusunda sık sık ona önerilerde bulunmuş; Brams ise onu büyük bir ilham kaynağı ve müzikal ile kişisel zorluklarında güvendiği bir destekçi olarak görmüştür.

Yohanes Brams (1833 – 1897)

Yohanes Brams (Alm.: *Johannes Brahms*), Alman bestecidir. 7 Mayıs 1833 tarihinde Almanya'nın Hamburg şehrinde, mütevazı ancak müzikle ilgilenen bir ailede doğmuştur. Daha çocukluk yıllarında büyük bir müzik yeteneği göstermiş, piyano ve keman öğrenmiş, gençlik döneminden itibaren piyanist ve piyano eşlikçisi olarak sahne almaya başlamıştır. Daha sonra müzik çalışmaları aracılığıyla Robert Şuman ile tanışmış, Şuman onun büyük yeteneğini fark etmiş ve besteci olarak profesyonel müzik yaşamına başlamasında ona destek olmuştur. Brams, besteciliğe büyük bir bağlılık göstermiş, aynı zamanda eğitimcilik ve orkestra şefliği çalışmalarıyla da ilgilenmiştir. 3 Nisan 1897 tarihinde Viyana'da hayatını kaybetmiştir. Büyük müzikal değişimlerin yaşandığı bir dönemde yaşamış olmasına rağmen Brams, klasik biçim ile romantik duygunun kusursuz birleşiminin simgesi olarak kalmıştır. Derin müzik geleneğini ve yüksek müzik kültürünü koruyan bir besteci olarak değerlendirilmiştir.

Yohanes Brams'ın yaratıcılığı, sahne müziği dışında hemen hemen bütün müzik türlerini kapsamaktadır. En önemli piyano eserleri arasında piyano sonatları (op. 1, 2 ve 5), *Baladlar* op. 10, varyasyonlar ve fügler (*Händel Teması Üzerine Varyasyonlar* op. 24, *Paganini Teması Üzerine Varyasyonlar* op. 35), intermezzo, kapriçyo ve rapsodiler yer alır. Ayrıca d-mol (*Re minor= Piyano ve Orkestra Konçertosu* No. 1, op. 15 ve *B-dur Piyano ve Orkestra Konçertosu* No. 2, op. 83 önemli eserlerindendir

Brams'ın orkestra müziğini dört senfonisi oluşturur: c-mol 1. Senfoni, op. 68, D-dur 2. Senfoni, op. 73, F-dur 3. Senfoni, op. 90, e-mol 4. Senfoni, op. 98. Ayrıca şu uvertürleri bestelemiştir - *Trajik Uvertür*, op. 81 ve *Akademik Festival Uvertürü*, op. 80. Kamer müziği ile çok sayıda vokal eser bestelemiştir. Bunlar arasında solo şarkılar (lied), ses ve piyano için düetler ve topluluk eserleri ile koro müziği (eşlikli veya eşiksiz) yer almaktadır. Vokal-senfonik yaratıcılığının doruk noktasına *Alman Requiem'i*, op. 45 adlı eseriyle ulaşmıştır. Bu eser koro, solistler ve orkestra için yazılmıştır. Brams'ın dünya çapındaki konserlerde sıkça seslendirilen en popüler eserleri arasında, Macar halk müziğinden esinlenerek yazdığı *Macar Dansları* bulunmaktadır. Bu eserler başlangıçta dört el piyano için bestelenmiş, büyük ilgi görmeleri üzerine daha sonra orkestraya uyarlanmıştır.

İlginç Bilgi

Yohanes Brams'ın Ninni'si

Yohanes Brams'ın *Ninni'si*, dünyadaki en tanınmış ninnilerden biridir. 1868 yılında bestelenmiştir ve sıcaklık ile güven duygusu oluşturan tamamen sakin ve yumuşak bir melodiye sahiptir.

Basit yapısına rağmen bu eser, Brams'ın sevgi ve şefkat duygularını müzik aracılığıyla ifade etmedeki ustalığını göstermektedir. İlginç olan, eserin yalnızca çocuklara yönelik olmaması; aynı zamanda müzikal sadelik ile anlatım derinliğinin ideal birleşimine örnek olarak konserlerde de seslendirilmesidir.

Etkinlikler

1. Yohanes Brams'ın Yaşamı ve Yaratıcılığı Üzerine Araştırma

- İnternet ansiklopedileri, kitaplar veya diğer güvenilir kaynaklardan yararlanarak Yohanes Brams'ın yaşamını ve eserlerini araştırınız.
- Bestecinin yaşamı hakkında temel bilgileri toplayınız (doğum yeri ve tarihi, eğitimi, yaşamındaki önemli kişiler).
- Yaratıcılığının başlıca alanlarını araştırınız (senfoniler, konçertolar, oda müziği, şarkılar).
- Brams'ın birkaç önemli eserini seçiniz ve neden önemli olduklarını açıklayınız.

2. Yohanes Brams'ın Bestelerini Dinleme

Macar Dansı No. 2

Macar Dansı No. 4

Macar Dansı No. 5

Dinleme Yönergeleri

- *Macar Dansı* No. 2, No. 4 ve No. 5 eserlerini dikkatlice dinleyiniz. Dinleme sırasında aşağıdaki özelliklere dikkat ediniz: tempo, ritim ve dans özellikleri, dinamik özellikler, melodi ve melodinin karakteri, müzikteki halk (Macar) ruhu.
- Sonuçlarınızı sınıfta sununuz.

3. Resimde Senfoni

Yohanes Brams – 3. Senfoni (III. bölüm)

Poco Allegretto

3. Senfoni'nin (III. bölüm) temasının başlangıcı

Etkinlik Yönergeleri

- Melodiyi dinleyiniz.
- Tempo ve dinamik özelliklere dikkat ediniz.
- Tekrarları ve karşıtlıkları belirleyiniz.
- Bölümün karakterine odaklanınız.

Görsel Yorumlama

- Müziği dinlerken, duyduğunuz müzikten ilham alarak bir resim, eskiz veya grafik çizin.
- Çiziminiz aracılığıyla müziğin enerjisini, ritmini veya ruh hâlini göstermeye çalışınız.

H. Berlioz

Hektor Berlioz (1803 – 1869)

Hektor Berlioz (Fr.: *Hector Berlioz*), besteci, orkestra şefi ve müzik yazarıdır. 11 Aralık 1803 tarihinde Fransa'nın Lion kenti yakınlarında doğmuştur. Babası doktordu, annesi ise müzik ve edebiyata ilgi duyuyordu. Bu durum, Berlioz'un küçük yaşlardan itibaren sanatla tanışmasını sağlamıştır. Ailesinin isteği üzerine tıp öğrenimine başlamış, ancak kısa süre içinde asıl tutkusunun müzik olduğunu anlamıştır. 1826 yılında Paris Konservatuvarı'na kaydolmuş, burada armoni, kontrpuan ve orkestrasyon eğitimi almıştır.

Müziğin duygu ve derin kişisel hislerin ifadesi olduğu romantik anlayışı benimsemiş ve yaymıştır. En tanınmış bestesi, oyuncu Harriet Smithson'a duyduğu aşktan esinlenen *Fantastik Senfoni* (Symphonie fantastique) adlı eseridir. Bu eserde sabit fikir (idée fixe) kavramını kullanmıştır. Bu kavram, belirli bir kişiyi veya duyguyu simgeleyen ve eserin tamamı boyunca tekrarlanan müzikal motifi ifade eder. Avrupa'nın çeşitli ülkelerine seyahat etmiş, orkestra şefi ve eğitimci olarak etkili olmuştur. Eserleri, alışılmadık armonileri ve büyük orkestra kadrosu nedeniyle çoğu zaman tartışmalara yol açmış olsa da günümüzde romantik orkestrasyonun öncüsü ve XIX. yüzyılın en yenilikçi bestecilerinden biri olarak kabul edilmektedir. 8 Mart 1869 tarihinde Paris'te hayatını kaybetmiştir.

Berlioz'un yaratıcılığı üç ana alanda gelişmiştir: senfonik müzik, oratoryolar ve operalar. Onun özgünlüğü, programlı romantik senfonik döngüyü oluşturduğu senfonik müzik alanında kendini göstermektedir. Bu türde temaları metin aracılığıyla açıklamış, böylece senfoniye dinleyici için daha açık ve anlaşılır hâle getirmiştir. Senfonilerindeki yenilikler, klasik senfoni kurallarından farklı olan biçim, orkestrasyon, müzikal anlatım araçlarının kullanımı ve sabit fikir (idée fixe) kavramının uygulanmasıdır. Bu gruba şu eserleri girer: *Fantastik Senfoni*, *İtalya'da Harold*, *Romeo ve Juliet* (vokal bölümler de içerir), *Roma Karnavalı*, *Cenaze ve Zafer Senfonisi*. Berlioz'un önemli eserleri arasında ayrıca şu yapıtlar yer alır: *Benvenuto Cellini* operası, *Truva Atlıları* (Les Troyens) operası, *Faust'un Lanetlenmesi* oratoryosu, *Requiem*.

İlginç Bilgi

Berlioz ve Büyük Sanayi Festivali

Büyük Sanayi Festivali (Grand Festival de l'Industrie), XIX. yüzyılda Fransa'da düzenlenen; sanayi, teknoloji ve kültürel gelişme adanmış halka açık bir etkinliktir. Bu festivallerde yeni sanayi gelişmeleri, makineler, ürünler ve ayrıca sanat gösterileri – müzik, korolar ve orkestralar – sunularak teknik ilerleme ile kültürel yaşam arasındaki ilişki gösterilmiştir.

1 Ağustos 1844 tarihinde Berlioz, binden fazla icracının yer aldığı bir konseri yönetmiştir. Bu durum, festivalin kültürel ve müzikal bir etkinlik olarak büyüklüğünü ve önemini göstermektedir.

Berlioz, *Büyük Sanayi Festivali* konserinde orkestra şefi olarak

Sabit fikir (idée fixe)
– Berlioz'un *Fantastik Senfoni*'sinden tema

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- Hektor Berlioz neden romantik dönem müziğinde bir yenilikçi olarak kabul edilir?
- Hektor Berlioz'un yaratıcılığı hangi üç ana alanda gelişmiştir ve onun özgünlüğü en güçlü şekilde hangi alanda ortaya çıkar?
- Programlı romantik senfonik döngü ne anlama gelir ve sabit fikir (idée fixe) kullanımının onun senfonilerini klasik kurallardan uzaklaştırmasının nedeni nedir?

2. Hektor Berlioz'un Müziğini Dinleme

Fantastik Senfoni (I. Bölüm: *Düşler ve Tutkular (Rêveries – Passions)*) *Fantastik Senfoni*

(IV. Bölüm: *İdam Alayına Yürüyüş (Marche au supplice)*)

Fantastik Senfoni V. Bölüm: *Cadıların Toplantısı (Songe d'une nuit du sabbat)*

Faust'un Lanetlenmesi Rákóczi Marşı

Etkinlik Yönergeleri

- Dinlediğiniz bölümlerden en çok beğendiğiniz bir eseri seçiniz ve kulaklıkla bireysel olarak dinlemeye devam ediniz.
- Müzikal anlatım araçlarına dikkat ediniz: melodi, armoni, karakter, karışıklık, orkestrasyon.
- Kompozisyon hakkındaki gözlemlerinizi ve izlenimlerinizi yazınız.
- Derste aşağıdaki konular üzerine tartışma yapınız: Neleri fark ettiniz, kendinizi nasıl hissettiniz, Berlioz müzikal araçları kullanarak nasıl bir hikâye veya duygu oluşturmaktadır?

Liszt

Frans List (1811 - 1886)

Frans List (Alm.: *Franz Liszt*), virtüözlüğü, yenilikçiliği ve etkileyici müzik anlatımıyla tanınan önemli bir besteci ve piyanisttir. 22 Ekim 1811 tarihinde Avusturya'nın Raiding şehrinde doğmuştur. Babası müziğe büyük ilgi duyan bir kişiydi ve Franz'ı küçük yaşlardan itibaren müziğe yönlendirmiştir. İlk halka açık konserini yalnızca dokuz yaşındayken vermiştir. Pressburg'daki ve Prens Nikolaus Esterházy'nin sarayındaki konserlerinin başarısı, Viyana'da müzik eğitimi alması için maddi destek kazanmasını sağlamıştır. 1830'lu yıllarda List Avrupa turnelerine başlamış ve olağanüstü virtüözlüğü sayesinde büyük ün kazanmıştır. "Listomania" olarak adlandırılan olay, onun sahip olduğu büyük popülerliği göstermiştir. List, 1847 yılında Weimar'da konser kariyerinden çekilerek kendisini besteciliğe adanmıştır. Burada çağdaş müziğin destekleyicisi olarak öne çıkmış ve "Yeni Alman Okulu" (Neue Deutsche Schule) olarak adlandırılan hareketin temelini oluşturmuştur. Yaşamının sonraki döneminde Roma, Weimar ve Budapeşte arasında seyahat etmiş, müzik dersleri vermiş ve daha sonra kendi adını taşıyacak olan müzik akademisinin kurulmasına katkıda bulunmuştur. 31 Temmuz 1886 tarihinde Almanya'nın Bayreuth şehrinde hayatını kaybetmiştir.

İlginç Bilgi

Listomania – Müzikal Coşku Fenomeni

Müzik tarihindeki en ilgi çekici olaylardan biri, "Listomania" olarak adlandırılan fenomendir. Bu olay, 1840'lı yıllarda Frans List'in konser turneleri sırasında ortaya çıkmıştır. Dinleyiciler List'e yalnızca sıradan bir besteci veya piyanist olarak değil, gerçek bir yıldız olarak yaklaşmışlardır. İzleyiciler büyük bir coşkuya kapılmış, kontrolsüz şekilde alkışlamış, konserlerinden hatıralar toplamış, hatta piyanosunun kopmuş tellerini bile anı olarak saklamışlardır. "Listomania" terimini ilk kez Alman şair Heinrich Heine kullanmış ve bu kitlesel heyecanı bir tür "müzikal histeri" olarak tanımlamıştır. Bu fenomen, modern pop yıldızlarının ortaya çıkmasından çok önce, klasik müzik alanındaki ilk ünlü kişi kültü örneklerinden biri olarak kabul edilir. Aynı zamanda Frans List'in romantik dönemde dinleyiciler üzerindeki büyük etkisini ve güçlü karizmasını açıkça göstermektedir.

Frans List konser salonunda – Theodor Hosemann (Theodor Hosemann) tarafından yapılmış eser

Frans List'in yaratıcılığı geniş ve çeşitlidir, ancak birkaç ana başlık altında sınıflandırılabilir: piyano eserleri, senfonik şiirler, vokal eserler ve orkestra besteleri. Müziği romantizmin bir göstergesidir ve güçlü anlatımı, virtüözitesi ve programlı özellikleriyle öne çıkar.

List'in piyano eserleri arasındaki en tanınmış örnekler şunlardır: *Macar Rapsodileri* – Macar halk müziğinden ve Roman müziğinin ritim ve melodilerinden esinlenen on dokuz rapsodiden oluşan seri, *h-mol Sonat La Campanella*, *Transandantal Etütler* – on iki etüitten oluşan seri, *Aşk Rüyalari (Liebesträume)* – üç noktürnden oluşan seri.

List, senfonik şiir biçimini geliştirmiştir. Senfonik şiir, edebî, dramatik veya resimsel bir temele sahip olan, tek bölümlü bir orkestra eseridir ve söz kullanmadan bir hikâye, görüntü veya duyguyu anlatır. On üç senfonik şiirinden bazıları şunlardır *Mazeppa*, *Les Pre-ludes*, *Faust*, *Dante* ve diğerleri.

Etkinlikler

1. Soruları Yanıtlayınız

- “Listomania” fenomeni nedir ve Frans List’in popülerliği hakkında ne göstermektedir?
- Frans List’in müzik tarzının başlıca özellikleri nelerdir?
- Senfonik şiir nedir ve Frans List’in bu türün gelişimindeki rolü nedir?

2. Müzik Dinleme ve Karşılaştırma

Frans List – *Macar Rapsodisi No. 2* (piyano versiyonu)

Frans List – *Macar Rapsodisi No. 2* (orkestra versiyonu)

Tartışma Yönergeleri:

- İki versiyonda melodinin aynı olup olmadığına dikkat ediniz.
- Her iki versiyonun ortak ve farklı yönlerini düşününüz. Bu farklılıkların eseri algılayışınızı nasıl etkilediğini açıklayınız.
- Her iki versiyonun neden önemli olduğunu ve çalgıların müziğin algılanışını nasıl değiştirdiğini açıklayınız.

3. Насочено слушање

Paganini/List – *La Campanella*

Besteyi dinleyiniz.

Tartışma Yönergeleri:

- “Küçük çan” motifinin nerelerde tekrarlandığına dikkat ediniz.
- Motif eserin farklı bölümlerinde değişiyor mu?
- Hangi bölümler daha hızlı, hangileri daha yavaştır?
- Piyanonun klavye üzerinde aniden yukarı veya aşağı doğru “koştuğu” bölümler nerelerdir?
- Dinamik değişiklikleri eserin dramatik etkisini nasıl artırmaktadır?

4. Dinlenen Eser Üzerine Kompozisyon Yazma

Frans List – *Aşk Rüyası No. 3* (*Liebestraum No. 3*)

- Frans List’in *Aşk Rüyası* adlı eserini dinledikten sonra, sizde uyandırdığı duyguları, ruh hâlini ve düşünceleri anlatan kısa bir kompozisyon yazınız.

5. Romantik Sesler – Eserleri Türlerine Göre Sınıflandırma

- Batı Avrupa müzik romantizmine ait tanınmış müzik eserlerinden oluşan bir liste hazırlayınız ve eserleri türlerine göre sınıflandırınız.

Bilginizi Genişletin

Macar Rapsodileri başlangıçta solo piyano için yazılmıştır. Frans List, on dokuz rapsodiden oluşan bu seriyi büyük ölçüde 1846–1853 yılları arasında bestelemiştir. Bu eserlerde Macar halk müziğinden, verbunkos (Macar askerî dansı) ve çardaş (czardas) (yavaş ve hızlı bölümlerden oluşan Macar ve Roman halk dansı) tarzlarından ve Roman topluluklarının müziğinden esinlenmiştir. Macar Rapsodilerinin bazıları daha sonra orkestrasyon işleminden geçirilmiş, yani orkestra için düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerin bazılarını bizzat Frans List yapmış; bazıları ise List’in öğrencileri ve çalışma arkadaşları tarafından, özellikle Franz Doppler tarafından, List’in gözetimi veya onayıyla hazırlanmıştır.

İlginç Bilgi

La Campanella’nın Sırları

La Campanella (Küçük Çan), Frans List’in en tanınmış ve en virtüöz piyano eserlerinden biridir. Eser, İtalyan besteci ve keman virtüözü Niccolò Paganini’nin, Si minör Keman Konçertosu No. 2, op. 7 adlı eserinin final bölümünden esinlenmiştir. Paganini, karmaşık ve teknik açıdan zorlu solo pasajlarıyla tanınmaktadır. Ayrıca eserinde hem solo bölümünde hem de orkestra bölümlerinde duyulan “çan etkisi” önemli bir özelliktir. *La Campanella*, yalnızca teknik açıdan zor bir eser olmakla kalmaz; aynı zamanda müzikal etkisi ve kolay tanınan melodik yapısıyla da dikkat çeker. Bu özellikleri sayesinde romantik dönemin en popüler piyano eserlerinden biri olmuş ve List’in piyano virtüözitesinin simgesi hâline gelmiştir.

ROMANTİZM DÖNEMİNDE OPERA

Milano'daki La Scala Opera Binası

XIX. yüzyılda opera, müzik, edebiyat ve tiyatroyu birleştiren merkezi bir müzik-sahne biçimi hâline gelir. Opera yalnızca eğlendirmez, aynı zamanda dönemin ruhsal, ulusal ve duygusal atmosferini de ifade eder.

Bu dönem, güçlü ifade, vurgulanmış duygular, dramatik çatışmalar ve tarih, doğa ile ulusal kimliğe duyulan ilgi ile belirlenir. XVIII. yüzyılın klasik operasından farklı olarak, klasik operada denge ve biçimsel açıklık ön plandayken, romantik opera karakterlerin daha derin psikolojik işlenişine ve daha yoğun müzikal ifadeye yönelir.

Yüzyılın ilk yarısında Coakino Rosini, Vincenzo Bellini ve Gaetano Donizetti'nin eserleri önemli bir etkiye sahip olmuş, bu besteciler "bel canto" tarzını geliştirmişlerdir.

Yüzyılın ikinci yarısında operaya yeni bir yaklaşım ortaya çıkar. Cuzeppe Verdi, güçlü dramatik etki, gerçekçi insan karakterleri ve duyguyu doğrudan ifade eden müziği operaya getirir.

İtalyan geleneğine paralel olarak Almanya'da Richard Wagner'in eserleri aracılığıyla farklı bir müzik dramı anlayışı gelişirken, Fransa'da görkemli sahneleri, büyük koro bölümleri ve tarihî konularıyla "büyük opera" gelişir. Yüzyılın sonlarına doğru İtalya'da "verizm" ortaya çıkar, bu akım gerçek, çoğu zaman günlük yaşamdan alınan sert hayat hikâyelerini konu alır.

Bu dönemde ulusal opera okulları da gelişir. Rusya ve Çekya'da halk müziğinden ve tarihî geçmişten esinlenen, folklorik unsurlar içeren ve belirgin bir ulusal ruha sahip operalar oluşturulur.

Bilginizi Genişletin

Milano'daki La Scala Opera Binası, Avrupa'nın en önemli opera tiyatrolarından biridir ve romantizm döneminde operanın gelişiminde büyük bir rol oynamıştır. Bu opera binası, birçok önemli romantik operanın ilk gösterimlerine sahne olmuş ve besteciler ile solistlere eserlerini etkili ve geniş bir izleyici kitlesi önünde sergileme olanağı sağlamıştır. La Scala ve diğer büyük tiyatrolar, örneğin Münih'teki Bayerische Staatsoper, Vienna State Opera ve Paris Opéra, operanın dramatik ve duygusal olarak ifade edilen bir sanat dalı olarak gelişmesine katkıda bulunmuştur. Bu kurumlar, zengin orkestra kullanımı, büyük sahne tasarımları ve karmaşık prodüksiyonların gelişmesini sağlamış, böylece müziğin romantik karakterini, solistlerin ifade gücünü ve hikâyelerin dramatik yapısını desteklemiştir.

Romantizm dönemine ait La Scala'daki opera afişleri

XIX. yüzyılda İtalya'da Opera

XIX. yüzyılın ilk yarısında İtalya, Avrupa opera sanatının önde gelen merkezi olmaya devam eder. XVIII. yüzyılın sonlarında ciddi operanın yaşadığı krizden sonra ve Fransız Devrimi'nin fikirleri ile Avusturya yönetimine karşı ulusal kurtuluş hareketlerinin etkisiyle, opera sanatının yenilenmesine ve halkın duygu ve eğilimlerine daha yakın eserlerin oluşturulmasına yönelik bir ihtiyaç ortaya çıkar. Böylece opera, giderek daha büyük bir dramatik anlatıma ve ulusal unsurun vurgulanmasına yönelir. Bu koşullar altında XIX. yüzyılın ilk yarısındaki İtalyan operası, merkezinde insan sesinin bulunduğu bir biçim olarak gelişir. Özellikle bel canto tarzı önem kazanır. Orkestra çoğunlukla eşlik edici bir role sahip olurken, şarkıcılar dramın ve duygunun temel taşıyıcılarıdır. Bu anlayış doğrultusunda Coakino Rosini, Vincenzo Bellini, Gaetano Donizetti ve daha sonra Cuzeppe Verdi gibi besteciler eserler vermiş ve İtalyan romantik operasının yeni biçiminin oluşmasına katkıda bulunmuşlardır. Bel canto ("güzel söyleme"), XVIII. yüzyılın ortalarından XIX. yüzyılın başlarına kadar İtalyan operasında gelişen İtalyan müzik tarzıdır. Sesin güzelliğini, berraklığını, esnekliğini ve teknik virtüözitesini öne çıkaran uzun ve ifade gücü yüksek vokal çizgiler, cümlelerin doğruluğu ve yorumun ifade gücü ile karakterizedir. Bu tarzda şarkıcı, dramın temel taşıyıcısı hâline gelir. Bel canto tarzının ilkeleri, günümüze kadar vokal tekniğin gelişimini etkilemiştir.

Venedik'teki La Fenice Operaa Binası

G. Rossini

Coakino Rosini (1792 – 1868)

Coakino Rosini (İtl: *Gioachino Rossini*), 29 Şubat 1792 tarihinde İtalya'nın Pesaro kentinde doğmuştur. Daha çocukluk döneminden itibaren olağanüstü bir müzik yeteneği göstermiş, Bologna'da eğitim almış, burada bestecilik üslubunu geliştirmiş ve opera kariyerini oluşturmaya başlamıştır. Yaşamı büyük başarılar ve özellikle komik opera alanında elde ettiği ün ile dolu olmuştur, ancak kişisel zorluklar da yaşamış ve bunlar eserlerini etkilemiştir. Tüm müzik türlerinde eserler vermiştir, ancak en büyük başarısı opera sanatında olmuştur. 13 Kasım 1868 tarihinde Paris'te hayatını kaybetmiştir. Rosini'nin opera yaratıcılığı yaklaşık kırk operadan oluşur. Komik operayı daha yüksek bir sanatsal düzeye taşımış ve ciddi operanın gerileyen karakterine karşı bir anlayış geliştirmiştir. Aryalarıyla bel canto söyleyiş tarzını oluşturmuş, şarkıcılara teknik virtüöziye ve ifade gücünü gösterme olanağı sağlamıştır. Bununla birlikte operalarına dinamik arylar ve toplu sahneler aracılığıyla canlılık ve mizah katmış, görkemli orkestrasyon ve güçlü duygularla dramatik sahneleri zenginleştirerek klasik ve romantik opera gelenekleri arasında bir köprü oluşturmuştur. Rosini'nin en tanınmış operaları şunlardır: *Sevil Berberi*, *Semiramis*, *William Tell*, *Külkedisi*, *Otello*, *Cezayir'de İtalyan Kızı* ve diğerleri.

İlginc Bilgi

Sevil Berberi operasından bir sahne

Rosini hakkında en bilinen anekdotlardan biri, onun tembelliğini ve hızlı zekâsını gösterir: Yataкта yatarken bir nota sayfası yere düşmüş, ancak onu almak için eğilmek istememiş ve bunun yerine hemen yeni bir arya yazmıştır. Bu durum, onun yeteneğinin o kadar büyük olduğunu gösterir ki, hatta "tembelliğini" bile bir müzik başyapıtına dönüştürebilmiştir.

Bilginizi Genişletin

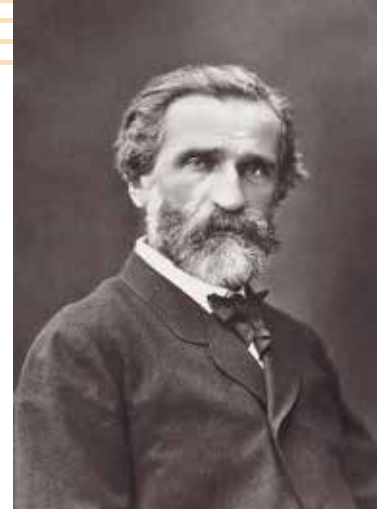
Rosini'nin *William Tell* operasının prömiyeri için Eugène Du Faget tarafından tasarlanan kostümler

Sevil Berberi, Coakino Rosini'nin en tanınmış operalarından biri ve komik operanın klasik bir örneğidir. 1816 yılında bestelenmiş ve canlılığı ile mizahı sayesinde hemen izleyicilerin dikkatini çekmiştir. Libretto, Pierre Beaumarchais'nin komedisine dayanmaktadır ve hizmetçi Figaro'nun zekâsını ve cesaretini konu alır. Rosini; hafif ve neşeli bir atmosfer oluşturan dinamik arylar, topluluk sahneleri ve ritmik açıdan eğlenceli bölümler kullanmıştır. Operanın müzik dili, bel canto söyleyişinin zarafetini öne çıkararak şarkıcılara vokal yeteneklerini gösterme olanağı sağlamıştır. Komik durumlar ve canlı melodiler aracılığıyla müziğe yenilik ve mizah katmıştır. Günümüzde *Sevil Berberi* operası dünya opera tiyatrolarının repertuvarlarında sürekli yer almakta ve komik operanın başyapıtlarından biri olarak kabul edilmektedir.

Ciddi opera olan *William Tell* (1829), Friedrich Schiller'in eserine dayanan bir libretto üzerine yazılmıştır. Bu operada başkahraman aristokrat bir kahraman değil, halktır; bu durum dönemin operalarında yaygın olan anlayıştan farklıdır. Eser, İsviçre'nin özgürlük mücadelesini ve başkahraman William Tell'in cesaretini anlatır. Rosini, müziği görkemli orkestrasyon, güçlü duygular ve dramatik gerilim taşıyan sahnelerle zenginleştirmiştir. Aryalar ve koro bölümleri, şarkıcıların bel canto söyleyişine özgü teknik virtüözitelerini ve ifade güçlerini göstermelerine olanak sağlamıştır. Orkestra ve koro yalnızca dramayı desteklemekle kalmaz, aynı zamanda müziği güçlü ve etkileyici hâle getirir. Bu opera, İtalyan kahramanlık operasının oluşumunda önemli bir rol oynamıştır.

Cuzepe Verdi (1813 – 1901)

Cuzepe Verdi (İtli: *Giuseppe Verdi*), 10 Ekim 1813 tarihinde İtalya'nın Roncole köyünde doğmuştur. XIX. yüzyılın en büyük İtalyan opera bestecilerinden biridir. Küçük yaşta büyük bir müzik yeteneği göstermiş, piyano öğrenmiş, daha sonra Milano'da kompozisyon eğitimi almıştır. Eşinin ve çocuklarının ölümü gibi kişisel trajedileri, onun duygusal ve dramatik müziğini derinden etkilemiştir. İtalya'nın küçük devletlere bölünmüş olduğu bir dönemde yaşamış, ulusal birleşme mücadelesi (Risorgimento) onun sanatsal ve yurtsever bilincine ilham kaynağı olmuştur. Opera yaratıcılığı, dramatik müziği ve güçlü karakterleriyle öne çıkar. Operalarında insan psikolojisini ve kişisel yaşam ile toplumsal koşullar arasındaki çatışmaları işler, belirgin melodiyi ve koronun gücünü kullanarak müziği güçlü bir duygusal ve ulusal anlatım aracı hâline getirir. Bu özellikler *Nabucco*, *Rigoletto*, *Il Trovatore*, *La Traviata*, *Aida*, *Falstaff*, *Otello*, *Ernani* ve diğer operalarında görülür. 27 Ocak 1901 tarihinde Milano'da ölmüştür.

Rigoletto'nun vokal partiyonunun farklı ilk baskısı için Roberto Fokosi tarafından yapılan illüstrasyon.

La Traviata – Şan ve piyano partiyonu

Cuzepe Verdi'nin Paris Operası'nda *Aida* operasının prömiyerinde orkestra şefliği yaptığı sıra.

Bilginizi Genişletin

İtalyan operasının gelişimine, Gaetano Donizetti ve Vincenzo Bellini de önemli katkılarda bulunmuştur. Rosini ve Verdi ile birlikte, XIX. yüzyıl İtalyan operasını şekillendirerek yeni dramatik ve müzikal anlayışlar geliştirmişlerdir.

- Gaetano Donizetti (1797–1848), açık ve anlaşılır melodileri ile canlı karakterleriyle öne çıkan lirik ve komik operalar bestelemiştir. En tanınmış operalarından bazıları *L'elisir d'amore* (Aşk İksiri), *Don Pasquale* ve *Lucrezia Borgia*'dır.
- Vincenzo Bellini (1801–1835), uzun ve akıcı melodik çizgileri ile dramatik anlatımı birleştiren lirik operalarıyla tanınır. En bilinen operaları *Norma* ve *I Puritani* (Püritenler)'dir.

İlginç Bilgi

Verdi'nin operaları, özellikle *Nabuko*, *Rigoletto*, *La Traviata* ve *Aida*, İtalyan milliyetçiliğinin sembolleri olarak kabul edilir. *Nabuko* operasındaki "Va, pensiero" korusu, İtalya'nın birleşmesi mücadelesinin sembollerinden biri hâline gelmiştir. Verdi, siyasette bizzat aktif rol almış ve 1861 yılında ilk İtalyan Parlamentosu'na milletvekili olarak seçilmiştir.

İlginç Bilgi

Verdi'nin operalarında kostüm tasarımı.

Verdi'nin operalarına ait kostüm tasarımı eskizleri

Bu görseller, Milano'daki *La Scala* Opera Binası'na ait, Cuzepe Verdi'nin operalarıyla bağlantılı özgün kostüm tasarımı eskizlerini göstermektedir.

İlk görselde, aynı adlı operadan *Ernani* karakteri için hazırlanmış bir kostüm tasarımı eskizi yer almaktadır. Eskiz, karakterin sahne kostümünü; tarihsel döneme ve operanın dramatik karakterine uygun kıyafet ayrıntıları, renkler ve üslup özellikleriyle göstermektedir.

İkinci görselde ise yine Verdi'nin *Don Carlo* operasından bir karakter için hazırlanmış kostüm tasarımı eskizi görülmektedir. Kostüm, dekoratif unsurlar bakımından zengin olup, bu operanın tarihsel ve dramatik içeriğine özgü soylu veya saray mensubu bir karakteri simgelemektedir.

Bu eskizler, *La Scala*'nın tiyatro ve kültür mirasının bir parçasıdır ve operada kostüm tasarımının önemini ortaya koymaktadır. Karakterlerin görsel görünümü, müzik ve dramayla yakından ilişkilidir. Bu eserler, İtalyan operasının yalnızca müzikten ibaret olmadığını, müzik, tiyatro, resim ve modanın bir araya geldiği bir sanatlar bütünü olduğunu gösteren güzel örneklerdir.

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- Opera XIX. yüzyılda nasıl gelişmiştir?
- Bel canto üslubu nedir ve vokal söylemedeki en önemli özellikleri nelerdir?
- *Sevil Berberi* operasının neden komik operanın kült eserlerinden biri olarak kabul edildiğini araştırınız.
- Cuzepe Verdi'nin en ünlü operaları hangileridir ve onun müzik dili hangi özelliklerle karakterize edilir?

2. Rosini, Donizetti ve Bellini'den Müzikler Dinleyiniz

Aşağıdaki bağlantıda Rosini, Donizetti ve Bellini'nin eserlerinden tüm dinleme örnekleri yer almaktadır.

- *William Tell (Uvertür)* – Coakino Rosini
- *Sevil Berberi (Uvertür)* – Coakino Rosini
- *Sevil Berberi (Figaro'nun Kavatinası)* – Coakino Rosini
- *Sevil Berberi (Rosina'nın Kavatinası)* – Coakino Rosini
- *Aşk İksiri* – Gaetano Donizetti
- *Norma (Casta Diva)* – Vincenzo Bellini

Dinleme ve karşılaştırmalı analiz yönergeleri

- Müzik nasıl bir atmosfer oluşturmaktadır? (lirik, dramatik, komik, görkemli)
- Eseri kim seslendirmektedir? (orkestra/ses) Tempo ve dinamik nasıldır?
- Eserlerin ortak özellikleri nelerdir ve her bestecinin üslubu hangi yönleriyle farklılık göstermektedir?
- Etkinliğin sonunda kısa bir yazılı analiz ve bir PowerPoint sunumu hazırlayınız.

3. Cuzepe Verdi'nin Eserlerini Dinleyiniz ve Araştırınız

Aşağıdaki bağlantıda Verdi'nin eserlerinden tüm dinleme örnekleri yer almaktadır.

- *Aida (Şan ve Zafer Marşı)*
- *Nabucco (İbraniler Korosu)*
- *Rigoletto (La donna è mobile)*
- *La Traviata (İçki Şarkısı / Brindisi)*
- *Il Trovatore (Çingeneler Korosu)*

Dinleme Yönergeleri:

- Gruplara ayrılınız.
- Her grup bir müzik parçası seçsin.
- Seçilen parçanın hangi operaya ait olduğunu, sahnenin neyi anlattığını ve eseri kimin seslendirdiğini (solist veya koro) kısaca araştırınız.

Her grup, aşağıdaki başlıklara göre eserin kısa bir müzikal ve içerik analizini hazırlasın:

- Temposu ve genel atmosferi nasıldır?
- Müzik, halkı, aşkı, kahramanlığı veya törenselliği mi konu edinmektedir?
- Orkestranın eserdeki rolü nedir?

Etkinliğin sonunda kısa bir PowerPoint sunumu hazırlayınız.

Almanya'da Opera

XIX. yüzyılın ilk yarısında Almanya'da opera, romantizm anlayışı doğrultusunda gelişmiş, ulusal kültür, edebiyat ve mitoloji ile güçlü bir bağ kurmuştur. İtalyan operasında güzel melodi ve vokal virtüözitenin ön planda olmasına karşılık, Alman operası giderek dramatik içeriğe, orkestral anlatıma ve olay örgüsünün derinliğine yönelmiştir. Bu dönemde, şarkılı bölümler ile konuşmalı diyalogları bir araya getiren ve halka yakın bir opera türü olan Singspiel geleneği önemli bir rol oynamıştır. Eserlerin konuları çoğunlukla halk efsanelerinden, masallardan ve fantastik anlatılardan alınmış, güçlü duygusal ve simgesel özellikler taşımıştır. Müzik, dramatik yapıyı ve atmosferi güçlendiren bir unsur olarak kullanılmış, orkestranın önemi ise giderek artmıştır. Alman romantik operasının en önemli temsilcilerinden biri Karl Maria fon Veber olup, *Sihirli Nişancı* adlı operası Alman ulusal operasının temel eserlerinden biri kabul edilmektedir. Aynı ortamda, daha sonra opera sanatında köklü değişiklikler gerçekleştirecek olan Richard Wagner'in düşünceleri de yavaş yavaş şekillenmeye başlamıştır. Bu dönemde Almanya'da opera, ulusal kimlik arayışını ve yeni sanatsal yönelimleri yansıtan, kültürel ve manevi yaşamın önemli bir parçasını oluşturmıştır.

Bilginizi Genişletin

Karl Maria fon Veber (1786–1826), romantizm döneminin Alman bestecisi, orkestra şefi ve piyanistidir. En çok, Alman romantik operasının gelişiminde büyük önem taşıyan *Sihirli Nişancı* operasıyla tanınmaktadır. Müziği; dramatik anlatımı, zengin orkestrasyonu ve güçlü duygusal ifadesiyle öne çıkmaktadır.

Frankfurt Main Opera Binası

Rihad Vagner (1813 – 1883)

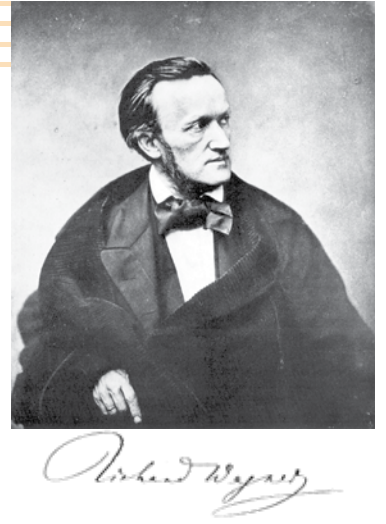
Rihard Vagner (Alm.: *Richard Wagner*), 22 Mayıs 1813 tarihinde, o dönemdeki Saksonya Krallığı'na bağlı Leipzig'de doğmuştur. Henüz genç yaşta müziğe ve tiyatroya büyük ilgi göstermiş, müzik eğitimini Leipzig'de almıştır. Burada Betoven'in eserleri ve Alman edebiyatıyla tanışmış, bunlar onun sanatsal gelişimini güçlü biçimde etkilemiştir. Bestecilik ve orkestra şefliğiyle erken yaşta ilgilenmeye başlamış, ayrıca

Almanya'nın birkaç şehrinde müzik direktörü olarak görev yapmıştır. Onun yaşamı, maddi zorluklar, siyasi faaliyetler ve sık sık yer değiştirmelerle, aynı zamanda güçlü bir sanatsal vizyonla belirlenmiştir. Vagner, müziğin, şiirin ve sahnenin tek bir dramatik bütün içinde birleştiği "bütüncül sanat eseri" (*Gesamtkunstwerk*) yaratmayı amaçlamıştır. Müzik tarihinde, onun sayesinde opera müzik dramına dönüştüğü için, operanın büyük bir reformcusu olarak kabul edilmektedir. 13 Şubat 1883 tarihinde Venedik'te ölmüştür.

İlginç Bilgi

Rihad Vagner'in iç dünyasını ortaya koyan bir mektup

Vagner'in dostu ve müzik eleştirmeni Heinrich Esser'e yazdığı mektuplar, sıradan yazışmalardan çok daha fazlasını ortaya koymaktadır; bunlar, onun zihnine ve kalbine açılan gerçek bir pencere niteliğindedir. Etkili bir eleştirmen ve iyi bir müzik bilgini olan Esser, Vagner'in fikirlerini, planlarını ve karşılaştığı zorlukları açıkça paylaşabildiği bir kişiydi. Aynı zamanda, Vagner'in sanatsal potansiyelini anlayıp değerlendirebilen güvenilir bir danışman ve aracı olarak da ona hizmet etmiştir. Bu mektup, bestecinin iç dünyasını, mücadelesini ve sanatsal vizyonunu daha iyi anlamamıza olanak sağlayan önemli bir tarihî kaynaktır.

Rihad Vagner'den Heinrich Esser'e Mektup – Paris, 27 Eylül 1859

Vagner'in yaratıcılığında merkezi yeri onun on üç operası almaktadır. En önemli eseri, Nibelung Yüzüğü başlığı altında dört operadan oluşan epik mitolojik döngüdür. Bu döngüyü oluşturan operalar: Ren Altını, Valküre, Siegfried ve Tanrıların Alacakaranlığıdır. Ayrıca *Rienzi*, *Uçan Hollandalı*, *Tannhäuser*, *Tristan ve Isolde*, *Lohengrin* ve *Parsifal* operaları da bulunmaktadır.

Vagner aynı zamanda önemli bir müzik kuramcısı ve yazardı. *Sanat ve Devrim*, *Opera ve Drama* ve *Geleceğin Sanat Eseri* adlı eserleri de dâhil olmak üzere birçok deneme ve kitap yazmıştır. Bu eserlerde operanın reformuna ilişkin düşüncelerini ve "bütüncül sanat eseri" kavramını ortaya koymaktadır.

Bayreuth'taki Vagner Opera Binası

Rihad Vagner'in *Nibelung Yüzüğü* operasından illüstrasyon

Parsifal'dan sahne

Tristan ve İzolde'den bir sahne

XIX. yüzyılın ikinci yarısında Rihad Vagner, operanın biçimini, içeriğini ve sanatsal işlevini değiştiren kapsamlı bir opera reformu gerçekleştirmiştir. Bu reformun en önemli unsurları şunlardır:

- Müzik draması olarak opera: Opera, müziğin, metnin ve sahne hareketinin tek bir bütün içinde birleştiği müzik dramına dönüşmüştür,
- Bütüncül sanat eseri (Gesamtkunstwerk): Müzik, şiir, sahne tasarımı, oyunculuk ve yönetimin tek bir sanatsal anlayış içinde birleştirilmesidir,
- Geleneksel ayırımın reddedilmesi: Arya, resitatif ve ansambl arasındaki açık sınırları ortadan kaldırarak sürekli bir müzikal akış oluşturmıştır,
- Leitmotif kullanımı: Belirli karakterler, fikirler veya durumlarla bağlantılı kısa müzik temaları olan leitmotifleri kullanıma sokmuş, bunlar dramatik ve psikolojik anlatımı derinleştirmiştir,
- Orkestranın rolünün güçlendirilmesi: Orkestra yalnızca eşlik eden bir unsur değil, aynı zamanda dramının ve sembolizmin etkin bir taşıyıcısı hâline gelmiştir,
- Mitolojik ve felsefi temalar: Eserlerinde çoğunlukla Alman mitolojisini, efsaneleri ve derin felsefi düşünceleri ele almıştır.

El yazmasının faksimilesi – Rihad Vagner'in *Tristan ve İzolde* eserinin son ölçüleri

İlginç Bilgi

Vagner operayı nasıl tam bir deneyime dönüştürdü?

Vagner, operalarına o kadar bağlıydı ki, eserleri için sahneyi ve tiyatroyu kendisi tasarlamıştır. Bunun en ünlü örneği, kendi operalarının sergilenmesi için özel olarak inşa ettirdiği Bayreuth Festival Tiyatrosu (Bayreuther Festspielhaus)'dur. Burada, orkestranın seyircinin görüş alanının dışında bulunduğu anlamına gelen gizli bir orkestra çukuru uygulamasını başlatmıştır; böylece orkestranın sahnedeki dramdan seyircinin dikkatini dağıtmasını önlemiştir. Bu, kendi dönemi için devrim niteliğinde bir uygulamaydı; çünkü diğer operalarda orkestra her zaman görünür durumdaydı ve çoğu zaman sahnedeki hareketlere hâkim oluyordu. Vagner ise seyircinin hikâyeyle, müzikle ve sahneyle tamamen bütünleşmesini istemiştir.

Fransa'da Opera

XIX. yüzyılda Fransız operası, romantik, tarihî ve komik konulardan farklı yönlerle doğru gelişmiştir. Fransız opera sahnesi, özellikle sıradan insanın yaşamını ve duygularını göstermeye çalışan realizme ilgi göstermiştir.

Jan Ofenbah, Şarl Guno ve Jorj Bize gibi besteciler, komik opera ve gerçekçi temalara sahip operalar aracılığıyla bu eğilimi takip etmiştir. Müzik ve librettolarıyla duygusal gerçeği ve toplumsal-siyasal durumları yansıtmayı amaçlamışlardır. Karakterler, idealize edilmiş kahramanlar veya mitolojik figürler yerine, "canlı", doğal ve gerçek yaşama yakın kişiler olarak tasvir edilmiştir.

Jorj Bize (1838 – 1875)

Jorj Bize (Fr.: Georges Bizet) 25 Ekim 1838 tarihinde Fransa'nın Paris kentinde doğmuştur. Daha gençlik yıllarından itibaren büyük bir yetenek ve müziğe ilgi göstermiş, müzik eğitimini Paris Konservatuarı'nda almıştır. Burada Hektor Berlioz, Charles Gounod ve Frederik Şopen'in eserleriyle tanışmış, bu besteciler onun sanatsal gelişimini güçlü biçimde etkilemiştir.

Bize, erken yaşta besteciliğe başlamış ve müzik eğitimcisi olarak çalışmıştır. İnsan duygularını ve dramını yansıtan müzikler yaratmaya yönelmiştir. Yaşamı kısa olmuş, sağlık ve mesleki zorluklarla geçmiştir. 3 Haziran 1875 tarihinde Paris'te, en ünlü eseri olan *Karmen* operasının galasından kısa bir süre sonra hayatını kaybetmiştir. Fransız ve Avrupa operasına büyük ve kalıcı bir katkı bırakmıştır.

Jorj Bize'nin yaratıcılığı, oda müziği, orkestra eserleri, solo şarkılar ve Arlesienne balesini kapsamaktadır. En büyük başarıları ise *Mucizevi Doktor*, *Don Procopio*, *İnci Avcıları*, *Perth'in Güzel Kızı* ve *Karmen* operalarıdır.

Georges Bizet

İlginç Bilgi

Habanera – Dünya Çapında Bir Başarı

Karmen operası ilk kez 1875 yılında Paris'te sahnelendiğinde, eleştiri ve kuşkuyla karşılanmıştır. Bunun nedeni, seyircinin sahnede sıradan insanları ve gerçek yaşam durumlarını görmeye alışık olmaması; daha çok şövalyeler ve yüksek dramatik konularla karşılaşmaya alışkın olmasıdır. Ancak zamanla *Karmen*, dünyanın en çok sahnelenen ve en popüler opera eserlerinden biri hâline gelmiş, en tanınmış ariyalarından biri olan *Habanera* ise dünya çapında tanınmıştır. (*Habanera*, Küba kökenli, duygusal karaktere ve senkoplu ritme sahip bir danstır.)

Bilginizi Genişletin

Karmen için kostüm – Yvonne Sassinot
de Nesle'nin tasarımı

Jorj Bize'nin Karmen (1875) operası, Karmen ile genç asker Don José'nin trajik aşk hikâyesini anlatmaktadır. Operanın konusu; çatışmalı aşkı, kıskançlığı ve kaderi ele almakta, özgürlük, tutku ve trajik kaçınılmazlık temalarını incelemektedir. Karmen, güzel bir çingenedir. Bir karakter olarak güçlü, bağımsız ve toplumun kuralları veya aşk ilişkileri tarafından sınırlandırılmayan karizmatik bir kadındır. Don José'yi kendine çeker ve onun kaderini değiştirir; onun özgürlüğü ve tutkusu trajik bir sonuca yol açar.

Bize 'nin müziği bu dramı şu unsurlarla desteklemektedir:

- Canlı melodiler ve ritmik yenilikler: Özellikle çingene ve dans sahnelerinde görülmektedir;
- Duygusal derinlik: Müzik, karakterlerin psikolojisini yansıtmaktadır;
- Ulusal ve etnik motifler: İspanyol ritimleri ve melodileri gibi unsurlar, Endülüslü atmosferini vurgulamaktadır;
- Lirik ve dramatik bölümler: Trajik hikâyeyi tamamlamaktadır.

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- Gesamtkunstwerk (bütüncül sanat eseri) kavramı ne anlama gelir ve Wagner bu kavramla operayı nasıl reforme etmiştir?
- Leitmotif nedir ve Wagner'in operalarında nasıl bir role sahiptir?
- Richard Wagner neden romantik operanın reformcusu olarak kabul edilmektedir?
- XIX. yüzyıl Fransız operasında realizm ne anlama gelir ve Jorj Bize 'nin Carmen operasında nasıl gösterilmektedir?

2. Karl Maria fon Veber, Richard Wagner ve Jorj Bize 'den Müzik Dinliyoruz

Opera bölümlerini araştırınız ve analiz ediniz:

- Karl Maria fon Veber – *Der Freischütz* (Avcılar Korosu)
- Richard Wagner – *Valküre* (Valkürlerin Uçuşu)
- Richard Wagner – *Lohengrin* (Düğün Marşı)
- Jorj Bize – *Karmen* (Uvertür)
- Jorj Bize – *Karmen* (Habanera)
- Jorj Bize – *Karmen* (Toreador Şarkısı)
- Jorj Bize – *Karmen* (İkinci perdedeki Çingene Dansı) – dansın tamamı

Etkinlik için yönergele:

- Gruplara ayrılınız. Her grup bir müzik bölümü seçerek kısa bir araştırma yapar: eserin hangi operadan olduğunu, sahnenin neyi anlattığını, solist mi, koro mu yoksa yalnızca vokal olmadan çalgılar mı tarafından seslendirildiğini belirler.
- Her grup aşağıdaki yönlendirmeler doğrultusunda kısa bir sözlü analiz hazırlar: müziğin temposu ve karakteri nasıldır, müzik halkla, aşkla, kahramanlıkla veya görkemlilikle bağlantılı mıdır, orkestranın rolü eşlik edici mi, yönlendirici mi yoksa (vokalsiz bölümlerde) temel bir rol mü üstlenmektedir?
- Sonuçlarınızı sınıf önünde sununuz, eserler ve bunların karşılaştırılması üzerine tartışma yapınız.

SLAV ÜLKELERİNDE ROMANTİZM

Slav ülkelerinde romantizm, XIX. yüzyılda daha geniş kapsamlı ulusal uyanışın ve kültürel ve siyasi bağımsızlık arayışının bir parçası olarak gelişmiştir. Bu dönemde Slav halklarının büyük bir bölümü büyük imparatorlukların yönetimi altında bulunuyordu. Bu nedenle kendi dillerini, geleneklerini ve tarihî hafızalarını koruma yönündeki çabalar güçlenmiştir. Kimlik ve tarihî sürekliliğin taşıyıcısı olarak halkın rolünü vurgulayan kültürel ve eğitim hareketleri ortaya çıkmıştır. Entelektüeller, yazarlar ve toplum önderleri, dilin standartlaştırılması, halk edebiyatı ürünlerinin toplanması ve ulusal bilincin güçlendirilmesi için aktif olarak çalışmışlardır. Bu süreçler, daha sonra sanatın farklı alanlarında ulusal ekollerin oluşacağı güçlü bir manevi ve kültürel temel oluşturmuştur.

Ulusal Okullar

Ulusal okullar, ulusal özellikleri bilinçli olarak öne çıkaran müzik akımlarıdır. Bu dönemde tarihe, kültürel geleneklere ve halk sanatına yönelik ilgi artmış, sanatçılar zaman zaman kendi halklarının tarihî ve siyasi açıdan tanıtımında rol almışlardır. Müzik yaratıcıları halk ezgilerini, dansları, şiiri, destanı ve masalları inceleyerek bunlar üzerine kendi ulusal müzik dillerini oluşturmuşlardır. Halk melodileri, alışılmadık aralık sıçramaları, modal armoni ve ritmik özellikler, ulusal okulların eserlerinin temelini oluşturmuştur. Folklorun bir unsuru olan tını rengi, yeni ses yapılanmalarını ve orkestral etkileri etkilemiştir. Efsaneler, geçmiş, halk gelenekleri ve köy yaşamı sık kullanılan konular olmuş, biçimlerin seçimi, temaların en açık şekilde ifade edilmesini sağlamıştır. Belirgin ulusal özellikler taşıyan müzikal romantizm, özellikle o zamana kadar Avrupa müzik sahnesinde ikincil bir rol üstlenen halklarda tam anlamıyla ortaya çıkmıştır.

Müzik romantizminin ulusal hareketi yalnızca bestecilik alanıyla sınırlı kalmamıştır. Bu hareket, müzik okullarının, operaların, orkestraların ve koroların kurulması, halk melodileri ve danslarının toplanması ve işlenmesi, ayrıca ulusal müzik tarihinin araştırılması ve belgelenmesi gibi geniş kapsamlı örgütsel ve kültürel faaliyetlerle sonuçlanmıştır.

Rus ulusal müzik sanatı, Rus ulusal üslubunun temellerini oluşturan Mihail Glinka ve "Rus Beşleri" olarak adlandırılan bestecilerle başlamıştır. Çek ulusal okulunu Bedjeh Smetana ve Antoni Dvojak temsil ederken, Polonya ulusal okulunun başında yer alan Frederik Şopen, yaratıcı çalışmalarıyla tüm Avrupa'nın kendi ülkesinin karakteristik melodileri, ritimleri ve biçimleriyle tanışmasına katkıda bulunmuştur.

Chopin

Federik Şopen (1810 – 1849)

Federik Şopen (Pol.: *Fryderyk Franciszek Chopin*, Fra: *Frederik François Chopin*), kendisinden önce doğrudan öncülleri olmadan, Polonya ve Avrupa piyano müziğine yeni bir ruh ve yeni türler kazandıran ilk büyük Polonyalı bestecidir. 1 Mart 1810 tarihinde, Varşova yakınlarındaki Żelazowa Wola kasabasında, Fransız bir baba ve Polonyalı bir annenin çocuğu olarak doğmuştur. Çocuk yaşta olağanüstü bir müzik yeteneği göstermiş ve daha sekiz yaşındayken karmaşık piyano eserlerini seslendirerek halka açık konserler vermiştir. Polonya kırsalında halk yaşamı, şarkılar ve danslarla tanışmıştır. Tam da burada, daha sonra yüksek bir sanatsal düzeye taşıyacağı ve Polonya ulusal müziğinin tanınabilir bir özelliği hâline getireceği polonez, mazurka ve krakovyak gibi halk danslarını dinlemiştir.

Yirmi yaşında Paris'e gitmiştir. Burada, virtüöz Frans List ve Fransız yazar George Sand gibi önemli sanatçılarla yakın ilişkiler kurmuş, George Sand ile önemli bir aşk ilişkisi yaşamıştır. Fransa'da piyanist ve besteci olarak büyük başarı elde etmiş ve Avrupa salonlarının en değerli sanatçılarından biri hâline gelmiştir. Yorucu çalışmalar ve hassas sağlığı nedeniyle Şopen genç yaşta tüberküloza yakalanmış ve 17 ekim 1849 yılında, yalnızca 39 yaşındayken Paris'te hayatını kaybetmiştir. Onun isteği üzerine kalbi, vatanına duyduğu derin sevginin bir simgesi olarak Varşova'ya götürülmüştür.

Şopen, müzik tarihinin en büyük piyanist ve bestecilerinden biridir. Olağanüstü melodik güzelliği, zengin ve incelikli armonisi ve derin şiirsel anlatımıyla "piyanonun şairi" olarak adlandırılmıştır. Piyano sanatının gelişimi üzerinde büyük bir etki yaratmıştır. Müziğiyle Polonya halkının ulusal ruhunu ifade etmiş ve ulusal bir müzik üslubuna yönelik arayışı gerçekleştirmiştir.

Onun bestecilik çalışmaları neredeyse tamamen piyanoya adanmıştır ve 1'den 65'e kadar opus numaralarıyla yayımlanmış yaklaşık iki yüz kırk eseri kapsamaktadır, önemli bir bölümü ise ölümünden sonra yayımlanmıştır. Bu eserlerin belirli bir programatik temeli yoktur, doğrudan halk müziğinden alıntılar kullanmamış, ancak ruhu, ritmi ve karakteri bakımından Polonya halk geleneğiyle derinden bağlantılı özgün bir müzik yaratmıştır.

Bu eserler arasında *Mazurkalar*, *Polonezler*, *Baladlar*, *Etütler*, *Valsler*, *Scherzolar*, *Noktürnler*, *Doğaçlamalar* ve *Prelüdlar* yer almaktadır. Şopen ayrıca e-mol (mi minor) ve f-mol (fa minor) piyano ve orkestra için iki konçerto, sonatlar, fanteziler, rondolar ve diğer eserleri bestelemiştir.

İlginç Bilgiler

Onun yeteneği Polonya dışında da fark edilmiştir. Alman besteci Robert Şuman, kendi dergisinde şöyle yazmıştır: "Şapkalarınızı çıkarın, beyler; karşınızda bir dâhi duruyor!" Şopen, yaşamı boyunca çok hassas bir sağlığa sahip olmasına rağmen, piyano müziği alanında büyük bir eser zenginliği yaratmıştır. Genellikle büyük konser salonları yerine küçük salonlarda çalmayı tercih etmiştir, çünkü halka açık performanslar onda stres ve acıya neden oluyordu.

Frederik Şopen'in 1829 yılında aristokrat Polonyalı Radziwiłł ailesi önünde gerçekleştirdiği performans (Henryk Siemiradzki)

Polonyalı besteci Federik Şopen'e ait el yazması

Bilginizi Genişletin

Konser etüdü – Şopen ile birlikte etüt, yalnızca teknik bir çalışma olmaktan çıkarak bağımsız bir konser eseri düzeyine yükselmiştir. Her etüt belirli bir piyano tekniği sorununu (arpeler, üçlüler, oktavlar, pasajlar) geliştirmesine rağmen, besteci bunları derin melodik anlatım, armonik zenginlik ve dramatik ifade ile yüceltmış; böylece güçlü duygusal içeriğe sahip şiirsel minyatürlere dönüşmüş ve konser salonlarının düzenli repertuarında yer almıştır.

Mazurka, Polonya halk dansından doğmuştur, ancak Şopen'in eserlerinde sanatsal ve şiirsel bir boyut kazanmıştır. Basit bir dans biçimi olmaktan çıkarak, incelikli ritmik vurgular, zengin armoni ve ulusal ruhla dolu içsel bir minyatüre dönüşmüştür. İkinci veya üçüncü zamanın vurgulandığı karakteristik üç zamanlı ölçü, ona tanınabilir bir ses özelliği kazandırmaktadır. Şopen, mazurkaları aracılığıyla vatanına duyduğu sevgiyi ve özlemi ifade etmiştir.

Noktürn, ezgisel bir melodiye ve zengin armonik altyapıya sahip lirik bir gece minyatürüdür. Şopen'in noktürnlerinde, sol eldeki yumuşak arpejli armonik eşlikle desteklenen sağ el kantilenası egemendir. Bu eserler, içsel ve şiirsel bir atmosfer oluşturmakta ve piyano edebiyatının en sevilen eserleri arasında yer almaktadır.

Polonez, üç zamanlı ölçüye sahip görkemli bir Polonya dansıdır ve Şopen'in eserlerinde kahramanlık ve anıtsallık niteliği kazanmıştır. Saray dans müziği olmaktan çıkarak ulusal onurun ve mücadele ruhunun simgesine dönüşmüştür. Güçlü ritmik yapıları, geniş dokusu ve parlak virtüözitesiyle polonezler, piyano için yazılmış destanlar gibi duyulmaktadır. Özellikle onun bestecilik döneminin orta ve geç evrelerine ait kahramanlık karakterindeki polonezler öne çıkmaktadır.

Balad, anlatısal ve dramatik karaktere sahip çalgısal bir biçimdir. Belirli bir program içeriğine sahip olmamasına rağmen, müzik, karşıtlıklar ve doruk noktalarıyla dolu bir hikâye anlatımı izlenimi yaratmaktadır. Baladlar, serbest biçimli, zengin armonili ve virtüöz teknik gerektiren büyük konser eserleridir. Şopen, bu eserleriyle romantik piyano edebiyatında yeni bir tür oluşturmuştur.

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- XVIII. yüzyılın sonu ve XIX. yüzyılın ilk yarısındaki siyasi ve toplumsal değişimler, ulusal müzik okullarının gelişimini nasıl etkilemiştir?
- Frederik Şopen, Polonya halk ezgilerini piyano müziğine hangi yollarla dâhil etmiştir ve neden onun bestecilik çalışmaları Polonya ulusal müziğini temsil etmektedir?

2. Frederik Şopen'in Eserlerini Dinleyerek Gerçekleştirilecek Araştırma Etkinliği

Vals Op. 64, No. 1, Vals Op. 64, No. 2, Noktürn Op. 9, No. 2, As-dur Polonez Op. 53, 2. Sonat – Cenaze Marşı, Fantaisie-Impromptu cis-mol (do diyez minor), Op. 66, Devrim Etüdü

Etkinlik için yönergeler:

- Bağlantı aracılığıyla Frédéric Şopen'in belirtilen eserlerini dinleyiniz ve karakterlerini, tempolarını ve dinamiklerini dikkatle belirleyiniz.
- Dinleme sırasında biçimi (vals, noktürn, polonez, sonat, fantezi-impromptu veya etüt) tanımaya çalışınız ve her biçimin hangi özelliklerle birbirinden ayrıldığını düşününüz.
- Her eser için birkaç cümle yazarak eserin temposunu, dinamiklerini ve karakterini (zarif, dramatik, kahramanca, lirik) açıklayınız.
- Dinleme sırasında sizi en çok etkileyen besteyi gerekçeleriyle açıklayan kısa bir sözlü sunum hazırlayınız.

M. Glinka

Mihail İvanoviç Glinka (1804 - 1857)

Mihail İvanoviç Glinka (Rus: *Михаил Иванович Глинка*) 1 Haziran 1804 tarihinde Rusya'nın Novospassk kentinde doğmuş, 15 Şubat 1857 tarihinde Almanya'nın Berlin şehrinde hayatını kaybetmiştir. "Rus klasik müziğinin babası" unvanını taşımakta ve özgün bir Rus sanat müziği yaratmayı bilinçli olarak amaçlayan ilk Rus besteci olarak kabul edilmektedir. İvan Susanin ve Ruslan ve Ludmila operalarıyla, XIX. yüzyıl boyunca Rus operasının geliştiği iki yönün temellerini atmıştır. Epik özelliklere sahip kahramanlık-tarihî opera ve folklordan gelen zengin efsanevi ve fantastik unsurları içeren masalsı opera.

İvan Susanin operası (ilk adıyla *Çar İçin Bir Hayat*, 1836), Rus çarını kurtarmak için hayatını feda eden köylü İvan Susanin'in gerçek tarihî hikâyesine dayanan kahramanlık-tarihî bir operadır. Müzik, Batı Avrupa opera biçimlerini Rus halk melodileri, korolar ve vatansever motiflerle birleştirmektedir. Bu eserde, görkemli ve büyük koro sahneleri ile dramatik doruk noktaları öne çıkmakta, bunlar esere görkemli ve yüce bir atmosfer kazandırmaktadır. Aristokrasi tarafından "arabacı müziği" olarak nitelendirilmesine rağmen opera, Rusya'daki tarihî operanın modeli hâline gelmiş ve Rus bestecilerin yaratım süreçlerini etkilemiştir.

Ruslan ve Ludmila operası (1842), A. S. Puşkin'in aynı adlı şiirinden esinlenmiştir ve kahramanlar, kötü karakterler ve büyülü olaylarla dolu fantastik bir masal hikâyesini konu almaktadır. Eser, canlı orkestrasyonu, virtüöz piyano ve vokal çizgileri ile görkemli bale sahneleriyle dikkat çekmektedir. Halk motifleri ve ritmik figürler müziğe Rus ruhunu kazandırırken, dramatik hareketlilik ve fantastik unsurlar bu eseri Rusya'da fantastik ve masalsı operaların gelişiminin temeli hâline getirmiştir.

Rus Beşlisi

XIX. yüzyılın ikinci yarısında Rus müzik kültürü büyük bir gelişim ve yükseliş dönemi yaşamıştır. Sankt Petersburg ve Moskova'da müzik konservatuvarları kurulmuş, sistemli ve kurumsal bir müzik eğitiminin gelişmesi için gerekli koşullar oluşturulmuştur. Akademik müzik anlayışının yanında, özgün ve ulusal niteliklere sahip bir Rus sanat müziği oluşturmayı amaçlayan yeni bir hareket de ortaya çıkmıştır. Yüzyılın ortalarında besteci Miliy Balakiryev çevresinde bir grup genç besteci bir araya gelmiştir. Sezar Kyui, Modest Musprgski, Nikolay Rimski-Korsakov ve Aleksandar Borodin. Bu besteciler, ülkeleri dışında "Rus Beşlisi" adıyla tanınmışlardır. Rus Beşlisi'nin temel amacı, Rus halkının halk sanatı, tarihi ve manevi yaşamı üzerine dayanan özgün bir Rus müzik kültürü oluşturmaktır. Bu besteciler, Mihail Glinka'nın başlattığı geleneği sürdürmüş, ancak müzikal anlatıma daha fazla özgünlük, özgürlük ve ulusal renk kazandırmayı hedeflemişlerdir.

Glinka, *Ruslan ve Ludmila* operasını bestelerken

İvan Bilibin'in *Ruslan ve Ludmila* operası için sahne tasarımı eskizi

Rus Beşlisi üyelerinin çoğunun başlangıçta resmî bir müzik eğitimi almamış olması dikkat çekici bir özelliktir. Profesyonel anlamda müzik eğitimi görmemiş olmalarına rağmen, güçlü yaratıcı kişilikleri, sanatsal bağımsızlıkları ve ulusal sanata olan bağlılıkları belirgin bir biçimde ortaya çıkmıştır. Rus Beşlisi, Rus ulusal müzik okulunun temellerini atmış ve kendine özgü, tanınabilir bir Rus müzik üslubunun oluşmasına önemli katkı sağlamıştır.

Bilginizi Genişletin

Miliy Balakirev (1837–1910)

Miliy Balakirev (Rus: Милий Алексеевич Балакирев) çoğunlukla kendi kendini yetiştirmiş bir besteci ve piyanisttir, ancak daha sonra önemli bir müzik deneyimi kazanmış ve grubun manevi lideri hâline gelmiştir. *Tamara* adlı senfonik şiirin ve doğu etkileri taşıyan piyano fantezisi *İslamey*'in bestecisidir.

Sezar Kyui (1835–1918)

Sezar Kyui (Rus: Цезарь Антонович Кюи) mesleği gereği askerî mühendis ve istihkâm profesörüydü, müzik eğitimini askerî kariyeriyle paralel olarak sürdürmüştür. Operalar, solo şarkılar ve oda müziği eserleri bestelemiştir. Önemli eserleri arasında *William Ratcliff* operası ve çok sayıda romans bulunmaktadır.

Modest Musprgsk (1839–1881)

Modest Musprgsk (Rus: Модест Петрович Мусоргский) askerî akademide eğitim görmüş ve bir süre orduda görev yapmıştır. Müziğini büyük ölçüde kendi kendine geliştirmiştir. Olağanüstü yaratıcı yeteneği ve derin anlatımıyla öne çıkmıştır. Melodileri sadelikleri, doğallıkları ve güçlü duygusal güzellikleriyle etkileyicidir. *Boris Godunov* operasının, *Çıplak Dağda Gece* adlı senfonik tabloun ve *Bir Sergiden Tablolar* adlı piyano dizisinin bestecisidir.

Nikolay Rimski-Korsakov (1844–1908)

Nikolay Rimski-Korsakov (Rusça: Николай Андреевич Римский-Корсаков) deniz subayıydı, daha sonra kendini müziğe adanmış ve Sankt Petersburg Konservatuarı'nda profesör olmuştur. Bilimsel çalışmalarıyla birlikte bestecilik faaliyetlerini de sürdürmüştür. Olağanüstü orkestrasyon yeteneğiyle tanınan Rimski-Korsakov, *Şehrazad*, *İspanyol Kapriçyosu* adlı eserleri ve *Sneguroçka* ile *Altın Horoz* operalarıyla bilinir. Çalgısal işleme alanında büyük bir ustalık göstermiş, Rus Beşlisi'nin diğer bazı üyelerinin eserlerini de tamamlamış ve orkestrasyonlarını yapmıştır.

Aleksandar Borodin (1833–1887)

Aleksandar Borodin (Rus: Александр Порфирьевич Бородин), seçkin bir kimyager ve üniversite profesörüdür. Ünlü *Knyaz Igor* operasının (meşhur *Poloveç Dansları* ile birlikte) ve belirgin ulusal özellikler taşıyan iki senfoninin bestecisidir.

Ulusal senfoni, bestecilerin kültürel ve ulusal kimliği ifade etmek amacıyla Slav halk ezgilerini, ritimleri, tarihi konuları ve ulusal motifleri bilinçli olarak kullandıkları senfonik bir eserdir.

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- Mihail İvanoviç Glinka neden Rus klasik müziğinin babası olarak kabul edilmektedir?
- *İvan Susanin*, *Ruslan ve Ludmila* operalarının temel özellikleri nelerdir ve bu eserler Rus operasını hangi doğrultuda geliştirmiştir?
- *Rus Beşlisi* olarak bilinen grubu hangi besteciler oluşturmaktadır?
- *Rus Beşlisi*'nin temel amacı neydi ve Glinka'nın geleneğini nasıl sürdürmüşlerdir?

2. Rus Ulusal Okulunun Bestecilerinden Eserler Dinleyiniz

Verilen bağlantı aracılığıyla Rus ulusal okulunun temsilcilerine ait sunulan eserleri dinleyiniz.

Etkinlik için yönergeler

Dinleme sırasında aşağıdaki noktalara dikkat ediniz:

- Eserin orkestral mı yoksa oda müziği eseri mi olduğu,
- Dans karakteri taşıyıp taşımadığı,
- Bir operanın, senfonik süitin bir bölümü mü yoksa bağımsız bir eser mi olduğu,
- Karakterinin nasıl olduğu (kahramanca, doğu etkili, dramatik, görkemli),
- Dinamik yapısının nasıl olduğu (güçlü karşıtlıklar, aşamalı gelişim),
- Halk müziğine ait unsurların duyulup duyulmadığı.

Ödev

Dinlediğiniz eser örnekleri arasında sizi en çok etkileyen besteye ilgili kendi görüşlerinizi ifade ediniz.

Pyotr İlyiç Çaykovski (1840 – 1893)

Pyotr İlyiç Çaykovski (Rusça: Пётр Ильич Чайковский), romantizm döneminin en tanınmış Rus bestecilerinden biridir. 7 Mayıs 1840 tarihinde Votkinsk'te doğmuştur. Rus müzik sahnesine Rus Beşlisi bestecileriyle aynı dönemde çıkmış, ancak bu grubun bir üyesi olmamıştır. Çaykovski'nin üslubu, Rus aydınları arasındaki "Batıcılar" ve "Slavcılar" ayrımının bir yansıması olarak Avrupa müzik anlayışının ölçütleri içinde özgün bir Rus müziği yaratmaya çalışmıştır. Müzik yeteneğini çok küçük yaşlardan itibaren göstermesine rağmen, devlet görevlisi olan bir ailenin oğlu olarak meslek yaşamına bu alanda başlamıştır. Ancak 1862 yılında Sankt Petersburg'daki ilk konservatuvarın açılmasıyla birlikte Çaykovski, yaşamını tamamen müziğe adamaya kesin olarak karar vermiş ve bu konservatuvarın ilk öğrencilerinden biri olmuştur. Daha sonra Moskova Konservatuvarı'nda profesör olarak görev yapmıştır. Yaşamı çoğu zaman Rusya ile Avrupa arasında geçmiştir. Her yerde değer görmüş, sevilmiş ve tanınmıştır. Başarılı turneleri ona dünya çapında bir sanatçı statüsü kazandırmıştır. Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri'nin New York kentindeki Carnegie Hall'ün açılışında orkestra şefi olarak sahne alma onuruna sahip olmuştur. 6 Kasım 1893 tarihinde, *Patetik Senfoni*'sinin ilk seslendirilişini yönettikten yalnızca birkaç gün sonra, Sankt Petersburg'da kolera nedeniyle hayatını kaybetmiştir.

Çaykovski, senfoni, opera, bale, oda müziği, dinî eserler, piyano ve keman konçertoları gibi birçok türde eser bestelemiştir. Özellikle dünya çapında ün kazanan baleleriyle büyük önem taşımaktadır. *Kuşu Gölü*, *Uyuyan Güzel* ve *Fındıkkıran*. Operaları arasında ise *Yevgeni Onegin* ve *Maça Kızı* özel bir yere sahiptir.

Altı senfoninin bestecisi olan Çaykovski'nin özellikle 4., 5. ve 6. (*Patetik*) Senfonileri, insan duygularının zengin yelpazesini ifade eden en tanınmış eserleri arasında yer almaktadır. Bunun yanı sıra si b-mol minör Piyano ve Orkestra Konçertosu No. 1, D-dur (Re major) Keman ve Orkestra Konçertosu, *Romeo ve Juliet*, *Fantezi Uvertürü* ve *1812 Yılı Uvertürü* önemli eserleri arasındadır. Pyotr İlyiç Çaykovski, ulusal müziğin sınırlarını aşarak dünya sanatında kalıcı bir iz bırakmış bir bestecidir.

P. Tchaikovsky

İlginç Bilgi

Kuşu Gölü'nün Tarihinden

Bugün *Kuşu Gölü*, dünyanın en ünlü balelerinden biri olmasına rağmen, 1877 yılındaki ilk gösterimi başarılı olmamıştır. Seyirci ve eleştirmenler başlangıçta müzikten ve koreografiden etkilenmemiştir. Ancak Çaykovski'nin ölümünden sonra, 1895 yılında gerçekleştirilen yeni sahnelemenin ardından eser dünya çapında büyük bir başarı kazanmıştır. Bu durum, bazen bir eserin gerçek değerinin ancak zaman geçtikten sonra fark edilebildiğini göstermektedir.

Kuşu Gölü balesinden bir sahne

İlginç Bilgi

Görüşmeden 1200 mektup

Çaykovski'nin sanatına hayranlık duyan kişilerden biri, müzik sanatına büyük ilgi besleyen zengin bir sanatsever olan Nadeyda von Mek' idi. Kendisi, besteciye yıllık altı bin rublelik maddi destek sağlamış, ancak ikisi hiçbir zaman şahsen tanışmamıştır. Aralarındaki tek iletişim yolu mektuplaşmaları olmuş, onunla kurduğu manevi bağ ise besteciye büyük bir moral desteği sağlamıştır.

Çaykovski ile Nadeyda von Mek arasında günümüze ulaşan bin iki yüz mektup alışverişi gerçekleşmiştir. Besteci, *Beşinci Senfoni'sini*, *Uyuyan Güzel* balesini ve *Yevgeni Onegin* operasını ona ithaf etmiştir.

Nadeyda von Mek

Etkinlikler

1. Araştırınız ve tartışınız

- Çaykovski'nin üslubu, Rus ulusal geleneği ile Avrupa müzik anlayışını nasıl birleştirmektedir?
- Çaykovski'nin baleleri neden dünya müzik literatürünün en önemli eserleri arasında kabul edilmektedir?
- Çaykovski'nin 4., 5. ve 6. (*Patetik*) senfonileri, insanın zengin duygu dünyasını ve içsel dramatizmini nasıl ifade etmektedir?

2. Pyotr İlyiç Çaykovski'nin eserlerini dinleyiniz

Verilen bağlantı üzerinden Pyotr İlyiç Çaykovski'nin eserlerini dinleyiniz ve müzikal akışlarını, karakterlerini ve orkestrasyon özelliklerini dikkatle takip ediniz. Dinleme sonrasında aşağıdaki soruları yazılı olarak yanıtlayınız veya Çaykovski'nin müziği üzerine tartışınız:

- Pyotr İlyiç Çaykovski'nin müziği en çok hangi duyguları ifade etmektedir?
- Bale müziği, senfoni veya konçerto müziğinden hangi özellikleriyle ayrılır?
- Eserlerinde dramatik anlatım ve güçlü dinamik karşıtlıklar görülmekte midir?
- Orkestranın rolü nedir? Orkestra, müzikal bir betimleme ve programlı içerik oluşturmakta mıdır?
- Lirik anlatım nerelerde, trajik ifade ise nerelerde hissedilmektedir?
- Müziğin programlı bir içeriğe sahip olup olmadığını belirleyiniz.

Bedjih Smetana (1824 – 1884)

Bedjih Smetana (Çekçe: *Bedřich Smetana*), 2 Mart 1824 tarihinde Çekya'nın Litomyšl kentinde doğmuş, 12 Mayıs 1884 tarihinde Prag'da hayatını kaybetmiştir. Daha çocukluk yıllarında büyük bir müzik yeteneği göstermiş, erken yaşlarda piyano ve kompozisyon eğitimi almaya başlamıştır. Gençlik döneminde Frans List'in eserlerinden etkilenmiştir. Bir süre İsveç'te yaşamış ve çalışmış, burada piyanist, orkestra şefi ve eğitimci olarak önemli deneyimler kazanmıştır. Prag'a döndükten sonra kültürel yaşama aktif olarak katılmış ve Çek ulusal müziğinin gelişimi için çalışmalar yürütmüştür. 1874 yılında işitme yetisini tamamen kaybetmesine rağmen bestecilik çalışmalarına devam etmiştir. 1884 yılında Prag'da vefat etmiştir.

Smetana, "Çek ulusal müziğinin babası" olarak kabul edilmektedir. Çek halkının ulusal ruhunu açık ve güçlü bir biçimde ifade eden sanat müziğini ilk kez yaratmayı başaran besteci olmuştur. Bedjih Smetana'nın bütün yaratıcı çalışmaları, ulusal özellikler ile dönemin çağdaş Avrupa müzik unsurlarının, halk kaynaklı ve sanatsal olarak geliştirilmiş anlatım biçimlerinin bir sentezini oluşturur. Smetana birçok müzik türünde eser vermiştir. Ancak özellikle Çek ulusal senfonik şiirinin kurucusu ve en önemli temsilcisi, aynı zamanda Çek ulusal operasının öncüsü olarak kabul edilir.

Altı senfonik şiirden oluşan *Benim Vatanım* adlı çevriminde programlı müziği ulusal tarih ve doğa ile birleştirmiştir. Bu eserlerde vatanının nehri Vltava, eski kaleleri, efsanevi kahramanları ve görkemli geçmişi müzik aracılığıyla betimlenmiştir.

En tanınmış opera eseri olan komik opera *Satılmış Nişanlı*, Çek ulusal operasının temel eserlerinden biridir. Eser, canlı halk unsurları ve Çek folkloruna ait motiflerle zenginleşmiştir.

Bed. Smetana

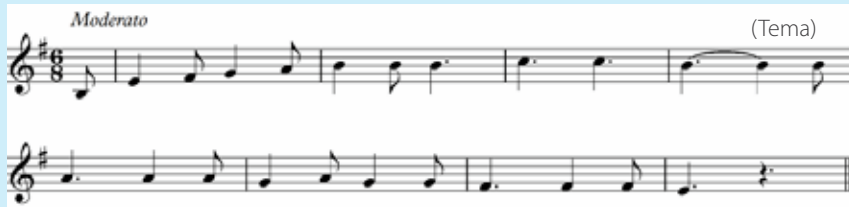

Bedjih Smetana, arkadaşları arasında, 1865 yılı (František Dvořák'ın tablosu)

İlginç Bilgi

Bedjih Smetana ve Benim Vatanım çevrimindeki Vltava senfonik şiiri

Vltava'nın melodik akışı, aslında nehrin izlediği yolu müzikal olarak takip eder. Eser, iki kaynağın sakin akışıyla başlar, ardından nehir birleşerek ormanlık bölgelerden geçer, av sahneleri ve köylerin arasından ilerler ve sonunda görkemli Prag şehrine ulaşır. Smetana, nehrin kaynağından döküldüğü yere kadar olan yolculuğunu müzik aracılığıyla başarıyla "resmetmiştir". Bu eser, Çek doğasının ve kültürünün bir simgesi olarak kabul edilir. Smetana, besteyi tamamen işitme yetisini kaybetmiş olmasına rağmen yaratmıştır.

Smetana'nın İkinci Yaylı Çalgılar Dörtlüsü'nün el yazması notasının ilk sayfası

Vltava

Görsel Harita ile Analiz

Smetana'nın müziğiyle Vltava Nehri'ni ve nehrin geçtiği bölgeleri ne ölçüde başarılı bir şekilde betimlediğini inceleyeceğiz. Aşağıda eserin bölümlerine ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Açıklamaları dikkatle okuyunuz. Daha sonra müzik örneklerini dinlemeye geçiniz. Açıklamalardan ve müziğin kendisinden yararlanarak her müzik örneğinin hangi bölüme ait olduğunu belirlemeye çalışınız.

Kaynaklar

Ormanın içinden küçük bir dere doğar ve bu dere flütün yumuşak tonlarıyla betimlenir. Karşı taraftan ise soğuk ve karanlık bir kaynak belirir, bu, klarnetin sesiyle ifade edilir. Her iki akıntı, sonunda birleşerek tek bir nehir oluşturuncaya kadar ormanlık alanın içinden yavaş yavaş ilerler. Müzik, kısa nota değerleri ve hızlı tempoyla hareket eder. Motifler birbirine benzer özellik taşır ve tekrarları sayesinde iki kaynağın giderek birbirine yaklaştığı hissi yaratılır.

Nehir

Vltava Nehri, dalgalarla hareketlenen bir akış içinde ilerler, tarlalar ve yeşil çayrlardan geçerken genişleyerek yayılır. Melodik çizgi, dinleyicide nehrin akışı üzerinde yolculuk ediyormuş hissi uyandırır, geniş, ezgisel ve güçlü bir yapı gösterir. Orkestra, özellikle kemanların hafif vurgusuyla dolgun bir ses dünyası oluşturur, ardından obua ve fagot katılarak müzikal dokuyu zenginleştirir.

Av

Vltava'nın akışı, ormanlık bölgelerden geçerken korno sesi duyulur ve görkemli bir avın başlangıcını haber verir. Bu bakır üflemeli çalgı, davulların eşlik ettiği tanınabilir av çağrısının ritmini vurgular. Av atmosferi, aynı ses yüksekliklerinin yürüyüş ritmini andıran ritmik bir düzen içinde tekrarlanmasıyla oluşturulur.

Düğün

Çiçeklerle kaplı ve yeşil çayrlardan canlı ve neşeli bir müzik yükselir. Kutlama atmosferi hissedilir, bir düğün eğlencesi devam etmektedir. Geleneksel Çek dansı olan polkanın sesleri eşliğinde insanlar neşe içinde dans ederler. Melodi, 2/4'lük ölçüde yazılmış olup hareketli ve hafif bir karaktere sahiptir.

Prag

Vltava, Prag'a doğru yol alırken eski Çek kenti Vyšehrad'ın yanından geçer, bu durum müzik aracılığıyla eski şehre yapılan bir selamlama gibidir. Tema, trompetlerin seslendirdiği fanfar motifleriyle görkemli ve yüce bir karakter kazanır, bu motifler eski Çek hükümdarlarına duyulan saygıyı ifade eder. Çalgıların oluşturduğu güçlü ses dokusu, zillerin katılımıyla daha da etkileyici hâle gelir. Daha sonra parlak tınılarıyla kemanlar müzikal enerjiyi devralır, geniş ve görkemli nehir, yavaş yavaş uzaklarda kaybolur.

Şelaleler

Nehir, dik dağ yamaçlarından aşağı iner, dalgalar kayalara çarparak akıntılar ve şelaleler oluşturur. Müzik dramatik ve gergin bir karakter kazanır. Güçlü etki, bakır üflemeli çalgıların ve vurmali çalgıların belirgin kullanımıyla oluşturulur. Sonunda nehir, dağ kütlelerinin arasından büyük bir güçle ilerleyerek yoluna devam eder.

Su Perileri

Gecenin sessizliği içinde, Vltava'nın kıyılarında su perileri ay ışığının altında sessizce dans ederler. Kemanlar tarafından seslendirilen, ninniye andıran yumuşak ve huzur verici bir melodi duyulur. Hafif esen rüzgârın oluşturduğu küçük dalgalar, su yüzeyindeki ay ışığının parıltısı ve perilerin silüetleri hissedilir.

Antonin Dvorak

Antonin Dvorjak (1841 – 1904)

Antonin Dvorjak (Çee: *Antonín Dvořák*) 8 Eylül 1841 tarihinde Prag yakınlarında doğmuştur. XIX. yüzyılın en önemli Çek bestecilerinden biri olan Dvojak, Bedjih Smetana tarafından oluşturulan Çek ulusal müziği geleneğini sürdürmüş, eserlerine zengin halk unsurları ve güçlü melodik ilham kazandırmıştır. Yeteneği, Alman besteci Yohanes Brams tarafından fark edilmiş ve Brams'ın desteğiyle uluslararası üne kavuşmuştur. 1892–1895 yılları arasında Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşamış ve burada New York Ulusal Konservatuvarı'nın yöneticiliğini yapmıştır. Bu dönemde ünlü eseri *Yeni Dünya* Senfonisi'ni bestelemiştir. 1 Mayıs 1904'te Prag'da hayatını kaybetmiştir. Dvojak, eserleriyle Slav kültürü ve müziğinin Avrupa sanat sahnesinde tanınmasına önemli katkıda bulunmuştur. Birçok müzik türünde eser veren bestecinin en tanınmış yapıtları arasında şunlar yer almaktadır.

Dvojak, eserleriyle Slav kültürü ve müziğinin Avrupa sanat sahnesinde tanınmasına önemli katkıda bulunmuştur. Birçok müzik türünde eser veren bestecinin en tanınmış yapıtları arasında şunlar yer almaktadır: 9. Senfoni *Yeni Dünya*'dan, Op. 46 ve Op. 72 numaralı *Slav Dansları* (dört el piyano ve orkestra için yazılmış, Slav folklorundan esinlenen iki ayrı sekiz parçalık koleksiyon), h-mol (Si minor) Viyolonsel Konçertosu, başyapıtı olan *Rusalka* operası.

Rusalka operasından bir konu

İlginç Bilgiler

Dvojak, Çek halk müziğinin büyük bir hayranıydı ve senfonileri ile oda müziği eserlerinde halk ezgilerinden alınan motifleri ve ritimleri sıklıkla kullanmıştır. Ancak pek çok kişi, onun halk müziğinden o denli ilham aldığını ve bu nedenle döneminde "halk ruhunun bestecisi" olarak anıldığını bilmez. New York Ulusal Konservatuvarı'nın yöneticiliğini yaptığı dönemde (1892–1895), Amerikalı bestecileri Afro-Amerikan ve Kızılderili müziğine ait motifleri kullanmaları konusunda teşvik etmiştir. Bu yaklaşım, onun *Yeni Dünya'dan Senfoni* adlı eserine de yansımıştır.

Dokuzuncu Senfoni *Yeni Dünya*'dan'ın el yazması notasının ilk sayfası

Etkinlikler

1. Araştırınız ve Tartışınız

- Bedrich Smetana neden Çek ulusal müziğinin “babası” olarak kabul edilir ve *Benim Vatanım* adlı çevriminin önemi nedir?
- *Satılmış Nişanlı* operasının Çek ulusal operasının gelişimindeki önemi nedir?
- Antoni Dvojak’ın Amerika Birleşik Devletleri’nde bulunduğu dönemde bestelediği eser hangisidir ve bu eser onun dünya çapındaki ününe nasıl katkıda bulunmuştur?

2. Çek Ulusal Okulunun Bestecilerinden Eserler Dinleyiniz

Ekli bağlantı üzerinden Bedrich Smetana ve Antoni Dvojak’ın eserlerini dinleyiniz.

Dinleme sonrasında aşağıdaki soruları yanıtlayınız:

- Her eserin hangi müzik türüne ait olduğunu belirleyiniz (senfonik şiir, opera, dans, senfoni, solo piyano minyatürü).
- Vltava eserinde müziğin nehrin akışını ve doğal manzaraları nasıl betimlediğini düşününüz. Hareket duygusunu hangi çalgılar oluşturmaktadır?
- *Furiant* ve *Slav Dansı* eserlerinde ritme ve halk karakterine dikkat ediniz. Dans enerjisi ve ulusal ruh hissediliyor mu?
- 9. Senfoni’nin IV. bölümünde dramatik yapıyı ve orkestranın gücünü analiz ediniz. Doruk noktası nasıl oluşturulmaktadır?
- *Ay Işığının Şarkısı* eserinde lirizmi ve vokal anlatımı betimleyiniz. Orkestra nasıl bir atmosfer oluşturmaktadır?
- *Humoresk* No. 7 eserinde melodik yapıyı ve hafif, şarkı söyleyen karakteri gözlemleyiniz.

Cevaplarınızı tempo, dinamik, ritim, orkestrasyon ve duygusal ifade gibi somut müzikal unsurlarla destekleyiniz.

XX. YÜZYILDA MÜZİK

XX. yüzyıl müziği, daha önce görülmemiş bir çeşitlilik, büyük değişimler, deneysel çalışmalar ve teknolojik gelişmelerle şekillenmiş, bireyselliğe, yeni seslerin ve biçimlerin araştırılmasına önem vermiştir. Bu dönem müziği, önceki çağların geleneksel sınırlarını ortadan kaldırmış, besteciler melodi, ritim, armoni, çalgı ve müzik biçimleri aracılığıyla yeni ifade yolları araştırmışlardır.

Senfoni, senfonik şiir, uvertür, konçerto ve sonat gibi türler bestelenmeye devam etmiş, ancak daha esnek ve yenilikçi bir anlayışla ele alınmıştır. Çalgısal müzik, vokal müziğe kıyasla daha belirgin bir konuma gelmiş, daha küçük topluluklar ve üflemeli çalgılar daha sık kullanılmıştır. Armoni alanında atonalite, politonalite ve on iki ton tekniğinin (dodekafoni) etkisiyle önemli değişimler yaşanmıştır. Ritim ve ölçü anlayışı da yeni özgürlükler kazanmış, ölçü değişimleri ve poliritmik yapıların gelişimi daha sık görülmeye başlanmıştır.

Bu dönemde tek bir egemen üslup yerine, empresyonizm, ekspresyonizm, neofolklorizm, neoklasisizm, neoromantizm ve elektronik müzik gibi birçok farklı sanatsal yönelim ortaya çıkmıştır. XX. yüzyıl müziğinde özellikle avangard anlayış da önemli bir yer tutar. Fransızca avant-garde ("öncü birlik") kelimesinden gelen bu kavram, kendi alanlarında yenilikçi olan ve deneysel çalışmalar yapan kişileri veya eserleri ifade eder. Avangard anlayış, kültür ve sanat alanındaki egemen kuralları yıkarak geleneksel sınırların dışına çıkar. Müzikte ise klasik yapılardan uzaklaşan eserleri veya önceki müzik geleneklerinden radikal biçimde ayrılan bestecileri ifade eder.

XX. yüzyılın çağdaş müziği iki farklı yön ortaya koyar. Bunlardan biri, müzikal düşüncelerin içeriğini öne çıkararak birey ile toplumlar arasındaki ilişkileri yansıtır, diğeri ise müziği yalnızca ses ve ritim araştırmasına dönüştürür. Her iki durumda da bestecilerin eserleri, müzikal ifade alanındaki yeni yolları ve özgürlükleri göstermektedir.

Bu dönemde çalgı kullanımı, müzik biçimleri ve temaların işleniş biçimleri değişmiş, müzikal düşünce daha önce hiç olmadığı kadar esnek ve yenilikçi bir nitelik kazanmıştır.

Klod Mene'nin *İzlenim, Gündoğumu* adlı eseri.

Empresyonizm

Müzikal empresyonizm, XIX. yüzyılın sonları ile XX. yüzyılın başlarında, ilk olarak Fransa'da ortaya çıkmıştır. Bu terim, özellikle Klod Mone'nin *İmpresion-Izlenim, Gün Doğumu* (Impression, soleil levant) adlı eserinden olmak üzere, resim sanatından gelmektedir.

Müzikte empresyonizm, doğrudan ve belirgin anlatımdan çok, izlenimlerin, duygu durumlarının ve atmosferin yansıtılmasına önem verir. Empresyonist besteciler, geleneksel armoni anlayışının sınırlarını genişleterek yeni ses renkleri ve farklı tını birleşimleri aramışlardır. Müzikte kesin ve güçlü dramatik gelişmeler yerine, ince nüanslar,

ses renkleri, özgün armoniler ve serbest ritmik yapılar ön plana çıkar. Bu akımda orkestrasyon büyük önem kazanmış, çalgıların farklı renklerinden yararlanılarak ışık, doğa, su, hareket ve duygu gibi etkiler müzik aracılığıyla betimlenmiştir. Melodi çoğu zaman geleneksel gelişim anlayışından uzaklaşmış, daha serbest ve akıcı bir karakter kazanmıştır. Empresyonist müzikte özellikle tam ton dizileri, pentatonik diziler, modal yapılar ve zengin armonik renkler kullanılmıştır. Bu özellikler müziğe belirsizlik, hafiflik ve düşsel bir atmosfer kazandırmıştır.

Empresyonizmin müzikteki en önemli temsilcileri arasında Klod Debisi ve Moris Ravel yer alır. Bu besteciler, XX. yüzyıl müziğinin gelişiminde önemli rol oynamış ve yeni müzikal ifade yollarının oluşmasına katkıda bulunmuşlardır.

Klod Debisi (1862 – 1918)

Klod Debisi (Fran: *Claude Debussy*) Fransız bestecidir ve müzik empresyonizminin başlıca temsilcilerinden biridir. 22 Ağustos 1862 tarihinde Saint-Germain-en-Laye'de doğmuş, 25 Mart 1918 tarihinde Paris'te yaşamını yitirmiştir. Paris Konservatuvarı'nda öğrenim görmüş, burada piyanist ve besteci olarak kendini göstermiştir. XIX. yüzyılın sonlarındaki Fransız müzik çevresinin bir üyesi olmuş, empresyonist sanat anlayışından büyük ölçüde etkilenmiştir, ancak kendisi çoğu zaman bu terimi reddetmiştir. Ailesi varlıklı değildi ve yaşamı mesleki zorluklar, seyahatler ve aşk ilişkileriyle geçmiş, ancak kendine özgü müzikal anlatımının gelişimine adanmıştır. Klod Debisi'nin besteciliği, armoni, ritim ve müzikal doku alanlarındaki büyük yeniliklerle karakterize edilir. Klasik tonal armoniyle karşılaştırıldığında alışılmadık ve "egzotik" bir ses oluşturan pentatonik dizileri ve tam ton dizilerini sıkça kullanmıştır. Debisi, sonat ve senfoni gibi klasik biçimleri geleneksel anlamlarıyla kullanmaktan kaçınmış, bunun yerine kısa, şiirsel ve programlı eserleri tercih etmiştir.

Debisi'nin eserleri farklı alanlara aittir, bunlar çalgısal ve vokal-çalgısal bestelerden oluşur. İlk grupta, piyano için yazdığı şu eserler önemlidir: *İki Arabesk*, *Bergamas Süiti*, *İzlenimler*, *Sahneler*, *Çocuk Köşesi*, *Prelüdlar*, *Dört el piyano için yazılmış ve çoğunlukla orkestra transkripsiyonuyla bilinen Küçük Süit*, İki piyano için Beyaz ve Siyah ve diğer eserleri. Orkestra eserleri arasında önemli bir yere sahip olanlar: *Bir Faunun Öğleden Sonrası*, *Deniz*, *Üç Noktürn* ve diğerleridir. Ses ve piyano için yazdığı besteler arasında en başarılı olanları: *Unutulmuş Aryalar*, *Lirik Şiirler* adlı döngüleridir. Bir kantat, iki bale ve *Pele Melisanda* adlı operayı bestelemiştir.

İlginç Bilgiler

Debisi kızı Claude-Emma'yı çok seVerdi, ona Şuşu derlerdi. Onun için, çocuk dünyasından müzikal imgelerle dolu olan Çocuk Köşesi (Children's Corner) adlı piyano süitini bestelemiştir.

Debisi'nin ünlü piyano eseri Ay Işığı (Clair de Lune), dünyada en çok seslendirilen piyano eserlerinden biridir ve sıklıkla filmlerde ve televizyon dizilerinde kullanılmaktadır.

Klod Debisi'ye ait bir müzik eserinin el yazması

Maurice Ravel

Moris Ravel (1875 – 1937)

Moris Ravel (Frn: *Maurice Ravel*) 7 Mart 1875 tarihinde Ciboure'da (Fransa) doğmuş, 28 Aralık 1937 tarihinde Paris'te hayatını kaybetmiştir. Daha çocukluk yıllarından itibaren müzikle derinden ilgilenmiştir. Paris Konservatuvarında eğitim görmüş, burada piyanist ve besteci olarak kendini göstermiştir. Sıklıkla empresyonizm ile ilişkilendirilmiş olsa da onun üslubu, belirgin biçimde yapılandırılmış, kesin biçim anlayışı ve olağanüstü orkestrasyon özellikleriyle dikkat çekmiştir. I. Dünya Savaşı'ndan sonra da aktif olarak bestecilik çalışmalarını ve seyahatlerini sürdürmüş, uluslararası bir üne kavuşmuştur. Moris Ravel'in besteciliği, açık biçim anlayışı, incelikli orkestrasyonu ve zengin ses renkleriyle karakterizedir. Klasik yapıyı modern armonik çözümlerle birleştirmiş, sıklıkla modal dizilerden, İspanyol ritimlerinden ve caz unsurlarından yararlanmıştır. Müziği, dikkatle biçimlendirilmiş melodik çizgiler ve ritmik açıklıkla birlikte teknik açıdan büyük bir titizlik taşır. Debisi'deki serbest ses atmosferinin aksine Ravel, daha çok biçimsel dengeye ve eserin açık mimari yapısına dayanmıştır. Ravel'in eserleri, piyano, oda müziği, orkestra müziği, vokal müzik ve tiyatro müziği alanlarını kapsar. En tanınmış eseri, orkestra için bestelediği *Bolero* adlı yapıttır. Bu eser, birçok kez tekrarlanan karakteristik ve sürekli bir ritmik figür eşliğinde sunulan, olağanüstü uzunluktaki iki bölümlü bir melodiden oluşur.

Piyano eserleri arasında en tanınmışları şunlardır: *Ölmüş Bir Prenses İçin Pavane*, *Su Oyunları*, *Aynalar* adlı süit, *Gece Bekçisi* adlı eser, *Soylu ve Duygusal Valsler*, piyano ve orkestra için iki konçerto (bunlardan biri Sol El İçin Piyano Konçertosu) ve *Couperin'in Mezarı* adlı süit. Ravel ayrıca *Çocuk ve Büyüler* ve *İspanyol Saatleri* adlı iki opera, *Daphnis ve Chloe* adlı bale ile dört el piyano için bestelenen ve daha sonra orkestra versiyonu da yapılan *Annem Kaz* adlı eseri yazmıştır.

Bunun yanı sıra *Şehrazat* ve *İspanyol Rapsodisi* adlı orkestra eserleri, solo şarkıları, sonatları ve keman ile piyano için yazılmış, üstün virtüözite gerektiren *Çingene* adlı rapsodisi de tanınmış eserleri arasında yer alır.

İlginç Bilgi

Ravel, aşırı titizliği ve ayrıntılara gösterdiği özenle tanınırdı. Her sesin tam olarak zihninde tasarladığı biçimde olduğundan emin olmak için, eser tamamlandıktan sonra bile bestelerindeki her notayı defalarca gözden geçirirdi. Bu titizliği, olağanüstü bir berraklık ve renk zenginliğine sahip orkestrasyonlar yaratmasını sağlamış ve bu özellik, onun ayırt edici üsluplarından biri olarak kabul edilmiştir.

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- XX. yüzyıl müziğinin başlıca özellikleri nelerdir?
- Empresyonizmin müziğinde en belirgin olan müzik unsurları (armoni, diziler, orkestrasyon, biçim) nelerdir?
- Debisii, eserleri aracılığıyla nasıl yeni bir armonik dil ve müzik biçimine farklı bir yaklaşım oluşturmuştur?
- Ravel'in besteciliğinde klasik biçim anlayışı ile modern ses rengi nasıl birleşir ve onun üslubu Debisii'nin empresyonist yaklaşımından hangi yönleriyle ayrılır?

2. Klod Debisi ve Moris Ravel'in Bestelerini Dinleyiniz

Bir Faunun Öğleden Sonrası - Klod Debisi

Arabesk No. 1 - Klod Debisi

Bolero - Moris Ravel

Dinleme Yönergeleri:

- Müziğin karakterine dikkat ediniz: Düşsel, sakin, hipnotik ya da enerjik bir özellik taşıyor mu?
- Melodi, armoni ve ritmin atmosferi ve duyguyu nasıl oluşturduğunu dinleyiniz.
- Dinamik değişimleri ve orkestrasyonu inceleyiniz, hangi çalgıların duyulduğuna, ses renginin ve tınıların nasıl değiştiğine dikkat ediniz.
- Müziğin sizde oluşturduğu duyguları ve zihninizde canlandırdığı imgeleri düşününüz.
- İzlenimlerinizi ve düşüncelerinizi hazırlayarak sunum ve tartışmada paylaşınız.

Ekspresyonizm

Ekspresyonizm, XX. yüzyılın başlarında, özellikle Almanya ve Avusturya'da ortaya çıkmıştır. Ses atmosferine ve tını rengine yönelen empresyonizmin aksine ekspresyonizm, güçlü, çoğu zaman dramatik ve sarsıcı bir içsel anlatıma odaklanır. Bu akım, modern çağın huzursuzluğu, psikolojik gerilim ve geleneksel değerlerin sorgulanmasıyla ilişkilidir. Ekspresyonizm, klasik tonaliteyi (majör ve minör) terk ederek aşırı duygusal anlatımı araştırmaya başlamıştır. Tam da bu deneylerden, 12 ton sistemi (dodekafoni), seriyalizm, konuşur gibi söyleme (Sprechgesang), karmaşık ritimler ve disonanslar gibi radikal avangart teknikler gelişmiştir. Ekspresyonizmin en önemli temsilcisi Arnold Şenberg'dir.

Arnold Schoenberg

Arnold Şenberg (1874 – 1951)

Arnold Şenberg (Alm.: *Arnold Schönberg*) 13 Eylül 1874 tarihinde Viyana'da doğmuş, 13 Temmuz 1951 tarihinde ABD'nin Los Angeles kentinde hayatını kaybetmiştir. Yenilik ve deney anlayışı doğrultusunda hareket ederek Avusturya modern müzik ekolünü temsil etmiştir. Yaşamının ilerleyen dönemlerinde Amerika Birleşik Devletleri'ne taşınmış, burada bestecilik çalışmalarını ve öğretim faaliyetlerini sürdürerek Amerikan müzik hayatı üzerinde büyük bir etki bırakmıştır. Arnold Şenberg'in besteciliği, armoni, biçim ve ritim alanlarındaki köklü yeniliklerle karakterizedir. Geleneksel armoninin yerine kromatik dizinin on iki notasının tamamını bir besteleme temeli olarak düzenleyen yeni bir yöntem geliştirmiş ve atonaliteyi ortaya koyarak on iki ton tekniğini (dodekafoni) oluşturmasıyla tanınmıştır. Başlangıçta yoğun duygusal anlatıma sahip, çoğu zaman dramatik ve karşıt dinamik özellikler taşıyan ekspresyonist eserler bestelemiştir. Daha sonraki dönemlerinde ise üslubu, her sesin dikkatli bir biçimde kontrol edildiği, kesin yapı ve teknik açıdan düzenli kompozisyonlarla şekillenmiştir.

Schoenberg, orkestra ve solo çalgılar için eserler, oda müziği, vokal müzik, operalar ve şarkılar bestelemiştir. En tanınmış eserleri arasında solo ses ve orkestra için yazdığı eser dizileri ile şu yapıtlar yer alır: Pierrot Lunaire – konuşur gibi söyleme (Sprechstimme) tekniğinin kullanıldığı, ekspresyonist biçimde yazılmış bir melodram örneği, Varşova'dan Kurtulan Bir Kişi (A Survivor from Warsaw) – kantat, Aydınlanmış Gece (Verklärte Nacht) – yaylı altı, Musa ve Harun (Moses und Aron) – on iki ton tekniğiyle yazılmış, tamamlanmamış büyük opera. Schoenberg'in müziği, XX. yüzyıl modern ve avangart müziğinin gelişimi üzerinde derin bir etki bırakmıştır.

Moses und Aron operasından bir sahne

Bilginizi Genişletin

12 Ton Sistemi (Dodekafoni), Arnold Şenberg tarafından geliştirilen bir besteleme tekniğidir. Oktavdaki 12 yarım sesin her biri, tonal bir merkeze vurgu yapılmadan eşit biçimde kullanılır. Amaç, geleneksel tonaliteden kaçınmak ve yeni müzikal yapılar ile armoniler oluşturmaktır.

Seriyalizm, 12-ton sisteminin ilkelerinin geliştirilmesi ve ritim, dinamik ve tınların da seriler hâlinde uygulanmasıdır. Müzikteki her unsur (yalnızca sesler değil), tekrarlanan düzenler içinde kesin bir biçimde organize edilebilir. Bu yöntem, düzen anlayışıyla birlikte yeni ses etkilerinin ortaya çıkmasını sağlar.

Sprechgesang (konuşur gibi söyleme), konuşma ile şarkı söylemenin birleşimidir. Sesler, geleneksel şarkı söylemede olduğu gibi kesin yüksekliklerde icra edilmez, bunun yerine ses yüksekliği yaklaşık olarak takip edilirken ritim ve ifade ön plana çıkarılır. Bu teknik, çoğunlukla dramatik etkiler oluşturmak amacıyla ekspresyonist müzikte kullanılır. Örnek: Arnold Şenberg'in *Pierrot Lunaire* adlı eseri.

Atonalizm, XX. yüzyılın başlarında ortaya çıkan ve müziğin belirgin bir tonal merkez olmadan oluşturulduğu müzik anlayışıdır.

İkinci Viyana Okulu – Arnold Şenberg, XX. yüzyılın en önemli bestecilerinden biri ve İkinci Viyana Okulu'nun kurucusudur. Öğrencileri Alban Berg ve Anton Webern, onun çalışmalarını sürdürerek ekspresyonist ve dodekafonik müziği geliştirmişlerdir. Bu şekilde İkinci Viyana Okulu, Viyana'daki müzikal deneylerin merkezi olmuş ve XX. yüzyıl modern müziğinin gelişiminde büyük önem taşımıştır.

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- Arnold Şenberg'in bestecilik alanında getirdiği yeni teknikler nelerdir ve bu teknikler geleneksel armoni anlayışını nasıl değiştirmiştir?
- *Pierrot Lunaire* gibi eserler neden ekspresyonizmin örnekleri olarak kabul edilir?
- Schönberg'in Amerika Birleşik Devletleri'ne göçü, Amerikan müzik sahnesinin gelişimini nasıl etkilemiştir?

2. Arnold Şenberg'in Bir Eserini Dinleme

Arnold Şenberg – *Varşova'dan Kurtulan*

Dinleme Yönergeleri:

- Sprechstimme (konuşarak söyleme) tekniğine dikkat ediniz. Bu teknik, konuşma ile şarkı söylemenin birleşiminden oluşur ve dramatik karşıtlıklar yaratır.
- Orkestranın disonanslar, karşıt tempolar ve beklenmedik ritimler aracılığıyla nasıl gerilim ve dinamizm oluşturduğunu dinleyiniz.
- Koronun yer aldığı bölümlere dikkat ediniz, koronun müzikal dokunun ek bir katmanı olarak nasıl kullanıldığını ve müzikte nasıl bir karşıtlık oluşturduğunu inceleyiniz.
- Atonalite ve on iki ton tekniğinin özelliklerini gözlemleyiniz, tonların yeni ve özgün bir müzik dili oluşturmak amacıyla nasıl düzenlendiğini takip ediniz.

İlginç Bilgi

Schönberg, devrimci bir besteci olmasının yanı sıra aynı zamanda bir ressamdı. Büyük bir bölümü ekspresyonist üslupta oluşturulan resimleri, onun sanatsal hayal gücünün yalnızca müzik alanıyla sınırlı olmadığını göstermektedir. Schönberg, resim sanatının, daha sonra müzik eserlerine aktardığı duygu ve düşünceleri özgürleştirmesine yardımcı olduğunu sık sık ifade etmiştir.

Arnold Şenberg'in Alban Berg portresi, 1910

Neofolklorizm

Neofolklorizm, XX. yüzyılda ortaya çıkan ve bestecilerin halk müziğinden esinlenerek bu unsurları çağdaş besteleme teknikleriyle işledikleri bir müzik akımıdır. Bu anlayışta halk müziği öğeleri olduğu gibi alınmaz, biçimsel ve üslupsal açıdan yeniden ele alınarak yeni bir müzikal anlatımın içinde kullanılır. Bu akımın temel özellikleri arasında asimetrik ritimlerin (5/8, 7/8, 9/8) ve modal dizilerin kullanımı yer alır. Halk geleneğine dayanmasına rağmen neofolklorizm, çağdaş bir armonik anlayışa ve özgün bir ses dünyasına sahiptir. Bu müzik üslubunun başlıca temsilcisi besteci Bela Bartok'tur.

Bela Bartok

Bela Bartok (1881 – 1945)

Bela Bartok (Macarca: *Béla Bartók*), Macar besteci, piyanist ve etnomüzikologdur. 25 Mart 1881 tarihinde Nagyszentmiklós'ta doğmuş, 26 Eylül 1945 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nin New York kentinde hayatını kaybetmiştir. Küçük yaşlardan itibaren olağanüstü bir müzik yeteneği göstermiştir. Budapeşte'de öğrenim görmüş, burada besteci, icracı ve eğitimci olarak kendini göstermiştir. Neofolklorizmin en önemli temsilcilerinden biri olarak kabul edilir. Bartok'un besteciliği, halk müziği ile çağdaş besteleme tekniklerinin birleşimiyle karakterizedir. Macaristan, Romanya, Slovakya, Hırvatistan, Sırbistan, Bulgaristan ve diğer Tuna bölgesi ülkelerinin halk ezgilerini toplamış ve incelemiştir. Halk ritimlerini, dizilerini ve melodilerini, karmaşık armonik yapıların ve çağdaş müzik biçimlerinin oluşturulmasında temel malzeme olarak kullanmıştır. Bartok'un eserleri, oda müziği, orkestra müziği, piyano müziği ve vokal müzik alanlarını kapsamaktadır. Bestecinin en tanınmış eserleri arasında şunlar yer alır: Yaylı Çalgılar, Vurmalı Çalgılar ve Çelesta için Müzik, Üçüncü Piyano Konçertosu, piyano için *Mikrokosmos* koleksiyonu, Altı Yaylı Çalgılar Dörtlüsü, İki Piyano ve Vurmalı Çalgılar için Sonat, *Mavi Sakal'ın Şatosu* operası, *Harikulade Mandarin* balesi ve diğer eserleri.

İlginç Bilgi

Halk ezgisinin izinde

Bela Bartok, halk müziğinin özgün kaynaklarına ulaşmak amacıyla Macaristan, Romanya ve diğer Balkan ülkelerinin köylerini dolaşarak halk ezgilerini doğrudan köylülerden derlemiştir. Bartok, bu ezgileri yalnızca notaya almakla kalmamış, aynı zamanda özgün melodik yapılarını koruyabilmek için çoğu zaman fonograf aracılığıyla da kaydetmiştir. Onun etnomüzikoloji alanındaki çalışmaları, bu bilimin gelişimine önemli katkılar sağlamış ve kendine özgü bestecilik üslubunun oluşmasında önemli bir rol oynamıştır.

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- Neofolklorizm terimi ne anlama gelir ve Bartok'un müziğinde nasıl uygulanmıştır?
- Bartok'un geleneksel halk müziğini çağdaş besteleme teknikleriyle nasıl birleştirdiğini araştırınız

2. Sesten Söze: Bartok'tan İlham Alan Deneme

Allegro barbaro

Romen Halk Dansları

Orkestra Konçertosu (bölümler)

Üç eserden birini seçerek kısa bir deneme yazınız ve aşağıdaki soruları yanıtlayınız:

- Müziğe ilişkin ilk izleniminiz nedir?
- Dinlerken hangi duygular veya imgeler zihninizde oluşmaktadır?
- Hangi müzikal unsurlar (ritim, melodi, çalgılar) en çok dikkatinizi çekmiştir?

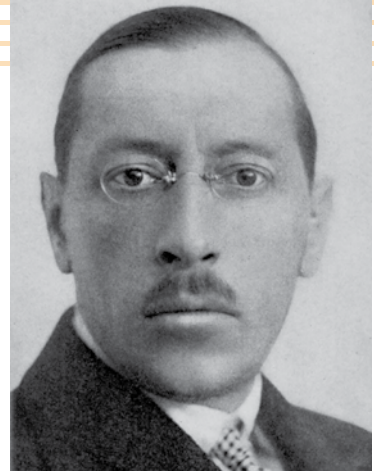
Neoklasisizm

Neoklasisizm, XX. yüzyılın ilk yarısında romantizm ve dışavurumculuğa tepki olarak ortaya çıkan bir müzik akımıdır. Yoğun duygusallık ve tonalite üzerinde yapılan deneysel arayışların ardından besteciler, XVIII. yüzyıl müziğinin açıklığına, dengesine ve biçimsel disiplinine yeniden yönelmişlerdir. Esin kaynağını Haydın, Mozart ve Bach'ın eserlerinin yanı sıra Barok Dönem müziğinden almıştır. Sonat formu, senfoni, konçerto, süit ve füg gibi klasik biçimler yeniden canlandırılmış, ancak bu biçimler çağdaş bir armoni diliyle zenginleştirilmiştir. Müzik, açık bir yapı, anlaşılır bir biçim ve ölçülü bir anlatımla karakterize edilir. Öznel dramatiklik yerine nesnellik ve üslup bakımından ölçülülük ön plana çıkar. Neoklasisizm, geleneğe yeniden yönelmekle birlikte geçmişin müziğini taklit etmemiş, aksine onun üslupsal ve biçimsel özelliklerini XX. yüzyılın anlayışı doğrultusunda yeniden yorumlamıştır. Bu akımın en önemli temsilcileri arasında besteciler Igor Stravinski, Sergey Prokofyev ve Paul Hindemith yer almaktadır.

Igor Stravinski (1882 – 1971)

Igor Fyodoroviç Stravinski (Rusça: *Игорь Фёдорович Стравинский*), 17 Haziran 1882 tarihinde Rusya'nın Sankt Peterburg yakınlarındaki Oranienbaum'da doğmuş, 6 Nisan 1971 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nin New York kentinde vefat etmiştir. Kendi isteği üzerine Venedik'te defnedilmiştir. Ekim Devrimi'nden sonra Rusya'dan ayrılmış, İsviçre, Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşamış ve eserlerini bu ülkelerde vermiştir. Bestecilik yaşamı boyunca çeşitli üslup dönemlerinden geçmiştir. İlk döneminde Rus müzik geleneği ile empresyonizmin etkisi altında kalmış, daha sonra neoklasisizmin başlıca temsilcilerinden biri olmuştur. Açık biçimi, disiplini ve saf müzik anlayışını savunmuş, romantik duygusallığa ve programlı müziğe karşı çıkmıştır. Yaşamının son döneminde ise dodekafoni ve seriyal tekniklerini benimsemiştir.

Ateş Kuşu, *Petruşka*, *Baharın Kutsanışı*, *Pulcinella*, *Orpheus* ve *Agon* balelerinin bestecisidir. Bu eserlerinde karmaşık ritimler, asimetrik ölçüler ve çağdaş armonik çözümlerle belirlenen yeni bir müzik anlatımı ortaya koymuştur. Stravinski ayrıca *Hovardanın Yaşamı* adlı operayı, üç senfoniye, konçertoları, kantatları (*Canticum Sacrum*), oda müziği eserlerini ve başka birçok yapıtı bestelemiştir. Besteciliğinin yanı sıra orkestra şefi, piyanist ve müzik estetiği üzerine kitapların yazarı olarak da etkinlik göstermiş, bu eserler arasında *Otobiyografisi* de yer almıştır.

Bilginizi Genişletin

Serge Prokofieff

Sergey Prokofyev (1891–1953) Rus besteci, piyanist ve orkestra şefidir. Senfoniler, piyano konçertoları, baleler, operalar ve oda müziği eserleri bestelemiştir. En tanınmış eserleri arasında *Külkedisi* ve *Romeo ve Juliet* baleleri, 1–5 numaralı piyano konçertoları ve 1. Senfoni *Klasik* yer almaktadır. Rus halk müziği öğelerini modernist tekniklerle birleştirerek açık ve yenilikçi bir üslup oluşturmuştur. Prokofyev Rusya, Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa’da çalışmalarını sürdürmüş; 1936 yılında Sovyetler Birliği’ne dönüşünden sonra Sovyet kültür politikasının katı taleplerine uyum sağlamak zorunda kalmıştır. İlginç olarak Prokofyev, kolayca hatırlanan melodiler ile karmaşık müzik yapılarını bir araya getirmesi nedeniyle müziğini sıklıkla “kulak ve beyin için müzik” olarak nitelendirmiştir.

Etkinlikler

1. Araştırma Yoluyla Tartışma Soruları

İnternet, ansiklopediler, kitaplar veya diğer güvenilir kaynaklardan yararlanarak aşağıdaki soruları araştırınız ve tartışınız:

- Stravinski ve diğer besteciler, I. Dünya Savaşı’ndan sonra neden neoklasisizme yönelmişlerdir?
- Stravinski’nin Petruşka ve Baharın Kutsanışı balelerindeki müzikal anlatım hangi özelliklerle belirlenmiştir?
- Stravinski, Rus müzik geleneğini çağdaş besteleme teknikleri ve düşünceleriyle nasıl birleştirmiştir?

2. İğor Stravinski ve Sergey Prokofyev’in Müziklerini Dinleyiniz

Petruşka balesi (bölümler)

Baharın Kutsanışı balesi (bölümler)

Romeo ve Juliet balesi (bölümler)

Piyano ve orkestra için *1. Konçerto*

Aşağıdaki bestelerden seçilen bölümleri dikkatle dinleyiniz:

- Bestenin türünü belirleyiniz, bale mi yoksa konçerto mu olduğunu inceleyiniz.
- Müziğin karakterine dikkat ediniz.
- Hangi çalgıların öne çıktığını ve eserde nasıl kullanıldığını dinleyiniz.
- Dinleme sırasında müziğin işlevindeki farklılıkları gözlemleyiniz. (Bale müziği, hareketleri ve dramatik anlatımı desteklerken, konçerto, solistin icrasını ön plana çıkarır.)

Karl Orff (1895 – 1982)

Karl Orff (Alm.: *Carl Orff*), Alman besteci, orkestra şefi ve müzik eğitimcisidir. Özgün üslubu ve çağdaş müzik eğitimine yaptığı önemli katkılarla tanınmaktadır. 10 Temmuz 1895 tarihinde Almanya'nın Münih kentinde doğmuş, 29 Mart 1982 tarihinde yine aynı kentte vefat etmiştir. Orff, gençlik yıllarından itibaren tiyatroya, şiire ve Orta Çağ edebiyatına özel ilgi duymuştur. Dorothee Günther ile birlikte *Günther Okulunu* (Günther-Schule) kurmuş ve burada Orff Okul Yöntemi (*Orff-Schulwerk*) olarak bilinen müzik eğitimi sistemini geliştirmiştir. Bestecilik anlayışında yalınlığa, açık biçime ve belirgin ritmik yapıya önem vermiştir. Müziği çoğu zaman arkaik bir özellik taşımakta, güçlü bir dramatik anlatım sergilemekte, ayrıca halk şarkıları ve halk oyunlarının etkilerini de yansıtmaktadır. Orff, dönemin müzik akımlarından herhangi birine bütünüyle bağlı kalmamış, vurgulu ritim, açık yapı ve müzik, söz ile hareket arasındaki sıkı ilişki üzerine kurulu kendine özgü bir üslup oluşturmıştır. Açıklık ve biçimsel düzen anlayışına Verdiği önem nedeniyle, çoğu zaman neoklasisizmin temsilcileri arasında değerlendirilmektedir. Orff'a en büyük ünü, 1936 yılında bestelediği sahne kantatı *Karina Burana* kazandırmıştır. Bu eser, *Triumph* (Zaferler) üçlemesinin bir parçası olup üçlemenin ilk ve en başarılı bölümünü oluşturmaktadır. Üçlemenin ikinci bölümü *Catullus'un Şarkıları*, üçüncü bölümü ise *Afrodite'in Zaferi* adını taşımaktadır. Bu sahne kantatı, Orta Çağ'a ait Latince ve Almanca metinler üzerine bestelenmiş olup güçlü ritmi, yalın ancak etkileyici armonisi ve görkemli koro anlatımıyla dikkat çekmektedir. Orff ayrıca *Ay* ve *Akıllı Kadın* operalarının yanı sıra tiyatro müziği, koro eserleri ve çeşitli çalgı toplulukları için de eserler bestelemiştir.

Carl Orff

Bilginizi Genişletin

Orff çalgı repertuarı, müzik eğitiminde kullanılmak üzere tasarlanmış, öğrencilerin aktif ve yaratıcı biçimde müzik yapmalarını teşvik eden basit melodik ve vurmali çalgılardan oluşan bir araç-gereç sistemidir. Bu sistem, müziği hareket, konuşma ve ritimle ilişkilendirmeye dayanır ve günümüzde dünya genelinde müzik eğitiminde uygulanmaktadır.

Etkinlikler

1. Karl Orff'un Müziğini Dinleyiniz ve Araştırınız

Carmina Burana (O Fortuna)

Besteyi dikkatle dinleyiniz ve aşağıdaki hususlara dikkat ediniz:

- Müziğin karakterini inceleyiniz, ritim, dinamik yapı ile koro ve solo bölümlere dikkat ediniz.
- Bestenin sözlerini ve anlamını internetten, ansiklopedilerden veya diğer güvenilir kaynaklardan araştırınız.
- Müziğin karakteri, metnin içeriği ve besteye ilişkin kendi izlenimlerinizi içeren kısa bir sunum hazırlayınız.

Elektronik Müzik

Elektronik müzik, sesin yalnızca geleneksel müzik çalgılarıyla değil, elektronik araçlar yardımıyla üretildiği, işlendiği ve yeniden seslendirildiği çağdaş bir müzik türüdür. Bu müzik türü, XX. yüzyılın ortalarında, müzik avangardının bir parçası olarak önce Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki deneysel stüdyolarda gelişmeye başlamıştır. Elektronik müzikte ses, sentezleyiciler, elektronik osilatörler, manyetik bant, bilgisayarlar ve örnekleyiciler (samplers) aracılığıyla üretilebilir. Yeni seslerin üretilmesinin yanı sıra, mevcut seslerin işlenmesi de önemli bir yer tutar. Bu işlem, yankı (eko), çınlama (reverberasyon), hızlandırma, yavaşlatma ve insan sesi ile çalgı seslerinin dönüştürülmesi gibi çeşitli efektler kullanılarak gerçekleştirilir. Bu müzik türü, çoğu zaman geleneksel bir biçime dayanmaz, ses renkleri, dokular ve atmosferler üzerine kuruludur. Deneysel yaklaşım ve yeni ses olanaklarını keşfetme çabası, elektronik müziğin belirgin özellikleri arasında yer alır. Bu türün en önemli temsilcileri arasında Karlheinz Stockhausen ve Edgard Varèse bulunmaktadır. Her iki besteci de elektronik ve deneysel müziğin gelişimine önemli katkılar sağlamıştır.

Bilginizi Genişletin

Stockhausen, 1950'li yıllardan itibaren elektronik müzik üreten avangart bir besteci idi. Sesin mekânsal yerleşimi üzerine deneyler yapan ilk bestecilerden biriydi; başka bir deyişle, sesin dinleyicilerin çevresindeki mekânda "hareket ettiği" besteler oluşturuyordu. Örneğin *Gençliğin Şarkısı* adlı eserinde insan sesini elektronik seslerle birleştirerek üç boyutlu mekânı kullanmış ve sesleri dinleyici salonunun içinde "dolaştırmıştır". Bu yaklaşım, eserin icra edildiği dönem için devrim niteliğindedir.

Karlheinz Stockhausen, 1950'li yıllarda elektronik müzik bestelemiştir.

Etkinlikler

1. Elektronik Müzik Hakkında Araştırma Yapınız.

- İnternette, kitaplardan veya ansiklopedilerden yararlanarak elektronik müziğin ne olduğunu ve başlıca özelliklerini araştırınız.
- Elektronik müziğe ait en az iki eser örneği bulunuz. Eserlerin bestecisini, bestelenme yılını ve karakterini belirtiniz.
- Eserlerin ses yapısı, biçimi, kullanılan efektler ve oluşturduğu atmosfer bakımından öne çıkan özelliklerini açıklayınız.
- Edindiğiniz bilgileri kullanarak kısa bir sunum veya poster hazırlayınız ve sınıfta sununuz.

MAKEDON BESTECİLİK OKULU

Makedon bestecilik okulu, XX. yüzyıl boyunca ulusal bilincin uyanışı ve çağdaş müzik kültürünün gelişimi sürecinde şekillenmiştir. Bu okulun kökenleri, profesyonel bestecilik anlayışının üzerine kurulduğu temel olan zengin halk müziği mirasına dayanmaktadır. Kendine özgü düzensiz ritimleri, makamsal dizileri ve süslemeli melodik yapısıyla Makedon halk müziği, ilk besteciler için başlıca ilham kaynağı olmuştur. XX. yüzyılın başlarında, ulusal bestecilik geleneğinin temellerini atan ilk eğitimli müzisyenler ortaya çıkmıştır. Özellikle halk ezgilerinin derlenmesi ve işlenmesiyle ilgilenen sanatçılar ile sanatsal nitelik taşıyan ilk koro ve solo şarkıların bestecileri önemli bir rol üstlenmiştir. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Makedonya'da müzik yaşamının daha sistemli bir biçimde gelişimi başlamıştır. Makedonya Filarmoni Orkestrası, Ulusal Opera ve Bale ve Üsküp Müzik Akademisi gibi kurumların kurulmasıyla profesyonel bestecilik çalışmalarının gelişmesi için uygun koşullar oluşmuştur. Bu dönemde, Makedon çağdaş müziğinin biçimsel ve estetik yönelimlerini belirleyen ilk akademik besteci kuşakları ortaya çıkmıştır. Bu besteciler arasında özellikle Trajko Prokopiev, Todor Skalovski, Stefan Gajdov ve Kiril Makedonski öne çıkmaktadır. Bu besteciler, eserleriyle ulusal bestecilik okulunun temellerini oluşturmuşlardır.

Makedonya Cumhuriyeti Filarmoni Orkestrası

Ulusal Opera ve Bale, Üsküp,

Bu bestecilerin eserleri, koro müziği, solo şarkılar, orkestra eserleri, oda müziği ve opera gibi farklı türleri kapsamaktadır. Bu eserlerde halk geleneği ile çağdaş besteleme tekniklerini birleştirme eğilimi görülmektedir. Daha sonraki besteci kuşakları, neoklasisizm, modernizm ve avangart gibi yeni üslup akımlarını da müziğe dâhil ederek bu geleneği geliştirmeye devam etmişlerdir.

Makedon bestecilik okulu, güçlü melodi anlayışı, ritmik çeşitlilik ve belirgin duygusal anlatımıyla karakterize edilir. Bu okul, Makedon halkının kültürel kimliğinin önemli bir parçasını ve çağdaş Avrupa müzik kültürünün değerli bir bölümünü oluşturmaktadır. Tarihsel gelişimi boyunca Makedon müziği, ulusal ruhunu korumayı başarmış ve aynı zamanda dünya sanat müziğinin gelişim süreçlerine katılmıştır.

Makedon Bestecileri – Öncüler (1945 Sonrası Dönem)

1945 yılından sonra, çağdaş Makedon sanat müziğinin temellerini atan ilk Makedon besteci kuşağı ortaya çıkmıştır. Bu besteciler, eserlerinde zengin halk müziği mirasını kullanarak ulusal müzik anlatımını oluşturmuşlardır. Onların bestecilik çalışmaları, daha sonra gelişen Makedon bestecilik okulunun temelini oluşturmuştur. Bu kuşağın en önemli temsilcileri arasında Stefan Gajdov, Trajko Prokopiev, Todor Skalovski, Živko Firfov, Gligor Smokvarski, Blagoja Ivanovski, Vlastimir Nikolovski ve Kiril Makedonski yer almaktadır. Bu besteciler, eserleriyle ulusal bestecilik geleneğinin temellerini atmışlardır.

Stefan Gajdov (1905–1992), Veles'te doğmuş ve Makedon sanat müziğinin öncülerinden biri olmuştur. Özellikle koro müziğinin gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Besteciliği, açık bir melodik çizgiye sahip olan Makedon halk ezgilerine dayanmaktadır. Eserleri, yalın biçimleri ve doğrudan anlatım özellikleriyle dikkat çekmektedir. Halk türkülerinin koro düzenlemeleri (*Ajde slušaj Anđo, Milkano Mome*), *Yaylı Çalgılar Dörtlüsü* ve *Flüt ve Orkestra için Fantezi* ile diğer eserleri.

Trayko Prokopiev (1909–1979), besteci ve orkestra şefi olan Trajko Prokopiev, Kumanova'da doğmuştur. Eserlerinde koro çalışmaları ve sahne müziği önemli bir yer tutmaktadır. Besteciliğinde Makedon halk müziğiyle güçlü bir bağ, zengin melodik yapı ve belirgin bir ulusal özellik görülmektedir. Prokopiev'in en önemli eserleri arasında Kumanovski adlı koro dizisi, ilk Makedon balesi *Labin ve Dojran*, *Ayrılık* ve *Kuzman Kapidan* operaları yer almaktadır.

Todor Skalovski (1909–2004), besteci ve orkestra şefi olan Todor Skalovski, Tetova'da doğmuştur. Makedonya Bilimler ve Sanatlar Akademisi (MANU) üyesi olup II. Dünya Savaşı sonrasında Makedonya'daki müzik yaşamının gelişmesinde önemli rol oynayan başlıca sanatçı ve yöneticilerden biridir. Makedon bestecilik okulunun kurucuları arasında yer almakta ve Makedonya Filarmoni Orkestrası, Makedon Opera ve Balesi ile Üsküp Müzik Akademisinin (günümüzde "Aziz Kiril ve Metodiy" Üniversitesi Müzik Sanatları Fakültesi) kuruluşu ve gelişiminde önemli katkılar sağlamıştır. Skalovski'nin en önemli eserleri arasında *Makedon Horo*, *Kiril ve Metodiy'e Övgüler* adlı koro eserleri ve *Baltepe* süiti bulunmaktadır.

Jivko Firfov (1906–1984), besteci ve etnomüzikolog olan Jivko Firfov, Veles'te doğmuştur. Makedon müzik folklorunun en önemli derleyicilerinden ve araştırmacılarından biri olup Makedon bestecilik okulunun gelişiminde etkin rol almıştır. Eserlerinde Makedon halk müziğine dayalı özellikler, modalite ve özgün ritmik yapılar öne çıkmaktadır. Besteciliği, folklor konusundaki bilimsel bilgi ile çağdaş müzik anlayışı doğrultusundaki sanatsal işleyişin birleşimini oluşturmaktadır. En önemli eserleri arasında *Humoreska* adlı koro dizisi, *Drotar* adlı koro eseri ve *Orkestra Süiti* bulunmaktadır.

Gligor Smokvarski (1914–1974), besteci Gligor Smokvarski, Berovo bölgesindeki Budimirci köyünde doğmuştur. Makedon senfonik ve sahne müziğinin temellerini atan besteciler arasında yer almaktadır. Eserleri, senfonik biçim içinde halk müziği motiflerinin kullanılması ve büyük müzik-sahne eserleri oluşturma eğilimiyle dikkat çekmektedir. Makedon balesinin ve orkestra müziğinin gelişiminde önemli bir yere sahiptir. En önemli eserleri arasında *Makedon Öyküsü*, *Bolen Dojčin* baleleri ve *11 Ekim* senfonik şiiri bulunmaktadır.

Blagoya İvanovski (1921–1994), besteci ve müzik editörü olan Blagoja İvanovski, Üsküp'te doğmuştur. Meslek yaşamının büyük bölümünü Üsküp Radyosundaki çalışmalarına ve Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde senfonik müziğin gelişimine adanmıştır. Eserleri tarihî konular, dramatik anlatım ve Makedon halk müziğiyle güçlü bir bağ ile belirlenmektedir. Besteciliğinde, ölçülü modern bir müzik dili ve belirgin ulusal özellik taşıyan senfonik eserler ağırlıktadır.

Eserleri arasında *Düşünce*, *Freskler*, *Vardar* ve *Nerezi* adlı senfonik şiirler ile *Samuil Destanı* üçlemesi bulunmaktadır.

Vlastimir Nikolovski (1925–2001), besteci, eğitimci ve akademisyen olan Vlastimir Nikolovski, Prilep'te doğmuştur. Sankt Petersburg ve Belgrad'da öğrenim görmüş, yaşamını müzik eğitime ve Makedon sanat müziğinin gelişimine adanmıştır. Üsküp Müzik Sanatları Fakültesinin ilk dekanı olmuş ve Makedonya Bilimler ve Sanatlar Akademisinin üyesi olarak görev yapmıştır. Nikolovski'nin eserleri güçlü vokal anlayış, modal melodi yapısı ve zengin ritmik özellikleriyle dikkat çekmektedir. Makedon halk müziği ve manevi geleneğinden aldığı ilham, ölçülü ve etkileyici çağdaş bir müzik diliyle işlenmiştir. En önemli eserleri arasında *Kliment* ve *Kiril'e* adlı oratoryolar, *Brevis*, *Barbara* ve *Rustika* senfonileri ile halk müziğinden esinlenen geniş kapsamlı koro eserleri bulunmaktadır.

Kiril Makedonski (1925–1984), besteci ve orkestra şefi olan Kiril Makedonski, Manastır'da doğmuştur. Zagreb, Saraybosna ve Lyublyana'da bestecilik ve orkestra şefliği eğitimi almış, ayrıca Polonya ve Almanya'da uzmanlık çalışmaları yapmıştır. Besteciliğin yanı sıra müzik psikolojisi ve müzik terapisi alanlarında araştırmalar gerçekleştirmiştir. Eserlerinde, senfonik ve sahne müziği biçimlerine dönüştürülen Makedon halk müziği önemli bir yer tutmaktadır. Güçlü ritmik enerji, dramatik anlatım ve belirgin ulusal özelliklerle öne çıkan besteciliği, Makedon opera ve senfonisinin gelişimine önemli katkılar sağlamıştır. Eserleri arasında *Dansçı* adlı senfonik şiir, ilk Makedon operası *Gotse* ve *Çar Samuil* operası bulunmaktadır.

Etkinlikler

1. Tartışma ve Araştırma Soruları

- Makedon müziğinin kurucu bestecilerinin eserlerinde Makedon halk müziğinin rolünü açıklayınız.
- Bu kuşaktaki kurucu bestecilerin, Makedon sanat müziğinin gelişimine yaptıkları başlıca katkılar nelerdir?
- Makedonya'daki ilk besteci kuşağının sanat anlayışlarını karşılaştırınız. Müzikal anlatımlarındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

İkinci Grup Makedon Besteciler – Benimsenme ve Modernizm (1960 – 1980)

1960'lı ve 1970'li yıllarda Makedon sanat müziği gelişiminin yeni bir aşamasına girmiştir. İlk kuşağın oluşturduğu temellerin ardından, folklordan esinlenen ancak onu doğrudan alıntılamaayan modernist teknikleri kullanan ve kendilerine özgü üsluplar geliştiren bir besteci grubu ortaya çıkmıştır. Bu besteciler, senfoniler, konçertolar, oda müziği eserleri ve vokal-çalgısal eserler besteleyerek konser repertuarını zenginleştirmişlerdir. Müzik dili daha gelişmiş ve derin bir nitelik kazanmış, her besteci kendine özgü tanınabilir bir üslup oluşturmıştır.

Toma Proşev (1931–1996), esteci ve müzikolog olan Toma Proşev, Üsküp'te doğmuştur. Zagreb, Ljubljana ve Paris'te eğitim almış, Makedon çağdaş müziğinin ve sözde Makedon müzik modernizminin önde gelen temsilcilerinden biri olmuştur. Proşev'in besteciliği, çağdaş ve avangart müzik dili, biçim ve ses üzerinde yaptığı deneyler ile folklorla özgür yaklaşımıyla dikkat çekmektedir. Makedon müziğini Avrupa'daki çağdaş müzik akımlarına yönelten en önemli bestecilerden biridir. Eserleri arasında *Örümcek Ağı*, *Küçük Prens* ve *Aretay* operaları, *Çerçeveler* ve *Yankılar* ile *Şarkıların Şarkısı* baleleri, *Umut Senfonisi* adlı senfonisi ve Üsküp ile *Terra Macedonia* oratoryoları bulunmaktadır.

Tomislav Zografski (1934–2000), besteci Tomislav Zografski, Veles'te doğmuş, Belgrad'da bestecilik eğitimi almış ve yaşamının büyük bölümünde Üsküp Müzik Sanatları Fakültesinde öğretim görevlisi olarak çalışmıştır. Besteciliği çoğunlukla neoklasisizm, açık biçim anlayışı ve dengeli anlatımla ilişkilendirilmektedir. Birçok eserinde halk müziği ve manevi unsurlar, ölçülü ve arı bir müzik diliyle işlenmiştir. En önemli eserleri arasında *Fantasia Corale* ve *Si Bemol Senfonieta in Si* adlı senfonik eserleri, Karaorman kantatı, Vardar ve Dua adlı koro eserleri ile Makedon manevi geleneğinden esinlenen eserleri bulunmaktadır.

Mihaylo Nikolovski (1934–1994), Manastır'da doğmuş ve eski şehir müziği ile halk müziği geleneği bakımından zengin bir çevreden gelmiştir. Bu çevre, onun müzikal gelişiminde önemli bir etkiye sahip olmuştur. Besteciliği, açık biçim yapısı, modal-tonal müzik dili ve Makedon folklorunun incelikli biçimde işlenmesiyle belirginleşmektedir. Eserlerinde radikal deneylerden uzak, ölçülü bir çağdaş anlatım, belirgin lirizm ve özenli orkestrasyon görülmektedir. Başlıca eserleri arasında İlinden oratoryosu, *Makedonya kantatı*, *Korno*, Piyano ve Orkestra için Konçerto, Keman ve Piyano Sonatı ve diğer eserleri yer almaktadır.

Risto Avramovski (1943–2007), Risto Avramovski, Struga'ya bağlı Selci köyünde doğmuş bir bestecidir. Küçük yaşlardan itibaren müziğe ilgi göstermiş ve Makedon çağdaş müziğinin en üretken bestecilerinden biri hâline gelmiştir. Avramovski, Makedon halk müziği ve manevi geleneğini yeni bir ses anlatımıyla işleyen çağdaş müzik dili ve neoklasik yaklaşım taşıyan eserler oluşturmıştır. Müziği, dramatik anlatım, açık biçim ve zengin orkestrasyon özellikleriyle öne çıkmaktadır. Eserleri arasında *İşğa Doğru* 1. Senfoni, *Psikofoni 1 ve 2*, *Makedonya* ve *Kiril ve Metodiy* oratoryoları, *Hasta Doyçin* balesi ve diğer eserleri bulunmaktadır.

Stoyan Stoykov (1941), besteci ve eğitimci olan Stoyan Stoykov, Radoviş bölgesindeki Podareş'te doğmuştur. Üsküp ve Belgrad'da piyano ve bestecilik eğitimi almış, yaşamının büyük bölümünü Makedonya'daki eğitim ve bestecilik çalışmalarına adanmıştır. Besteciliği, özellikle Makedon halk müziğinin kırsal ve diyaforik özellikleriyle güçlü bir ilişki içindedir. Halk müziği unsurlarını çağdaş armonik ve polifonik anlatıma dönüştürerek özgün bir bestecilik anlayışı, güçlü manevi ve ulusal bir boyut oluşturmıştır. Eserleri arasında *Köy Süiti* adlı koro eseri, *Ohri'nin Kölesi Taşula* balesi, *Ejderhanın Gelini* operası, *Mezmurlar* adlı vokal kantatı ve diğer eserleri bulunmaktadır.

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- İkinci kuşak Makedon besteciler, kurucu bestecilerle karşılaştırıldığında halk müziği geleneğini nasıl işlemektedir? Doğrudan alıntılama ile üslup esinlenmesi arasındaki dengeyi değerlendiriniz.
- Her bestecide üslubun bireyselleşmesi nasıl ortaya çıkmaktadır? (Hangi bestecinin biçim, tını veya dramatik anlatım açısından daha fazla deneysellik gösterdiğini inceleyiniz.)

2. Araştırma Etkinliği

Aşağıdaki QR kodunda Makedon bestecilere ait eserlerin listesi bulunmaktadır. İkinci grup bestecilere ait eserleri bulunuz ve bunlardan iki veya üç eser seçiniz.

Etkinlik için yönergeler:

- Seçtiğiniz eserleri dinleyiniz.
- Eserlerde modernist yaklaşımı gösteren unsurları (armoni, biçim, ritim) belirleyiniz.
- Folkloriden kaynaklanan etkileri inceleyiniz.
- Eserlerin üslup ve anlatım bakımından birbirlerinden nasıl ayrıldığını değerlendiriniz.

Aşağıdaki sorulara cevap verecek kısa bir sunum hazırlayınız:

- Eserlerde hangi modernist unsurlar daha belirgin olarak görülmektedir?
- Folklorik esinlenme hissedilmekte midir?
- Eserler, her bestecinin kişisel üslubunu nasıl yansıtmaktadır?

Üçüncü Grup Makedon Besteciler – Çağdaş Anlatım (1980’li Yıllardan İtibaren)

1980’li yıllardan itibaren Makedon sanat müziği, yoğun bir uluslararasılaşma ve üslup çeşitliliği dönemine girmiştir. Bu kuşaktaki besteciler, farklı Avrupa ve dünya merkezlerinde eğitim almış ve çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Bu durum, müzik dilinin ve estetik anlayışların genişlemesini etkilemiştir. Önceki kuşaklardan farklı olarak bu grupta tek bir egemen üslup bulunmamakta, güçlü bir bireyselleşme, yeni teknolojilere, deneysel biçimlere ve disiplinlerarası projelere açık bir anlayış görülmektedir. Eserlerde elektronik araçlar, bilgisayar destekli ses işleme yöntemleri ve yeni teknolojiler kullanılmakta, bunlar çoğu zaman video, sahne unsurları veya çoklu ortam (multimedya) yaklaşımlarıyla birleştirilmektedir. Müzik dili daha özgür ve çoğulcu bir özellik kazanmıştır. Bu dönemin bestecileri uluslararası festivallere etkin biçimde katılmış, yabancı topluluklar ve kurumlarla iş birliği yapmış ve ulusal sınırların dışında çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Böylece Makedon müziğinin küresel çağdaş müzik ortamına katılımı sağlanmıştır. Bunun yanı sıra yeni ses renkleri, genişletilmiş çalgı teknikleri, geleneksel olmayan biçimler ve kavramsal düşünceler araştırılmış, bu özellikler onların deneysel ve yenilikçi yönünü ortaya koymuştur.

Tome Mañev (1950–2020), besteci ve müzikolog olan Tome Mañev, Gevgeliya’da doğmuştur. Üsküp, Prag ve Sofya’da bestecilik eğitimi almış ve uzun yıllar Üsküp Müzik Sanatları Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Mañev’in besteciliği, belirgin dramatik anlatım, çağdaş senfonik müzik dili ve güçlü duygusal ifade özellikleriyle öne çıkmaktadır. Halk müziği, tarih ve çağdaş toplumsal konulardan sıkça esinlenen besteci, bu unsurları zengin orkestrasyon ve açık biçim anlayışıyla işlemiştir. Eserleri arasında *Paganofoniya* Senfonisi, *Eksodus 2001* adlı orkestra eseri, *Sanatoryum* Baladı adlı vokal döngü, *Rekviem* Senfonisi ve diğer eserler yer almaktadır.

Dimitriye Bujarovski (1952), besteci, piyanist ve müzikolog olan Dimitrije Bužarovski, Üsküp’te doğmuştur. Uzun yıllar Üsküp Müzik Sanatları Fakültesinde öğretim üyesi ve dekan olarak görev yapmış, Makedonya’daki müzik yaşamının en önemli kuramcılarından ve düzenleyicilerinden biri olmuştur. Bujarovski’nin besteciliği, çok üsluplu yaklaşım, geleneksel ve çağdaş anlatım araçlarının birleşimi ve elektronik ile dijital teknolojilerin etkin kullanımıyla belirginleşmektedir. Eserlerinde çoğu zaman halk müziği ve caz unsurları, açık biçim anlayışı ve iletişimsel bir müzik diliyle işlenmektedir. Eserleri arasında 2. Senfoni *Özgürlüğün Doğuşu*, *Radomir’in Mezmurları* oratoryosu, *Despina* ve *Mister Doks* operası, Piyo ve Senfoni Orkestrası için Konçerto, *Pamuk Prenses* balesi ve diğer eserleri bulunmaktadır.

Gotse Kolarovski (1959–2006) besteci, orkestra şefi ve yazar olan Gotse Kolarovski, Üsküp’te doğmuştur. Üsküp Müzik Sanatları Fakültesinde bestecilik ve orkestra şefliği eğitimi almış, Sankt Petersburg’da uzmanlık çalışmalarında bulunmuştur. Uzun yıllar Müzik Sanatları Fakültesinde öğretim üyesi ve dekan olarak görev yapmış, Makedon müzik yaşamının önemli isimlerinden biri olmuştur. Kolarovski’nin müziği, çağdaş anlatım, açık biçimsel mantık ve güçlü ritmik enerji özellikleriyle dikkat çekmektedir. Eserlerinde halk müziği unsurları, çağdaş teknikler ve zengin orkestrasyon iç içe geçmiş, her zaman belirgin bir dramatik çizgi ve güçlü bir ses anlatımı korunmuştur. Eserleri arasında *Üç Bölümlü Senfoni*, Piyo ve Orkestra için Konçerto, *Çanlar*, *Raspiyevi* (Yovan Kukulzel temasından farklı topluluklar için hazırlanmış orkestra düzenlemeleri), *Sesler* kantatı ve diğer eserleri bulunmaktadır.

Yana Andreevska (1967), Makedon besteci Jana Andreevska, Üsküp'te doğmuştur. Eğitimini Üsküp Müzik Sanatları Fakültesinde tamamlamış, çağdaş müzik alanında eğitimci ve besteci olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Besteciliği, çağdaş müzik dili, incelikli ses anlatımı ve tını ile dokunun araştırılması özellikleriyle belirginleşmektedir. Şiirden ve içsel psikolojik durumlardan sıkça esinlenen besteci, eserlerinde minimalist ve atmosferik öğelere yer vermektedir. Önemli eserleri arasında *Şahinim, Fırtına mı Yoksa Sonsuz Şarkı mı?* adlı oda müziği eseri, *Scattered Blues* piyano eseri, *Elective Affinities* (Seçmeli Yakınlıklar) adlı oda topluluğu eseri, *Diyad* No. 1 ve 2 senfonik orkestra eserleri ve diğer çalışmaları bulunmaktadır.

Pande Şahov (1973), Besteci Pande Şahov, Üsküp'te doğmuştur. Üsküp ve Londra'da bestecilik eğitimi almış, besteci, eğitimci ve orkestra şefi olarak aktif uluslararası bir kariyer sürdürmektedir. Besteciliği, çağdaş besteleme teknikleri, caz unsurları ve Makedon halk müziğinin birleşimiyle belirginleşmektedir. Müziği ritmik açıdan enerjik, renk bakımından zengin ve kendine özgü bir bestecilik anlayışına sahiptir. Önemli eserleri arasında Çello ve Oda Topluluğu için *Adalar*, Piyano için *Küçük Süit*, Piyano ve Orkestra için Konçerto, *Tremor* (oda topluluğu için) ve diğer eserleri bulunmaktadır.

Vulnet Tairi (1982), Gostivar'da doğmuştur. Üsküp Müzik Sanatları Fakültesinde bestecilik eğitimi almış, Makedonya'da besteci ve eğitimci olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Besteciliği, açık biçim yapısı, çağdaş anlatım ve dikkatli orkestrasyon özellikleriyle belirlenmektedir. Eserlerinde geleneksel öğeler ile çağdaş teknikleri bir araya getirmektedir. Eserleri arasında Obua, Klarinet ve Fagot için *Trio*, *Şarkılar Dizisi* No. 2, 1. *Senfoni* ve diğer eserleri bulunmaktadır.

Fatos Lumani (1983) Besteci ve müzikolog olan Fatos Lumani, Struga'da doğmuştur. Tiran'da öğrenim görmüş ve doktora eğitimini tamamlamış, Tetova Müzik Sanatları Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Besteciliği, çok üsluplu müzik dili, seriyal teknik, aleatorik anlayış, klasik biçimler ve folklorik esinlerin birleşimiyle karakterize edilmektedir. Eserlerinde karşıtlıklar, karmaşık ritmik yapılar ve çeşitli teknikler kullanılmaktadır. En önemli eserleri arasında Orkestra *Süiti*, Keman, Piyano ve Orkestra için *Konçerto-Rapsodi*, Senfoni, Yaylı Çalgılar Orkestrası için *D'de Metamorfoz*, Solistler, Koro ve Orkestra için *Oratoryo*, *Manastır Kongresi için Kantat*, *İskender Bey* operası ve diğer eserleri bulunmaktadır.

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- Yurt dışındaki eğitimler ve iş birlikleri, 1980'li yıllardan sonra Makedon müziğinin üslup çeşitliliğini nasıl etkilemiştir?
- Çağdaş besteciler, Makedon halk müziğini yeni besteleme teknikleri ve elektronik araçlarla hangi yollarla birleştirmektedir?
- Üçüncü kuşak bestecilerin bireysel üsluplarını belirgin hâle getiren özellikler nelerdi?

2. Bir Eserin Estetik Değerlendirmesi

QR kodunda / listedeki üçüncü grup bestecilere ait eserlerden birini bulunuz.

Kısa bir estetik değerlendirme yazınız:

- Müziğin karakteri nasıldır?
- Hangi unsurlar sizde etki bıraktı (melodi, orkestra, ritim, folklorik öğeler, elektronik unsurlar vb.) ve bunun nedenini açıklayınız.

Popüler Müzik ve Caz Müziği Bestecileri – Paralel Bir Çizgi

Çağdaş sanat müziğinin gelişimine paralel olarak, XX. yüzyılın ikinci yarısında Makedon eğlence müziği ve caz sahnesi de gelişmeye başlamıştır. Bu besteciler doğrudan akademik bestecilik ekolüne bağlı olmasalar da, eserleri çağdaş müzik anlayışının şekillenmesinde önemli bir role sahiptir. Bu sanatçılar festivaller ve medya kuruluşları için eserler üretmiş, radyo ve televizyon çalışmalarında yer almış, ayrıca büyük orkestra (big band) toplulukları için düzenlemeler yapmışlardır. Müziklerinde caz armonileri, senkoplu ritimler, doğaçlama unsurları ve belirgin vokal çizgisiyle öne çıkan açık ve etkili melodik yapı dikkat çekmektedir. Çoğu zaman Makedon folkloruna ait unsurları çağdaş pop müzik anlayışı içerisinde yeniden düzenleyerek kullanmışlardır. Bu bestecilerin birçoğu başarılı aranjörler olarak da öne çıkmış ve geleneksel müzik, modern müzik anlayışı ve kitle iletişimine dayalı müzikal ifade biçimleri arasında sürekli bir bağ oluşturmuşlardır.

Dragan Gjakonovski-Şpato (1931–1987), Üsküp doğumlu bir besteci ve aranjördür. Makedonya Radyo Televizyonu (MRT) Dans Orkestrası'nın ve İmpulsi vokal kuartetinin kurucusu ve şefidir. Sanatsal üretimi, üstün aranjörlük yeteneği, müzikal malzemeleri özgün biçimde yorumlama ve dönüştürme becerisiyle eğlence müziği ve caz müziği alanlarına yakındır. Başlıca eserleri arasında *Dans Gecesinde*, *Bir Öpücük*, *Su Üzerinde Balo* ve *Trombon İçin Ağır* yer almaktadır.

Lyubomir Brangyolitsa (1932–2023), besteci ve piyanisttir. Hersek Novi'de doğmuş, Zagreb ve Rijeka'da eğitim görmüş, Makedon Halk Tiyatrosu ve MRT'de korepetitör olarak görev yapmıştır. Yaratıcı üslubu, neoromantik, tonal yapı, zengin melodik anlatım ve gelişmiş orkestrasyon özellikleri taşır. Makedon ve diğer folklorik unsurları klasik müzik ve bale anlatımı içerisinde sıklıkla kullanmıştır. *Velegrad Varyasyonları*, *Yansıma*, birkaç opera *Marin* ve *Yudita*, Piyano ve Senfoni Orkestrası için Konçerto ve diğer eserleri.

Aleksandar Çambazov (1936–2022), besteci ve orkestra şefidir. Voyvodina'nın Stapar yerleşiminde doğmuştur. MRT'de, Dans Orkestrası şefi olarak çalışmış, Üsküp Festivali'nin ve çocuk festivali Zlatno Slavejçe'nin organizasyonunda görev almıştır. Bestecilik alanındaki çalışmaları popüler müzik, çocuk müziği ve klasik müziğin yanı sıra film ve tiyatro müziklerini de kapsamaktadır. Eserleri arasında *Üsküp İçin Rapsodi* – piyano ve senfoni orkestrası için, *Yedi Dans Varyasyonu*, *Gel, Şpato için Balad* ve yüz elliden fazla eğlence müziği bestesi ile çok sayıda çocuk şarkısı *İlk Çan* ve *Hey Güvercinler*, *Beyaz Güvercinler*.

Kire Kostov (1949–2023), besteci, orkestra şefi ve müzik eğitimcisidir. Bitola'da doğmuştur. MRT Dans Orkestrası'nda baş trompetçi ve şef olarak görev yapmış, Avrupa Yayın Birliği'nin Big Band topluluğunda yer almıştır. Sanatsal çalışmaları çok sayıda beste, düzenleme ve şarkıyı kapsamaktadır. Başlıca eserleri arasında *Uç*, *martı*, *Sen Yokken*, *Mavi Gözlerin*, *Tanrı'nın Oğlu*, *Benim Sırrım* ve popüler müzik ile caz alanında yaklaşık elli orkestra eseri

bulunmaktadır. Müzik eğitime ve çocuklar ile gençlere yönelik festival çalışmalarına (Si-do, Interfest Bitola) önemli katkılar sağlamıştır.

Ilja Peyovski (1947), besteci ve aranjördür. Veles'te doğmuştur. MRT'de orkestra şefi ve editör olarak çalışmış, daha sonra İştip Müzik Sanatları Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Seksenin üzerinde özgün eserin Brsyasi, Vagus, Çocuk Teması, Yanılsama ve dört yüzden fazla aranjmanın sahibidir. Çalışmalarında Makedon folkloru ile caz müziğinin birleşimine özel önem vermiş, ayrıca kırktan fazla belgesel film ve birçok uzun metrajlı film için müzik bestelemiştir.

Jivoyin Glişiç (1954), besteci ve caz aranjörüdür. Üsküp'te doğmuştur. MRT'de gitarist ve aranjör olarak çalışmış, Jazbina caz grubunun üyesi olmuş ve Üsküp Müzik Sanatları Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak görev yapmıştır. Bestecilik alanındaki çalışmaları klasik, popüler ve caz müziğini kapsamakta, özellikle Makedon müzik folkloruna yönelik ilgisiyle öne çıkmaktadır. Eserleri, açık melodik yapıları ve özenli orkestrasyonlarıyla geleneksel ve çağdaş icraya uyarlanmış, biçimsel açıdan çeşitlilik göstermektedir. Başlıca eserleri arasında *Simfonieta*, Elektrik gitar ve senfoni orkestrası için *Konçertino*, *Güzel Mavi Ohri*, *Prelüd* ve *Payduško* (piyano için), *Paskalya Yankısı* ve iki yüz elliden fazla big band aranjmanı.

Etkinlikler

1. Tartışma ve Araştırma Soruları

- Popüler müzik ve caz müziği bestecileri, Makedon folklorunu popüler müzik ve caz unsurlarıyla nasıl birleştirmektedir?
- Festivallerin, radyo ve televizyonun bu bestecilerin sanatsal üretimlerinin gelişimindeki rolü nedir?
- Onların müzik üslupları ile akademik bestecilik ekolünün üslubu arasında hangi farklılıkları gözlemliyorsunuz?

2. Dinleme Analizi

QR kodunda/liste içerisinde yer alan Makedon popüler müzik ve caz müziği bestecilerinin eserlerini bulun ve BİT (Bilgi ve İletişim Teknolojileri) aracılığıyla bu eserlerin ses kayıtlarına ulaşın.

Her eser için kısa bir estetik değerlendirme yazınız:

- Eser sizde hangi duyguları uyandırmaktadır?
- Eserin müzik üslubunu en çok belirleyen unsurlar nelerdir?
- Sizce eser klasik müziğe mi, caz müziğine mi, yoksa popüler müziğe mi daha yakındır?

POPÜLER MÜZİK TÜRLERİ

Popüler müzik, geniş kitleler tarafından kabul gören, dinlenmesi ve tanınması kolay olan müziktir. Çağdaş kültürü ve insanların zevklerini yansıtır, temel amacı eğlendirmek, ilham vermek ve duyguları ifade etmektir.

Popüler müzik, XX. yüzyılın başlarında, radyo ve gramofon plaklarının ortaya çıkması gibi teknolojik gelişmelerin yanı sıra kentleşme ve yeni kültürel hareketlerin etkisiyle gelişmiştir. Bu müziğin başlıca özellikleri, kolay hatırlanabilen yapısı, melodik çizgileri ve ritmik motifleri ile duygu ve atmosferleri aktarabilme yeteneğidir. Popüler müzik içerisinde çeşitlilik ve deneysel yaklaşımlara olanak sağlayan farklı müzik türleri yer almaktadır. En bilinen popüler müzik türleri arasında caz, pop, rock, tekno ve rap bulunmaktadır.

Bu müzik türleri çağdaş kültürde önemli bir role sahiptir. İnsanları bir araya getirir, duyguları ve kültürel değerleri aktarır, moda ve yaşam tarzı üzerinde etkili olur ve çoğu zaman toplumsal ve politik gerçeklikleri yansıtır. Popüler müziğin bazı olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Bazen sözleri uygunsuz veya şiddet içerikli olabilir, bu da gençlerin tutum ve davranışlarını etkileyebilir. Bazı şarkılar yaşam, aşk veya başarıya ilişkin gerçekçi olmayan tasvirler sunarak yerine getirilmesi zor baskı ve beklentiler oluşturabilir. Ayrıca hızlı ve monoton ritimlerin sıkça dinlenmesi, dinleyicinin konsantrasyon ve dikkat düzeyini azaltabilir.

İlginç Bilgi

Sokaklardaki Müzik Düelloları

Caz müziği başlangıç dönemlerinde o kadar canlı ve deneysel bir yapıya sahipti ki, müzisyenler sık sık sokaklarda veya kulüplerde en etkileyici doğaçlamayı kimin yapacağını göstermek için birbirleriyle yarışlardı. Bu müzik düelloları izleyiciler için gerçek bir eğlenceye dönüşmüş ve cazın özgürlük ile yaratıcılığın simgesi hâline gelmesine katkı sağlamıştır.

Caz müziği, XX. yüzyılın başlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde, özellikle Afrika kökenli Amerikan ritimleri, blues ve Avrupa armonisinin birleştiği New Orleans bölgesinde ortaya çıkan bir müzik türüdür. Caz, doğaçlama, senkoplu ritimler ve dinamik karşıtlıklarla karakterize edilir.

En tanınmış caz bestecilerinden biri Louis Armstrong'dur. Aynı zamanda trompetçi ve şarkıcı olarak da tanınan Armstrong'un ünlü eserlerinden biri olan What a Wonderful World, melodik yapısı, duygusal anlatımı ve özgün caz üslubunu yansıtmaktadır. Caz müziği, popüler müziğin gelişiminde önemli bir rol oynamış, pop ve rock gibi diğer müzik türlerini etkilemiş ve icracının özgürlüğünü ve yaratıcılığını ifade eden bir müzik biçimi olarak gelişmiştir.

Louis Armstrong

Pop müzik, geniş kitlelere yönelik müziğin bir parçası olarak 1950'li ve 1960'lı yıllarda gelişen bir müzik türüdür. Kolay tanınabilen melodiler, tekrarlanan nakaratlar ve doğrudan duygusal anlatım özellikleriyle öne çıkar ve geniş bir dinleyici kitlesine ulaşmayı amaçlar. Pop müzik, eğlence amacı taşımasının yanı sıra mesajları, duyguları ve kültürel değerleri de aktarabilir. Gençlere yönelik bir müzik türü olarak moda akımlarını takip eder ve yaşam tarzı ile tüketim alışkanlıkları üzerinde etkili olur. Solo sanatçılar, müzik grupları veya vokal toplulukları tarafından farklı biçimlerde icra edilir ve genellikle radyo, televizyon, dijital yayın platformları ve konserler aracılığıyla dinleyiciye ulaştırılır. Pop müziğin önemli temsilcilerinden biri Michael Jackson'dır. *Thriller* (1982) albümü, 1980'li yılların pop müziğini şekillendiren önemli eserlerden biridir. Albümün aynı adlı şarkısı, güçlü ritmik yapısı, melodik kolaylığı ve geniş kitlelere ulaşan başarısıyla pop müziğin özelliklerini yansıtmaktadır.

Michael Jackson

Rok müzik, 1950'li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri ve Büyük Britanya'da ortaya çıkan popüler müzik türlerinden biridir. Bu müzik türünün temel özellikleri, elektro gitar, bas gitar, davul kullanımı, güçlü ritmik yapı ve çoğu zaman enerjik ve etkileyici vokal anlatımdır. Rock müzik genellikle isyankâr ruh, özgürlük anlayışı ve gençlik enerjisiyle ilişkilendirilir. Bu müziğin tanınmış temsilcileri arasında The Beatles ve The Rolling Stones gibi rock grupları bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, rock müzik türünün gelişimine katkıda bulunan birçok önemli grup da vardır.

The Beatles, melodik şarkıları ve yenilikçi müzik üretimleriyle rock tarihinin en etkili gruplarından biridir. Çok sayıdaki eserleri arasında *Hey Jude*, *Yesterday* ve *Let It Be* adlı şarkılar öne çıkmaktadır.

The Rolling Stones, klasik rock müziğin önemli örneklerinden biridir. Grubun en tanınmış şarkılarından biri *Satisfaction*'dır.

Rock müzik, kültür, moda ve gençlerin düşünce biçimleri üzerinde etkili olmuş ve çağdaş müzik sahnesinin gelişiminde önemli bir rol üstlenmiştir.

The Beatles

The Rolling Stones

Tekno müzik, 1980’li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri’nin Michigan eyaletinde, özellikle Detroit kentinde ortaya çıkan elektronik popüler müzik türüdür. Bu tür, tekrarlanan ritimler, sentetik sesler ve elektronik enstrümanların kullanımıyla karakterize edilir. Genellikle kulüp ve diskolarda dans etmek amacıyla kullanılır. Tekno müziğin temel özelliği, melodiden çok ritim, atmosfer, tekrarlanan bas çizgileri ve elektronik ses efektleri üzerine yoğunlaşmasıdır. Tekno müziğin önemli besteci ve yapımcıları arasında Juan Atkins, Derrick May ve Kevin Saunderson bulunmaktadır. Bu sanatçılar Detroit tekno müziğinin üç önemli öncüsü olarak kabul edilir. Bu türe ait önemli eserlerden biri, Derrick May’in 1987 yılında yayımlanan *Strings of Life* adlı eseridir.

Rap müzik, hip-hop kültürünün bir parçası olarak gelişen ve müzik altyapısı (beat) üzerine ritmik biçimde söz söylemeye dayanan bir müzik türüdür. 1970’li yıllarda New York’ta, özellikle Afrika kökenli Amerikalılar ve Latin toplulukları arasında ortaya çıkmıştır. Gençlerin günlük yaşamlarını, sorunlarını, düşüncelerini ve kimliklerini ifade etme biçimi olarak gelişmiştir. Rap müziğin en önemli özelliği sözleridir. Şarkı sözlerinde genellikle toplumsal adaletsizlik, yoksulluk, ayrımcılık gibi gerçek yaşam konularının yanı sıra dostluk, başarı, özgüven ve kişisel deneyimler de ele alınır. Rap müziğin altyapısı çoğunlukla davullar, örneklemeler (sample) ve elektronik seslerle oluşturulan belirgin ve tekrarlanan ritimlerden meydana gelir. Bu tür, gençlere kendilerini ifade etme özgürlüğü ve seslerinin duyulduğu hissini verdiği için büyük bir etkiye sahiptir. Bununla birlikte, bazı şarkı sözlerinde şiddet veya kaba dil gibi istenmeyen içerikler bulunabileceğinden, bu metinlere eleştirel yaklaşmak önemlidir.

Eminem

En tanınmış rap sanatçıları arasında Kendrick Lamar, Tupac Shakur ve Eminem yer almaktadır. Günümüzde rap müzik, dünya popüler müziğinin en etkili türlerinden biri hâline gelmiştir.

Popüler müzik genellikle kolay hatırlanan ve söylenebilen basit ve tekrarlanan müzik biçimlerinden yararlanır. En yaygın yapı, kıta ve nakarattan oluşan standart şarkı formudur. Bu müzik türü, solo sanatçılar, müzik grupları, vokal toplulukları, DJ'ler ve elektronik müzik yapımcıları tarafından farklı biçimlerde icra edilir. Popüler müziğin temel işlevleri, eğlendirmek, duygu ve hisleri aktarmak, kültürü ve çağdaş eğilimleri yansıtmak, zaman zaman mesaj veya bilgi iletmek ve geniş kitlelere ulaşmaktır. Aynı zamanda ticari ve motive edici bir role de sahiptir. Popüler müzik geniş bir dinleyici kitlesine, özellikle gençlere yönelik olmakla birlikte, eğlenceyi ve kolay anlaşılır müziği seven herkes için hitap eden bir müzik türüdür.

Etkinlikler

1. Tartışma ve Araştırma Soruları

- XX. yüzyılın başlarında popüler müziğin gelişimini etkileyen faktörler nelerdir ve bu müziğin temel özellikleri nelerdir?
- Çağdaş kültürde popüler müzik türlerinin üç olumlu rolünü belirtiniz.
- Popüler müziğin hangi özellikleri gençler üzerinde olumsuz etki oluşturabilir?
- Caz müziği, pop müzik, rock müzik, tekno müzik ve rap müziği ne zaman ve nerede ortaya çıkmıştır? Bu türlerin temel özellikleri nelerdir?
- Seçiminize göre popüler müzik türlerinden tanınmış solo sanatçıların ve müzik gruplarının listesini araştırınız ve hazırlayınız.

2. Popüler Müzik ve Klasik Müziğin Karşılaştırılması

- İnternette araştırma yaparak popüler müzik ile klasik müziği karşılaştırınız.
- Klasik müzikten bir eser ve popüler müzikten bir şarkı veya beste seçiniz.
- Eserlerin biçimine, icra özelliklerine, müziğin işlevine ve kullanım amacına dikkat ediniz.
- Son olarak, gözlemlerinizi yazınız ve farklı ölçütlerin müziği algılama biçiminizi nasıl etkilediğini PowerPoint sunumu aracılığıyla arkadaşlarınıza aktarınız.

3. Yerli Bestecilerin Müzik Eserlerini Dinleme ve Analiz Etme

İnternette aşağıdaki müzik örneklerini bulunuz ve dikkatlice dinleyiniz:

- *Rapsodiya za Skopje* – Aleksandar Cambazov
- *Natın e Mire* – Elita 5
- *Nokna Kralica* – Erzana Berişa
- *Kares* – İliya Pejovski

Düşününüz ve aşağıdaki soruları cevaplayınız:

- Eserde caz, rock, pop, folklor veya klasik müzik unsurları bulunmakta mıdır?
- Melodi lirik, dramatik veya doğaçlama özellikler taşımakta mıdır?
- Hangi enstrüman veya vokal bölüm ön plana çıkmaktadır?
- Her eser popüler müziğin hangi türüne aittir?
- Sonuçlarınızı sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız ve neden bu şekilde düşündüğünüzü açıklayınız.

Film Müziği, Çizgi Film Müziği, Video Oyunları ve Reklam Müzikleri

İlginç Bilgiler

Filmin Müzikal Büyüsü

Film müziği, filminden bağımsız olarak da tanınmış hâle gelebilir. Örneğin *James Bond* teması veya *Star Wars* filmlerinin müzikleri, ilgili filmi hiç izlememiş kişiler tarafından bile hemen tanınabilir. Bunun nedeni, bu müziklerin insanlarda güçlü duygular ve kalıcı anılar oluşturmalarıdır.

Ennio Morricone, İtalyan besteci ve orkestra şefi olup dünya çapında en tanınmış film müziği bestecilerinden biridir. *İyi, Kötü ve Çirkin* (The Good, the Bad and the Ugly) filmi için bestelediği müzik, çakal ulumasını andıran sıra dışı bir sesle başlar. Bu tanınabilir motif, film müziği tarihindeki en ünlü başlangıçlardan biri hâline gelmiştir.

Frans List'in *Macar Rapsodisi* No. 2 adlı ünlü eseri, *Tom ve Jerry* (Tom and Jerry) çizgi filmlerinden birinde de kullanılmıştır. Bu bölümde karakterler eseri komik bir biçimde piyano üzerinde seslendirirler. Bu çizgi film sayesinde birçok çocuk, bu ünlü klasik müzik eserini ilk kez tanıma fırsatı bulmuştur.

Film müziği, çizgi film müziği, video oyunları ve reklam müzikleri, medya müziği olarak adlandırılan müzik türüne aittir. Bu müzikler bağımsız olarak var olmaz, farklı medya araçları (film, televizyon, internet, oyunlar, reklamlar) aracılığıyla aktarılan görüntüyü, hikâyeyi veya mesajı desteklemek amacıyla oluşturulur.

Film müziğinin görevi, duyguları güçlendirmek, dramatik yapıyı desteklemek ve hikâyenin anlatımına katkıda bulunmaktır. Gerilim, mutluluk, üzüntü veya kahramanlık duyguları oluşturabilir ve çoğu zaman belirli bir karakter, sahne veya olayla ilişkilendirilir. Bazı melodiler film dışında da tanınır hâle gelir, ancak temel işlevleri görsel içeriği desteklemektir.

Çizgi film müzikleri genellikle çocuklara uygun olarak neşeli, hareketli ve anlaşılır bir yapıya sahiptir. Karakterlerin hareketlerini, mizah unsurlarını ve sahnelerin özelliklerini vurgular. Müzik sayesinde çocuklar, çizgi filmdeki duyguları ve mesajları daha kolay algılayabilirler.

Video oyunlarındaki müzik, etkileşimli bir işleve sahiptir. Oyuncunun gerçekleştirdiği eylemlere bağlı olarak değişebilir ve oyunun atmosferini oluşturur: macera dolu, gizemli, tehlikeli veya sakin bir ortam yaratabilir. Bu müzik, oyuncunun sanal dünyaya daha derin bir şekilde katılmasına yardımcı olur.

Reklam müzikleri kısa süreli olmasına rağmen çok güçlü bir işleve sahiptir. Amacı, dikkat çekmek, kolayca hatırlanmak ve reklam mesajını güçlendirmektir. Genellikle hafızada kolay kalan basit melodiler veya ritimler kullanılır.

Etkinlikler

1. Tartışma ve Araştırma Soruları

- Medya müziği terimi ne anlama gelir ve diğer müzik türlerinden nasıl farklılaşır?
- Film müziğinin temel görevi nedir? Güçlendirdiği duygu veya sahnelere örnekler veriniz.
- Çizgi film müzikleri nasıldır ve en çok hangi unsurlara odaklanır?
- Video oyunlarındaki müzik, oyunun atmosferini nasıl oluşturur?
- Reklam müziklerinin temel amacı nedir ve bunu nasıl gerçekleştirir?
- Sizce bu dört müzik türünden hangisi izleyicide duygu oluşturma açısından en önemlisidir ve neden?

2. Dinleme ve Analiz

Film, çizgi film, video oyunu ve reklam müziklerinden örnekler araştırınız ve bulunuz.

Örnekleri dinleyerek aşağıdaki sorular üzerinde düşününüz:

- Müzik, hikâyeyi, karakterleri veya sahneyi nasıl desteklemektedir?
- Müzik hangi duyguları uyandırmaktadır?
- Hangi enstrümanlar veya sesler kullanılmaktadır ve nasıl bir atmosfer oluşturmaktadır?

Her beste için kısa notlar yazınız ve daha sonra gözlemlerinizi sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız

Müzik Prodüksiyonu ve Ses Stüdyosu

Müzik prodüksiyonu, bir müzik eserinin oluşturulması, kaydedilmesi, işlenmesi ve son hâline getirilmesiyle ilgili tüm süreçleri kapsar. Bu süreç, bestecinin ilk fikriyle başlar, aranjman ve icra aşamalarıyla devam eder ve dinleyiciye sunulabilecek hazır bir ses kaydıyla tamamlanır. Çağdaş müzikte prodüksiyon büyük önem taşır, çünkü müziğin kaydedilme ve işlenme biçimi, eserin kalitesini ve dinleyici üzerindeki etkisini büyük ölçüde belirler.

Müzik stüdyosu

Ses stüdyosu, müziğin kaydedildiği ve işlendiği özel olarak donatılmış bir alandır. Stüdyoda vokal ve enstrüman kayıtları için mikrofonlar, mikserler, bilgisayarlar ve çeşitli ses kayıt programları kullanılır. Burada kayıt, düzenleme, miksaj ve mastering gibi işlemler gerçekleştirilerek müziğe temiz, dengeli ve profesyonel bir ses karakteri kazandırılır. Müzik prodüksiyonunda farklı uzmanlık alanlarına sahip kişiler görev alır. Besteci, icracılar, prodüktör ve ses teknisyeni. Prodüktör, tüm çalışma sürecini yönetir ve eserin ses yapısıyla ilgili kararlar alırken, ses teknisyeni kayıt sürecinin teknik yönü ve sesin işlenmesiyle ilgilenir. Günümüzde dijital teknolojinin gelişmesi sayesinde müzik prodüksiyonu küçük ev stüdyolarında da gerçekleştirilebilmektedir. Bununla birlikte profesyonel ses stüdyoları, özellikle konser, albüm, film müziği ve popüler müzik kayıtlarında hâlâ önemli bir role sahiptir. Müzik prodüksiyonu ve ses stüdyoları, çağdaş müziğin oluşturulmasında temel unsurlardır. Çünkü müzikal bir fikrin, dinleyiciye sunulmaya hazır, kaliteli ve tamamlanmış bir ses ürününe dönüşmesini sağlarlar.

İlginç Bilgi

İlk Müzik Stüdyoları

İlk profesyonel ses stüdyoları, ses kayıt teknolojisinin kullanılabilir hâle geldiği XX. yüzyılın başlarında ortaya çıkmıştır. İlk ticari stüdyolardan biri, Amerika Birleşik Devletleri'nde Victor Talking Machine Company tarafından yaklaşık 1901 yılında kurulmuştur. Bu stüdyoda müzik, gramofon plaklarına kaydedilmekteydi ve kayıt süreci tamamen mekanik bir şekilde gerçekleştiriliyordu. Mikrofonlar oldukça basitti ve müzisyenlerin sesin doğru aktarılabilmesi için belirli bir konumda durmaları gerekiyordu. O dönemde kayıtların düzenlenmesi veya miksaj yapılması mümkün değildi; her şeyin tek bir kayıt aşamasında kusursuz şekilde gerçekleştirilmesi gerekiyordu. Bu durum, günümüzdeki ses stüdyolarının dijital teknolojinin yardımıyla ne kadar gelişmiş olduğunu ve ilk müzik kayıt denemelerinden ne kadar farklılaştığını göstermektedir.

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- Müzik prodüksiyonu hangi süreçleri kapsamaktadır?
- Bir müzik eserinin oluşturulmasındaki temel aşamalar nelerdir?
- Müzik prodüksiyonu çağdaş müzik için neden önemlidir?
- Ses stüdyosu nedir? Amacı, temel teknik donanımı ve kullanılan yazılımlar nelerdir? Açıklayınız.
- Müzik prodüksiyonunda hangi kişiler görev alır ve bu kişilerin rolleri nelerdir?
- Profesyonel ses stüdyoları günümüzde neden hâlâ önemli bir role sahiptir?
- Sizce dijital teknoloji müzik oluşturma biçimini nasıl değiştirmiştir?

İlginç Bilgi

Hippiler ve Müziğin Bir Protesto Aracı Olarak Kullanılması

1960'lı yıllarda hippiler, rock ve psikedelik müziği barış, sevgi ve Vietnam Savaşı'na karşı protestolarını ifade etmek amacıyla kullanmışlardır. *Woodstock* gibi konserler ve festivaller yalnızca eğlence etkinlikleri değil; gençlerin bir araya gelerek enerji, idealler ve özgürlük ile eşitlik mesajlarını paylaştıkları buluşma noktaları olmuştur. Bu süreçte müzik, bütün bir toplumsal hareketin simgesi hâline gelmiştir.

Popüler Müzik Festivalleri ve Konserleri

Popüler müzik festivalleri ve konserleri, çağdaş müzik yaşamının ve kültürünün önemli bir parçasıdır. Bunlar, sanatçıların müziklerini canlı olarak dinleyici karşısında sundukları halka açık müzik etkinlikleridir. Konserler genellikle tek bir sanatçı veya grubun performansından oluşurken, festivaller birden fazla sanatçıyı kapsar ve bir veya birkaç gün boyunca devam eder.

Bu etkinlikler, müziğin yaygınlaşmasında büyük bir role sahiptir, çünkü müzisyenler ile dinleyiciler arasında doğrudan bir etkileşim kurulmasını sağlar. Canlı performanslar sayesinde müzik farklı bir enerji kazanır ve dinleyiciler güçlü duygular ile ortak bir deneyim yaşarlar.

Festivaller ve konserler kültürel ve ekonomik gelişime katkıda bulunur, gençleri, turistleri ve medyanın ilgisini çeker. Aynı zamanda yeni müzik tarzlarının, sanatçıların ve popüler müzik alanındaki eğilimlerin tanıtıldığı önemli platformlar hâline gelirler. Çağdaş toplumda festivaller ve konserler yalnızca eğlence etkinlikleri değil, aynı zamanda müziğin yaş, dil veya kültürel farklılık gözetmeksizin insanları bir araya getirdiği kültürel iletişim biçimleridir.

Dünyadaki bazı popüler müzik festivalleri:

- *Glastonbury Festival* (Birleşik Krallık) – Farklı müzik türlerini kapsayan, dünyanın en büyük ve en tanınmış festivallerinden biridir.
- *Coachella Valley Music and Arts Festival* (ABD) – Çağdaş pop, rock ve elektronik müzik alanında oldukça etkili olan önemli bir festivaldir.
- *Tomorrowland* (Belçika) – Elektronik ve tekno müzik alanındaki en ünlü festivallerden biridir.
- *Rock in Rio* (Brezilya, Portekiz) – Rock ve pop sanatçılarının yer aldığı büyük uluslararası bir müzik festivalidir.
- *Montreux Jazz Festival* (İsviçre) – Dünya çapında tanınan, caz müziğinin yanı sıra diğer çağdaş müzik türlerine de yer veren önemli bir festivaldir.
- *Eurovision Song Contest* (Avrupa) – Birçok Avrupa ülkesinin katıldığı uluslararası bir müzik yarışmasıdır.

Coachella Müzik ve Sanat Festivali (ABD)

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'ndeki Bazı Müzik Festivalleri:

- *Makfest* (İştip) – Ülkedeki en tanınmış popüler ve eğlence müziği festivalidir.
- *Üsküp Caz Festivali* – Dünyaca tanınan caz sanatçılarının katıldığı uluslararası bir festivaldir.
- *Tetova Caz Festivali* – Caz müziğini ve çağdaş müzik anlayışını tanıtan önemli bir festivaldir.
- *Notafest* – Yeni ve özgün müzik eserlerine yer veren, eğitsel ve sanatsal nitelik taşıyan bir festivaldir. Günümüzde düzenlenmemektedir.
- *Ohri Yaz Festivali* – Ağırlıklı olarak klasik müziğe odaklanan, bunun yanı sıra çağdaş ve popüler müzik konserlerine de yer veren bir festivaldir.
- *Jazz Factory Festival* (Manastır) – Avrupa ve dünya müzik çevrelerinde tanınan uluslararası bir caz festivalidir.
- *Astibo Caz Festivali* (İştip) – Özellikle genç müzisyenlerin eğitimine katkı sağlamasıyla öne çıkan önemli bir caz festivalidir.

Kalkandelen Caz Festivali

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- Popüler müzik festivalleri ve konserleri nedir? Birbirlerinden hangi yönleriyle farklıdır?
- Bu etkinlikler, müziğin geniş kitlelere ulaşması açısından neden önemlidir?
- Bu etkinlikler yeni müzik türlerinin ve sanatçıların tanıtımına nasıl katkı sağlar?
- Festivaller ve konserler neden kültürel iletişim biçimleri olarak kabul edilir?
- Dünya veya Kuzey Makedonya'daki festivallerden hangisini ziyaret etmek isterdiniz? Nedenini açıklayınız.
- Müzik, festivallerde yaş, dil veya kültürel farklılıklar gözetmeksizin insanları nasıl bir araya getirmektedir?

İlginç Bilgi

Müzik ve Beyin

Müziğin beynimiz ve vücudumuz üzerinde büyük bir etkisi vardır. Ruh hâlini iyileştirebilir, stresi azaltabilir ve hafızayı uyarabilir. Duygular ve anılarla ilişkili olan limbik sistemi ve hipokampusü etkinleştirir; aynı zamanda ritme göre hareket etmemizi sağlayan motor korteksi uyarır. Müzik, yaratıcılığı, konsantrasyonu ve mekânsal düşünmeyi geliştirir; bir müzik aleti öğrenmek ise koordinasyonu ve bilişsel kapasiteyi artırır. Uygun müzik, DEHB veya beyin hasarı olan kişilere de yardımcı olabilir. Ancak yanlış müzik seçimi veya müziğin aşırı yüksek sesle dinlenmesi strese ya da rahatsız edici anıların canlanmasına neden olabilir. Müzik insanları bir araya getirir ve hayata neşe ve ilham katar.

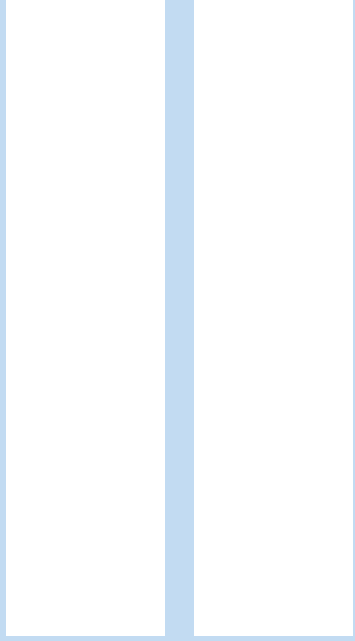
Müziğin beyin üzerindeki etkisi

YÖNLENDİRİLMİŞ DİNLEME

Yönlendirilmiş dinleme, bir müzik eserinin dikkatli ve analitik bir biçimde algılandığı, düşünme süreçlerinin etkin olarak kullanıldığı bir müzik dinleme yöntemidir. Bu yaklaşım, müziğin akışını, yapısını ve anlatım araçlarını dikkatle izlemeyi, ayrıca bestecinin eser aracılığıyla vermek istediği düşünceyi veya mesajı anlamayı amaçlar. Müzik dinlerken dikkat edilmesi gereken bazı önemli unsurlar vardır. Öncelikle eserin ait olduğu üslup dönemi, bestecisi ve eserin adı belirlenmelidir. Daha sonra dinamikler, tempo, eserin karakteri, melodi ve ritim gibi müzikal anlatım öğeleri incelenmelidir. Bunun yanı sıra müzik formu ve eserin gelişimi de dikkatle takip edilmelidir. Etkin dinleme, yalnızca müziği işitmek değil, onu bilinçli bir amaç doğrultusunda dinlemektir. Bu süreçte ritim, melodi, dinamikler ve form belirlenir, eserle ilgili sorular yanıtlanır ve dinleme öncesinde ve sonrasında müzik sözcüklerle betimlenir.

Bu teknikler, müziksel farkındalığın ve eleştirel dinleme becerisinin geliştirilmesini amaçlayan çağdaş müzik eğitimi yaklaşımlarının bir parçasıdır.

Müzik Dinleme Yönergeleri	
Kategori	Dikkat Edilecek Unsurlar
Üslup	Barok, Klasizm, Romantizm, Çağdaş Dönem
Besteci / Eserin Adı	Bestecinin adı, eserin adı
İcra Topluluğu	Solist, koro, orkestra, oda müziği topluluğu, opera, bale
Dinamik	Alçak (hafif) veya yüksek (güçlü) ses, dinamik karşıtlıklar
Tempo	Hızlı veya yavaş, tempo değişiklikleri
Karakter	Neşeli, hüzünlü, dramatik, görkemli
Melodi / Ritim	Motifler, tekrarlar, müzikal cümleler (frazlar)
Programlı İçerik	Hikâye, karakter, olay, duygu
Form / Gelişim	Tekrarlar, varyasyonlar, karşıtlık, iki bölümlü / üç bölümlü form, sonat formu
Müzik Terimleri	Leitmotiv, uvertür, perde ve sahne, düet, aya
Etkinlikler	İşaretleme, soruları yanıtlama, betimleme, analiz

UYGULAMALI
MÜZİK
TEORİSİ

UYGULAMALI MÜZİK TEORİSİ

Müzik teorisi, uygulamayla ilişkilendirildiğinde daha anlaşılır ve ilgi çekici hâle gelir. Bu bölümde müzik dizileri, aralıklar ve akorlar, ritim, ölçü ve zaman kavramları ile müzik biçimlerinin unsurları incelenecektir. Nota yazma uygulamaları üzerinde aktif çalışmalar yaparak veya bir enstrüman çalarak müzik oluşturabilir, dinleyebilir, ritim ve melodi üzerinde deneyler yapabilir ve teorik bilgileri gerçek müzik uygulamalarında kullanabiliriz. Bu şekilde müzik teorisi soyut bir bilgi olarak kalmaz, icra ve yaratıcı ifade yoluyla canlı bir deneyime dönüşür. Bu yaklaşım, müzik bilgisinin daha iyi anlaşılmasına ve müzikal yeteneğin geliştirilmesine katkı sağlar.

DİZİLER, ARALIKLAR VE AKORLAR

Hatırlayalım!

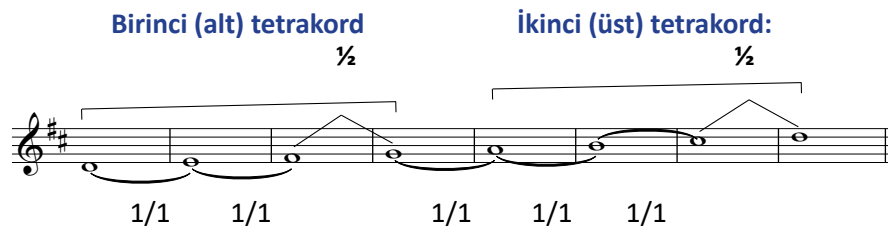
Müzik dizisi, müzik alfabesine göre sıralanmış yedi sestten oluşur ve ilk ses sekizinci ses olarak tekrar edilir. Derece (basamak), bir müzik dizisindeki sesin bulunduğu yerdir. Dereceler Roma rakamlarıyla gösterilir: I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII. Yarım ses, birbirine komşu iki derece arasındaki en küçük uzaklıktır. $\frac{1}{2}$ ile gösterilir. Tam ses, iki yarım seslik uzaklıktır. $\frac{1}{1}$ ile gösterilir. Tetrakord, bir müzik dizisinin iki eşit bölüme ayrılmasıdır. Her müzik dizisinde: Birinci veya alt tetrakord, I, II, III ve IV. dereceleri içerir. İkinci veya üst tetrakord, V, VI, VII ve VIII. dereceleri içerir.

MÜZİK DİZİLERİNİN GRAFİK GÖSTERİMİ – MAJÖR VE MİNÖR DİZİLER

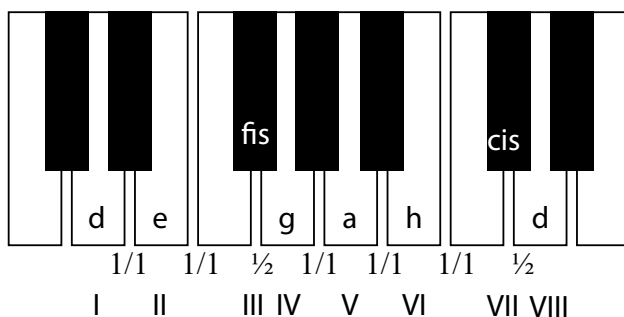
MAJÖR DİZİ							
	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
DOĞAL MİNÖR DİZİ							
	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
HARMONİK MİNÖR DİZİ							
	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
MELODİK MİNÖR DİZİ (İniş sırasında doğal minör kullanılır.)							
	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII

D-dur (D Majör)

D-dur (D Majör), d sesiyle başlayıp yine d sesiyle biten bir majör dizidir. Aşağıdaki ses dizisinden oluşur: **d, e, fis, g, a, h, cis, d**. Bu dizinin iki donanım işareti vardır: Yükseltilmiş **f** sesi (**fis**), Yükseltilmiş **c** sesi (**cis**).

Solmizasyon:	re	mi	fa#	sol	la	si	do#	re
Alfabe:	d	e	fis	g	a	h	cis	d
Dereceler:	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII

Etkinlikler

1. Soruları Cevaplayınız

- D Majör (D-dur) dizisinin kaç donanım işareti vardır? Bunlar nelerdir ve hangi sesler için kullanılır?
- D-dur dizisindeki tam ses ve yarım seslerin sıralanışı nasıldır?
- D-dur dizisinin oluşturan temel unsurlar nelerdir?

2. Nota Yazma Uygulamasında Çalışma Görevleri

- D-dur dizisini, tüm özellikleriyle birlikte sol anahtarında yazınız.
- I, IV ve V. derecelerden başlayarak en az üçer tane melodik aralık (birinci sestten oktava kadar) yazınız.
- II, III, VI ve VII. derecelerden başlayarak en az üçer tane armonik aralık (birinci sestten oktava kadar) yazınız.

3. D Majör Dizisinin Söyleme Ve Çalma Yoluyla Uygulanması

D-dur dizisini yukarı ve aşağı doğru hareketle seslendiriniz. Temiz entonasyona (doğru seslendirmeye) dikkat ediniz.

h-mol (h minör)

Hatırlayalım!

Her majör dizinin (dur skalanın) kendine ait bir paralel minör dizisi (mol skala) vardır. Minör dizi, majör diziden türetilir. Majör dizinin altıncı derecesi, minör dizinin birinci derecesi olur ve sesler minör dizinin sıralanışına göre devam eder.

h-mol, D-dur dizisinin paralel minör dizisidir ve aynı donanım işaretlerine sahiptir. Bu nedenle **fis** ve **cis** sesleri yükseltilmiştir. h-mol doğal türü, minör dizinin doğal modeline göre oluşturulur, seslerde herhangi bir ek yükseltme veya alçaltma yapılmaz. h-mol doğal dizisinin sesleri: **h, cis, d, e, fis, g, a, h**.

Birinci (alt) tetrakord $\frac{1}{2}$ **İkinci (üst) tetrakord** $\frac{1}{2}$

Solmizasyon: si do# re mi fa# sol la si
Alfabe: h cis d e fis g a h
Dereceler: I II III IV V VI VII VIII

1/1 1/1 1/1 1/1 1/1
 I II III IV V VI VII VIII

h-mol harmonik türü, minör dizinin harmonik modeline göre oluşturulur. Bu dizide **VII**. derece yükseltilir.

h-mol harmonik dizisinin sesleri: **h, cis, d, e, fis, g, ais, h**.

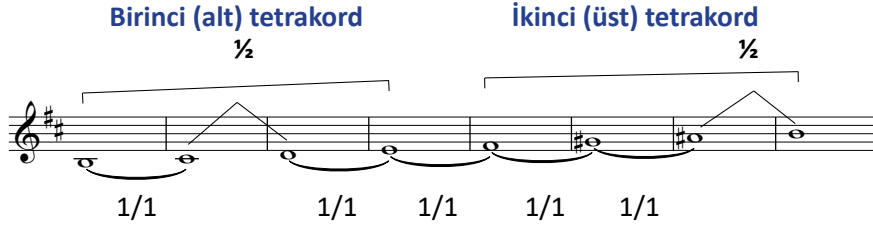
Birinci (alt) tetrakord $\frac{1}{2}$ **İkinci (üst) tetrakord** $\frac{1}{2}$ $1\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$

Solmizasyon: si do# re mi fa# sol la# si
Alfabe: h cis d e fis g ais h
Dereceler: I II III IV V VI VII VIII

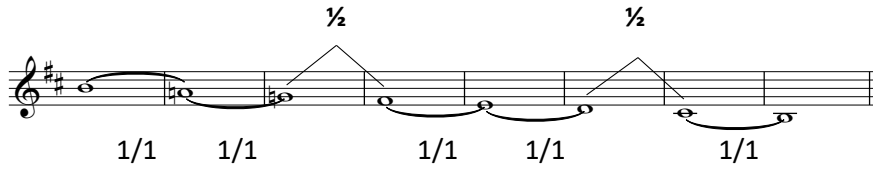
1/1 1/2 1/1 1/1 1/2 1/2 1/2
 I II III IV V VI VII VIII

h-mol melodik türü, minör dizinin melodik modeline göre oluşturulur. Dizinin yukarı doğru hareketinde VI. ve VII. dereceler yükseltilir. Aşağı doğru hareketinde ise dizi doğal minör türünde uygulanır.

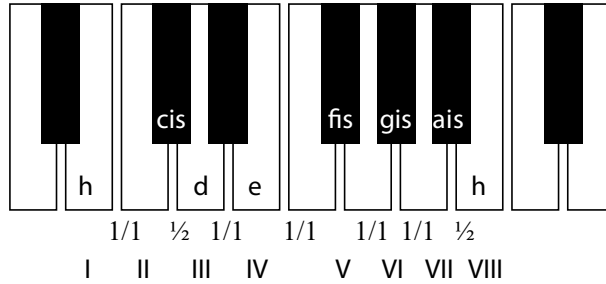
h-mol melodik dizisinin sesleri: **h, cis, d, e, fis, gis, ais, h↑, h, a, g, fis, e, d, cis, h↓.**

Solmizasyon:	si	do#	re	mi	fa#	sol#	la#	si
Alfabe:	h	cis	d	e	fis	gis	ais	h
Dereceler:	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII

Solmizasyon:	si	la	sol	fa#	mi	re	do#	si
Alfabe:	h	a	g	fis	e	d	cis	h
Dereceler:	VIII	VII	VI	V	IV	III	II	I

Etkinlikler

1. Soruları cevaplayınız

- D-dur dizisinin paralel minör dizisi hangisidir ve nasıl elde edilir?
- h -mol harmonik türünde hangi derece yükseltilir?
- h-mol melodik türünde aşağı doğru hareket sırasında yükseltilmiş seslere ne olur?

2. Nota Yazma Uygulamasında Çalışma Görevi

- Dizisini, tüm türleriyle birlikte sol anahtarında yazınız.

3. h-mol Doğal Türünde İki Sesli (İki Partili) Alıştırma Söyleme

- Öğretmenin yardımıyla aşağıda verilen iki sesli melodik alıştırmaı seslendiriniz. Çalışma iki grup hâlinde yapılır: birinci grup üst sesi, ikinci grup alt sesi söyler. Daha sonra iki grup verilen alıştırmaı birlikte seslendirir.

4. h-mol Harmonik Türünde Melodik Alıştırma Söylem

- Öğretmenin yardımıyla aşağıdaki melodik alıştırmaı seslendiriniz.

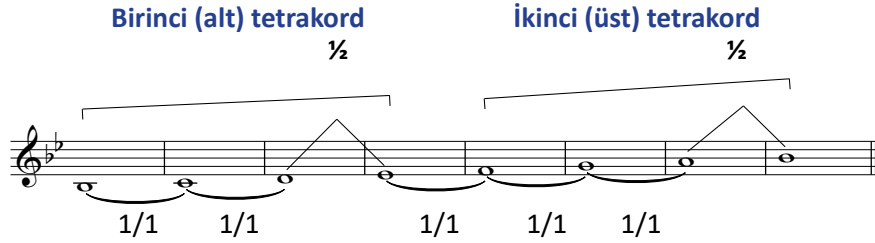
5. Uygulamalı İcra

- Öğretmenin yardımıyla aşağıda verilen melodiyi klavye üzerinde çalınız.

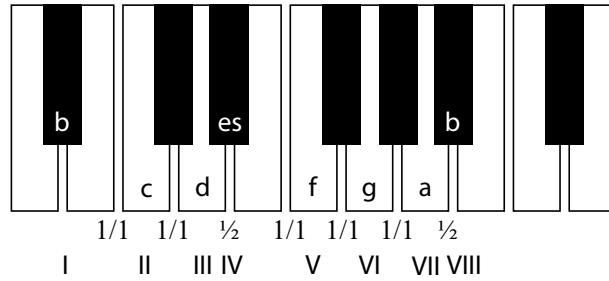

B-dur (Si bemol Majör)

B-dur, b sesiyle başlayıp yine b sesiyle biten bir majör gamdır. Aşağıdaki ses dizisinden oluşur: **b, c, d, es, f, g, a, b**. Bu dizinin iki donanım işareti vardır, alçaltılmış **h** sesi (**b**) ve alçaltılmış **e** sesi (**es**).

Solmizasyon:	si $\flat$	do	re	mi $\flat$	fa	sol	la	si $\flat$
Alfabe:	b	c	d	es	f	g	a	b
Dereceler:	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII

Etkinlikler

1. Soruları Cevaplayınız

- B-dur dizisinin kaç donanım işareti vardır? Bunlar nelerdir ve hangi sesler için kullanılır?
- B-dur Majör dizisindeki tam ses ve yarım seslerin sıralanışı nasıldır?
- B-dur dizisinin oluşturan temel unsurlar nelerdir?

2. Aşağıdaki B-dur Dizisini Seslendiriniz

3. Nota Yazma Uygulamasında Çalışma Görevi

- B-dur dizisini tüm unsurlarıyla birlikte sol anahtarında yazınız.
- B-dur izisini kullanarak 2/4 ölçüde sekiz ölçülük bir melodi oluşturunuz. Melodide sekizlik notalar, dörtlük notalar, ikilik notalar ve uygun sus işaretleri kullanınız. Daha sonra oluşturduğunuz melodiği seslendiriniz.

g-mol (g minör)

g-mol, B-dur dizisinin paralel minör dizisidir ve aynı donanım işaretlerine sahiptir. Bu nedenle **b** ve **es** sesleri kullanılır.

g-mol doğal türü, minör dizinin doğal modeline göre oluşturulur, seslerde herhangi bir ek yükseltme veya alçaltma yapılmaz.

g-mol doğal dizisinin sesleri: **g, a, b, c, d, es, f, g.**

Birinci (alt) tetrakord $\frac{1}{2}$ **İkinci (üst) tetrakord** $\frac{1}{2}$

1/1 1/1 1/1 1/1 1/1

Solmizasyon: sol la si $\flat$ do re mi $\flat$ fa sol

Alfabe: g a b c d es f g

Dereceler: I II III IV V VI VII VIII

1/1 $\frac{1}{2}$ 1/1 1/1 $\frac{1}{2}$ 1/1 1/1

I II III IV V VI VII VIII

g-mol harmonik türü, minör dizinin harmonik modeline göre oluşturulur. Bu dizide **VII.** derece yükseltilir.

g-mol harmonik dizisinin sesleri: **g, a, b, c, d, es, fis, g.**

Birinci (alt) tetrakord $\frac{1}{2}$ **İkinci (üst) tetrakord** $\frac{1}{2}$ $1\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$

1/1 1/1 1/1

Solmizasyon: sol la si $\flat$ do re mi $\flat$ fa $\sharp$ sol

Alfabe: g a b c d es fis g

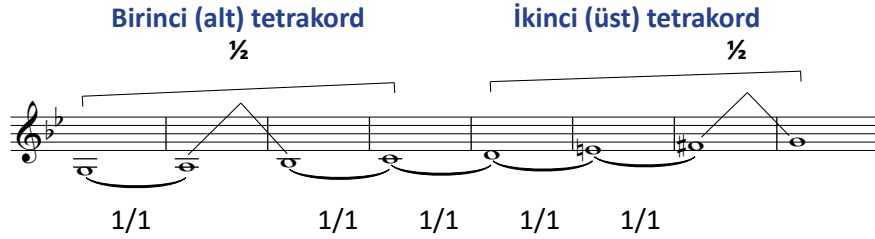
Dereceler: I II III IV V VI VII VIII

1/1 $\frac{1}{2}$ 1/1 1/1 $\frac{1}{2}$ $1\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$

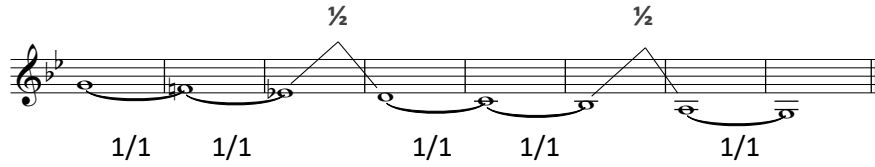
I II III IV V VI VII VIII

g-mol melodik türü, minör dizinin melodik modeline göre oluşturulur. Dizinin yukarı doğru hareketinde VI. ve VII. dereceler yükseltilir. Aşağı doğru hareketinde ise dizi doğal minör türünde uygulanır.

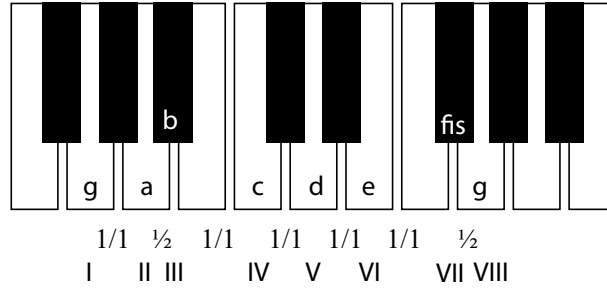
g-mol melodik dizisinin sesler: **g, a, b, c, d, e, fis, g↑, g, f, es, d, c, b, a, g↓.**

Solmizasyon:	sol	la	si $\flat$	do	re	mi $\sharp$	fa $\sharp$	sol
Alfabe:	g	a	b	c	d	e	fis	g
Dereceler:	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII

Solmizasyon:	sol	fa	mi $\flat$	re	do	si $\flat$	la	sol
Alfabe:	g	f	es	d	c	b	a	g
Dereceler:	VIII	VII	VI	V	IV	III	II	I

Etkinlikler

1. Soruları Cevaplayınız

- B-durdizisinin paralel minör dizisi hangisidir ve nasıl elde edilir?
- g-mol harmonik türünde hangi derece yükseltilir?
- g-mol melodik türünde aşağı doğru hareket sırasında yükseltilmiş seslere ne olur?

2. Nota Yazma Uygulamasında Çalışma Görevleri

- g-mol doğal dizisini bas anahtarında yazınız.
- g-mol doğal türünde, I, IV ve V. derecelerden başlayarak üçlü (ters), beşli (beşinci) ve oktav armonik aralıkları sol anahtarında yazınız.).

3. İki Donanım İşaretine Kadar Majör ve Minör Dizileri Görsel Ve İşitsel Olarak Tanıma

- Nota yazılarını analiz ediniz. Daha sonra görsel inceleme ve seslendirme yoluyla hangi müzik dizisinde oluşturulduklarını belirleyiniz.

1.

2.

3.

4.

Akor

Akor, farklı yükseklikteki üç veya daha fazla sesin aynı anda duyulmasıdır.

Akorların en temel türü beşli akor / üçlü ako'dur. Bu akor, temel ses, temel sesin üçlüsü (terti) ve beşlisi (kvinta)'ndan oluşur.

Beşli akor (üçlü akor), tertinin büyüklüğüne göre majör veya minör olabilir.

Majör beşli akor, büyük üçlü (büyük terza) ve tam beşliden (temiz kvinta) oluşur.

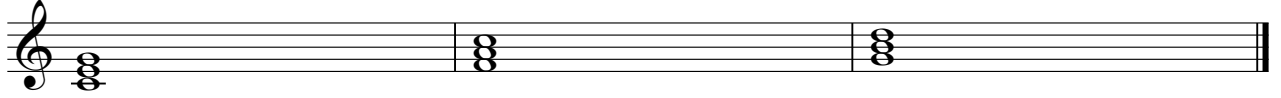
Hatırlayalım!

İnterval, müzikte iki ses arasındaki uzaklıktır. Temel müzik intervalleri şunlardır: Prima, Sekunda, Terza, Kuarta, Kvinta, Seksta, Septima, Oktava.

Bilginizi Genişletin

Aynı ada sahip iki interval, tür bakımından birbirinden farklı olabilir. Örneğin, terza intervali; küçük, büyük, eksiltilmiş veya artırılmış olabilir. Türlerine göre intervaller şu şekilde sınıflandırılır: tam (temiz) intervaller, büyük intervaller, küçük intervaller, eksiltilmiş, intervaller. artırılmış intervaller.

Majör Beşli Akor (Üçlü Akor) Örnekleri:

c – e – g

f – a – c

g – h – d

c – e büyük üçlü

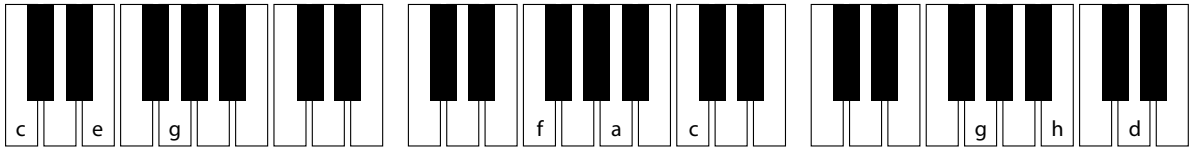
f – a büyük üçlü

g – h büyük üçlü

c – g tam beşli

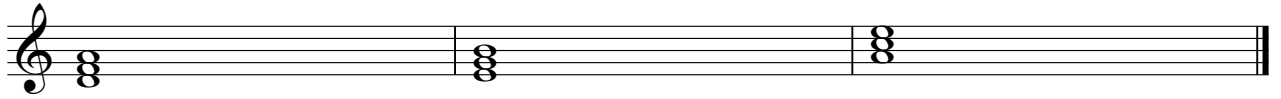
f – c tam beşli

g – d tam beşli

Minör beşli akor, küçük üçlü (küçük terza) ve tam beşliden (tam kvinta) oluşur.

Minör beşli akor (üçlü akor) örnekleri:

d – f – a

e – g – h

a – c – e

d – f küçük üçlü

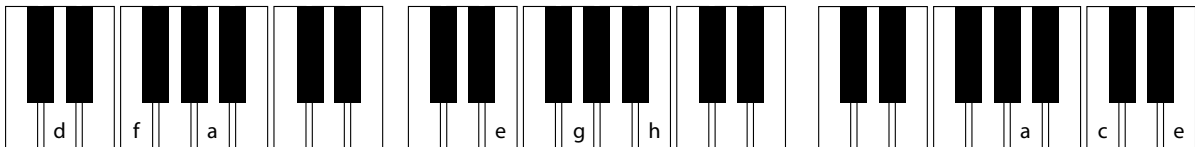
e – g küçük üçlü

a – c küçük üçlü

d – a tam beşli

e – h tam beşli

a – e tam beşli

Etkinlikler

1. Nota Yazma Uygulamasında Çalışma

- Nota yazma uygulamasında aşağıdaki beşli akorları (üçlü akorları) yazınız:
 - c, f ve g seslerinden majör beşli akorlar
 - d, e ve a seslerinden minör beşli akorlar

2. Klavyede Majör ve Minör Beşli Akor Oluşturma

- Klavye üzerinde c, f ve g seslerinden majör beşli akorlar oluşturunuz.
- Klavye üzerinde d, e ve a seslerinden minör beşli akorlar oluşturunuz.
- Her iki akoru da çalınız ve aralarındaki işitsel farkı (ses karakterini) gözlemleyiniz.

3. Analiz Etme ve Araştırma

- Öğretmenin yardımıyla aşağıdaki melodik alıştırmaları analiz ediniz. Daha sonra kullanılan: tervalleri, akorları, diğer müzikal ifade araçlarını (ölçü–metre, tempo ve dinamikleri) belirleyiniz.

D-dur konusu – Ludving van Betoven’in D Majör Keman ve Orkestra Konçertosundan bir bölüm.

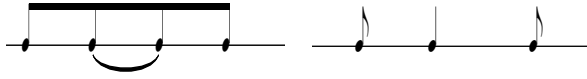
Allegro ma non troppo

B-dur Teması – Piyano ve Orkestra için b Minör Konçertosundan bir bölüm, Pyotr İlyiç Çaykovski.

Allegro con fuoco

RİTİM, METRUM VE ÖLÇÜ

Senkop

Senkop, ritmik vurgunun normal güçlü zamanlardan farklı bir yere aktarılmasıyla oluşan ritmik bir özelliktir. Başka bir ifadeyle, zayıf zamanın veya ölçü içindeki güçsüz bölümün vurgulanarak öne çıkarılmasıdır.

Senkop, müziğe hareket, canlılık ve ritmik çeşitlilik kazandırır. Özellikle caz, popüler müzik, halk müziği ve dans müziklerinde sıkça kullanılır.

Hatırlayalım!

Ritim, farklı sürelerdeki seslerin sıralanması ve birleştirilmesidir.

Metrum, güçlü ve zayıf vuruşların düzenli olarak değişerek devam etmesidir.

Ölçü (takt), müzik eserinin metrik olarak belirlenmiş en küçük ve temel yapı birimidir.

Her ölçü bölümündeki: Vurgulu (güçlü) vuruşlara tez (-), Vurgusuz (zayıf) vuruşlara arsis (˘).

legato bağı

Örnek:

Şöyle de yazılabilir:

İlginç Bilgi

Senkop sıklıkla ritmik sürpriz olarak adlandırılır; çünkü vurguyu ölçünün güçlü bölümünden zayıf bölümüne taşır. Bunun sonucunda müzik daha canlı, hareketli, oyunlu ve dinamik bir özellik kazanır. İlginç olan şudur ki, senkop caz müziğinde, popüler müzikte ve halk müziğinde önemli bir role sahiptir ve bu türlerin ayırt edici ritmik özelliklerinden biri olarak kabul edilir.

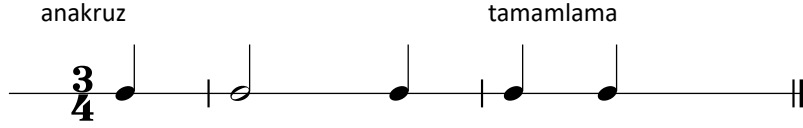
senkop

senkop

Şöyle de yazılabilir:

Anakruz (Ölçü öncesi)

Anakruz, genellikle eserin sonundaki yine eksik bir ölçü ile tamamlanan eksik ölçüdür. Anakruz, birinci ölçü olarak kabul edilmez.

Örnek:

Noktalı Ritim

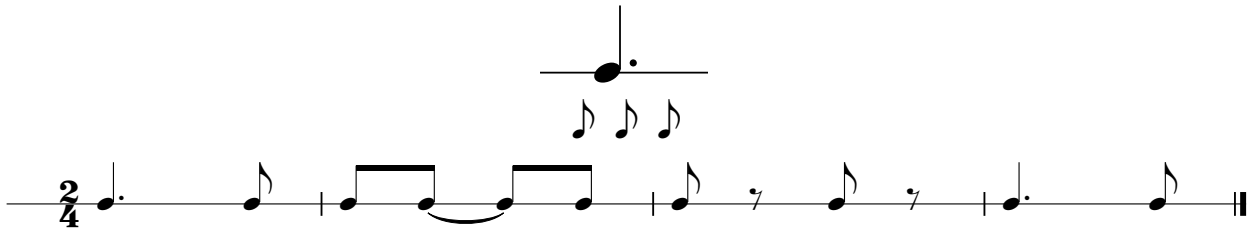

Noktalı ritim, temel nota değerinin bir nokta ile uzatıldığı ritmik bir yapıdır (Lat.: puncta – nokta). Nokta, nota değerini kendi süresinin yarısı kadar artırır.

Örnek:

- Noktalı dörtlük nota oluşturma.

Nokta, dörtlük notanın süresini kendi değerinin yarısı kadar uzatır. Böylece 2/4, 3/4 ve 4/4'lük ölçülerde nota bir buçuk vuruş değerinde olur (Dörtlük nota + sekizlik nota = $1 + \frac{1}{2} = 1\frac{1}{2}$ vuruş).

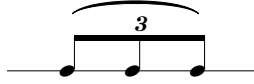

- Noktalı dörtlük nota oluşturma.

Nokta, okta, sekizlik notanın süresini kendi değerinin yarısı kadar uzatır. Böylece 2/4, 3/4 ve 4/4'lük ölçülerde nota bir vuruşun dörtte üçü ($\frac{3}{4}$ vuruş) kadar sürer (Sekizlik nota + onaltılık nota = $\frac{1}{2} + \frac{1}{4} = \frac{3}{4}$ vuruş).

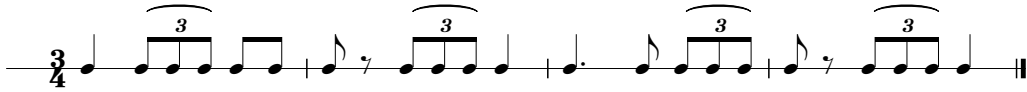
Triyol (Üçleme)

Üçleme (Triyol), bir nota değerinin iki eşit parçaya değil, üç eşit parçaya bölünmesiyle oluşur.

Üçleme, düzensiz ritmik (nota) gruplarına girer. Genellikle üçlemeyi oluşturan notaların üzerine veya altına yerleştirilen bir bağ çizgisi (yay) ile birlikte yazılan 3 rakamı ile gösterilir.

Örnek:

Etkinlikler

1. Kısa cevaplı soruları

- Senkop nedir?
- Senkop elde etmek için genellikle iki aynı adlı nota hangi işaretle birleştirilir?
- Legato nedir?
- Anakruz nedir?
- Anakruz birinci ölçü olarak kabul edilir mi? Neden?
- Noktalı ritim nedir?
- Nokta nota değerine ne yapar?
- 2/4, 3/4 ve 4/4'lük ölçülerde noktalı dörtlük nota ne kadar sürer?
- Noktalı dörtlük nota hangi nota değerlerinden oluşur?
- Aynı ölçülerde noktalı sekizlik nota ne kadar sürer?
- Noktalı sekizlik nota hangi nota değerlerinden oluşur?
- Üçleme nedir?
- Üçlemede nota değeri nasıl bölünür?
- Üçlemeyi oluşturan notalar nota yazısında nasıl gösterilir?

Etkinlikler

1. Senkop, Anakruz, Noktalı Ritim ve Üçleme İçeren 2/4, 3/4 Ve 4/4'lük Ölçülerdeki Ritmik Alıştırmaları Vurarak Ölçüleyiniz.

1.

2.

3.

2. Nota Yazma Uygulamasında 2/4, 3/4 Ve 4/4'lük Ölçülerde, Senkop, Noktalı Ritim, Üçleme ve Anakruz İçeren Kısa Ritmik Alıştırmalar Oluşturunuz

3. İşitsel Etkinlik: Ritmik Özellikleri Tanıma

Ludvig van Betoven'in
Patetik Sonatı
(kompozisyonun giriş
bölümü - başlangıç kısmı-
dinlenmelidir)

Ludvig van Beethoven'in
G-dur Sonatı, I. bölüm

Scott Joplin'in *The Entertainer* eseri

Üç müzik örneğini dikkatlice dinleyiniz.

Göreviniz, bağımsız olarak ve dinleme yoluyla belirlemektir:

- Hangi örnekte senkop baskındır,
- Hangi örnekte üçlemeleri duyuyorsunuz,
- Hangi örnekte noktalı ritim vardır.

MÜZİK FORMLARININ VE MÜZİKAL GELİŞİMİN ÖĞELERİ

Müzik formu, müzik eserinin mimarisidir. Mimarlıkta her yapının kendine ait bir biçimi ve açık bir yapısı olduğu gibi, müzikte de her müzik eserinin kendine ait bir müzik formu vardır.

Müzik formu, müzik bölümlerinin (motifler, cümleler, tümceler ve daha büyük bölümler) açık ve tamamlanmış bir müzik bütünü oluşturmak için nasıl düzenlendiği ve birbirine nasıl bağlandığıdır.

Müzikal gelişim, müzik düşüncesinin eser boyunca nasıl ilerlediğini ve nasıl değiştiğini gösterir. Bu, şu yollarla gerçekleşir:

1. Aynılık (tekrar) – Aynı müzik materyalinin değişiklik yapılmadan tekrarlanmasıdır.
2. Benzerlik (çeşitleme) – Müzik materyalinin küçük değişikliklerle tekrar edilmesidir, örneğin ritimde, ses yüksekliğinde veya dinamikte değişiklikler yapılabilir.
3. Zıtlık (yeni tema) – Önceki materyalden tamamen farklı yeni bir müzik materyalinin veya yeni bir temanın ortaya çıkmasıdır).

Müzik formunun yapı elemanları şunlardır: motif, cümle, tümce ve periyot.

- Motif, en küçük ritmik-melodik müzik düşüncesidir.
- Fraz (iki ölçü), en küçük metrik-formal bütündür – iki ölçülük gruptur.
- Tümce, armonik bir bitişle – kadansla – tamamlanan müzik düşüncesidir.
- Periyot, benzer içerikli ve armonik olarak birbirine bağlı iki tümceden oluşan tamamlanmış bütündür.

Bu elemanlar, aşağıdaki gibi daha büyük müzik formlarının oluşturulmasının temelidir:

- iki bölümlü form,
- üç bölümlü form,
- temalı varyasyonlar,
- rondo ve
- sonat formu.

Bu formların her birinin kendine özgü müziksel gelişim ve düzenleme biçimi vardır.

İlginç Bilgiler

Milano Galerisi'nin girişi

Müzik Formu ve Mimari

Müzik formu ve mimari çoğu zaman düzen, denge ve uyum duygusu oluşturmak için simetri ve tekrara dayanır. Müzikte, örneğin üç bölümlü form (ABA), ilk bölümün sonunda tekrarlandığı açık bir çerçeveye sahiptir. Bu durum, dinleyicide bütünlük ve tamamlanmışlık duygusu oluşturur. Benzer şekilde, mimaride birçok klasik yapı, sütunların ve öğelerin simetrik düzeniyle oluşturulmuştur ve bu da gözlemcide sağlamlık ve açık bir düzenlenme izlenimi yaratır. Tekrar ve simetri, insan zihninin hem seste hem de görsel biçimde güzelliği ve mantığı daha kolay tanımasına yardımcı olur.

Leonardo da Vinci'nin *Son Akşam Yemeği* eseri

Müzik Formu ve Resim Sanatı

Resimde, özellikle klasik sanat eserlerinde, sanatçılar müzik formundakine benzer ilkeleri kullanmışlardır. Örneğin Leonardo da Vinci, *Son Akşam Yemeği* adlı eserinde kompozisyonu dikkatlice düzenlemiş, figürleri belirgin bir merkez noktası olan, açıkça düzenlenmiş gruplar hâlinde yerleştirerek görsel ritim, denge ve uyum duygusu oluşturmuştur. Benzer şekilde, müzik formu da sesleri mantıklı bir bütün içinde düzenleyerek gelişim, bağlantı ve açık bir tamamlanmışlık duygusu sağlar. Yapı ve tekrar, hem müzikte hem de görsel sanatlarda temel öneme sahiptir, çünkü dinleyicinin veya izleyicinin içeriği daha kolay takip etmesine ve onu bütünlüştürmüş bir yapı olarak algılamasına yardımcı olur.

Müzik Formu ve Şiir

Müzik ve şiir birçok benzer ilkeye dayanarak oluşturulur, çünkü her ikisi de ritim, tekrar ve açık bir yapı üzerine kuruludur. Müzikteki motif, şiirdeki kelime veya kısa ifadeye benzetilebilir, çünkü en küçük fakat tanınabilir yapı elemanıdır. Fraz, birkaç unsurun birlikte anlam oluşturduğu bir dizeye karşılık gelirken, müzik cümlesi şiirdeki beyte veya tamamlanmış bir düşünceye benzer. Periyot ise iç mantığı, gelişimi ve tamamlanmışlık duygusu olan bir bütün olarak kıtaya benzetilebilir, burada çoğu zaman soru-cevap veya gerilim-sakinleşme ilişkisi ortaya çıkar.

Müzik Formu ve Film

Film rastgele sahnelerden değil, mantıklı şekilde birbirine bağlanmış bölümlerden oluştuğu gibi, müzik eseri de açıkça düzenlenmiş müziksel bütünlüklerden oluşur. Kısa müzik motifi, dikkat çeken bir görüntü karesine veya kısa bir sahneye, fraz, kendi anlamı olan küçük bir sahneye, müzik cümlesi ise açık bir başlangıcı ve sonu olan tam bir sahneye benzetilebilir. Müziksel periyot ise olayların mantıklı biçimde birbirine bağlandığı ve birlikte bütünlük ve tamamlanmışlık duygusu oluşturduğu tam bir film sekansına karşılık gelir.

Motif

Edebiyatta, görsel sanatlarda ve diğer sanat alanlarında motif kavramı, sanat eserinin üzerine kurulduğu temel düşünceyi ifade eder. Müzikte motif, müziksel içerikten ayrılabilen ve tanınabilen, açıkça biçimlenmiş en küçük ritmik-melodik bütündür. Konuşmadaki kelimeye benzetilebilir, çünkü kelime de cümlelerin oluşturulduğu en küçük anlamlı bütündür. Motif, müzik eseri boyunca çoğunlukla tekrar edilir, bazen değişmeden, bazen ise değiştirilmiş biçimde kullanılır. Bu tekrarlar ve değişimler aracılığıyla motif, daha büyük müziksel-formsal yapıların oluşturulması ve geliştirilmesi için temel oluşturur.

Motif örnekleri

Pyotr İlyiç Çaykovski – *Sözsüz Şarkı*

Dmitri Shostakovich – *Fuga*

Ludvig van Beethoven – *5. Senfoni*

Wolfgang Amadeus Mozart – *A-dur Piyano Sonatı*

Fraz (iki ölçü)

Birkaç motif birbirine bağlandığında ve iki ölçü içinde düzenlendiğinde frazı (iki ölçüyü) oluşturur. İki ölçü mutlaka iki ana vurgulu zamanı içermelidir. Melodik açıdan iki ölçü boyunca yalnızca bir motif ilerleyebilir (bölünmez iki ölçü) veya aynı motifin tekrarı, değişimi yani iki farklı motif içerebilir (bölünebilir iki ölçü).

Müzik Dinleyerek Müziksel Bir Frazı Analiz Ediniz

Wolfgang Amadeus Mozart'ın *A-dur Piyano Sonatı*, I. bölümünden (tema ve varyasyonlar) bir bölüm

- Kompozisyonun başlangıcını dinleyiniz ve müziksel frazı ile iki motifi belirleyiniz.

Cümle

Cümle, armonik bir bitiş – kadans ile tamamlanan müziksel düşüncedir.

Cümle, doğru bir yapıda genellikle dört ölçü (küçük cümle) veya sekiz ölçü (büyük cümle) olur.

Müzik dinleyerek müziksel bir cümleyi analiz ediniz

Wolfgang Amadeus Mozart'ın *A-dur Piyano Sonatı*, I. bölümünden (tema ve varyasyonlar) bir bölüm Kompozisyonun başlangıcını dinleyiniz ve müziksel cümleyi, frazları ve motifleri belirleyiniz

Daha fazla öğrenin

Kadans, müzikte bir müziksel frazı, cümleyi veya daha büyük bir formu tamamlayan; geçici ya da kesin bir bitiş duygusu oluşturan armonik ve melodik sonlandırmadır.

Cümle

Fraz Fraz

Motif Motif Motif Motif Motif

Andante grazioso

Piano

Periyot (a)

Periyot, içerik bakımından benzer olan ve armonik açıdan birbirine bağlı iki cümleden oluşan müziksel bir bütündür. Bu yapı içerisinde birinci cümle daha az kesin bir kadansla sona ererken, ikinci cümle tonik üzerindeki tam kadansla sona erer.

Müzik dinleyerek müziksel bir cümleyi analiz ediniz

Wolfgang Amadeus Mozart'ın *A-dur Piyano Sonatı*, I. bölümünden (tema ve varyasyonlar) bir bölüm

- Bu kompozisyon bölümünü dinleyiniz ve müziksel periyodu, cümleleri, frazları ve motifleri belirleyiniz.

a

Periyot

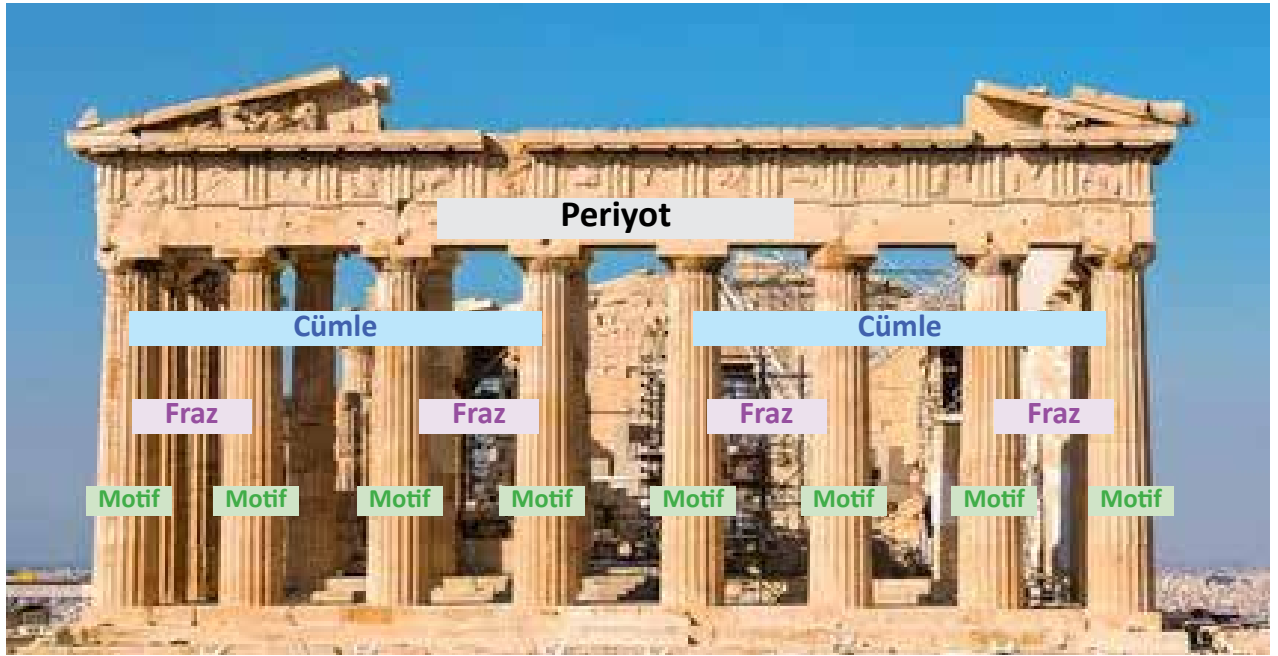
Cümle Cümle

Fraz Fraz Fraz Fraz

Motif Motif Motif Motif Motif Motif Motif Motif

Andante grazioso

Piano

Müzik periyodu formu ile Parthenon'un mimari yapısı arasındaki benzerlik

Atina'daki Parthenon'un bu resmi, müzik formunu, özellikle motif, fraz, cümle ve periyot kavramlarını daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir.

- Her bir sütunu, en küçük ve açıkça tanınabilen yapı birimi olan bir motif olarak düşünebiliriz.
- İki sütun birlikte, müzikte birkaç motifin kısa ve tamamlanmış bir bütün oluşturmaya benzer şekilde bir fraz oluşturur.
- Dört sütun, tamamlanmış bir müziksel düşünce olan bir cümleyi oluşturur.
- Sekiz sütun birlikte, mimari bütünün tamamını oluşturur, bu da müzikte iki cümleden oluşan bir periyoda karşılık gelir.

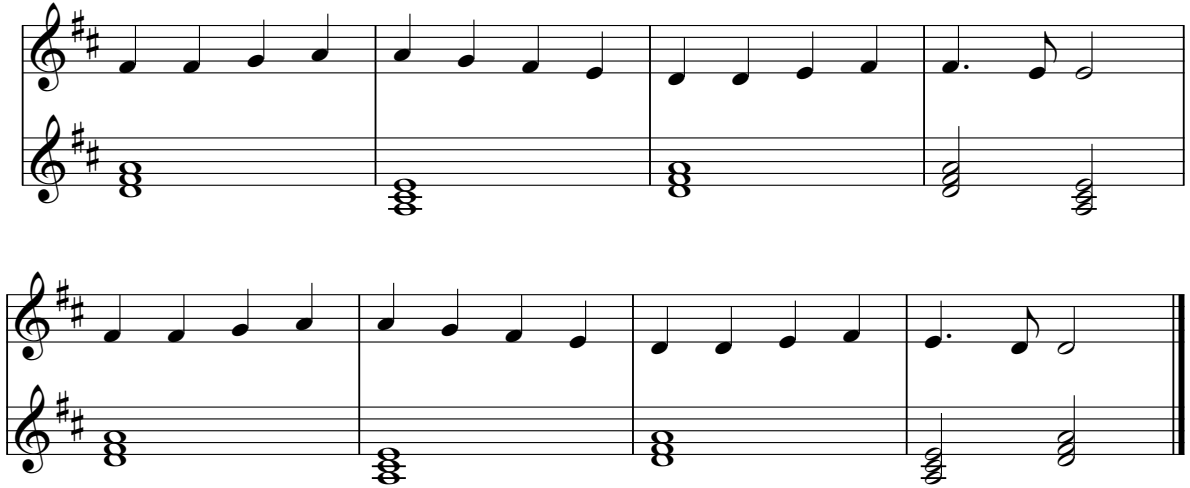
Parthenon, sütunlarının açık düzenlenmesi sayesinde sağlam, dengeli ve simetrik olduğu gibi, müzik de motifler, frazlar ve cümleler bir periyot içinde doğru şekilde düzenlendiğinde mantıklı ve tamamlanmış bir yapı olarak duyulur.

Etkinlikler

1. Bu Soruları Cevaplayınız

- Müzikte motif nedir?
- Bir frazda (iki ölçüde) genellikle kaç motif bulunur?
- Fraz nedir ve dinleme sırasında onu nasıl tanıyabiliriz?
- Müzikte cümle nedir?
- Küçük ve büyük cümleler genellikle kaç ölçüden oluşur?
- Müzikte periyot nedir ve nelerden oluşur?
- Bir müziksel bütün içinde soru ve cevabı nasıl tanıyabiliriz?

2. Ludving van Betoven – 9. Senfoni *Neşeye Övgü* Eserinden Bir Bölümün Analizi

8 ölçülük bölümü dikkatlice dinleyiniz.

- İlk motif nerede başlar ve kaç ölçü sürer?
- İkinci motif nerede ortaya çıkar ve ilk motifle aynı mıdır, yoksa küçük değişiklikler içerir mi?
- İlk iki ölçülük frazı hangi ölçüler oluşturur?
- İkinci iki ölçülük frazı hangi ölçüler oluşturur?
- Birinci cümle nerede başlar ve nerede biter? Kaç ölçüden oluşur?
- İkinci cümle nerede başlar ve nerede biter? Kaç ölçüden oluşur?
- Hangi bölüm soru, hangi bölüm cevap gibi duyulur?
- Kompozisyon boyunca hangi motifler tekrar edilir?
- Klavye yardımıyla birinci ve ikinci cümlelerin hangi akorlarla başladığını ve hangi akorlarla sona erdiğini belirleyiniz.

İki Bölümlü Form (ab)

İki bölümlü form, uzunlukları periyotlara karşılık gelen iki periyottan, yani iki bölümden oluşur. Periyotların küçük veya büyük olmasına bağlı olarak: Küçük iki bölümlü form: 2×8 ölçüden oluşur. Büyük iki bölümlü form: 2×16 ölçüden oluşur.

İki bölümlü form **ab** şeklinde gösterilir. Burada harfler periyotları (temaları) ifade eder.

- **a** – birinci bölüm, temel müzik temasıdır (periyot).
- **b** – ikinci bölüm, birinci bölümle orta derecede karşıtlık oluşturan yeni bir müzik temasıdır, ancak yapısı ve uzunluğu bakımından ona benzer kalır.

a

b

Dinleyerek iki bölümlü formu (ab) analiz ediniz

Joseph Haydın'ın *Menuet* eseri

Eseri dinleyerek analiz etme yönergeleri

- Kompozisyonu dikkatlice dinleyiniz ve partiyonu takip ediniz.
- Melodinin akışını takip ediniz.
- Bu kompozisyon, iki periyottan (a b) oluşan küçük iki bölümlü forma örnektir.
- Her periyot iki cümleden oluşur, cümleler iki frazdan, frazlar ise motiflerden meydana gelir.
- Nota örneğinde, takip etmeyi kolaylaştırmak için a ve b bölümleri, ayrıca cümleler, frazlar ve motifler işaretlenmiştir.
- a ve b bölümleri farklı olsa da aralarındaki karşıtlık azdır (form kısa ve basittir).
- a ve b bölümlerinin başlangıçlarını, ayrıca cümleleri ve periyotları oluşturan motifleri ve frazları belirlemeye çalışınız.

İki bölümlü form a b

Periyot (a)

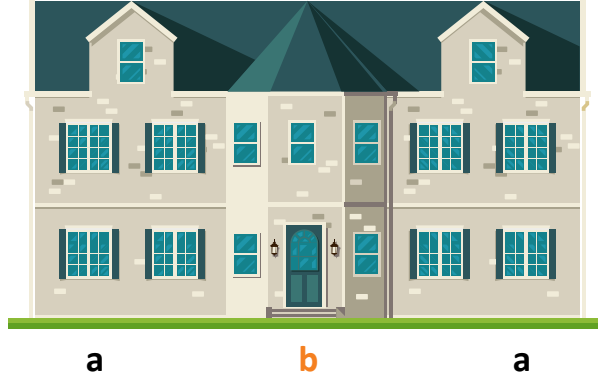

Periyot (b)

Üç Bölümlü Form (aba)

Üç bölümlü form, üç periyottan oluşur. Birinci ve üçüncü bölümler aynı veya çok benzerken, ikinci bölüm karşıt özellik taşıyan bir müzik temasıdır.

Form a b a şeklinde gösterilir. Buna göre:

- **a** – birinci bölüm, temel müzik temasıdır (periyot).
- **b** – ikinci bölüm, birinci bölümle karşıtlık oluşturan yeni bir müzik temasıdır, ancak melodisi, armonisi veya ritmi bakımından nispeten kısa ve farklıdır.
- **a** – üçüncü bölüm, ilk temayı tekrar eder veya çeşitlendirir, böylece tamamlanmışlık ve denge duygusu oluşturur.

Periyotların uzunluğu (cümlelerin küçük/büyük olmasına bağlı olarak) aynı veya benzer olabilir. Bu nedenle üç bölümlü form açık bir yapı oluşturur: Temel tema – Kontrast – Temel temanın tekrarı.

Dinleyerek üç bölümlü formu (a b a) analiz ediniz

Ludvig van Beethoven'ın *Eccossaise*

Kompozisyonu dinleyerek analiz etme yönergeleri

- Kompozisyonu dikkatlice dinleyiniz ve partisiyonu takip ediniz.
- a bölümü, 8 ölçülük bir periyottur ve her biri 4 ölçüden oluşan iki cümleden meydana gelir. Cümleler müziksel frazlardan (iki ölçü), frazlar ise motiflerden oluşur. Bu bölümde temel müzik düşüncesi ortaya konur ve kompozisyonun karakteri belirlenir.
- b bölümü de 8 ölçülük bir periyottur ve her biri 4 ölçüden oluşan iki cümleden meydana gelir. a bölümünde olduğu gibi cümleler müziksel frazlardan (iki ölçü), frazlar ise motiflerden oluşur. Bu bölüm yeni tematik materyal getirir (hafif bir kontrast) ve karakteri ile seslenişi bakımından a bölümünden açıkça ayrılır. b bölümündeki kontrast, dinamikler, melodinin hareketi ve müziğin genel karakteri aracılığıyla fark edilebilir.
- Tekrarlanan a bölümü veya repriz – b bölümünün tamamlanmasından sonra müzik tekrar a bölümüne döner ve böylece form tamamlanır. Bu tekrar edilen bölüm, başlangıçtaki a bölümüyle aynıdır.

Üç Bölümlü Form **aba**

Cümle

Periyot (a)

Cümle

Cümle

Periyot (b)

Cümle

Cümle

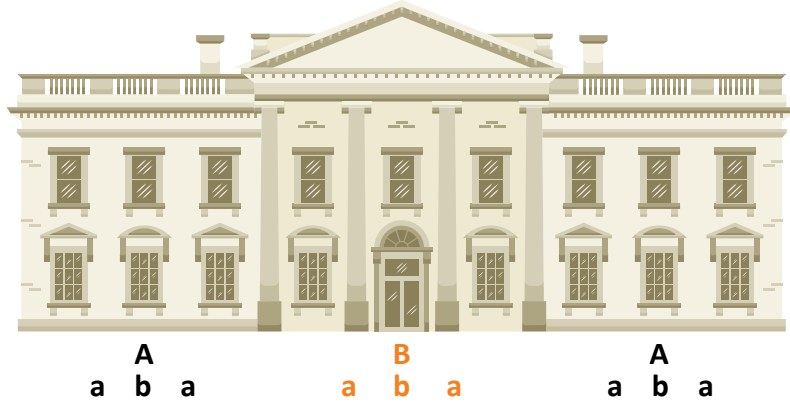

Periyot (a)

CSümle

Genişletilmiş Üç Bölümlü Form (ABA)

Genişletilmiş üç bölümlü form, üç büyük bölümden oluşur. Bu bölümlerin her biri kendi başına bağımsız bir form oluşturur: üç bölümlü form (a b a) veya iki bölümlü form (a b) olabilir.

Genişletilmiş üç bölümlü formun şeması büyük harflerle A B A olarak gösterilir ve aşağıdaki yapıya sahiptir:

- **A** birinci bölümdür (iki bölümlü veya üç bölümlü forma sahip olabilir – a b veya a b a).
- **B** orta, kontrast oluşturan bölümdür (aynı zamanda ab veya aba olabilir). Bu bölüm armonik olarak A bölümündeki tonaliteden farklı başka bir tonalitededir. Armonik kontrastın yanı sıra, kontrast, form, dinamik, tempo ve ölçü gibi diğer müziksel ifade araçlarıyla da oluşturulabilir.
- **A** birinci bölümün tekrarıdır ve repriz olarak adlandırılır. Tekrar, ilk A temasının aynısı olabilir veya küçük değişikliklerle varyasyonlu olabilir.

Bilginizi Genişletin

Genişletilmiş üç bölümlü form A B A, üç bölümlü veya iki bölümlü iç yapıya sahip bölümlerden, bu formların birleşiminden ya da her bölümün kendi müziksel bütünü oluşturduğu bir cümleler dizisinden oluşabilir.

A	B	A
aba	aba	aba
ab	ab	ab
aba	ab	aba
ab	aba	ab

Menuet (Menuetto), Fransız zarif bir dansından köken alan bir müzik kompozisyonudur. Daha sonra klasik müziğin çalgısal eserlerinde kullanılan çalgısal bir sanat formu olarak gelişmiştir. Başlangıçta, Barok dönemde ve Erken Klasizm'de, menuet çoğunlukla her bölümün tekrarlandığı basit bir iki bölümlü form (a b) olarak görülür. Klasik dönem boyunca menuet, özellikle senfoni, sonat ve oda müziği eserlerinde sonat döngüsünün önemli bir bölümü hâline gelmiş ve karmaşık üç bölümlü form A B A biçiminde gelişmiştir.

Orta bölüm (B) genellikle Trio (Trio) olarak adlandırılır. Partisyonlarda, trio (B bölümü) bittikten sonra ilk bölümün A tekrarına dönüşü Da Capo (D.C.) işaretiyle gösterilir. Bu ifade "baştan itibaren" anlamına gelir ve Fine (son) işaretine kadar devam eder.

Üç bölümlü bileşik formu (ABA), müzik dinleme yoluyla analiz ediniz.

Yosef Haydın'ın *Es-dur-Mi bemol Majör Piyano Sonatı'nın* II. bölümündeki Menuet

Kompozisyonu dinleyerek analiz etme yönergeleri

- Kompozisyonu dikkatlice dinleyiniz ve partiyonu takip ediniz.
- Bu formun şeması:

A B A
aba ab aba

- A bölümü – Birinci bölümde, kompozisyonun karakterini belirleyen temel müzik teması sunulur. Bu bölüm üç bölümlü forma (a b a) sahiptir.
- B bölümü – Karakteri, hareketi, dinamikleri ve armonisi bakımından A bölümünden farklı olan yeni müzik temasıdır ve kontrast oluşturur. Bu bölüm iki bölümlü forma (ab) sahiptir.
- Tekrarlanan A bölümü veya repriz – B bölümünün tamamlanmasından sonra tekrar A bölümüne dönülür. Bu bölüm, notalarda genellikle ayrıca yazılmaz, bunun yerine kompozisyonun sonunda Menuetto Da Capo ifadesi bulunur. Bu ifade, kompozisyonun baştan çalınması ve ilk bölüm olan A ile sona ermesi anlamına gelir.

A

a

Menuetto.

b

a

a **B**

b

Men. D. C.

Etkinlikler

1. Aşağıdaki Soruları Cevaplayınız:

- İki bölümlü müzik formu neyi ifade eder ve nasıl gösterilir?
- İki bölümlü formdaki a ve b bölümlerinin her biri neyi ifade eder?
- Üç bölümlü formun (a b a) özelliği nedir?
- Genişletilmiş üç bölümlü formun yapısı nasıldır?
- Genişletilmiş üç bölümlü formda B bölümü, A bölümü ile hangi yollarla kontrast oluşturabilir?
- Genişletilmiş üç bölümlü formda A bölümünün tekrarı her zaman aynı mıdır, yoksa değişiklik gösterebilir mi?

2. Kompozisyonun Müzik Dinleyerek ve Nota Metnini (Partisyonu) Takip Ederek Analizi.

Bethoven'ın *Alman Dansı*

Dinleme yönergeleri

- Kompozisyonu dikkatlice dinleyiniz ve melodiyi nota metninde takip ediniz.
- Bölümlerin başlangıçlarını ve bitişlerini, ayrıca tekrarları belirlemeye çalışınız.

Analiz Soruları

- Kompozisyonun temposu nasıldır?
- Müziğin dinamiği ve karakteri nasıldır?
- Bu kompozisyonun formu nedir (iki bölümlü, üç bölümlü, genişletilmiş üç bölümlü)?
- Periyotlar, cümleler ve motifler nerede bulunur?
- Bölümler arasında kontrast var mıdır?

Allegro

Alman dansı

Ludvig van Betoven

3. Müzik Dinleyerek Analiz

Volfgangf Amadeus Mozart'ın *Küçük Bir Gece Müziği* adlı eserinden Menuet.

Analiz yönergeleri

- Dinleme sırasında dikkatinizi notada yer alan melodinin takibine ve eserin yapısının kavranmasına yöneltiniz.
- Kompozisyonun kaç bölümden oluştuğunu kendiniz keşfetmeye çalışınız.
- Her bölümü oluşturan motifleri, frazları, cümleleri ve periyotları belirleyiniz.
- Herhangi bir bölümün tekrar edilip edilmediğini ve bu tekrarın aynı mı yoksa küçük değişikliklerle mi yapıldığını fark ediniz.
- Eserin kontrastına dikkat ediniz: bölümlerin karakter, hareket veya dinamik bakımından nasıl farklılaştığını inceleyiniz.

Küçük Gece Müziği'nden Menuet

Tempo di Minuetto

Wolfgang Amadeus Mozart

Allegretto

Trio

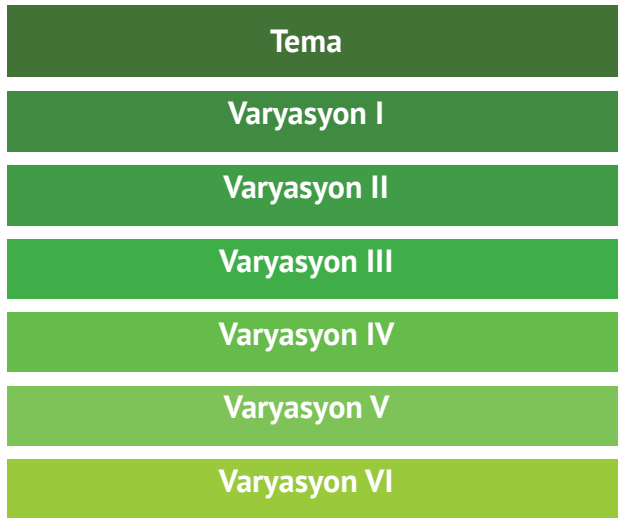
sotto voce

Menuetto da capo

- Analizin sonunda, kompozisyonun formunu gösteren görsel bir çalışma (zihin haritası) hazırlayınız. Bunu çizim bloğu veya bilgisayar uygulaması kullanarak yapabilirsiniz.

Tema ile Varyasyonlar

Tema ile varyasyonlar, temel temanın değiştirilerek birçok kez tekrarlandığı bir müzik formudur. Temel tema, yapısının açık, basit ve anlaşılır olması sayesinde özelliklerinin bütün varyasyonlar boyunca takip edilebilmesini sağlar. Varyasyonlarda tema, ritim, armoni, tempo, dinamik ve diğer müziksel özellikler bakımından değiştirilebilir. Amaç, aynı müziksel düşüncenin farklı ifade biçimlerini göstermektir. Varyasyonların sayısı değişkendir, döngüsel bir form içinde yer alan varyasyonlarda 2-3 veya daha fazla olabilir. Eğer tema ile varyasyonlar bağımsız bir kompozisyon olarak kullanılmışsa, varyasyonların sayısı çoğu zaman 32'nin üzerine çıkabilir.

Tema ile Varyasyonlar Formunun Şematik Gösterimi

Tema ile varyasyonları müzik dinleyerek analiz ediniz

Wolfgang Amadeus Mozart'ın *La majör Piyano Sonatı* I. Bölüm (Tema ile Varyasyonlar)

Kompozisyonu dinleyerek analiz etme yönergeleri

- Kompozisyonu dikkatlice dinleyiniz ve partiyonu takip ediniz.
- Tema, eserin başında sunulur ve zarif bir karaktere sahiptir.
- Daha sonra temayı, ritim, dinamik, melodi veya armoni bakımından değiştiren varyasyonlar gelir. Ancak temel müzik düşüncesi tanınabilirliğini korur.
- Müziği dinlerken temadaki bu değişiklikleri ve varyasyonları fark etmeye çalışınız.

Tema

Andante grazioso

Varyasyon I

Varyasyon II

Varyasyon III

Varyasyon IV

Varyasyon V

Varyasyon V

Rondo

Rondo, bir veya birden fazla tema üzerine kurulu bir müzik formudur. Bu formda ilk veya ana tema, eser boyunca en az üç kez tekrar edilir ve her zaman ana tonallitede duyulur.

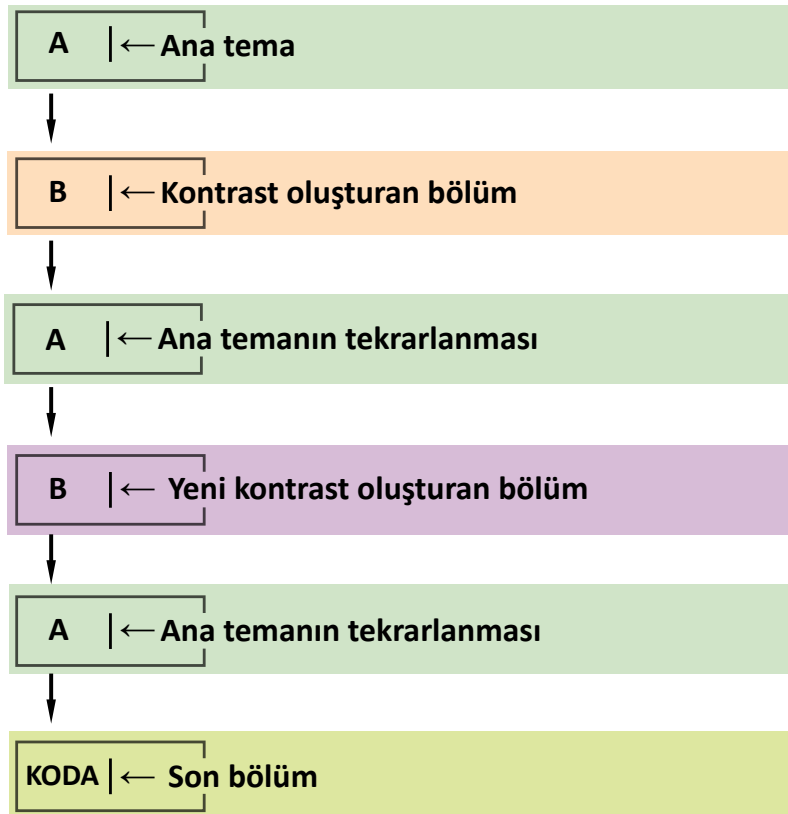
Üç tür rondo vardır:

- Couperin rondosu (**R K₁ R K₂ R**),
- Bir veya birden fazla temalı klasik rondo- Bir temalı klasik rondo – Bölümlü rondo (**A E₁ A E₂ A + Koda**); İki temalı klasik rondo (**A B A B A + Koda**); Üç veya daha fazla temalı klasik rondo (**A B A C A + Koda**);
- Sonat rondosu (**A B A C A B A**).

Rondo, en çok senfonilerin, konçertoların, sonatların ve diğer oda müziği eserlerinin son bölümlerinde kullanılmıştır. Neşeli, canlı, virtüöz ve parlak karakteri sayesinde rondo, etkileyici ve gösterişli bir final için çok uygun bir form hâline gelmiştir.

Ana tema, periyot, küçük iki bölümlü form veya üç bölümlü form yapısında olabilir. Her zaman ana tonallitede sunulur, sonraki tekrarlarında ise varyasyonlu veya kısaltılmış olabilir.

Rondo formunun sonunda (Couperin rondosu dışında) Koda yer alır.

Üç Temalı Rondo Formunun Şematik Gösterimi (A B A C A + Koda)

Bilginizi Genişletin

Rondo, bir müzik formu olarak uzun bir tarihsel gelişim sürecinden geçmiştir. XIII. yüzyılda Fransa’da şarkılı bir dans (“halka dansı şarkısı”) olarak ortaya çıkmış, XVI. yüzyılda ise çalgısal bir form hâline gelmiştir. Tematik malzemeye nakarat (refrain) adı verilmiş, bunun ardından kontrast oluşturan bölümler gelmiştir. XVII. ve XVIII. yüzyıllarda en tipik temsilcisi François Couperin olmuş ve kupletli rondolar bestelemiştir. Viyana Klasikleri, tek temalı klasik öncesi rondoyu geliştirmiş, Klasisizm döneminde ise rondo günümüzde de kullanılmaya devam eden son biçimini almıştır.

Rondo, aralarına yerleştirilen tema ve epizotların sayısına bağlı olarak farklı biçimlerde görülebilir.

- Tek temalı rondo

Tek bir ana temaya (A) dayanır. Bu tema sürekli varyasyonlu biçimde ($A^1, A^2, A^3...$) geri döner, tema tekrarları arasına ise epizot bölümleri (E) yerleştirilir.

Tipik şema:

A E A^1 E A^2 E A^3 + Koda

- İki temalı rondo

Birbirinden farklı iki temadan (A ve B) oluşur. Bu temalar sırayla tekrar edilir. Eserin sonunda genellikle koda yer alır.

Tipik şema:

A B A B A + Koda

-  temalı rondo

Üç farklı temaya (A, B ve C) dayanır. Ana tema A, diğer temaların arasında tekrar eder ve form genellikle koda ile sona erer.

Tipik şema:

A B A C A + Koda

Türü ne olursa olsun, ana tema A her zaman tanınabilir ve sabit kalırken, epizotlar ve diğer temalar karakter, dinamik ve armoni bakımından kontrast ve çeşitlilik sağlar.

Koda, bir müzik eserinin sonunda yer alan, ana formdan sonra eklenen ve kompozisyonu açık ve sağlam bir şekilde sonlandırmaya hizmet eden bölümdür.

- Koda sözcüğü, İtalyanca coda (kuyruk) kelimesinden gelir.
- Genellikle eserin en sonunda yer alır.
- Kodada ana temanın unsurları yeniden ortaya çıkabilir veya yeni, kısa bir müziksel malzeme geliştirilebilir.
- Yeni bir form oluşurmaz, yalnızca sonu pekiştirir ve esere bütünlük ile denge duygusu kazandırır.
- Rondo formunda, koda genellikle A temasının son tekrarından sonra gelir ve son kadansı vurgular.

Rondoyu müzik dinleyerek analiz edinizJoseph Haydın'ın *Do majör Piyano Sonatı* (III. Bölüm) – Rondo

Kompozisyonun formu: Rondo (A B A C A + Koda).

Kompozisyonu dinleyerek analiz etme yönergeleri.

Kompozisyonu dikkatlice dinleyiniz ve partiyonu takip ediniz.

- Ana tema A, kompozisyonun başında ortaya çıkar ve açık, tanınabilir bir karaktere sahiptir.
- Daha sonra B bölümü gelir. Bu bölüm yeni tematik malzeme sunar ve A temasıyla kontrast oluşturur.
- Ardından ana tema A tekrar ortaya çıkar, ancak bu tekrar kısaltılmıştır.
- A temasının tekrarından sonra C bölümü gelir. Bu bölüm, önceki bölümlere göre farklı müzikal karakter ve yeni fikirler taşıyarak yeniden kontrast oluşturur. Kontrast, melodinin hareketi, armoni ve dinamikler temelinde oluşturulur.
- Sonunda ana tema A yeniden ortaya çıkar. Bu durum rondo formunun karakteristik özelliğidir ve dinleme sırasında formun kolayca tanınmasını sağlar.
- Koda, kompozisyonun son bölümüdür ve ana tema A'nın son ortaya çıkışından sonra gelir. Müziksel bütünlüğü açık ve güçlü bir şekilde tamamlamaya hizmet eder.

A Allegro

B

A

C

A

Koda

A

B

A

C

A

Koda

Sonat Formu

Sonat formu, Klasik dönemin en önemli ve en çok kullanılan müzik formlarından biridir. Ayrıca Geç Barok ve Romantizm dönemine ait eserlerde de görülür. Genellikle sonatların, senfonilerin, konçertoların ve oda müziği eserlerinin ilk bölümlerinde kullanılır.

Sonat formu üç ana bölümden oluşur: ekspozisyon, gelişme bölümü ve tekrarlama.

1. Ekspozisyon (Sergi)

Ekspozisyonunda temel müzik malzemesi tanıtılır.

- Birinci tema – Ana tonalitededir ve açık, dengeli bir karaktere sahiptir.
- Geçiş (modülasyon – müzik eseri içinde tonalitenin değişmesi) – Temaları birbirine bağlayan modülatif bölümdür.
- İkinci tema – Başka bir tonalitededir (çoğunlukla dominant veya paralel tonalitede) ve birinci temaya göre kontrast bir karakter taşır.
- Son bölüm – Bu bölümü tamamlar ve sonlandırır.

2. Gelişme Bölümü

Gelişme bölümünde besteci, ekspozisyonundaki temaları geliştirir ve işler.

- Temalar, sekanslar, modülasyonlar, ritmik ve melodik değişiklikler yoluyla değiştirilir.
- Gerilim ve dramatik etki oluşturulur.
- Tonalite sık sık değişir.

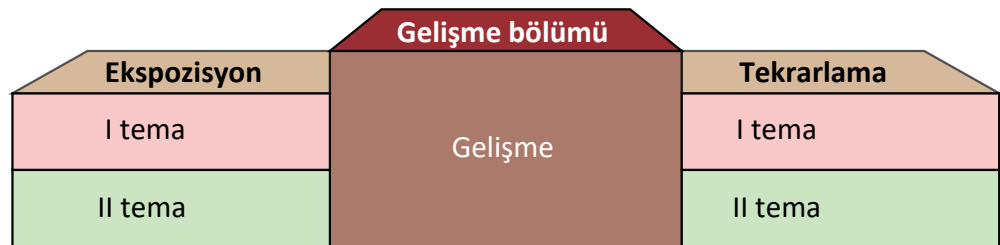
Gelişme bölümü, sonat formunun en özgür ve en dinamik bölümüdür.

3. Repriz (Tekrar bölümü)

Reprizde ekspozisyonundaki temalar geri döner, ancak bu kez:

- Birinci ve ikinci tema da ana tonalitede yer alır.
- Böylece denge ve kararlılık sağlanır.

4. Giriş ve Koda – isteğe bağlıdır.

Sonat formunun grafik gösterimi

Sonat Formunu Müzik Dinleyerek Analiz Ediniz:

Ludvig van Betoven'in *Sol majör Piyano Sonatı* (I. bölüm)

Bu kompozisyonun formu sonat formudur
(ekspozisyon + gelişme bölümü + repriz).

Kompozisyonu Dinleyerek Analiz Etme Yönergeleri

- Kompozisyonu dinleyiniz ve aynı anda sonat formunun bölümlerinin işaretlendiği partiyonu takip ediniz.
- Ekspozisyon: I. tema + geçiş + II. tema + son bölüm
- Kompozisyonun başlangıcında birinci tema (G-dur sol majör) ortaya çıkar ve dramatik bir karaktere sahiptir.
- Birinci temanın sonunda, ikinci temaya geçiş sağlayan geçiş bölümü yer alır.

İkinci tema (D-dur Re majör) karakter bakımından lirik özellik taşır ve birinci tema ile kontrast oluşturur.

- Ekspozisyon, sonat formunun bu bölümünü tamamlayan son bölümün müzik malzemesiyle sona erer.

Gelişme Bölümü:

- Ekspozisyondaki tematik malzeme işlenir.
- Gerilim ve dramatik etki oluşturulur.
- Bu örnekte gelişme bölümü kısadır, ancak müzikal dinamizmi korur.

Repriz (Tekrar bölümü):

- Birinci ve ikinci tema ana tonaliteye (Sol majör) geri döner.
- Bununla formda denge ve kararlılık sağlanır ve kompozisyon bütünlük kazanır.
- Sonunda küçük bir Koda ortaya çıkar.

Ekspozisyon

Allegro ma non troppo $\text{♩} = 104$

Tekrar

The 'Tekrar' section consists of six staves of music. The first staff begins with a piano (p) dynamic and a forte (f) dynamic. The second staff continues with piano (p) and forte (f) dynamics. The third staff features a piano (p) dynamic. The fourth staff has a forte (f) dynamic. The fifth staff includes a piano (p) dynamic. The sixth staff concludes with a piano (p) dynamic. The music is written in treble and bass clefs with a key signature of one sharp (F#).

The 'Koda' section consists of six staves of music. The first staff begins with a piano (p) dynamic and a forte (f) dynamic. The second staff continues with piano (p) and forte (f) dynamics. The third staff features a piano (p) dynamic. The fourth staff has a forte (f) dynamic. The fifth staff includes a piano (p) dynamic. The sixth staff concludes with a piano (p) dynamic. The music is written in treble and bass clefs with a key signature of one sharp (F#).

Etkinlikler

1. Cevaplanacak Sorular:

- Tema ve varyasyon nedir?
- Varyasyonlarda müziğin hangi bölümü değişir, hangi bölüm ise tanınabilir olarak kalır?
- Varyasyonlarda hangi müzik öğeleri değiştirilebilir?
- Klasik dönem eserlerinde genellikle kaç varyasyon bulunur?
- Rondo nedir ve bu müzik formunun temel özelliği nedir?
- Sonat formunun üç ana bölümü nelerdir?
- Sonat formunun ekspozisyon bölümünde ne gerçekleşir?
- İkinci tema genellikle hangi tonalitede bulunur ve birinci temadan nasıl farklıdır?
- Repriz bölümünün özelliği nedir ve amacı nedir?

2. Müzik Formlarının Müzik Dinleyerek Analizi

Bu çalışmayı evde hazırlayınız ve derste sununuz.

Ludving van Betoven – *Piyano için Altı Kolay Varyasyon*

Wolfgang Amadeus Mozart – *La majör Piyano Sonatı* (III. bölüm) içinden
Türk Marşı (Rondo alla Turca)

Çalışma şekli

- İki gruba ayrılınız:

Grup 1 – Ludving van Betoven’ın Piyano için Altı Kolay Varyasyon eserinin analizi.

Grup 2 – Wolfgang Amadeus Mozart’ın *La majör Piyano Sonatı* (III. bölüm) – *Türk Marşı* (Rondo alla Turca) eserinin analizi.

Dinleme Yönergeleri

- Kompozisyonları dikkatlice dinleyiniz ve kompozisyonun yapısını takip etmeye çalışınız.
- Gerektiğinde, internette belirtilen kompozisyonların partiyonlarını bulabilir ve kullanabilirsiniz.
- Tema ve varyasyonlar için temanın nerede başladığını ve varyasyonların nerede ortaya çıktığını belirleyiniz. Varyasyonlarda neyin değiştiğine dikkat ediniz (ritim, tempo, dinamik, armoni).
- Rondo formu için ana tema A’nın nerede başladığını ve nerelerde tekrarlandığını belirleyiniz. Diğer kontrast temaların nerede ortaya çıktığını bulunuz.
- Farklı bölümler arasındaki kontrasta (dinamik, ritim, karakter) dikkat ediniz.
- Dinleme tamamlandıktan sonra, formun daha kolay tanınması için formun görsel bir gösterimini hazırlayınız.
- Her gruptan bir temsilci, analizi sınıfın önünde sunar.

3. Sonat Formu Araştırması

- Birlikte sonat formunda yazılmış bir müzik eseri seçiniz (sonat, senfoni veya konçerto olabilir).
- Kompozisyonu dikkatlice dinleyiniz ve yapısını takip etmeye çalışınız.
- Kompozisyonda aşağıdaki bölümleri belirleyiniz:
Ekspozisyon – ana temaların ortaya çıktığı bölüm (I. tema, geçiş, II. tema, son bölüm),
Gelişme bölümü – temaların işlendiği bölüm,
Repriz – temaların ana tonalitede geri döndüğü bölüm.
- Kompozisyonun formu için kısa bir görsel gösterim (şema veya harita) hazırlayınız.
- İşaretlenen bölümleri ve aralarındaki farkları açıklayarak analizinizi sınıfta sunmaya hazırlanın.

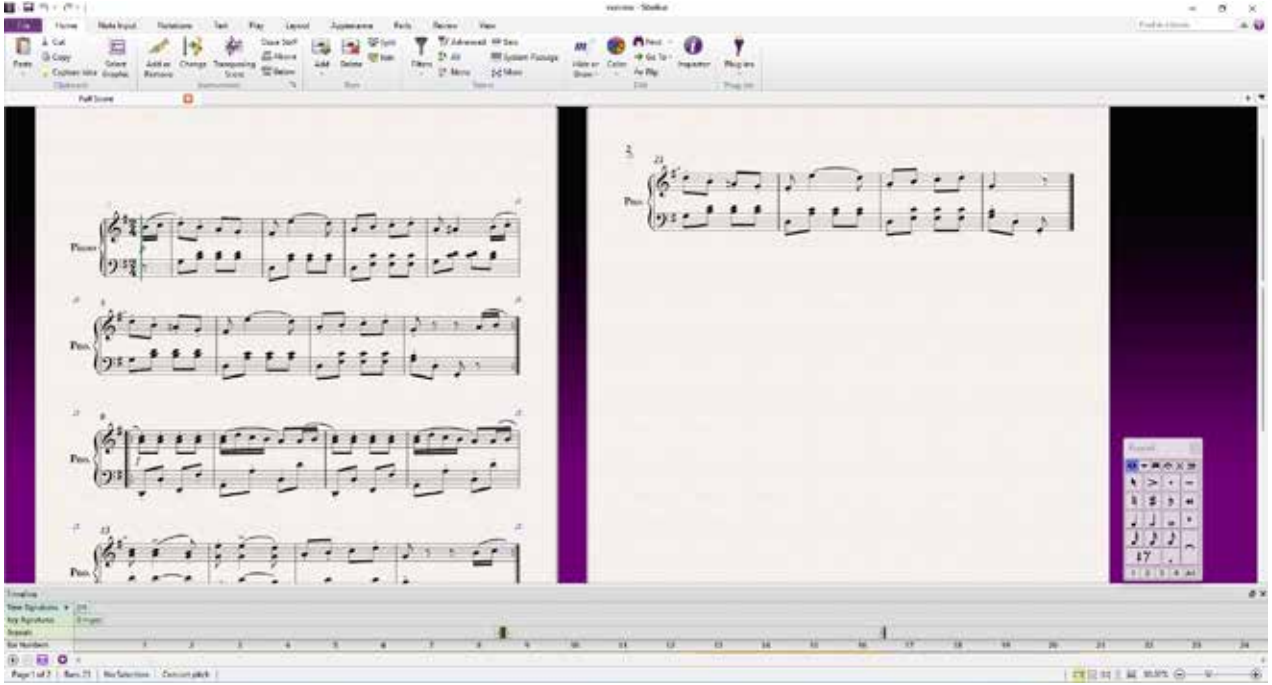

NOTA YAZMA UYGULAMALARI

Nota yazma uygulamaları, müzisyenlerin müzik notalarını yazmalarına, düzenlemelerine, dinlemelerine, yazdırmalarına ve paylaşmalarına yardımcı olmak için tasarlanmış dijital araçlardır. Geleneksel olarak kalem ve kâğıt kullanarak nota yazmak yerine, bu uygulamalar bestecilere, aranjörlere, öğretmenlere ve icracılara bilgisayar veya tablet kullanarak profesyonel kalitede nota materyalleri oluşturma imkânı sağlar.

Modern müzik notasyonu uygulamaları, gerçekçi sesli çalma, MIDI entegrasyonu, iş birliği yapma olanakları ve karmaşık müzik yapıları için destek sunar.

Müzik notasyonu uygulamalarının önemi, dijital müzik üretiminin, çevrim içi eğitimin ve uzaktan iş birliğinin gelişmesiyle büyük ölçüde artmıştır. Film müziğinden orkestrasyona, sınıf içi müzik eğitime kadar bu araçlar, müzik fikirlerini açıkça yapılandırılmış ve paylaşılabilir kompozisyonlara dönüştürmede önemli bir role sahiptir.

Müzik notalarının dijital olarak yazılması

Uygulamalardaki yaygın kullanım alanları:

- Bando, orkestra, film ve video oyunları için müzik besteleme ve aranje etme,
- Öğrenciler, korolar ve topluluklar için nota materyalleri hazırlama,
- Ses veya MIDI kayıtlarından müzik transkripsiyonu yapma,
- Canlı performanslar için partiyonlar ve bireysel ses partileri hazırlama,
- Müziği dijital olarak yayımlama ve paylaşma.

Nota yazma uygulamaları özellikle öğrenciler için de çok faydalıdır, çünkü müzik ödevlerini daha kolay hazırlamalarına, yazdıklarını dinlemelerine, düzeltmeler yapmalarına ve ödevlerini basılı veya dijital biçimde teslim etmelerine yardımcı olur.

Bu uygulamalar şu amaçlarla kullanılır:

- Melodilerin, ritimlerin ve akorların yazılması,
- Müzik alıştırma ve ödevlerinin hazırlanması,
- Kendi bestelerinin oluşturulması,
- Müzik fikirlerinin düzenli ve doğru bir şekilde notaya alınması.

Nota yazma uygulamaları şunları yapmamızı sağlar:

- Yazdığımız şeyi dinlememizi sağlar, bu da hataları daha kolay fark etmemize yardımcı olur.
- Notaları silip yeniden yazmaya gerek kalmadan değiştirmemize ve düzeltmemize olanak tanır.
- Bağımsız ve yaratıcı bir şekilde çalışmamızı sağlar.

Bu şekilde öğrenme daha ilgi çekici ve daha aktif hâle gelir.

En bilinen nota yazma uygulamalarından bazıları şunlardır:

- *Sibelius*, besteciler, aranjörler, öğretmenler ve yayıncılar tarafından karmaşık ve yüksek kaliteli partiyonlar oluşturmak için yaygın olarak kullanılan profesyonel bir müzik notasyonu uygulamasıdır.
- *Finale*, müzik notasyonu için güçlü ve esnek bir uygulamadır. Geniş özelleştirme olanakları ve nota yazımı üzerindeki hassas kontrolüyle tanınır.
- *Dorico*, verimli çalışma süreci, müzik teorisine uygunluk ve yüksek kaliteli nota yazımı üzerine odaklanan modern bir müzik notasyonu uygulamasıdır.
- *MuseScore*, açık kaynaklı, öğrenciler, öğretmenler ve müzikseverler tarafından yaygın olarak kullanılan popüler bir müzik notasyonu uygulamasıdır.
- *Notion*, müzik notasyonunu gerçekçi ses çalma özellikleriyle ve icraya yönelik işlevlerle birleştirir, bu nedenle besteciler ve icracılar arasında popülerdir.
- *ScoreCloud*, canlı performansın veya MIDI girişinin otomatik olarak yazılı nota hâline dönüştürülmesine odaklanan bir uygulamadır.
- *LilyPond*, yüksek kaliteli, yayınlanmaya hazır partiyonlar oluşturmak için kullanılan metin tabanlı bir müzik notasyonu sistemidir.
- *Capella*, Avrupa eğitim sistemlerinde ve koro müziği çalışmalarında yaygın olarak kullanılan bir müzik notasyonu uygulamasıdır.
- *Guitar Pro*, gitaristler, bas gitaristler ve tablatür kullanan müzisyenler için geliştirilmiş özel bir müzik notasyonu uygulamasıdır.
- *Flat*, iş birliği, eğitim ve nota metinlerinin gerçek zamanlı düzenlenmesi için tasarlanmış bir müzik notasyonu uygulamasıdır.

Öğrencinin nota yazma uygulamasında

Çalışma yapması

1

Nota yazma

- Seslerin, ritimlerin ve akorların girilmesi
- Klavye / MIDI klavye kullanımı

2

Yazılanı dinleme

- Doğruluğun kontrol edilmesi

3

Düzeltilmeler ve değişiklikler

- Hataların düzeltilmesi

4

Çalışmayı kaydetme

- Kaydetme ve paylaşma

5

Yazdırma / Teslim etme

- Partisyonun yazdırılması veya çevrim içi gönderilmesi

6

Çalışma tamamlanır! ♥

MÜZİK
İCRASI VE
YARATICI
İFADE

MÜZİK İCRASI VE YARATICI İFADE

Öğrenciler müzik oluşturuyor

Müzik performansı, müzik eserlerinin şarkı söyleme, enstrüman çalma, dans etme ve diğer müzikal ifade araçları aracılığıyla hayata geçirilmesi sürecidir. Bu süreç yalnızca notaların teknik olarak uygulanması değil, aynı zamanda duyguların ifade edilmesi, fikirlerin aktarılması ve sanatsal bir izlenim oluşturma biçimidir. Müzikte yaratıcı ifade, müzik oluşturma, düzenleme ve işleme yoluyla ortaya çıkar ve sanatçının bireysel üslubu ile yakından ilişkilidir. Müzik performansı ve yaratıcı ifade birbirinden ayrılmaz biçimde bağlantılıdır, çünkü müzik önce bestecinin yaratıcı bir eylemi olarak ortaya çıkar, ardından şarkıcının veya çalgıcının performansı aracılığıyla canlanır ve tam anlamıyla sanatsal bir anlam kazanır.

VOKAL YORUMLAMA VE ENSTRÜMAN ÇALMA

Müzik etkinliklerinde öğrenciler

Vokal yorumlama ve enstrüman çalma, müzikal düşüncelerin ve duyguların dinleyiciye açık ve etkili bir şekilde aktarılmasını sağlayan temel müzik icrası biçimleridir.

Vokal ve enstrümantal müzik icrasında besteciler ve müzisyenler, çoğu zaman bir enstrümantal eser veya şarkı üzerinde farklı aranjmanlar ve düzenlemeler oluştururlar. Bu çalışmalar aracılığıyla icra biçimi, seslerin ve enstrümanların seçimi ve dağılımı ile genel ses karakteri belirlenir, böylece eserin veya şarkının tarzı ve türü açık bir şekilde ifade edilir.

Aranjman, bir müzik eserinin icra edilmek üzere düzenlenme ve uyarlanma biçimidir. Başka bir ifadeyle, dinleyicinin duyduğu son sesi oluşturmak amacıyla enstrümanların, seslerin ve diğer müzikal öğelerin nasıl dağıtıldığını belirleyen düzenlemedir.

Düzenleme (veya aranjman/işleme), mevcut bir müzik eserinin başka bir şekilde icra edilmesi amacıyla yeniden biçimlendirilmesi veya uyarlanması sürecidir. Bu süreçte eser, farklı bir enstrüman topluluğu ile veya farklı bir tarzda seslendirilebilir.

Müzik icrası ve yaratıcı ifade aracılığıyla şarkıların ve enstrümantal eserlerin aranjmanları veya düzenlemeleri oluşturulabilir. Müzik, bestecinin veya yaratıcının bireysel tarzına, düşüncesine ve yaratıcılığına göre farklı bir icra biçimine uyarlanabilir, ancak temel müzikal karakterini korur.

Etkinlikler

1. Let It Be The Beatles (Karaoke)

(Orijinal Versiyon)

(Karaoke Versiyonu)

The Beatles grubu

Let It Be, The Beatles grubunun en tanınmış şarkılarından biridir ve pop-rok müziğinin gelişiminde önemli bir yere sahip bir eserdir. Şarkı, açık ve belirgin bir melodik çizgiye ve güçlü duygusal ifadeye sahiptir. Bu nedenle günümüzde hâlâ yaygın olarak dinlenmekte ve seslendirilmektedir.

Etkinlik Yönergeleri

- Şarkıyı dikkatlice dinleyiniz, önce orijinal versiyonunu, daha sonra karaoke versiyonunu dinleyerek melodiyi, ritmi ve şarkının karakterini daha iyi hissetmeye çalışınız.
- Öncelikle şarkının sözleri öğrenilir, daha sonra sözler melodiyle ilişkilendirilerek karaoke eşliği yardımıyla kulaktan öğrenilerek söylenir.
- Roller paylaşılır:
 - Bir öğrenci kıtayı solo olarak seslendirir

When I find myself in times of trouble Mother Mary comes to me
Speaking words of wisdom
Let it be
 - Nakarat, karaoke eşliğiyle grup olarak (koro şeklinde, unison) seslendirilir.

Let it be, let it be
Let it be, let it be
Whisper words of wisdom
Let it be
- Şarkı söylerken, öğretmenin yardımıyla doğru nefes alma, açık ve anlaşılır diksiyon, doğru entonasyon ve karaoke eşliğinin temposu ile dinamiklerine uyum sağlama gibi temel vokal teknik unsurlarına dikkat ediniz.
- Şarkının karakterini ve duygusunu (sakinlik, yumuşaklık, duygusallık) söyleyiş biçiminizle ifade etmeye çalışınız.
- Solist rolünü değiştirerek daha fazla öğrencinin solo performansı denemesine olanak sağlayınız.
- Son olarak, karaoke eşliği kullanarak şarkıyı tam biçimiyle, solo bölümler ile grup bölümlerinin açık ve uyumlu bir şekilde birleştiği bir performans olarak seslendiriniz.

2. Nota Kaydına Göre Şarkının Toplu Olarak Seslendirilmesi – *Dona Nobis Pacem*, Klavyede Basit Akor Eşliğiyle

Aşağıda partiyonun nota kaydı gösterilmiştir. Şarkının sözlerine ve melodisine, klavyede basit akorlarla yapılan eşliğe, ayrıca eserin temposuna, dinamiklerine ve formuna dikkat ediniz.

Dona nobis pacem, sakin ve huzurlu karaktere sahip kısa ve basit bir vokal şarkıdır. Metni Latince olup *Bize barış ver* anlamına gelir. Bu anlam, esere barış ve uyum için evrensel bir mesaj kazandırır.

Şarkı Avrupa kökenlidir ve çoğunlukla Alman müzik geleneğiyle ilişkilendirilir. Bestecisi bilinmediği için anonim ve geleneksel bir melodi olarak kabul edilir. Zaman içinde sözlü olarak aktarılmış ve farklı bağlamlarda seslendirilmiştir. Genellikle tek sesli, yumuşak bir melodi olarak icra edilmiştir.

Sadelik, açık melodik çizgi ve güçlü barış mesajı nedeniyle *Dona nobis pacem* günümüzde de şarkı söyleme, vokal yorumlama ve müzik eğitimi çalışmalarında kullanılmaktadır.

Dona nobis pacem (Bize barış ver)

Andantino Anonim

Do. na no. bis pa. cem pa. cem. Do. na no. bis pa. cem. Do. na no. bis pa. cem. Do. na no. bis pa. cem. Do. na no. bis pa. cem. Do. na no. bis pa. cem.

Etkinliğin Akışı

- *Dona nobis pacem* şarkısının melodisini dikkatlice dinleyiniz. Şarkının karakterini ve duygusal durumunu tanımaya çalışınız.
- Metni aşamalı olarak öğreniniz, doğru telaffuza ve açık bir diksiyona dikkat ediniz. İçeriği müzikle daha kolay ilişkilendirebilmek için metnin anlamını öğreniniz.
- Nota kaydını takip ederek eseri baştan sona öğreniniz. Tiz seslere, melodik atlamalara ve ritmik değerlere dikkat ediniz.

- Melodiyi sözleriyle birlikte önce bölümler hâlinde, daha sonra bütün olarak seslendiriniz. Müzik cümlesinin akışına dikkat ediniz.
- Şarkının karakterine uygun tempo ve dinamikleri uygulayınız. Cümleleme (frazlama) ve doğru nefes almaya dikkat ediniz.
- Şarkıyı birlikte söyleyiniz ve uyumlu bir koro sesi oluşturmaya çalışınız. Birbirinizi dinleyiniz ve sesler arasında dengeyi koruyunuz.
- Öğrencilerden biri, partisyona yazılmış basit akorları klavyede çalarak şarkıya eşlik eder. Öğrenciler bu görevi dönüşümlü olarak üstlenebilirler.
- Doğru vücut duruşuna, kontrollü nefes almaya ve temiz sese dikkat ediniz. Ayrıca şarkının sakın ve huzurlu karakterini yansıtan ifadeyi kullanınız.
- Son olarak, ritim, dinamik, tempo gibi uygun müzik terimlerini kullanarak performans hakkında gerekçeli bir değerlendirme yapınız.

3. Derste Bir Rock Grubu Oluşturalım

Bir rock şarkısının enstrümantal eşlik ile kulaktan öğrenilerek solo ve grup olarak seslendirilmesi

Etkinlik için örnek olarak Bon Jovi – *You Give Love a Bad Name* şarkısı kullanılabilir.

Seçime bağlı olarak Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'ndeki rock gruplarından da bir şarkı seçebilirsiniz, örneğin Superhiks, Elita 5, Leb i Sol ve diğerleri.

Bon Jovi grubu

Bon Jovi, 1983 yılında New Jersey'de kurulmuş Amerikalı bir rock grubudur. Grubun ana vokalisti Jon Bon Jovi'dir. Grup ayrıca gitarda Richie Sambora, klavyede David Bryan, davulda Tico Torres ve bas gitarda Hugh McDonald ile oluşmaktadır. Grup, güçlü melodileri ve kolay akılda kalan nakaratlarıyla hard rock ve pop-rock tarzında müzik yapmaktadır. En tanınmış şarkıları arasında *Livin' on a Prayer*, *You Give Love a Bad Name*, *Wanted Dead or Alive* ve *It's My Life* yer alır. Grup 1980'li yıllarda dünya çapında büyük bir popülerlik kazanmıştır. Müzikleri, rock enerjisini melodik yapıyla birleştirmesiyle tanınır. Bu özellik, şarkılarının kulaktan öğrenilerek kolayca söylenmesini sağlar.

Etkinliğin akışı

- Seçilen rock şarkısını dikkatlice dinleyiniz. Ritme, karaktere, forma ve icra biçimine dikkat ediniz.
- Ana melodiyi kulaktan tanımaya ve söylemeye çalışınız, önce birlikte, daha sonra isteğe bağlı olarak solo söyleyiniz.

- Öğretmenin yardımıyla ritim enstrümanlarını (davul, shaker vb.) kullanarak basit bir ritmik eşlik oluşturunuz. Ritmin sabit olmasına ve şarkıyla uyum sağlamasına dikkat ediniz.
- Öğretmenin yardımıyla klavye veya gitar üzerinde temel aralıklar ve akorları kullanarak basit bir melodik ve armonik eşlik oluşturunuz. Eşlik, şarkının melodisini ve ritmini desteklemelidir.
- Bir veya daha fazla öğrenci şarkıyı solo söyleyebilir, diğer öğrenciler ise grup hâlinde söylemeye katılarak ortak bir ses oluşturabilir.
- Performans sırasında rock müziğin enerjik ve dinamik karakterini, uygun vokal ifade ve sahne duruşuyla yansıtmaya çalışınız.

4. Geleneksel Bir Şarkının Çağdaş İcra İçin Aranjmanı Ve Düzenlenmesi

Dünyanın birçok yerindeki müzisyenler ve gruplar, geleneksel melodiler üzerinde çalışarak bunları çağdaş aranjmanlara uyarlamaktadır. Örneğin, Loreena McKennitt Kelt ve dünya halk müziği motiflerini çağdaş tarzlarla birleştirirken, Deep Forest farklı kültürlerle ait halk ezgilerini elektronik müzikle birleştirir. Yo-Yo Ma ve Silk Road Ensemble ise farklı kültürlerle ait geleneksel melodileri çağdaş yorumlarla bir araya getirir.

Bölgede, Makedon grupları Sintezis, Next Time, Ljubojna Makedon halk şarkılarının çağdaş düzenlemelerini oluşturmaktadır. Arnavut şarkıcılar Eda Zari ve Elina Duni, Arnavut halk ezgilerini çağdaş müzik tarzlarıyla birleştirir. Türk müzisyenler Mercan Dede ve Taksim Trio, Türk halk şarkılarını elektronik ve çağdaş aranjmanlarla işlemektedir. Roman toplulukları arasında yer alan Taraf de Haïdouks ise geleneksel Roman melodilerini uluslararası icralara uyarlamaktadır.

Bu örnekler, geleneksel müziğin yeni aranjmanlar ve düzenlemeler aracılığıyla nasıl yeniden canlandırılabilirliğini ve çağdaş bir ses kazanabileceğini göstermektedir. Bu süreçte özgün melodi ve kültürel ruh korunmaktadır.

- İstedığınız bir halk şarkısını seçiniz. Makedon, Arnavut, Türk, Roman, Sırp, Ulah veya Boşnak halk şarkılarından biri olabilir.
- Kendi planınızı (öğretmenin yardımıyla), aynı melodiyi kullanarak, ancak yeni bir aranjman ve düzenleme ile şarkının nasıl modern hale getirileceğini oluşturunuz. Çeşitli enstrümanlar (klavye, gitar, davul vb.), ritmik değişiklikler, modern ritmik figürler veya senkoplar, temel akorlarla armonik eşlik, vokal düzenleme (solo, grup) ve yeni bir duygu oluşturmak için tempo veya dinamik değişikliği kullanabilirsiniz.

Amaç, özgün melodiyi koruyarak onu kendi yaratıcılığınızı kullanarak çağdaş ve ilgi çekici bir versiyona dönüştürmektir.

- Hazırladığınız düzenleme ve aranjmanı sınıfa sununuz ve kullandığınız müzik öğelerini açıklayınız.

Modern etno tarzda şarkıcı

Loreena McKennitt

SİNKRETİZM – MÜZİK VE DİĞER SANATLAR

Sanatların iç içe geçme biçimi olan senkretizm, sanatsal yaratıcılığın ifade edilmesine olanak sağlayan uygun ve uyarlanabilir bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım sayesinde öğrencilerin müzik, hareket, söz ve görsel anlatım öğeleriyle deneyler yapmalarına olanak tanınır, böylece sanatsal becerileri geliştirilir, sanatsal hayal güçleri desteklenir ve kendi özgün yaratıcı çözümlerini üretmeleri teşvik edilir.

Senkretik bir sanat biçimine
örnek – Müzikal

Etkinlikler

1. Müzikli Sahne Gösterisi (müzikal)

You're the One That I Want, 1978 yapımı *Grease* müzikalinin sinema uyarlaması için Amerikalı oyuncu ve şarkıcı John Travolta ile İngiliz-Avustralyalı şarkıcı ve oyuncu Olivia Newton-John tarafından seslendirilen bir şarkıdır. Şarkı, John Farrar tarafından yazılıp düzenlenmiş ve *Grease*, The Original Soundtrack from the Motion Picture albümünden yayımlanan ikinci tekli (single) olarak müzikseverlerle buluşturulmuştur.

Bu şarkı ve sahne performansı, şarkı söyleme, oyunculuk yorumu, müzikal eşlik ve koreografiyi (dans) bir araya getirdiği için sinkretik bir sanat biçimini temsil etmektedir. Böylece müzik, hareket ve dramatik anlatımın birleşmesiyle, duyguların aktarılmasını ve bir hikâyenin etkili biçimde anlatılmasını sağlayan bütüncül bir sanatsal yapı ortaya çıkmaktadır.

Grease müzikalinden (ya da seçeceğiniz başka bir müzikalden) hareketle benzer bir müzikli sahne gösterisi hazırlayınız ve sınıfta sergileyiniz. Hazırladığınız gösteriyi okul etkinliklerinde veya halka açık bir kültürel programda da sunabilirsiniz.

Ekli QR kodunda, hazırlık sürecinde size ilham verebilecek örnek bir okul sahne gösterisi yer almaktadır.

Müzik-sahne gösterisinin hazırlanma planı

Materyal seçimi:

- *Grease, High School Musical* vb. müzikallerden bir şarkı seçiniz.
- Gösterinizin, kısa bir sahneden, koreografi eşliğinde seslendirilecek bir şarkıdan veya 3–5 dakikalık kısa bir performanstan hangisi olacağına karar veriniz.).

Grupların Oluşturulması ve Görev:

Gruplara ayrılınız ve her grubun belirli bir görevi üstlenmesini sağlayınız:

- Solistler – başlıca şarkıcılar
- Koro grubu – yardımcı vokaller
- Çalgı grubu – canlı çalgı eşliği veya ritim desteği
- Dans / Koreografi – sahne hareketleri ve bedensel anlatım
- Oyunculuk – mimik, hareket ve sahne iletişimi
- Kostüm ve dekor – kostümler, sahne aksesuarları ve sahne düzeni
- Işık ve görsel efektler – teknik olanaklar doğrultusunda

Müzikal Hazırlık

- Melodi, şarkı sözleri ve ritim üzerinde çalışınız.
- Dinamik, artikülasyon ve toplu icra uyumunu geliştiriniz.
- Şarkıcılar ile çalgı eşliği arasındaki uyumu sağlayınız.

Koreografi ve Sahne Hareketi

- Basit ve gösteriye uygun bir koreografi hazırlayınız.
- Hareketleri müzik ve şarkı sözleriyle uyumlu hâle getiriniz.
- Sahneye girişleri, çıkışları ve sahnedeki konumları prova ediniz.

Dekor ve Kostümler

- Karakterleri ve sahnenin atmosferini destekleyen sade kostümler seçiniz.
- Temel bir sahne dekoru hazırlayınız (sandalyeler, sahne aksesuarları, fon vb.).
- Renk ve stil uyumunu sağlayınız.

Tüm Unsurların Birleştirilmesi

- Birlikte prova yapınız:
- şarkı söyleme,
- çalgı eşliği,
- sahne hareketleri ve oyunculuk.
- Gösterinin süresini ve tüm unsurlar arasındaki koordinasyonu kontrol ediniz.

Genel Prova

- Gösteriyi, gerçek bir sahnedeymiş gibi kesintisiz olarak sergileyiniz.
- Işıklandırmayı, sahne düzenini ve sahne davranışlarını gözden geçiriniz.
- Son düzenlemeleri yapınız.

Gösterinin Sunulması

- sınıfınızın önünde veya
- okul etkinliğinde

Sahne kurallarına uyunuz ve ekip çalışmasına önem veriniz.

2. Okul Etkinliği İçin Müzik Seçimi ve Düzenlenmesi

Bu etkinlik, müziği, konuşma, hareket ve sahne oyunuyla birlikte bütüncül bir dramatik-sahne eseri oluşturan sinkretik bir sanat unsuru olarak ele almaktadır.

Etkinliğin Açıklaması

Müziğin yalnızca bir eşlik unsuru olarak kullanılmadığı, dramatik olay örgüsünün ayrılmaz bir parçası hâline geldiği müzikli bir okul gösterisi (müzikli tiyatro oyunu) hazırlayınız. Müzik, sahnedeki olayları etkin biçimde takip etmeli ve şekillendirmeli, atmosferi, hareketleri ve karakterlerin duygularını vurgulamalıdır.

Etkinliğin sonunda, izleyici karşısında sergilenen müzikle bütünleşmiş tam kapsamlı bir sahne gösterisi (müzikli drama) ortaya çıkmalıdır.

Organizasyon ve Görev Dağılımı

- Oyuncular
- Solistler ve koro grubu
- Çalgı grubu
- Bilişim teknolojileri (BT) – müzik düzenleme
- Koreografi
- Dekor, kostüm ve ışıklandırma.

Çalışma Süreci

- Dramatik içeriğin seçimi

Aşağıdakilerden birini seçiniz:

- kısa bir tiyatro oyunu, sahne öyküsü veya dramatizasyon,
- bir tema (okul yaşamı, arkadaşlık, aile, gelenek vb.).
- Müziğin olay örgüsünün bir parçası olacağı sahneleri belirleyiniz.
- Sahneler için müzik hazırlayınız.

Her ahneye yönelik olarak:

Oluşturunuz:

- kısa müzikal ifadeler (giriş, geçiş, doruk noktası ve sonuç bölümleri).

Yararlanınız:

- nota yazım uygulamalarından,
- müzik oluşturma ve düzenleme programlarından,
- müzik çalgılarından.

Okul gösterisinden bir fotoğraf

Müziğin düzenlenmesi

Öğrenciler tarafından yapılan müzik düzenlemesi

Dramanın İşlevine Yönelik Müzik Düzenleme

Müziği aşağıdaki unsurları kullanarak şekillendiriniz:

- ritimde değişiklikler yaparak (gerilim, hareket, sakinlik),
- melodide değişiklikler yaparak (ruh hâli, yönelim),
- dinamiklerde değişiklikler yaparak (duygusal yoğunluk).

Her değişiklik, dramatik olay örgüsünü güçlendirmek amacıyla yapılır.

- Müziği, konuşmayı ve hareketi birbiriyle ilişkilendiriniz.

Aşağıdaki unsurlar arasında uyum sağlanır:

- metin,
- sahne hareketleri,
- müzikal ifadeler.

Genel Prova ve Gösterim

- Gösterinin tam kapsamlı provası,
- müzikli drama oyunu / son okul gösterisi,
- izleyici karşısında sunum (öğrenciler, öğretmenler, veliler).

Sahne provaları

Dijital araçlar aracılığıyla müzik icrası

Genel prova

Gösterinin sonu

NOTA YAZIM UYGULAMALARI ARACILIĞIYLA KISA MÜZİK BÖLÜMLERİYLE ÇALIŞMA

Nota Yazım Uygulamasıyla Çalışma

Günümüz müzik eğitimi, yaratıcı ifade ve etkin müzik üretimi için dijital teknolojileri giderek daha fazla kullanmaktadır. Nota yazım uygulamaları sayesinde ileri düzeyde çalgı bilgisine sahip olunmasa bile müzik kolayca oluşturulabilir, dinlenebilir, düzenlenebilir ve analiz edilebilir.

Kısa müzik bölümleriyle (motif ve müzikal ifadelerle) yapılan çalışmalar sayesinde müzikal düşünme, işitme becerisi ve yaratıcılık geliştirilir.

Nota yazım uygulamaları sayesinde aşağıdaki işlemler gerçekleştirilebilir:

- nota ve ritim girişi yapma,
- yazılan müziği dinleme,
- ses yüksekliği, ritim ve dinamikleri değiştirme,
- farklı müzikal fikirleri deneme.

Bu uygulamalar, teori ile ses arasında doğrudan bağlantı kurulmasını ve uygulama yoluyla müzik oluşturulmasını sağlar.

Nota yazım uygulamaları aracılığıyla kısa müzik bölümleri üzerinde çalışırken transpozisyon, sekans, motif çıkarma ve taklit (imitasyon) teknikleri uygulanabilir.

Transpozisyon, bir müziksel bütünün (motif, müzikal ifade veya melodinin) aynı aralık ilişkileri korunarak başka bir tonaliteye veya farklı bir ses yüksekliğine aktarılmasıdır.

Sekans, bir müzik motifinin veya müzikal ifadenin, ritim ve aralık yapısı korunarak genellikle aşamalı olarak yukarıya ya da aşağıya doğru farklı ses yüksekliklerinde tekrarlanmasıdır.

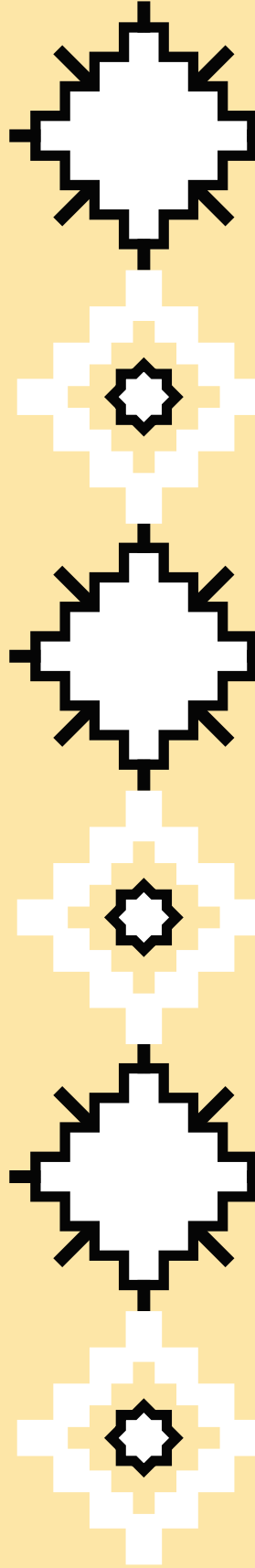
Motif çıkarma, bir melodi veya temadan kısa bir motifin seçilerek bu motifin daha sonra geliştirilmesi, tekrarlanması veya bağımsız olarak çeşitlendirilmesi işlemidir.

İmitasyon (taklit), bir melodik çizginin veya motifin belirli bir zaman aralığından sonra ya da farklı bir ses yüksekliğinde başka bir ses veya çalgı tarafından tekrarlanması tekniğidir.

W

MÜZİK
KÜLTÜREL
MİRASI

MÜZİK KÜLTÜREL MİRASI

Müzik, toplumların tarihini, geleneklerini ve göreneklerini yansıtan kültürel mirasın en önemli ifade biçimlerinden biridir. Bu konuda Kuzey Makedonya'daki geleneklerde müzik, ayrıca bölgedeki, Avrupa'daki ve dünyadaki müzik kültürel mirası ele alınacaktır. Böylece müziğin evrensel değeri ve kültürel ve sanatsal geleneğin şekillenmesindeki rolü anlaşılacaktır.

MAKEDON HALKININ VE KUZEY MAKEDONYA CUMHURİYETİ'NDE YAŞAYAN HALKLARIN GELENEK VE GÖRENEKLERİNDE MÜZİK

Müzik, halkın yaşamında her zaman önemli bir role sahip olmuştur. Müzik, bayramlarda, dinî ve ailevi kutlamalarda, düğünlerde, hasat zamanlarında ve halk eğlencelerinde yer alır. Şarkılar ve çalgı müziği aracılığıyla tarih, gelenekler ve kültürel değerler kuşaktan kuşağa aktarılır. Bu nedenle müzik yalnızca bir eğlence aracı değil, aynı zamanda insanların kimliğinin ve günlük yaşamının önemli bir parçasıdır.

Geleneklerin ve Ritüellerin İçinde Müzik Geleneği

Bir toplumun müzik-folklor geleneği, belirli bir toplulukta tanınan müzik bilgileri, uygulamaları ve repertuvarının toplamını ifade eder. Bu gelenek, halkın gelenekleri ve ritüelleriyle yakından ilişkilidir. Gelenek, belirli durumlarda tekrarlanan geleneksel davranış biçimidir, ritüel ise belirlenmiş kurallara göre gerçekleştirilen, sembolik veya dinî anlam taşıyan törensel bir eylemdir. Gelenek, ortaya çıktığı çevre, tarihsel gelişim ve onun oluşum sürecini şekillendiren etkilerle bağlantılıdır. Müzik-folklor geleneği çoğunlukla köy ve ataerkil çevrelerde gelişmiştir. Yerel bir niteliğe sahiptir, sözlü olarak aktarılır, değişkenlik ve kolektiflik özellikleriyle tanımlanır ve topluluğun yaşamıyla yakından bağlantılıdır.

Gelenek ve Ritüellerle İlişkili Şarkılar ve Halk Dansları

Ritüellere ve geleneklere eşlik eden şarkılar ve halk dansları, topluluk yaşamında özel bir role sahiptir. Bunlar düğünlerde, vaftiz törenlerinde, dinî bayramlarda ve mevsimsel geleneklerde icra edilir ve sevinç, üzüntü, şükran veya saygı duygularını ifade etme aracı olarak kullanılır. Bu şarkılar ve halk dansları aracılığıyla eski gelenekler korunur, ahlaki ve kültürel değerler aktarılır ve topluluk üyeleri arasında birlik duygusu güçlendirilir. Müzikal ifadenin yanı sıra bu şarkılar ve halk dansları çoğu zaman ritüelin sembolik anlamını vurgulayan özel hareketleri ve ritüelleri de içerir.

Bazı ritüeller yalnızca şarkı ile, bazıları yalnızca halk dansı ile, bazıları ise halk dansı ve şarkının birleşimiyle, yani danslı şarkılarla gerçekleştirilir. Bu şarkılar, şiir, müzik ve hareketin birleşimini oluşturur. Genellikle insanların toplandığı açık alanlarda, bahar yürüyüşleri ile *Paskalya*, *Hıdırellez*, yaz, sünnet ve düğün geleneklerinin bir parçası olarak icra edilir. Geçmişte büyüsel bir anlam taşıyan bu uygulamalar, günümüzde kolektif geleneğin görsel ve müzikal ifadesi olarak işlev görmektedir. Ritüel şarkıları ve halk dansları, takvimsel ritüeller ve yaşam döngüsüyle ilişkili ritüeller olmak üzere ikiye ayrılır.

Makedon geleneğinde takvimsel ritüeller, yıl boyunca gerçekleştirilen çeşitli kutlamalar ve geleneklerle ilişkilidir. Bunlar, *Varvaruşki*, *Noel*, *Vodici*, *Lazar*, *Paskalya*, *Hıdırellez* ve diğer ritüel şarkılarını, ayrıca doğurganlık, emek ve günlük çalışmalarla ilgili büyüsel uygulamalara dayanan gelenekleri, bunlar arasında *Dodola* geleneklerini de kapsar.

Kuzey Makedonya'daki Arnavut geleneğinde ritüel şarkıları ve halk dansları, yıllık döngüye ait en eski sinkretik biçimlerin bir parçasıdır. Bunlar, halk takvimindeki bayramlarla ilişkili *Buzme* gelenekleri, *maskeli ritüeller*, *Letnik* kutlamaları, çiçek günüyle bağlantılı *Hıdırellez* gelenekleri, *Dodola* ritüelleri, çalışma ritüelleri ve *Bayram* kutlamalarıyla ilişkilidir.

Kuzey Makedonya'daki Türk topluluğu da dinî, ailevi ve mevsimsel geleneklerde icra edilen zengin bir ritüel şarkı ve halk dansı geleneğine sahiptir.

Roman geleneği, bayram ve aile ritüellerini kapsar, özellikle *Ederlezi* (*Hıdırellez*) bayramıyla ilişkili şarkılar ve halk danslarıyla tanınır.

Boşnak, Sırp ve Ulah geleneklerinde de ritüel şarkıları ve halk dansları, dinî bayramların, aile geleneklerinin ve yaşam olaylarının kutlanmasında önemli bir role sahiptir.

Bu gelenekler, *Kuzey Makedonya*'nın kültürel mirasının önemli bir bölümünü oluşturmakta ve toplumların ulusal ve manevi kimliklerinin korunmasına katkı sağlamaktadır.

Bilginizi Genişletin

Varvaruşki ritüel şarkıları – Varvara kutlamaları ve hayvanların iyileştirilmesine yönelik ritüellerle ilişkilidir, Osogovo Dağları köylerinde kutlanır.

Noel şarkıları – Noel orucu döneminde ve Noel bayramında söylenir.

Buzme – Arnavut geleneğinde kış bayramlarıdır, Badnik, Koleda ve Noel ile ilişkilidir.

Maskeli ritüellerde söylenen şarkılar – Doğurganlık ve tarımsal ürünlerin verimli olması amacıyla icra edilir.

Vodici şarkıları – Vodici bayramıyla ilişkilidir.

Lazar şarkıları – Bir kişi veya bir şey için söylenen, daha iyi bir yaşam dileklerini içeren şarkılardır.

Paskalya şarkıları – Cuma, ejderhalar ve periler gibi doğaüstü varlıklarla ilişkili mitolojik unsurlar içerir.

Letnik – Doğal güçleri yatıştırmaya yönelik büyüsel-dinî şarkıları içeren Arnavut geleneğidir.

Hidirellez şarkıları – Bitki toplama ve doğurganlık ile sağlık ritüelleriyle ilişkilidir.

Çalışma faaliyetleriyle ilgili şarkılar – Hasatçı, pirinç üreticisi ve arıcı şarkıları.

Bayram şarkıları – Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı için söylenen şarkılardır (Arnavut, Türk, Boşnak ve Roman gelenekleri).

Dodola ritüelleri ve şarkıları – Su ile ilişkili en eski ritüellerden olup yağmur dileklerini içerir.

Ninniler – Çocuğu sakinleştirmek ve uyutmak amacıyla söylenir.

Çocuk oyun şarkıları – İlk yürüme, tırnak veya saç kesimi gibi çeşitli yaşam anlarıyla ilişkilidir.

Oyalamalar – Oyun amacıyla söylenen, mizahi içerikli kısa melopoetik şarkılardır.

Sayısmacalar – Oyunlarda görev veya rol paylaşımı için kullanılan kafiye dizelerdir.

Sünnet şarkıları – Erkek çocukların sünnet törenleri için söylenen Arnavut, Türk ve Boşnak Müslüman şarkılarıdır.

Düğün şarkıları – Düğün ritüelleri ve törenleri sırasında söylenir.

Ağıtlar – Ölüm ve cenaze gelenekleriyle ilişkili, ritüel özellik taşıyan şarkılardır.

Etkinlikler

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- Müzik ve halk dansları, topluluğun geleneklerinin ve kültürel kimliğinin korunmasına nasıl katkı sağlar?
- Ritüel şarkıları ve halk dansları neden insanların belirli bayramları, ritüelleri veya yaşam döngüleriyle ilişkilidir?
- Makedonya'daki farklı etnik toplulukların ritüel şarkıları ve halk dansları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

2. Ritüel Şarkıları ve Halk Dansları Üzerine Araştırma

Gruplara ayrılınız ve Makedon, Arnavut, Türk veya Roman kültüründen ya da diğer etnik toplulukların kültürlerinden bir gelenek veya ritüel seçiniz.

- Şu konular hakkında bilgi toplayınız: seçilen geleneğin anlamı, uygulanma biçimleri ve ritüelde müziğin rolü.
- Bir şarkı veya halk dansı örneği seçiniz ve bunları analiz ediniz: ritim, melodi, yapı ve kullanılan çalgılar.
- Grup içinde müziğin ritüelin anlamını nasıl vurguladığını ve katılımcıları gelenekle nasıl ilişkilendirdiğini tartışınız.
- Araştırma sonuçlarınızı sunacağınız kısa bir sunum (slayt veya poster) hazırlayınız.

Kuzey Makedonya'daki Düğün Şarkıları ve Halk Dansları

Düğün şarkıları ve halk dansları, yaşam döngüsüne ait gelenek ve ritüellerin bir parçasıdır. Düğün, insan yaşamındaki en önemli anlardan biridir ve aile ritüelleri kapsamında önemli bir sosyokültürel modeli temsil eder.

Makedon düğün geleneğinde temel ritüel kişiler gelin ve damattır. Bunun yanında, düğün törenine katılan sağdıç, düğün büyüğü, gelinin erkek kardeşi, damadın sağdıç ve diğer davetliler de önemli rollere sahiptir. Düğün ritüeline, belirli ritüel anlarda ve kesin olarak belirlenmiş bir sıraya göre icra edilen şarkılar eşlik eder. Bu nedenle şarkılar, düğün ekmeğinin yoğrulması, hasır örülmesi, damadın tıraş edilmesi, bayrağın süslenmesi, gelini almaya gidilmesi ve gelinin yakınlarıyla vedalaşması gibi diğer törensel anlarda söylenir.

Gelinin uğurlanması

Galiçnik Düğünü

Makedon düğün ritüelleri, kutlama boyunca gerçekleştirilen çeşitli geleneksel halk danslarını ve oyunlarını içerir. Örneğin *svadbarsko*, düğünlerde oynanan, dansçıların omuz omuza tutunduğu ve yarım daire biçiminde sakin hareketlerle gerçekleştirilen tanınmış halk danslarından biridir. *Teško* erkeklere özgü bir halk dansıdır. *Gelinin halk dansı*, *kayınvalidenin halk dansı* ve *payduška* da diğer bilinen örneklerdir. Makedon müziksel ve ritüel mirasının korunmasında, Galiçnik köyünde düzenlenen *Galiçnik Düğünü* Festivali özel bir öneme sahiptir. Bu festivalde geleneksel düğün ritüelleri, şarkılar, halk dansları ve geleneksel kıyafetler sergilenir.

Makedon Debre Düğünü

Makedon halk dansı

Makedon düğün ritüeli

Arnavut geleneğinde düğün, birçok şarkı ve geleneğin yer aldığı uzun bir törendir. Başlıca ritüel kişiler damat ve gelindir, bunların ardından aracı, meşariya, bayraktar ve müjdeyi veren kişi olan muştulacı gelir. Şarkılar, törenin aşamalarına göre sınıflandırılır: nişan öncesi şarkılar, nişan şarkıları, çeyizin götürülmesi sırasında söylenen şarkılar, damadın evindeki ve gelinin eşinin evine gelişi sırasında söylenen şarkılar ile düğün sonrası şarkılar.

Arnavut düğün halk dansları çoğunlukla kadınlar tarafından oynanır ve daire çalgısı olan def eşliğinde gerçekleştirilir. En bilinen halk dansları ve oyunları arasında *gelin halk dansı*, *ekmek alma oyunu* ve *buğday ezme oyunları* yer alır.

Geline kına yakılması

Gelin halk dansı ve dans

Ekmeğin bölünmesi

Gelinin hazırlanması

Gelinin uğurlanması

Türk geleneğinde düğün, olayların akışına eşlik eden şarkılar ve geleneklerin bulunduğu uzun bir törendir. Törenin her bölümünün kendine özgü şarkıları vardır. Gelinin ailesiyle vedalaştığı sırada söylenen *Yüksek yüksek tepelere* adlı türkü tanınmış örneklerden biridir.

Türk düğün halk dansları arasında *halay*, gelini evinden alma oyunu, *kına gecesi* ve çiftler tarafından oynanan neşeli bir doğu dansı olan *çiftetelli* yer alır.

Türk düğün dansları

İlginç Bilgi

Çoçek

Roman geleneğinde özel bir yere sahip olan çoçek, doğaçlama ve enerjik hareketleriyle tanınan bir dansır.

Roman, Boşnak, Sırp ve Ulah geleneklerinde de düğün, birkaç gün süren ve çok sayıda ritüel ile geleneğin yer aldığı önemli bir ailevi ve toplumsal olaydır. Düğün törenlerine, gelinin hazırlanmasına, baba evinden uğurlanmasına, damadın evine gelişine ve ritüelin diğer önemli anlarına eşlik eden şarkılar, halk dansları ve çalgı müziği eşlik eder.

Müziğin özel bir rolü vardır, müzik, mutlu ve bereketli bir evlilik için duyulan sevinç, duyguları ve dilekleri ifade eder. Aynı zamanda aileleri ve topluluğu ortak bir kutlama içinde bir araya getirir.

Roman düğününden danslar ve halk oyunları

Boşnak halk dansı

Sırp halk dansı

Ulah halk dansı

Etkinlikler

1. Tartışma Soruları

- Makedon, Arnavut, Türk, Roman ve diğer etnik toplulukların düğün gelenekleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?
- Bazı şarkılar veya halk dansları neden düğünün belirli anlarıyla ilişkilidir? (Örneğin: düğün ekmeğinin yoğrulması, gelinin vedalaşması, çeyizin götürülmesi)
- Düğün şarkıları ve ritüelleri, topluluğun kültürel mirasının ve kimliğinin korunmasına nasıl katkı sağlar?

2. Düğün Şarkıları ve Halk Dansları

- Verilen QR koddan Kuzey Makedonya'daki toplulukların halk geleneğine ait bir örnek seçiniz.
- Gruplara ayrılarak bir performans hazırlayınız. Performans sırasında şu noktalara dikkat ediniz: ritim ve melodinin doğruluğu, grupla uyum, sahne sunumu.
- Hazırladığınız performansı sınıf önünde sununuz.
- Performansları birbirinizi değerlendirerek inceleyiniz.

BÖLGEDE, AVRUPA'DA VE DÜNYADA MÜZİK KÜLTÜREL MİRASI

Müzik kültürel mirası, farklı halkların geleneklerini, göreneklerini ve kimliklerini yansıtır. Tarihi ve müziğin yerel özelliklerini korur ve yeni nesiller için ilham kaynağı olarak hizmet eder. Dünyada her bölgenin, küresel kültür sahnesini zenginleştiren kendine özgü müziksel ifade biçimleri vardır.

Bölgenin Müzik Kültürel Mirası

Bölgenin müzik kültürel mirası, Balkan coğrafyasının zengin ve çeşitli geleneğini temsil eder. Bu müzik, farklı kültürlerin, etkilerin ve tarihsel süreçlerin yüzyıllar boyunca birbirleriyle etkileşimi sonucunda oluşmuştur. Bu durum, tanınabilir ve özgün bir müzik kimliğinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Balkan geleneksel müziği ve ritüelleri, 7/8, 9/8, 11/8 gibi asimetrik ritimlerin ve güçlü doğu etkilerinin eşsiz bir birleşimini oluşturur. Bu özellikler, bölgenin ayırt edici özelliği olan karmaşık bir müzikal yapı meydana getirir. Bu güçlü vokal-enstrümantal gelenek, pagan kökenlerin ve farklı dinî etkilerin şarkılar, danslar ve ritüeller aracılığıyla birleştiği, kültürlerarası etkileşimi yansıtan birçok ritüelin temelini oluşturur.

Bulgaristan, ritmik karmaşıklığı ve kendine özgü kadın vokal tarzıyla tanınır. Bulgar şarkılarında özel bir "açık boğaz" söyleme tekniği ve diyaforik (iki sesli) söyleme kullanılır, temalar çoğunlukla hasat ve köy yaşamıyla ilişkilidir. Başlıca çalgılar arasında büyük kaba gayda, gadulka ve kaval bulunur. Halk dansları ise *raçenitsa* (7/16 ritmi) ve *payduško* gibi hızlı oyunlardan oluşur. Ayrıca, kötülükleri uzaklaştırmak amacıyla ağır çanlar takarak dans eden maskeli erkeklerden oluşan kukerler de Bulgar geleneğinin önemli bir unsurudur.

Raçenitsa – İvan Mrkvička'nın resmi

Gadulka

Yunan halk dansı

Yunan folkloru, Epir'in dağlık bölgelerinden Ege Denizi'ndeki adalara kadar farklı özellikler gösterir. *Kleftiko* (kleftika) şarkıları, Osmanlılara karşı verilen mücadeleyi anlatırken, kıyı bölgelerinde daha canlı Akdeniz melodik çizgileri hâkimdir.

Yunan çalgı kültürünün simgesi buzukidir. Bunun yanında Girit ve Pontus bölgelerine ait lir de kullanılmaktadır. Özgün halk dansları arasında *sirtaki*, *zeibekiko* (solo erkek dansı) ve *pentozali* (Girit'e ait hızlı askerî dans) yer alır.

Girit lirası

Buzuki

Çifteli

Arnavut folkloru, iki temel üslup lehçesine ayrılır: kuzeydeki Geg ve güneydeki Tosk geleneği. Kuzey bölgelerinde, kahramanların mücadelelerini ve kahramanlıklarını anlatan destansı şarkılar ile *Kreshnikler* destan döngüsü hâkimdir. Güney bölgelerinde ise UNESCO tarafından koruma altına alınan izopolifonik (çok sesli) söyleme geleneği yaygındır. Bu söyleme biçiminde sesler, sürekli devam eden düşük bir ses (iso) üzerinde birbirleriyle birleşir. Arnavut müziğinin karakteristik çalgıları arasında çifteli (iki telli çalgı) ve lahuta (tek telli yaylı çalgı) yer alır. Halk dansları, gururlu duruşları, ayak hareketlerinin kesinliği ve kartal simgesiyle ifade edilen özellikleriyle dikkat çeker. En tanınmış danslardan biri *Tropoja dansıdır*.

Skrapar yöresine ait geleneksel kıyafet

Kosova folklorunda, soy ve kahramanlık anlatısı geleneğini koruyan epik şarkılar güçlü bir şekilde yer almaktadır. Karakteristik çalgılar çifteli, lahuta ve davuldur. Halk dansları dinamiktir, bunlardan en tanınmış *Şota* dansıdır.

Sırbistan folkloru, koloların enerjisi ve özgün dinamizmi, geleneksel “na glas” söyleme biçimi ve gusle eşliğindeki epik şarkılarla tanınır. Çalgılar arasında Orta Sırbistan’da frula, Voyvodina’da tamburitsa ve Dragačevo’da (Guča) gelen ulusal sembol niteliğindeki trompet yer alır. Sırp halk dansları arasında en tanınmış olanlardan biri Ujice Kolo’dur. Küçük ve hızlı vücut hareketleri ile büyük dayanıklılık gerektiren adımlarıyla karakterize edilir.

Lahuta

Gusle

Frula

Tamburitsa

Karadağ folkloru, tarih boyunca verilen mücadelelerin ve zorlu dağ yaşamının yansıtıldığı onur ve gururun simgesidir. Şarkılarda epik şiir hâkimdir, gusle en önemli çalgıdır ve eğlence amacıyla değil, tarihî olaylar ve kahramanlıklarla ilgili anlatımlar sırasında kullanılır. En tanınmış olanı *Karadağ halk dansıdır*, bu dansın özelliği, dansçıların birbirlerinin omuzlarına çıkarak güç ve birlikteliği simgeleyen iki katlı bir “kule” oluşturmalarıdır.

Hırvat folkloru, coğrafi konumu nedeniyle çok çeşitlidir, Adriyatik’teki Akdeniz etkilerinden kuzeydeki Pannonya etkilerine kadar çeşitli etkiler görülür. Kıyı bölgelerindeki şarkıların özelliği, UNESCO tarafından koruma altına alınan klapa söyleme geleneğidir (a cappella çok sesli söyleme). Slavonya’da mizahi ve çoğu zaman kışkırtıcı kısa şarkılar olan beçaraclar yaygındır. Tamburitsa, Hırvat çalgı kültürünün simgesidir, Istria’da ise özgün bir roženica (üflemler çalgı) kullanılır. Danslar arasında en tanınmış olanı, Dubrovnik’e ait *lindō* dansıdır, bu dans, lijericica (keman benzeri üç telli yaylı çalgı) eşliğinde çiftler hâlinde, canlı ve dinamik bir şekilde oynanır. Erkek dansçının enerjik hareketleri ve kadın eşinin zarif adımlarıyla karakterizedir. Gençlik enerjisinin, aşk karşılaşmasının ve ortak sevincin ifadesidir.

Roženica

Hırvat dansı

Bosna-Hersek folkloru, Slav, Doğu ve Orta Avrupa etkilerinin birleşimidir. Boşnak folklorunun temel unsuru *Sevdalinkadır*, bu, karmaşık Doğu melizmleri içeren ve sevda'yı (aşk özlemini) anlatan melankolik bir aşk şarkısıdır. Geleneksel çalgılar arasında şargija, saz ve zurna kullanılır, halk dansları ise folklordaki bölgesel özelliklere ve etkilere göre gruplandırılır.

Dans eden Boşnak kızı

Saz

Etkinlikler

1. Balkan Müzik Dünyasında Yolculuk Konulu Kompozisyon

QR kodundaki örnekleri, BİT'i ve çeşitli kaynakları kullanarak Balkanların müzik kültürel mirasını araştırınız.

Aşağıdaki özellikleri belirlemeye çalışınız:

- karakteristik ritimler ve ölçü yapıları (asimetrik ritimler, polifoni, Doğu etkileri),
- tipik çalgılar ve bunların rolü,
- vokal stilleri, şarkılar ve halk dansları,
- ritüeller, bayramlar veya yaşam döngüleriyle olan bağlantılar.

Kısa bir kompozisyon yazınız ve açıklayınız:

- farklı kültürlerin nasıl tanınabilir ve özgün bir müzik kimliği oluşturduğu,
- bölgedeki halkların folklorları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar,
- müzik ve dansların kültürel mirasın korunmasındaki önemi.

Analizinizi ve en ilginç bulgularınızı paylaşacağınız kısa bir sunum hazırlayınız.

Avrupa'daki Müzik Kültürel Mirası

Her Avrupa bölgesi – Batı, Orta, Doğu, Kuzey veya Güney Avrupa – tarihsel, toplumsal ve kültürel süreçler tarafından şekillenen kendine özgü müzik özellikleri, stilleri, çalgıları ve gelenekleri geliştirmiştir. Bu yaklaşım, Avrupa müzik kültürleri arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların daha kolay anlaşılmasını ve bunların Avrupa müzik mirasının gelişimine olan katkılarının görülmesini sağlar.

Batı Avrupa folkloru (Fransa, Belçika, Hollanda, Britanya Adaları – İngiltere, İskoçya, İrlanda ve Galler), zengin vokal geleneği, belirgin tonal yapısı ve düzenli ölçü özellikleriyle tanınır. Fransa'da, özellikle Bretanya ve Oksitanya bölgelerinde, gayda ve keman eşliğinde bölgesel halk şarkıları ve dansları hâkimdir. Britanya Adaları'nda geleneksel baladlar, reel ve jigler yaygındır, İskoçya'da ise İskoç gaydası eşliğindeki geleneksel icralar tanınır. Belçika ve Hollanda'da folklor, basit melodik yapı ve kıtasal (strofik) form özellikleri taşıyan şarkılar ve danslarla temsil edilir.

Gavot dansları – Pléven, Fransa'daki geleneksel danslar

Piyano akordeon – Fransa

İrlanda bodhrán (bodhrán) ve gayda

İngiliz geleneksel kıyafeti

Orta Avrupa (Almanya, Avusturya, İsviçre, Polonya, Çekya, Slovakya, Macaristan ve Slovenya), belirgin tonal yapı, diyatonik melodi ve çeşitli ritimlerle (2/4, 3/4, 4/4) zengin bir folkloru sahiptir. Almanya ve Avusturya'da halk şarkıları (Lied), yodel söyleme geleneği ve ländler ile vals gibi danslar yaygındır. Sloven folkloru, güçlü Alp ve Avusturya etkisine sahiptir ve çok sesli söyleme geleneğiyle dikkat çeker. Danslar arasında polka ve vals öne çıkar. Şarkılara çoğunlukla akordeon ve tahta flüt eşlik eder. Çekya ve Slovakya, halk dansları, polkalar ve grup danslarıyla tanınır. Polonya ve Macaristan'da halk şarkıları, ritmik açıdan karmaşık danslar ve çardaş yaygındır, İsviçre'de ise geleneksel olarak yodel söyleme dinlenir.

Slovenya geleneksel kıyafeti

Alman geleneksel kıyafetleri

Polka dansı

Macar halk dansı -Çardaş

Romen pan flütü

Doğu Avrupa (Romanya, Rusya, Ukrayna, Belarus, Moldova), zengin melodileri, karmaşık ritimleri ve çeşitli çalgılarıyla folklor özelliklerine sahiptir. Romanya'da *Çaluşari*, inanılmaz hızı ve akrobatik hareketleriyle öne çıkan geleneksel bir erkek ritüel dansıdır. Ayrıca Hora dansı da oldukça tanınmıştır. Pan flütü, keman ve özgün şambal ile birlikte dünyaca tanınan Romen çalgılarından biridir.

Moldovya çalgısı cobza

Ukrayna dansı hopak

Căluşari – Romen ritüel dansı – Amedeo Preziosi'nin resmi

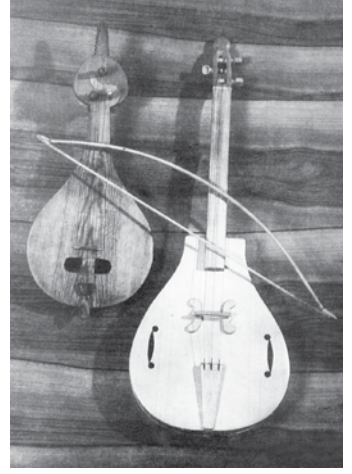
Rusya'da balalayka, garmon ve domra eşliğinde icra edilen çok sesli şarkılar ve barinya ile *troika* gibi danslar tanınmaktadır. Ukrayna'da enerjik melodik çizgiler ve ritmik değişimler hâkimdir. Tanınmış danslar arasında *hopak* ve *arkan* yer alır, çalgılar arasında ise bandura, sopilka ve tsimbali bulunur. Belarus, melankolik çok sesli şarkıları, *polka* ve *kadril* dansları ile tsimbali, duda ve gudok çalgılarıyla karakterizedir. Moldova'da müzik canlı ve dans özelliğine sahiptir, *hora* ve *sarba* gibi danslar ile fluer, cobza ve taragui çalgıları kullanılır.

Balalaykalı Rus kızı

Rus kadın geleneksel kıyafeti ve dansı

Gudok çalgısı

Kuzey Avrupa (İsveç, Norveç, Danimarka, Finlandiya, İzlanda ve Faroe Adaları), zengin vokal gelenekleri, duygusal melodileri ve dans ritimleriyle (2/4, 3/4, 6/8) karakterize edilen bir folklora sahiptir. İsveç ve Norveç'te çok sesli halk şarkıları ve geleneksel *polska* ile *halling* dansları tanınır, bunlar çoğunlukla Norveç kemani (hardingfele) eşliğinde icra edilir. Finlandiya'da epik şarkılar (Kalevala) ve canlı ritimli danslar hâkimdir, kantele çalgısı yaygın olarak kullanılır. Danimarka ve İzlanda'da müzik çoğunlukla vokaldir, hardingfele ve flüt gibi geleneksel çalgılar kullanılır.

Norveç kemani

Norveç dansı – Gustav Wentzel'in resmi

Finlandiya geleneksel runik şarkıcıları

Kantele çalan müzisyen – Pekka Halonen

Geleneksel kıyafetli İtalyan kızı Gitar

Güney Avrupa (İtalya, İspanya, Portekiz, Malta), canlı ritimler, dans melodileri ve geleneksel çalgılarla karakterize edilen folkloru sahiptir. İtalya'da, keman, mandolin ve akordeon eşliğinde icra edilen *tarantella* gibi şarkılar ve danslar tanınır. İspanya'da, gitar, kastanyet ve davul (cajón) eşliğinde gerçekleştirilen Endülüs'e ait geleneksel dans ve şarkı olan *flamenko* hâkimdir. Portekiz'de ise çoğunlukla Portekiz gitarı ve keman eşliğinde icra edilen geleneksel melankolik şarkı *fado* tanınmaktadır.

Gitar

İspanyol flamenko dansı

Mandolin

Portekiz geleneksel kıyafeti

Etkinlikler

1. Avrupa Folkloru Üzerine Araştırma

Gruplara ayrılınız.

Bir veya daha fazla Avrupa bölgesinin folklorunu dijital arşivler, internet kaynakları ve videolar aracılığıyla araştırınız.

Verilen QR kod aracılığıyla halk şarkıları, dansları ve çalgıların özelliklerini belirleyiniz:

- ritim,
- melodi ve vokal stil,
- tipik çalgılar,
- dans stilleri ve gelenekler.

Farklı Avrupa bölgelerinden elde edilen sonuçları karşılaştırınız ve aşağıdakileri belirtiniz:

- benzerlikler ve farklılıklar,
- her bölgenin özgün özellikleri.

Bulgularınızı göstermek için BİT kullanarak kısa bir işitsel-görsel materyal (video, ses veya sunum) hazırlayınız.

Materyali sınıf önünde sununuz ve seçilen bölgenin en ilginç özelliklerini ve diğer bölgelerle olan karşılaştırmasını açıklayınız.

Dünyadaki Müzik Kültürel Mirası

Afrika, şarkılar, danslar ve karakteristik çalgılarla zengin bir müzik geleneğine sahiptir. Batı Afrika'da (Gana, Nijerya, Mali) hızlı ve enerjik danslara eşlik eden djembe ve ksilofon gibi ritmik çalgılar kullanılır. Doğu Afrika'da (Kenya, Tanzanya, Sudan) müzik, kora (telli çalgı) ve çeşitli üflemeli çalgıları içerir, şarkılar hikâyeler anlatır. Kuzey Afrika'da (Fas, Cezayir, Mısır) ud, def davulu ve geleneksel telli çalgılar hâkimdir, müzik ritüellerin ve halk festivallerinin bir parçasıdır. Güney Afrika'da (Güney Afrika, Zimbabve) geleneksel vurmali çalgılarla yapılan grup vokal icraları ve dinamik danslar yer alır.

Afrika geleneksel orkestrası

Faslı müzisyen

Asya, özgün şarkılar, danslar ve çalgılarla çeşitli bir müzik geleneğine sahiptir. Doğu Asya'da (Çin, Japonya, Kore) erhu ve koto gibi telli çalgılar, flüt gibi üflemeli çalgılar ve karmaşık ritmik vurmali çalgılar kullanılır. Güney Asya'da (Hindistan, Pakistan, Sri Lanka, Bangladeş) sitar, tabla ve diğer vurmali çalgılar hâkimdir, müzik ritüellerin ve halk hikâyelerinin bir parçasıdır. Güneydoğu Asya'da (Tayland, Endonezya, Filipinler, Malezya) metal ve ahşap vurmali çalgılar kullanılır, danslar festivallerin ve geleneklerin bir parçasıdır. Orta Doğu ve Küçük Asya'da (Türkiye, Suudi Arabistan, Suriye, Irak, İran) ud, ney, çerçevesi davul (daf), kanun ve geleneksel vokal icralar yer alır.

Çinli geleneksel müzisyenler

Geleneksel sarı kıyafeti giymiş Hint kızı

Halep'ten halk müzisyenleri – Suriye

Amerika'daki müzik çeşitlidir ve zengin ritimler ile farklı çalgılarla karakterizedir. Kuzey ve Orta Amerika'da Kızılderili müziği, vokalleri, vurmali çalgıları ve ritmik dansları içerir. Afro-Amerikan müziği, davullar, marakaslar ve trombonlarla dinamik ritimler oluşturmuş, caz ve blues gibi türlerin temellerini geliştirmiştir. Güney Amerika'da müzik, yerli halkların ve sömürge kültürünün etkileriyle canlı ve ritmiktir. And Dağları'nda pan flütü ve charango kullanılır, müzik ritüellerin ve halk festivallerinin bir parçasıdır. Karayipler ve Brezilya'da davul orkestraları, vurmali çalgılar ve canlı danslar eşliğinde *salsa* ve *samba* gibi türler gelişmiştir. Amerika'daki müzik, kültürel gelenekler ve farklı etnik unsurlarla güçlü bir bağlantı ile karakterizedir.

Kızılderili kültürüne ait geleneksel kıyafetler

Charango

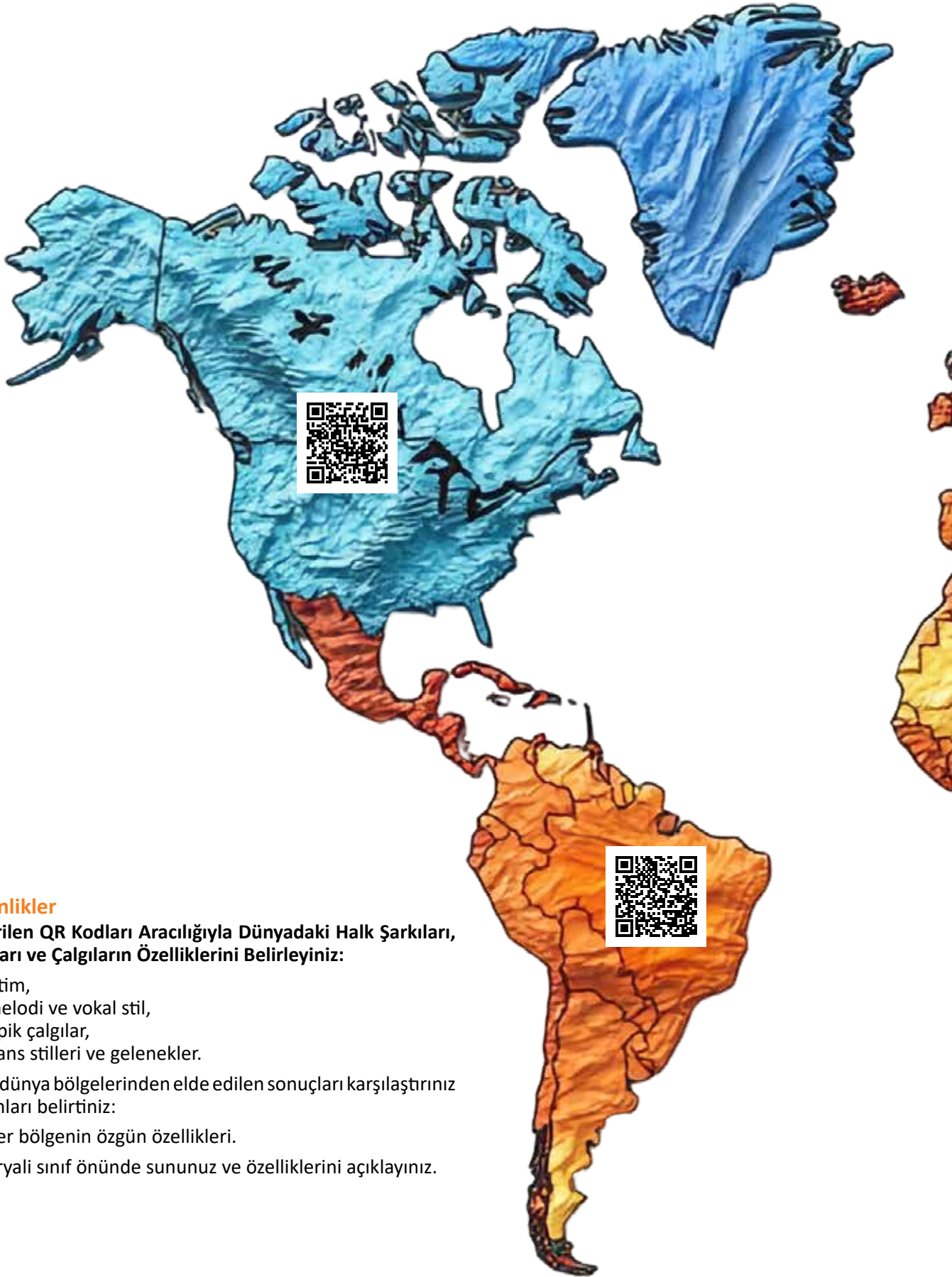

Salsa dansı

Avustralya, çok eski olan ve didgeridoo (üflelemeli çalgı), vurmali çalgılar ve efsaneleri ile gelenekleri anlatan vokal ritüelleri içeren Aborjinlerin geleneksel müziğiyle tanınır. Okyanusya ve Polinezya'da Hawaii, Samoa ve Fiji'nin halk müziği, vurmali, telli çalgıların ve vokal biçimlerin kullanımıyla karakterizedir ve danslar ile festivallerle bağlantılıdır.

Geleneksel Aborjin çalgısı
didgeridoo çalan Aborjin

Etkinlikler

1. Verilen QR Kodları Aracılığıyla Dünyadaki Halk Şarkıları, Dansları ve Çalgıların Özelliklerini Belirleyiniz:

- ritim,
- melodi ve vokal stil,
- tipik çalgılar,
- dans stilleri ve gelenekler.

Farklı dünya bölgelerinden elde edilen sonuçları karşılaştırınız ve şunları belirtiniz:

- her bölgenin özgün özellikleri.

Materyali sınıf önünde sununuz ve özelliklerini açıklayınız.

2. Bölgede, Avrupa'da ve Dünyada Müzik Kültürel Mirasının Korunması Konusu Üzerine Tartışma

Aşağıdaki konular üzerinde tartışınız:

- müzik kültürel mirasının korunmasının neden önemli olduğu,
- müzik kültürel mirasının korunmasına yardımcı olabilecek çağdaş yöntemler ve teknolojiler (BİT, dijital arşivler, festivaller, eğitim projeleri),
- her birimizin geleneksel müziğin korunmasına ve tanıtılmasına nasıl katkıda bulunabileceği.

Görüşlerinizi gerekçelendiriniz, başkalarının düşüncelerini dinleyiniz ve yapıcı bir tartışmayı destekleyiniz. Tartışmadan elde edilen en önemli noktaları ve fikirleri içeren ortak bir sonuç oluşturunuz.

Kaynakça

1. Abrashev, B., Gadjev, V. (2012). *The world atlas of musical instruments*. Potsdam: H. F. Ullmann Publishing.
2. Aliu, R. (2006). *Folklori dhe traditat në malësinë e Sharrit*. Tetovë: Jehona e re.
3. Andreis, J. (1989). *Povijest glazbe* (Knjiga 2). Zagreb: SNL.
4. Andreis, J. (1989). *Povijest glazbe* (Knjiga 3). Zagreb: SNL.
5. Andreis, J. (1989). *Povijest glazbe* (Knjiga 4). Zagreb: SNL.
6. Antoni, L. (1977). *Folklori muzikor shqiptar*. Prishtinë: Redaksia e botimeve Rilindja
7. Berisha, Ē. (1975). *Historia e muzikës II*. Prishtinë: (Dispensë).
8. Bose, F. (Ramadani, B). (2019). *Etnomuzikologjia*. Tetovë: BIR
9. Carl, S. E. (1938). *Psychology of music*. New York: Dover Publications.
10. Cvetko, D. *Juzni sloveni u istoriji evropske muzike*. Beograd: Nolit.
11. Džorž, Š. B. (1991). *O muzici*. Beograd: Nolit.
12. Ewen, D. (1973). *Enciklopedija glasbenih umetnin (Druga knjiga)*. Ljubljana: Državna založba.
13. Ewen, D. (1973). *Enciklopedija glasbenih umetnin (Prva knjiga)*. Ljubljana: Državna založba.
14. Filimon, R. C. (2023, July). *Syncretism and synaesthesia in music – unification of arts and perceptions*. *Artes Journal of Musicology*, 27(27–28), 167–184.
https://www.researchgate.net/publication/372539260_Syncretism_and_synaesthesia_in_music_-_unification_of_arts_and_perceptions
15. Grujonjič, Z. (1990). *Pismo besmrtnoj dragoj*. Banja Luka: Novi glas.
16. Hanslik, E. (1977). *O muzički ljepom*. Beograd: Beogradski izdavačko-grafički zavod.
17. Heveler, K. (1988). *Muzički leksikon*. Novi Sad: Budućnost.
[https://www.devopsschool.com/blog/top-10-music-notation-software-features-pros-cons-comparison\(JosephK.\)](https://www.devopsschool.com/blog/top-10-music-notation-software-features-pros-cons-comparison(JosephK.))
18. Ilić, D. (2002). *Sredstva izražavanja u muzici*. Niš: Permanego.
19. Ksenija, M. R. (1996). *Psihologija muzike*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
20. Kuk, D. (1982). *Jezik muzike*. Beograd: Nolit.
21. Lara, K. (1999). *Ndërtimi i formave muzikore*. Tiranë: Drier.
22. Michael, M. (1971). *Larousse encyclopedia of music*. London: Hamlyn.
23. Muçollari, G. (2023). *Bishat e rock'n'rollit*. Tiranë: Albas.
24. *Musical (musical comedy, musical theatre)*. (2025, August 5). In *Encyclopedia Britannica*.
<https://www.britannica.com/art/musical>
25. Pejović, P. (1987). *Историја музике за музичке школе*. Први део. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
26. Pejović, P. (1987). *Историја музике за музичке школе*. Други део. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
27. Polena, I., & Tole, V. S. (2015). *Fjalor i muzikës klasike dhe popullore*. Tiranë: Akademia e Shkencave e Shqipërisë.
28. Rojko, P. (1982). *Psihološke osnove intonacije i ritma*. Zagreb: Muzikološki zavod Muzičke akademije.
29. Rojko, P. (2014). *Metodika e mësimet të muzikës (B. Ramadani, Përkth.)*. Tetovë: Universiteti Shtetëror i Tetovës.
30. Salazar, F. *Ideologije u operi*. Beograd: Nolit.
31. Skovran, D. & Perićić, V. (1991). *Nauka o muzičkim oblicima*. Beograd: Fakultet muzičke umetnosti.

32. Stringa, H. (2000). *Historia e muzikës botërore (Pjesa e dytë)*. Tiranë: Shtëpia botuese e librit universitar.
33. Vasilević, Z. M. (2000). *Metodika muzičke pismenosti*. Beograd.
34. Величковска, Р. (2008). *Музичкиџе дијалекџи во џтрадиционалноџо народно џеење – обредно џеење*. Скопје: Институт за фолклор „Марко Цепенков“.
35. Величковска, Р. (2008). *Македонскоџо џтрадиционално народно џеење – хресџомаџија со мелодоеџска анализа*. Скопје: Маска
36. Величковски, Б. (2011). *Македонски деџски фоклор*. Скопје: Институт за фолклор „Марко Цепенков“.
37. Група автори, (1999) *Музикаџа на џочваџа на Македонија, книга 7, дел I-II*. Скопје: Македонска Академија на Науките и Уметностите
38. Коловски, М. (1993). *Македонски комџозиџори и музиколози*. Скопје: Сојуз на композиторите на Македонија (Универзитетска печатница).
39. Линин, А. (1986). *Народниџе музички инсџруменџи во Македонија*. Скопје: Македонска книга.
40. Маринковиќ, С. (1997). *Исџорија музике за средње музичке школе*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
41. Нестневои, М. (1990). *С. С. Прокофьев*. Москва: Музыка.
42. Пеев, И. (1964). *Очерци џо методика на обучениеџо џо солфеж*. Софиа: Държавно издателство Наука и изкуство.
43. Пенушлиски, К. (1999). *Македонски фолклор*. Скопје: Матица Македонија.
44. Институт за македонски јазик "Крсте Мисирков". (2017). *Правойис на македонскиоџ јазик*. Скопје: Култура.
45. Рамадани, Б. (2019). *Традиционална музичка кулџура на албанциџе од долни Полоџ*. Тетово: БИР.
46. Светозаревиќ, Б. П. (2017). *Кулџурно џулсирање низ времеџо*. Тетово: Иљо Антески Смок.
47. Симс, М; Стивенс. М. (2010). *Жив фолклор*. Скопје: Академски печат.
48. Тајчевиќ, М. (2000). *Основна џеорија на музикаџа*. Скопје: Просветно дело.
49. Тајчевиќ, М. *Умеџносџиџе и нивниџе каракџерисџики*. Скрипта.
50. Филиповски, Ј. (1972). *Македонски народни ора*. Скопје: Македонска книга.
51. Чадиковска С. А. (2006). *Моцарџ*. Скопје: Музичка младина на МК.
52. Ширинян, Р. (1989). *П. М. Мусорџский*. Москва: Музыка.

Kullanılan görsellerin kaynakları

YouTube kanallarından kullanılan bağlantılar

